Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

DE PETRO et Roma aduersus Velenũ Lutheranum,

Cochlaeus, Johannes

Coloniae, 1525

VD16 C 4353

urn:nbn:de:bsz:31-291036

Visual Library

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

De penitentia et confessione	fo 1	Eckius
[illegible] in Ingolstat disputatum	fo 29	
Expositio deliberando ...	fo 44	
Defensio Canonis cont Zwinglium	fo 48	Emser
Lutherus cont Cocleum	fo 80	
Cocleus cont Lutherum	fo 88	
De petro et Rhoma	fo 100	Cocleus
Wisselius de eucharistia et missa	fo 164	
Ob der glaub allain selig mach	fo 200	Dietenberger
De corrigendis Christi eccle erroribus	fo 218	Dictus

42 A 1155 RH

10.

DE PETRO

et Roma aduerſus Velenũ Lutheranum, libri quatuor, Iohannis Cochlæi, artiũ & ſacræ Theologiæ profeſſoris egregij atq; eccleſiæ diuæ virginis Francfordieñ. Decani.

Euſeb. in Hiſt. Eccl. lib. ij. c. xiiij

Continuo in ipſis Claudij temporibus, clementia diuinæ prouidentiæ probatiſſimum omnium Apoſtolorum, & maximum fidei magnificentia, & uirtutis merito, primorum principem PETRVM, ad urbem Romam uelut aduerſus generis humani communem perniciem repugnaturum deduxit. Ducem quendam & magiſtrum militiæ ſuæ, ſcientem diuina prælia gerere, & uirtutum caſtra ductare. Iſte adueniens ex Orientis partibus, ſalutaris prædicationis uerbo, primus in urbe Roma, euãgelij ſui clauibus, ianuã regni cœleſtis apuit.

¶ Non pœnitebit te lector, tot raras & antiquas hic perlegiſſe Hiſtorias.

¶ Anno. M. D. XXV.

100 8 4.2
20 4an: 42 A 1155
BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶Reuerendiſſimo in Chriſto patri, ac domino
dn̄o Chriſtophoro, dei gratia Epiſcopo Au-
guſtenſi, domino ſuo colendiſſimo, Iohan
nes Cochlæus S.D. ſeq; commendat.

ABierunt iam tres anni, ornatiſſime præſul, ut ſcripſi in li-
brū, neſcio cuius filij terræ, qui ſe Velenū nominat. Ha-
ctenus aūt ab æditione abſtinui, non ſolū, ꝙ interim in
eundū æditus ſit liber quidā doctiſſimi, ſimul & integer-
rimi patris, ac dn̄i dn̄i Iohannis Epiſcopi Roffenſis in An
glia, uerūetiā, ꝙ pudebat pigebatq; me, de re toti orbi cognita & cō
feſſa, publice diſputare. Cū uero ſecta Lutherana indies adhuc ſer-
pat latius, in ſuꝑiori Germania, ac ſꝑ abſurdis abſurdiora dogmata,
partim ꝑ impꝑitiā, partim ꝑ malitiā uindictæq; libidinem, ſuꝑaddat
opꝑæpreciū fore uiſum eſt mihi, mea ꝗq; ſcripta qualiacūq;, in lucem
tandem dare, ut eo planius cognoſcant catholici nr̄i, q̄ friuola ac te-
meraria ſint, qbus tā audacter ac improbe innitunť Lutherani, fun-
damētā, fidē (i quā) ſolā iuſtificare, & nihil recipiēdū eē, ꝗd in ſcriptu
ris nō habeť expſſum. Hinc certe optia ꝗq; eccľiæ & ſctōꝝ patrū
inſtituta, aut in barbaros ritus demutāt, aut penitus abolere conanť,
Hinc pietatis oꝑa, q̄libet bona, aut pro nihilo hn̄t, aut in pctm̄ repu-
tāt, hinc ſanctoꝝ uenerationē memoriāq;, uelut rē ridiculā, imo &
impiā, cōtēnunt, atq; etiā cōdēnant. Inter hos ſane Gigātes nouos, q
& diuos cōtēnūt, & cælū barbarice oppugnāt, audaciꝰ ꝓſilit iſte Ve
lenus, erigēs impietatis ſuæ criſtas cōtra ſummos Chr̄i apľos, quoꝝ
uni circūciſionis, alteri ꝑputij Euangeliū creditū legiť, propter ꝗs eti
am ab inimico fœlix dr̄ eccľia Romana, mr̄ & magiſtra nr̄a, cui to-
tā doctrinā Petrus & Paulus cū ſanguine profuderūt. In hos pleno
furoris impetu ferť Velenus, ut glorioſa eoꝝ tropϸæa, q̄ iā M.cccc.
& amplius annis uniuerſus orbis pia ueneratione cōfiteť, in fabulā
cōuertat. Nō aliud ſane fundamētū ꝑ ſe ferēs, niſi qa Lucas & Pau-
lus nō ſcribūt, Petrū Romæ unq̄ fuiſſe. Vt intelligāt igiť manifeſti-
us catholici q̄ ſtulta & uana ſint, qbus innitunť Lutherani, hanc reſ-
ponſionē ſub tuo, uenerande, ac deo digne pontifex, noīe atq; præ-
ſidio emittere conſtitui, quam ut pro mea erga uirtutē eruditionē-
q; ac dignitatē tuā debita obſeruantia benigne in patrociniū ſuſci-
pias, ſupplici oro & obſecro uoto, Bene ualeat amplitudo tua dn̄e
reuerēdiſſime, cui me ex animo plurimū recōmēdo. Ex Francfor-
dia Calēdis Februarij, Anno ſalutis. M.D.XXV.

A Bſolonis cõtra propriũ parentem coniuratio. 3.
Ambroſii ep̄ła ad Syriciũ papã, cõtra hæreticos, ubi laudat̃ bonus paſtor & uirginitas 35
Amb. in oib⁹ cupiebat ſeq Ro. eccle. 36
Ambroſii ſoror, a Liberio papa uirginale uelũ ſuſcepit, in natali Chri, Romę ad S. Petrũ cũ ꝓfeſſiõe ṽginitatis 35
Antichri nouiſſimi, de q̃ in ſcripturis ꝓdromi ſeu p̄curſores ſunt hæretici. 5
Antichr̄s ille nõdũ uenit, ſ; ueniet. 4.5
Antichr̄s uer⁹, un⁹ tm̄ erit, nõ pl'es p ſucceſſionẽ, ſicut & un⁹ ẽ Chr̄s ex Orig. 7
Antichr̄s, de q̃ Daniel neq̃q̃ ẽ Ro. põt. 8
Antichr̄m dicere papã eẽ aut fuiſſe iniurioſiſſima eſt oibus chriſtianis blaſphemia. 6.7
Ap̄lica ſedes añ mille annos nõ min⁹ diuitiarꝶ habuit q̃ nunc habet. 15
Ap̄licę ſedi reſeruatæ ſunt oẽs maiores cauſæ ac q̃ſtiones fidei & Epiſcoporum iudicia 17
Aquila & Priſcilla hoſpites Pauli, Corinthi. 59.
Aquila ſecũdã poſt. 72. interp̄tes tranſlationẽ ueteris teſtamẽti ædidit 60
Aſſumptio Marię recte credit̃, lʒ ſcripta nõ ſit in Biblia, nõ eĩ oĩa ſcripta ſunt. 57
Athanaſi⁹ uocat Ro. põ. patrẽ patrũ, cui a Chr̄o uniuerſalis cõmiſſa ẽ eccl'ia. 32
Auguſtinus cõtra Donatiſtas docet cõmemorare ſucceſſionẽ Ro. põt. a Petro uſq; ad Anaſtaſiũ, cũ apud hæreticos nuſq̃ talis reperiatur. 38
Auguſtinũ tenuerũt in eccl'ia catholica, cũ alia multa, tum ſucceſſio ſacerdotum ab ipſo Petro 39
Auguſtin⁹ ait, nomẽ catholicę, q̃d oẽs hęretici arrogare ſibi cupiũt, apud Ro. eccl'iã ſolã remanere, nõ ſine cã. 39
B Abylon duplex, una in Aſſyria, altera in Aegypto. 98
Babylon Aegypti nũc Chayrũ dicitur urbs maxima eod
Babylonis in Aegypto ſit⁹ ex Strab. & Hieronymo 68
Babylon ægypti Petrꝰ nũq̃ uidit. 99.c.
Babylon Aſſyriorꝶ Romæ aſſimilatur in multis 102.
Bernardi ep̄lę duę ad Innocẽtiũ, 2, 43
Bernard⁹ uocat papã, ſucceſſorẽ Petri, amicũ ſpõſi, cõſtitutũ ſuper gentes & regna eod.
C Atilinæ cõiuratio cũ perditis & flagicioſis 5
Chr̄s rogauit ſingulari p̄rogatiua pro Petro, ne deficiat fides ſua. 17.43
Chr̄s Petro mł'tas dedit p̄rogatiuas. 17
Chr̄s apparuit Petro Romã egredienti ut rediret. 19
Cham flagicioſiſſim⁹, ĩ ægypto Saturn⁹ in Bactris Zoroaſtes eſt dictus. 2
Clauẽ aureã S. Petri Lõgobard⁹ qdã ĩcidit, & ſubito mortu⁹ eſt, Greg. 42
Claudi⁹ q̃t annis impauit Romæ. 55
Claudi⁹ an chr̄ianos ſil' cũ Iudęis Roma expulerit, ex Luca & Suetonio, 59
Clemẽs Ro. põ. ſub Traiano paſſus ẽ. 90
Clemẽs preſbyter Alexandrinus, præceptor Origenis. 108
Clemẽtis Alexãdrini ũt octo libri hipotypoſeon eod.
Clemẽtis Ro. libri. 8. q dicũt Itinerariũ S. Petri, ſunt Apocryphi. eod.
Clemẽs Ro. & Petro & Paulo familiaris fuit. eo
Cor. Tac. meminit paſſiõis Chr̄i 51
D Anielis ꝓphetia de antichr̄o. 7.8
Dionyſi⁹ Corinthiorꝶ ep̄s de laudib⁹ Ro. ec. & Sotheris papę. 22
Dionyſi⁹ ep̄s Alexãdrinus ad Nouatũ, ut a ſchiſmate deſiſtat, pro q̃ & martyriũ pati poti⁹ deberet, ne fieret. 29
Dionyſi⁹ iſte Ro. ec. obſeruãtiſſim⁹, ſub Cor. Lucio, Stepha. & Sixto. II. floruit
Dionyſii op̄a, q̃ uulgo hñt, nõ alteri⁹ eẽ q̃ Areopagitæ, quẽ Paulus cõuertit

Epiſcopi Athenienſis 105
Donatio Cōſtātini nō eſt ficta, licet Palea decreti iuſte ſit reprobata. 13
Diſſidiū Bohemorꝫ ab ec. Ro. ait Luth. ipiūeē, & nulla poſſe rōne defendi. 103
E Geſippi hiſtoria de s. Petro, & ei⁹ paſſione 19. 105
Enoch e paradiſo reuerteť & morietur. 8
Euſebius de aduētu Petri ad urbē Romā, eiuſqꝫ pdicatione & uictoria cōtra Symonē magum. 10.
Idē de paſſione Petri & Pauli ſub Nerone 105
Idē de Euangelio S. Marci. 100. 110
Idē de Lino & Clemente 50
Eutropius de annis Neronis, & paſſione apoſtolorum 50
F Elix ecclīa Ro. cui totā doctrinā apoſtoli cū ſanguine ſuo perfuderunt, Tertull. 23
G Aius ſcriptor antiquus de tropheis Petri & Pauli 105
Gregori⁹. 1. cur denegauit Cōſtātię Auguſtę caput s. Pauli & ſudariū. 40
Idē de miraculis & terrore circa corpora apoſtolorum eodē
Idē de falſis reliquijs Græcorꝫ 41
Idē de trāslatiōe corporꝫ Pe. & Pau. eo.
Idē de cathenis s. Pauli mira q̃dā eod
H Aereſes exurgūt, ſicut Caprificus, degeneres, ſcꝫ ueritatis grano, mēdacioqꝫ ſylueſtres, Tert. 23
Hæreſes inī naſcūť, ꝙ ſummo ſacerdoti uicē Chrī gerēti nō obtēpať, Cyp. 27
Hæreticorꝫ de catholicis iudicia non ſunt admittēda 20
Helias, cū nōdū ſit mortu⁹, reuerteť qn̄ ueniet antichrs, & morietur 9
Helias eſt Iohannes, nō corpore & aīa, ſed ſpiritu & uirtute 11
Hiero. Sauonor. ab Alexā. 6. dānat⁹. 4
Hieronym⁹ Pragēſis in hæreſim relapſus, quā prius publice obiurauerat, iuſte dānatus & exuſtus eſt. 5.
S. Hiero. lꝫ doctiſſim⁹ eēt, in dubijs tn̄ Ro. pōtificē & cathedrā Petri conſulebat. 37
Hiero. ad Marcellā de trophęis Apoſtolorum. 106
Hieronymus de colloquio Philonis cū apoſtolo Petro Romæ. 118
Hieroſolyma, urbs miſerrime afflicta, ultimo Neronis anno, ac paulo poſt funditus exciſa. 116
Hieroſolymā, poſtq̄ obſidereť, chrīani, diuinitus admoniti, reliquerūt emigrantes Pellam 117
Hilarionis profectio ex Paleſtina in ægyptum 99
Hirenæus, auditor S. Polycarpi, de ſucceſſione Ro. pontificis a Petro uſque ad Sotherem 21.
Hiſtorici, dū in re geſta cōſentiunt, in loco, tēpore, numero, cauſa enarranda, ſæpe diſcrepant. 49
Hiſtoriæ nō hn̄t mathematicā certitudinē, ſed ſufficit eis ciuilis iuxta ueritatē rerum geſtarꝫ enarratio 96.
Hiſtorias ueterꝫ Græcorꝫ non ſpernendas eſſe eodē
Huſs Bohœmus, cū ptinaciter in hæreſi ſua pſiſteret, iuſte eſt Conſtantię dānatus & exuſtus. 4.
I Gnatij ad Rom̄. epl̄a, ut fidei ardorē ita & laudē Ro. ecclīæ uehementi ſpiritu explicat 20
Ignati⁹ nō ſolū aplos, ſed & Chrm̄ in carne uidiſſe dicitur. 90
Ignatius multiplices cleri ordines commemorat. 66
Incēdiū urbis Romę a Nerone factū. 83
Inclinatio Ro. ipij a morte Theodoſii 1.6
Iniurię Lutheranorꝫ in Ro. impiū eo.
Ioſeph⁹ cur nō meminerit Petri & Pau. ſicut Iacobi frīs dn̄i & Iohānis bap. 87
Idē, de crudelitate Anani pontificis in chriſtianos 88

Lactantius de geſtis Petri & Pauli Romæ 30
Laurẽti⁹ Val. maior ẽ, q̃ ut Luthero aut Veleno comparetur 12
Idẽ tñ ſeditioſi⁹ q̃ decet cõtra Ro. põ. de donatiõe Cõſtãtini ſcripſit. eo
Idẽ lapſus ẽ in allegatiõe Melchiadis. 13.
Idẽ fatet̃ Ro. põ. eẽ ſucceſſorẽ Petri, caput eccl'ię, & primatũ hr̃e a Chr̃o 46
Lin⁹ fuit ſucceſſor Petri in ſede Ro. 53.
Lino aſcribit̃ liber apocryphus de paſſione Petri & Pauli. 85. 105.
Lutherus ait Ro. pon. eẽ primatẽ & monarchã ex uoluntate dei 46
Idẽ ait ſchiſmatis reatũ incurrere & inexcuſabilẽ eẽ q̃ſq̃s Ro. põ. reſiſtit. eod
Idẽ ait Bohemos iïq̃ ſchiſma feciſſe. 103
Idẽ uocat Ro. ec. ſpõſam Chr̃i & matrẽ eccl'iaꝝ, filiã dei, terrorẽ inferni eod.
Lutherani ſine domo, ſine tribu, ſine patre, ſine matre, turba confuſa
Marcus Euãgeliſta Alexandrinã fundauit eccl'iã, Greg. 100
Duo fuerunt Marci, unus cõſobrinus Barnabæ, diſcipulus Pauli, alter Euãgeliſta, diſcipulus Petri 109
Marcus Euãg. nõ e Cypro, ſed e Roma Alexãdriã primũ uenit 110.
Marc⁹ uterq; Petro notus & familiaris fuit 111.
Marcus & Ariſtarchus, duo, non unus homo fuerunt 112.
Marcus Euãg. nõ ex ore Pauli, ſed ex ore Petri Euãgeliũ ſcripſit 114.
Munificẽtia Gregorij in paupes & ſacras puellas, in populũ Rom. in Longobardos &c̃. 14
Munificẽtia & expẽſæ Symmachi pa. 15
Narciſſus, cui⁹ in Ep̃la ad Ro. meminit Paulus, non fuit Romã. eccliæ Epiſcopus 65
De Narciſſo iſto dubitat̃ an fuerit Chriſtianus 67
Nero q̃t ãnis ĩpauit uariãt autores. 49
Neronis crudelitas in perſequutione & cruciatu uario Chriſtianorum Romæ. Cor. Tacitus. 86
Nero, ut aptũ ſe diuinitatis hoſtẽ ꝓfeſſus ẽ, ap̃oꝝ primat⁹ experiuit neces Petrũ cruce, Paulũ gladio perimens. Euſebius. 105
Noĩa aliq̃n duo uni⁹ ap̃li, & duo aliq̃n ap̃li unũ hñtes nomẽ cõmune 111.
Olla Veleni plena coloquintidis iniuriarum. 96
Origenes de prouinciaꝝ diſtributione inter apoſtolos. 25
Origenis peregrinatio ad urbẽ & eccleſiam Rom. eodẽ
Origenes omnium doctiſſimus, & M. Varrone maior 46
Oroſii hiſtoria de Petro & Paulo Romę prædicantibus 44
Oroſius de expulſione Iudæorum Romæ ſub Claudio 58
Oroſius preſbyter fuit, Auguſtino & Hiero. familiaris 59.
Papa, pater patrũ & uniuerſalis eccleſiæ paſtor 32.
Patrimoniũ S. Petri tp̃e Gregorij primi ampliſſimũ fuit in diuerſis prouincijs, etiã tranſmarinis 14
Patrimoniũ S. Petri in Tuſcia haud ita amplũ eſt hodie ſicut fuit olim in pluribus prouincijs 97
Patrimoniũ S. Vvenceſlai ab Huſſitis direptum 95
Pauli cathenæ tp̃e Gregorij Romæ per limã aliq̃n incidebant, ut reliquæ illæ alijs communicarẽtur 41.
Paulus matrẽ dñi uidiſſe in Hieruſalẽ pie creditur 64
Paulus, cur Petrũ in ſua, ad Romanos Ep̃la non ſalutauit 65.
Pauli Ep̃a ad Gala. ubinã ſit ſcripta, nũ Romæ, an potius Epheſi 71
Paul⁹ nõ formidauit mori ꝓChr̃o. 74
Paulus a prima defenſione nõ ſuperui-

xit decennium 76
Paulus nõ ſenio cõfectus obijt, ut loquitur Velenus, ſed gladio Neronis iuſſu occiſus eſt 113.
Paulus nõ ẽ ſecũdo dimiſſus a Nerone, ut iret Hieroſolymã & ibi occideret. 117
Petrũ Romæ fuiſſe, teſtat Epl'a Hiero. q̃q;, quã Velenus allegauit 10
Petrus recte dr̃ a B. Chryſoſt. colũna eccleſiæ, fundamẽtum fidei, & uertex totius conſortij 34
Petri & Pauli corpora a Græcis Romæ ad Catacũbas exportata, deiñ poſt multos ãnos reportata 41
Petrũ Romæ ueniſſe & ibi paſſum eſſe, maximo conſenſu fatent omnis generis authores 47
Petri geſta p 5. annos in Iudæa, p an. 7. in Antiochia, p. 25. an. Romæ 56
Petrus ſub Nerone, non ſub Veſpaſiano paſſus eſt 61.
Petrus non manſit. 17. annis in Iudæa priusq̃ Romã uenit, ſed e Roma redijt illuc ad cõcilium. 62
Petrus recte dr̃ & princeps apoſtolorũ, & ſummus pontifex. 76. 93
Petrus Romę nõ delituit, nec timuit mori pro Chr̃o, quẽ tam conſtanter ubiq; prædicauit 73
Petrus cur Paulo in prima defenſione non aſtitit. 77
Petrus & Paulus mr̃ta dixerũt ac fecerunt quæ nõ ſunt ſcripta 78
Petr⁹ Hieroſolymis nõ ẽ interẽptus. 87.
Nec Petrus nec Paulus fuit ſenio detritus aut decrepitus 90.
Petrus primus eſt qui Chriſtũ Romę publice prædicauit. 104
Philo de iſtitutis chr̃ianorũ Alexãdrię 110
Philonis cũ Petro colloqũ Romæ ſub Claudio. 115.
Platyna de geſtis ſancti Petri 52
Prudẽtij carmina de natali apoſtolorũ Petri & Pauli. 32

Quomodo itelligat illud. 2. Timo. 4. In prima mea defenſione nemo mihi aſtitit 77
Qũo itelligit illd̃ Pauli, Coloſ. 4. Hi ſoli fuerũt adiutores mei i regno dei. 75
Qũo itelligit illd̃. 2. Ti. 4. Ego ei iã delibor & tp̃s reſolutõis meæ iſtat 87.
Qũo itelligit hoc, Et liberabit me dñs ab omni ope malo, & ſaluum faciet in regno ſu. cœli 91.
Qũo itelligit illd̃ Chr̃i Mat. 23 Hieruſalẽ, q̃ occidis pphetas & lapid. &c̃. 92
Qũo itelligit illd̃. 1. Petri. 5. Salutat uos eccl'ia, q̃ ẽ i Babylone collecta 100.
Qũo itelligit illud Hiere. 5. Egredimini de medio Babylonis 103.
Quomodo Chr̃s de cœlo poſt aſcẽſionẽ ſuam deſcendit 107.
Qũo itelligit illud act. 9. Ego ſum Ieſus quẽ tu pſequeris eod.
Rom. ecclię elargitões i captiuos, & paupes ſub Sothere, Cornelio, Lucio &c̃. 16. 22
Ro. ecclię donatões a nobilib⁹ Ro. ad fidẽ cõuerſis añ Cõſtãtinũ factæ 10.
Ro. eccliæ. 46. p̃ſbyteri magnuſq; reliqui cleri numerus, uiduæ itẽ cũ idigẽtibus M. D. tp̃e Cornelij eo.
Ro. eccl'ia p̃ alijs pcipue ap̃lica dr̃. 18. 24
Ro. urbis magnitudo olim & populi magnitudo 68
Ro. põtificis principat⁹ & eminẽtia nõ eſt recẽs, ſed ſp̃ fuit, etiam añ Nicenũ concilium 95
Roma tropice dicta eſt a Petro & Iohanne Babylon 101.
Ro. ecclię laus & dignitas antiqſſ. 106
Sacerdotalis dignitas & cenſura cõtra hæreticos 27.
Sacerdotibus maledicere, grauiſſimum peccatum. Cypr. eo.
Seneca biẽnio añ martyriũ Petri & Pauli ẽ a Nerone iuſſus mori 84.
Senecæ ep̃l'a vij ad Paulum 84

Summi ſacerdotis honor & authoritas ex lege diuina .1.
Symmachi papę opa magnifica Romę ante mille annos 15.
Symon magus, quē Petrus Romæ confudit & uicit, emētiebat̃ ſe Iouē & meretricē ſuā Selenen Mineruā 104.
TEmpla olim Petri & Pauli intus, & foris auro p̃cioſe ornata & ueſtita. Pruden. 33
Tertullian⁹ de morte Pe. & Pau. & laus de Ro. eccl̃iæ 23
Trophæa Pe. & Pau. Romæ 105
Turba multitudinis in malū & ad res nouas ſp̱ prona, ſi ſceleris ducē habeat 2.3
VEleni facin⁹ oī pœna dignū. 2
Viclephi oſſa ī Anglia exhumata, & ī mare proiecta ſunt tan q̃ hæretici peſſimi 4.

¶FINIS INDICIS.

Errata.

FAcie prima linea. 6. elici, lege dici
Fa. 7. li. 12. incurijs, lege iniurijs.
Fa. 11. li. 32. Quis igit̃ prior, lege priorum
Eadē, li. 40. leuis nō, leg. leuis tibi
Fa. 14. li. 7. nimiſq; op. le. minuſq; opu.
Fa. 15. li, 25. librar̄. 120. leg. 20
Fa. 16. li. 3. Hæc talia, leg. Nec talia
Eadem, linea. 17. 1005. leg. 1500.
Fa. 18. li. 21. criminãter, leg. criminatiōe
Eadē, li. 33. ut triū, leg. ut tuam.
Fa. 19. li. 20. unitates, leg. uanitates
Fa. 25. li. 31, Porſenitor̄, leg. p̱ſecutorū
Fa. 29. li. 18. ijdem, leg. q̱dem
Fa. 31. li. 31. fini data, leg. fundata
Fa. 32. li. 3. & nos, munimur, lege & nos minuimur
Fa. 32. li. 12, de dn̄o, lege dn̄o.

Eadē, circa finē quē περι, lege quē περιστεφανων.
Ibidem, de Cronicis, lege de coronis
Ea. li. 15. in margine Aug. leg. Ambro.
Fa. 41. uanū eſſe debet, leg. nō debet
Fa. 44. li. x. 1395. leg. 795
Fa. 51. li. 26. inanis, leg. in annis
Fa. 55. li. 15. Vt breuior. hic præmitti debet maiorib⁹ l̃ris, SECVNDA PERSVASIO
Eadē, li. 39. oīs piter, leg. oīs periret.
Eadē. linea. 37. nō tot, le. cū tot
Fa. 59. ipulſo Chr̃o, leg. ipulſore Chr̃o
Fa. 63. li. 36. decimagnta, le. uiceſimagnta
Fa. 64. li. 12. 13. annis, le. 23. an.
Eadē. li. 23. Ecce dicit, le. Ecce, non d̃s
Fa, 71. li. 2 Galatis pſeudo, le. Galatis poſt pſeudo
Fa. 75. nā adiuuabāt, leg. nō adiuuab.
Fa. 78. li. 5. præſente, le. parente
Fa, 81. li, 31. Narc. nr̃o, le. Narc. nemo
Fa. 83. li. 37. Ais. 7. le. Ais ſecundo.
Fa 90. li. 21. ſed ſenio, leg. ſed ſenior
Ea. li. 44. expōnes, le. expoſitores
Fa. 95. li. 2. Hic tyrann⁹. le. hæc tyrãnis
Fa, 97, lima, leg, luna
Fa, 101, li, 2, literas, leg, literam
Fa. li. 20. Qui cupit, cupiat, lege. Qui capit, capiat
Eadē, li. 34. obſeruando, le. obſecrando
Fa. 109. li. 40. Pau. & Bar. defenſionē, leg. diſſentionem
Fa. 111. li. 36. Petrūq;, le. patrumq;.
Fa. 113. li. 23. anno. 48. le: 68
Fa. 116. li 36. extremi, le. externi
Fa. 117. li. 12. tibiq;, lege ibiq;.
Fa. 118. li. 17. a fide dei, le. a facie dei.
Eadē, li. 20. quiete, le. parte

¶Τέλος, καὶ θεῷ δόξα.

DE PETRO
ET ROMA, ADVERSVS VELENVM,
Iohannis Cochlæi Liber primus.

AT tibi pro ſcelere (exclamat) pro talibus auſis,
Dij (ſi qua eſt cœlo pietas, quæ talia curet.)
Perſoluant grates dignas, & præmia reddant Ver. ij. Aenei.
Debita, qui Petrum Romam ueniſſe negaſti
Feraliq; libro patrios uis tollere ritus.

¶Hæc tibi Velene (id eſt, fictor fictiſſime) elici
puta, non per figmentum a Priamo Troiano, ſed ab Eccl̃ia ſerio co
ram Iudice ſupremo, ꝗ poſt interitū Antichriſti nouiſſimi, ueniet iu
dicare uiuos & mortuos & ſcl̃m per ignē, Putabā eq̄dē, unū Luthe
rum ſic poſſe cōtra publicā ac toto orbe cōfeſſam ueritatē inſanire,
tum quia Monachus eſſet Apoſtata, tū quia ꝑ Anathema traditus
eſſet iā Sathanæ furijſq; infernalibꝰ, ſed uideo me hac falli opinione
quādo tu, q̄ſq̄s es, ſub perſona ficti nomĩs, oēm ſemel religionē chri
ſtianā exuis & cōculcas. Et tanq̄ ſcelꝰ hoc per ſeſe nō ſatis ſit imma-
ne, de ĩprobiſſima hac tua audacia etiā gloriaris, atq; ad impietatē
ſacris quoq; lr̃is, per rhetoricos fucos abuteris, oēm interim pudo-
rem ſub larua cōficti nomĩs abijciēs. Ne uero quærelis potiꝰ, q̄ ar-
mis uidear tibi occurrere (quāuis iuſtiſſimę forēt q̄relę) paucis ad
ea primū, quæ in ꝓlogo p̃mittis, reſpōdebo. Deinde fucatis tuis ꝑ-
ſuaſiōibꝰ demōſtratiōes opponā certiſſimas, Quibꝰ in acie bene fir
matis, q̄ ualidę ſint ꝑſuaſionū tuaꝝ uires deinceps experiar, Deniq;
de armis noſtris tibi ad ſpoliū ne fibulā q̄dē ꝑmittā. An uero Fere-
trio noſtro, quē in Vaticano uniuerſus ueneratur orbis, opima de te
ſpolia tulero, piorum eſto iudicium.

¶Profecto in hoc tā improbū certamē nequaq̄ deſcēſurꝰ eram,
ſi nullū datū eſſet hoc improbiſſimo libro tuo ſcandalū fidelibꝰ iu-
xta atq; infidelibꝰ. Quō aūt nō rideāt atq; exultent Iudæi, ſi uideāt Audiendū di
ſummū ſacerdotē a Chr̃ianis ſic cōtra om̄e ius tā diuinū q̄ hūanū, cto ſummi ſa
deſpici atq; illudi? Sciunt ſane, quæ fuerit pœna Chore Dathan & cerdotis.
Abyron cōtra Aaron (licet multo modeſtiꝰ minuſq; cōtumclioſe
q̄ tu facis) inſurgētiū. Sciūt, quæ fuerit quaſſatio populi cōtra eun Nūeri. xvi.
dem murmurātis, ſciūt quis debeatur honor ſacerdoti magno. Sci-
unt deniq; quāta ſit ſummi Pontificis ex lege authoritas. Sic em̄ le- Numeri. xviij
gunt in Deuteronomio, Qui ſupbierit, nolēs obedire ſacerdotis im
perio, qui eo tēpore miniſtrat dn̄o deo tuo, ex decreto iudicis mo- Deut. xvij.
rietur homo ille, & auferes malū de Iſrael, cūctuſq; populꝰ audiēs
timebit, ut nullus deinceps intumeſcat ſupbia. ¶ Quid igiť dicant de Impietas V-
B Chriſtia- leni.

Chriſtiana religiōe Iudęi, dū uidēt inter chriſtiãos hūc tuū librū ĩpu
ne circūferri uęnūq; exponi, in q̊ ſummū pōt. dicis uerꝝ eſſe ãtichr̃z
atq; ipſiſſimū tricipitem illū Cerberum infernalē, etiã mītis retro ſę
culis? Quis rogo Iudęorꝝ iſta audiēs uelit fieri chr̃ianꝰ? Quis Hūno-
rum, Gothorꝝ, Herulorꝝ, Lōgobardorꝝ aliorꝝ ue Barbarorꝝ, q̄libet
Rōanæ urbi infeſtorꝝ atq; exitialiū, unq̄ ſic loquutꝰ ē? Tibi tamē hoc
aut nullū aut admodū leue uidet̃ eſſe pc̄tm̄, audere iubes aīm tuū
maiꝰ aliq̄d facinꝰ, q̄d Gyaris & carcere dignū ſit, Scilicet ut iã non
ſolū in pōtificē, hoīem adhuc mortalē, linguę tuę gladiū ſtrigas, ſed
Boetiꝰ. de cō. phiæ. libro. iij proſa. xij. etiã in primores fidei nr̃æ añſignanos, in Petrū inquã & Paulū apo-
ſtolos, cœlites iã pridē deoſq; (om̄is em̄ beatꝰ Deꝰ eſt, ut ait Boetius
& hoc ꝑticipatiue) ĩmortales, inaudita ꝓcacitate ſtilū conuertas, qs
igit̃ infideliū, has tuas impietates legēs, contra religionē noſtrã non
ſcãdalizet̃? An u̾o inter fideles nullū hinc ſcãdalū excitat̃? Nolo di
cere de ſimplici pplo, qui facile ſcãdalizari ſolet quacūq; nouitate.
Docti iã & ingenioſi adoleſcētes Germanicę iuuētutis ita hinc ſcãda
lizati ſunt, ut nuꝑ in nūdinis hic auditꝰ ſit ex eis unus, qui uel ad ig
nem (ut dicit̃) diſputare uelit, S. Petrū Romæ nūq̄ fuiſſe. Quid ego
illi, ſi audiſſem, reſpōdiſſem? Hoc certe ſatis idoneū ꝓ tp̄e fuiſſet re-
ſpōſum, Ah puer infœlix, quę te demētia cœpit. Nō igit̃ exilio ſolū
& carcere dignū hic ꝑpetraſti facinꝰ, ſed etiã cruce, beſtijs, igne abſci
Ignatiꝰ in epiſtola ad Rō ſione, ſeparatiōe, cōfractiōe, diſſipatiōeq; (ut ait S. Ignatiꝰ) mēbrorꝝ
interim totiꝰ corꝑis, & flagellis diaboli om̄ibꝰ dignū te (q̇ſq̇s es hic
ꝑſonatꝰ apoſtata) ꝑ flagitioſū hūc libellū tuū reddidiſti, & niſi ipſuz
in hac uita reuocaueris digna pœnitētia, poſt mortē profecto ſempi
terno carcere uereq; flãmiuomis gehēnę Gyaris dignꝰ iudicaberis.
Ride interim ꝓbitatē, dic eã algere, ſatis certe caleſcet tibi poſt mor
tem (ſi nō reſipueris) improbitas. Quis igit̃ uſq; adeo eſt ab om̄i fi-
Improbus ex ꝓfeſſo. de & rōne alienꝰ, atq; in om̄e malū præceps, q credat hic te ueritatez
proſequi atq; defendere, cū fatearis mox ſub initiū audere te facinꝰ
Gyaris & carcere dignū, ꝓbitatēq; dicas algere? qs nō miret̃ eū, q
ex ꝓfeſſo & improbū & carcere exilioq; dignū dogma ꝓpōit, reꝑi
re tam credulos uulgo ſectatores, atq; etiã acerrimos (ut uideri uo
lunt) defenſores? At hoc illud eſt, q̄d ad Noe dixit dn̄s deꝰ, Sēſus &
cogitatio hūani cordis in malū ꝓna ſunt ab adoleſcētia ſua. Nã &
Gene. viij. filiꝰ Noę Cham, nihil abſterritꝰ horrēda diluuij uīdicta, & ebrio illu
Cham uir impudicus. ſit patri, & publice corrupit (ut ait Beroſus) mortale genꝰ, aſſerēs, &
re ipſa exequēs, cōgrediendū eſſe (ut añ inundatōem) cū matribus,
Gene. ix. ſororibꝰ, filiabꝰ, maſculis, brutis, & q̊uis alio gn̄e. Hic aūt, q̄libet
improbꝰ fuit & ĩpudicꝰ ingētē tn̄ poſt ſe turbã traxit, primū ĩ Aegi-
pto, deiñ in Bactris, adeo q̇dem bn̄uolã & ad flagitia ꝓnã, ut Aegi
ptij illū ſibi Saturnū fecerit, & ciuitatē ei poſuerit dictã Chemnyn,
Bactriani u̾o ꝓpter magicas, q̇bꝰ pollebat, artes, ipſuz & Zoroaſtē
Abſalon dixerit, & regē cōſtituerit ſibi. Sic improbꝰ filiꝰ Dauid Abſalō, ſub

dola ſpē

dola ſpecie & uerborꝝ fuco,traxit in cōiurationē cōtra ꝓpriū parētē
ij.Regum.xv.
ſuū filios Iſrael,adeo qdem ad res nouādas ſpōtaneos,ut toto corde
uniuerſus Iſrael ſequeret̄ Abſolon,patriq́ ei⁹ Dauid uix pateret ef-
fugij ſpaciū. Sic L. Catilina cōtra Senatū patriāq́ ꝓpriā ex flagitio-
Catilina.
Saluſti⁹ in bel
Catilinario &
Porti⁹ Latro,
in declama.
ſa iuuētute ingentē ſibi manū ſtupris fœdiſq́ obſequijs an̄ cōciliatā,
atq́ per optimatū oppreſſionē ſubinde in ampliſſimę p̄dæ ſpem il-
lectā,cōparauit,ut & nefarias faces patriæ,& uaſtitatē penatib⁹ infer-
ret. Adeo facile eſt,ad malū trahere leuiſſimos q̊ſq́,mō ſit,q ſe ſcele
ris ducem prębere audeat Quid mirꝝ igit̄,ſi ſint,qui tuā ſequant̄ ſpe
Turba Luthe
ri in maluꝫ &
p̄dā ꝓna.
predæ audaciā. Si recētē a diluuio turbā nō potuit in officio cōtine
re Noe oim ꝓgenitor,nec ſctitas & uirtus Dauidis populū Iudaicū,
neq́ autoritas Senat⁹ Cōſuliſq́ Ciceronis uigilātia iuuētutē Roma
nam, Quis cohibeat mō aut ad officiū reducat eā Germanię turbā,
q̄ alieno ære oppꝑſſa,& nūc ſceleris duces ad euertendā religionē na
cta,auidis faucib⁹ hiat in eccliaruꝫ monaſteriorꝝq́ prædā? Hinc eſt
profecto,ut qcqd dixerit Luther⁹ cū cōplicib⁹ ſuis, id illis om̄e ui-
deatur euāgelicū,quicunq́ uero ꝓ auita uult religione pugnare,is
apud illos ꝓtin⁹ eſt barbar⁹ idiota aut hypocrita uenalis,ferro ple-
ctend⁹ aut igne. Hinc tu ad illos ſecure audes qdlibet. Sed memēto
uir impie,qd ſupra te turbāq́ tuā eſt adhuc manus dn̄i, citoq́ (ubi
Ariſt. libr. i. de
cœlo & mūdo
uoluerit) fit mutatio dexterę excelſi, nullū uiolentū (ut Ariſtotiles
ait)ꝑpetuū,nulla ſeditio diuturna. Perijt cū quadringētis(ut fertur)
milib⁹ ſuorꝝ Cham Zoroaſtes,perijt ab arbore ſuſpēſus Abſolō,fu
ſus fugatuſq́ in pręlio,perijt itē Catilina q̊q́ cū parricidali ſuo exer
citu,poterit itaq́,ubi uenerit hora,& tibi cū om̄i ſacrilega manu tu
orū de⁹ dignas ꝑſoluere grates. Nullā ais uel poeticā fabellā, uel ſu
De Antichr̄o
antiq̄ ſcripta.
perſtitionē Iudaicā,æque ficticiā, æque ridiculā ac nociuā eſſe, atq́
ea eſt,quā ſcripturarꝝ neglect⁹ in chr̄ianiſmū hodie de Antichriſto
intruſit. Scilicet,hodie de Antichr̄o ſcripſit Malachias,hodie Dani-
el,hodie Chr̄⁹ per Euāgeliſtas,hodie Apoſtolus & reliqui doctores
uateſq́ ſacri & autētici. Et hi om̄es fabulā ac ſuperſtitionē tradide-
rūt,quā nos hodie in chr̄ianiſmū intruſimus. Bn̄ incipis Velene,ſic-
perge ut facis certe,a capite libri uſq́ ad ei⁹ calcē nil niſi meras uel
impietates uel inſcitias cōtexēs. At Antichriſtū(inqs) uēturꝝ interī
expectam⁹,p̄ſentē cōniuem⁹. Expectam⁹ qdē unū præ cæteris &
malicia,& miraculorꝝ ſpecie tyrānicaq́ poteſtate inſignē antichr̄m,
eūq́ nouiſſimū. De te uero tuiſq́ ſilibus Prodromis & ſatellitibus
Prodromi an
tichriſti.
Deutero. xv.
futuri illi⁹ antichr̄i in peſſimā rem cōniuent tā diu iam principes &
ep̄i Germaniæ,ex q̊rū decreto (ut ait ſcriptura) uos ſummo ſacer-
doti rebelles,iā pridē de medio tolli oportebat,ut null⁹ deinceps in
tumeſceret ſupbia. Intelligis ne? Nouiſſim⁹ ſane Antichrūs,quē ex-
Regnum anti-
christi. breue
Matth. iij.
pectam⁹,un⁹ erit nō mlti per lōgā in regno (ſicut tu Luther⁹q́ tu
us impie dicitis) ſucceſſionē, Nā Saluator nr̄ ait, niſi breuiati fuiſ-
ſent dies illi,nō fieret ſalua ois caro,ſed ꝓpter electos abbreuiabūt

dies illi, qđ ſi uerus nūc eſt (ut ais) Antichrſ, quē nos expectamꝰ, cur
non dicis (iuxta uerbū dñi) uæ pregnātibꝰ & nutrientibꝰ? cur nō o⸗
ſtendis, ubi nā ſit nunc tribulatio illa magna, q̄lis non fuit ab initio
mundi uſq; mō neq; fiet? Vbi ſunt illa ſigna & ꝓdigia magna, qbꝰ
etiā electi, ſi fieri queat, in errorē ducunt? ubi tradunt in tribulatio⸗
nē Chriani? ubi occidunt ꝓpter nomē Chri? An uero Antihrſ ille
finalis duos tm̄ aut tres (uti tu cōmemoras) occidet? Neſcio equidē

Hieronymus Sauonorola.

qua de cauſa damnatꝰ ab Alexādro papa ſexto ſit Hieronymꝰ ille
Sauonorola, iuſte ne ſecundū Canones, an ui & potētia iniuſte ſit di
iudicatꝰ, Quis em̄ om̄ia ſiingulorꝫ pōtificū facta iuſtificet? nā & ipſi
hoies ſunt, q peccāt, unꝰ plꝰ alio, nō em̄ oēs ęque boni ſunt aut mali.
Peccāt igit̄ & ipſi ut hoies, nō peccāt uero ut papæ, dū rite ſecundū
Canones agūt, iudicāt & decernūt. Qualiſcūq; fuerit Hieronymus
ille, ſemꝑ tamē, ſi aliter mihi nō cōſtet, ꝓ pōtificis, qui illū dānauit, iu
dicio præſumo, & quidē certiſſime, ſi fidei fuerit cauſa, qđ ita? qa di⸗
xit dominꝰ Petro, Ego rogaui ꝓ te, ne deficiat fides tua, & tu aliqn̄

Luce. xxij.

cōuerſus, confirma fratres tuos. Atq; hoc idē in Petro & ſucceſſori
bus eiꝰ dixiſſe intelligit̄, uti poſtea uidebimꝰ. Ne uero putes ex his
me uel timore, uel adulatiōe Hieronymū illū nō laudare, dico tibi,
quod de hypocriſi ꝓphetādiq; impoſtura eū iſimulari audiui ab ijs
qui cū illo fuerant cōuerſati, uere ne an falſo, quid ad me, aut ad te?
Quid fecerit igit̄, neſcio, acta iudicij illiꝰ nō uidi. Nō tamē iniuſte dā
natū exiſtimo, q̄libet ingenioſus fuerit & diſertꝰ. Qđ ſi uera ſunt, q̄

Nauclerus in Chroni, uol. ij gn̄atione. l.

de hoc uiro refert in Chronicis Nauclerꝰ Tubingenſis, nō ſolū non
iniuſte ſed etiā iuſtiſſime fuit dānatus. At ſi iniuſte fuit (ut inuidioſe
criminaris) damnatꝰ, cur toties eū Prædicatoribꝰ ad opprobriū ob
ijcitis? Sed hæc eſt ꝑſuaſionū ueſtrarꝫ ars atq; uſus, ut diuerſo uerbo
rum fuco idē & laudare & uituperare ſoleatis.

¶ De Barbaris aūt dijs ueſtris Huſs, & Vuicleph lōge aliter dico.

Huſs & Vuicleph.

Exuſtꝰ eſt ſane Huſs, nō pōtificis, ſed Imꝑatoris iuſſiōe, ex ſententia
& authoritate ſacratiſſimi (rūpant̄ tibi licet ilia) Cōcilij Cōſtātienſis
nō ꝑfide qdem, ut impie calūniaris tu, ſed fideliter, ſancte, & legiti
me accitꝰ, uir impiꝰ & ſedicioſus, ac ꝑfidꝰ hæreticꝰ, cui cōtra fidem
Chri & eccleſiæ nullū pactū, nulla fides debuit ſeruari. Venerat ſane
ut de fide ſua rationē redderet. Cū uero de hæreſi cōuictꝰ, nollet Cō
cilio acquieſcere, nō erat ampliꝰ ei ſeruāda fides humana, qui nole
bat ſeruare fidē diuinā & Catholicam.

¶ Vuicleph uero homo barbariſſimꝰ, exuſtionē qdem morte prę

Oſſa Vuicleff exhumata

uenit, At minime cōueniebat, ut oſſa eiꝰ molliter qeſcerēt, qui perfi
diæ dogmatis totā cōmouebat (licet mortuꝰ) Bohemiā. Noſti opi⸗
nor, quāti fecerit Origenis ingeniū & eruditionē diuꝰ Hieronymus
quātis aūt cōtentionibꝰ mortui errores ſit inſectatꝰ, ipſe ſimul cum
Theophilo & Epiphanio ſanctis epis, nemo, qui Hieronymi uiderit
epiſtolas, ignorat. unde dixerūt ſancti patres in quinta (quæ Cōſtā

tinopo⸗

tinopoli ſub Iuſtiniano Auguſto,& Vigilio papa,celebrata fuit)Sy
nodo,actiōe q̄nta.Si ad tp̄a Theophili ſanctæ memoriæ uel ſuperiꝰ, xxiiij.q.ij.ca.
aliq̄s recurrerit,etiā Origenē inuenit & poſt mortē anathematizatū ul.§.fin.
Et multis alijs ibi ꝓbatur exēplis,hereticos uel poſt mortem anathe
matizādos eſſe.Quid tu igit̄ adeo ꝓcaciter de oſſibꝰ Vuicleph here
tici uſq; adeo & maledici & barbari, in mare ꝓiectis, pōt. Ro. in
cuſas? Angli exhumarūt & ꝓiecerūt,nō pōtifex.Recte tn̄ fecerūt il
li,iuſſu huiꝰ forſitā aut cōſenſu.Si nō parcitū eſt a ſanctis uiris Orige
ni,oīū doctiſſimo,cur pcēdū fuiſſe putes Vuiclepho oīm ieptiſſimo?

¶De Hieronymo v̄o Pragen̄ q̄d uis ut tibi rn̄deā? Doctꝰ forſitā fu
it & facūdꝰ,ſed tu improbiſſime calūniaris de illo pōtificē Roman̄,
tū quia nō a pōtifice,ſed a Cōcilio cōuictꝰ eſt & cōdemnatꝰ, tū quia Hieronymus
nemo illi,ſed ipſe & ſibi & om̄ibꝰ pfidus extitit,q̄d ita? quia homo Pragenſis.
incōſtantiſſimꝰ,cōuictꝰ in carcere, proprio Iohānis Huſſi chirogra
pho,oēm illiꝰ doctrinā publice poſtea nō ſolū cōdemnauit, ſed etiā
abiurauit,diriſq; deteſtatiōibꝰ ſeſe ad pœnas & cēſuras ſi unq̄ Huſ
ſum ſequeret̄,obligauit.Atq; haud ita multo poſt, cū parꝝ benigne
exciperet̄ a Bohemis rurſus Huſſiticā hereſim aſſeruit,trāſfuga le
uiſſimꝰ,nūc harꝝ,nūc illarꝝ p̄tium,ex deſperatione(quia domi deſ
pectꝰ erat)Conſtantiam redijt,ut uel morte ſuorꝝ gratiā redimeret.
Non peto mihi,ſed publicis actis,quæ imp̄ſſa uidi,ſup his fidē habe
ri.Quos tu igit̄ uiros chr̄ianos a pontifice,tanq̄ uero Antichrō,exu
ſtos eſſe dicis in camino truculentiſſimo? Si recte pſuadere uelis,nō
ſic palā deberes mētiri,eſt em̄ Orator,uir bonꝰ dicendi pitꝰ,nō mē
dax,nō calūniator,nō ſediciosus & ſchiſmaticꝰ. Quis uero uulpinā
ꝓteſtationē tuā non exibilet ac deteſtet̄,qua tuā obteſtaris cōſciētiā, Conſcientia
nullas huc fraudes, nulla mendacia,nec dolos te intrudere uoluiſſe? Veleni.
Quis nō uidet,qualē habeas cōſcientiā,tot hereſibꝰ obnoxiā,tot ca
lumnijs fœdā,tot mēdacijs uel in ſolo ꝓlogo cōſciam , tot uafricijs
per om̄em libellū uerſipellē? Vtinā liceret fidelibꝰ ipſaꝫ,uelut inuer
ſam cutē,planiꝰ inſpicere,ut ſcelerꝝ carnificinā illā agnoſcerent,atq;
tete a peſſimo ſeditionis ꝓpoſito reuocarēt,ſiue uerbis, ſiue uerbe
ribꝰ. Sed ad Antichrm̄ tuū redeo,ſi nō uenturꝰ eſt,ſed iam uenit(ut
ais)Antichr̄s,de quo uaticinatꝰ eſt nobis dn̄s & ſaluator noſter, q̄d
eſt,q̄d adhuc lucēt ſol & luna & ſtellæ? certe v̄ba Chr̄i ſunt iſta, Sta Antichr̄s non
tim aūt poſt tribulationē dierꝝ iſtorꝝ,ſol obſcurabit̄,& luna non da dum uenit.
bit lumē ſuū,& ſtellæ cadēt de cœlo,& uirtutes cœlorꝝ cōmouebū Matthe. xxiiij
tur, & tūc patebit ſignū filij hoīs in cœlo,& tūc plangēt om̄es tribus
terræ.Ecce Chriſtꝰ dicit,ſtatim fient iſta. Tu uero dicis, Antichr̄s il
le uerꝰ(quē Rom̄.pōtificē dicis)tot iā retro ſæculis eſt ipſiſſimus tri
ceps ille infernalis Cerberꝰ.Dic queſo Grāmatelle nequiſſime, q̄uo
concordant,ſtatim,& tot retro ſecula? Age dic certū,ſi audes,ſeculo
rum numerꝝ,ut uideamꝰ q̄t Antichrōs habuerit(proh ſcelus plus q̄
Turcicū)ſedes apoſtolica,ut ſemel cōculcari a uobis oēm chr̄ianiſ

 mum(q̄d

mũ(qđ iã pridẽ feciſtis)'iqueat omib⁹, Si forſitã Gregoriũ magnũ & Martinũ martyrẽ q̃cq; inter Antichrõs ſtatuatis. Viderit pricipes tãdem & epĩ Germani, q nũc paſſim eiuſmõi poeticis & grãmaticis nugatorib⁹, ſacras lr̃as qualibet uerboꝝ dicacitate ꝓphanare, atq; ad tã impios ſenſus rhetoricis fucis retorquere, licitũ eſſe ſinũt. Vide

Dedec⁹ Imperij a Luthero irrogatum.

Danielis. vij.

rit itẽ & Rom̃. Impator, an iſtoꝝ ſentẽtia ipſe cũ tot retro ꝓgenitoribus ſuis, Imperatores Romanorum aut dici aut haberi poſſint. Satis em̃ cõſtat ex ſcripturis, p̄ſertim ex Daniele, Impium Rom̃. ſub Antichri aduentũ, defectuꝝ eſſe. Qđ ſi iã multis retro ſæculis fuit famoſuz illud Antichri (ut Lutherana iſta blacterat pfidia) regnũ, Rom̃. Impium iã pridẽ ceſſauerit oportet, id qđ Luther⁹ iãdudũ aſſeruit palã, nõ latine mõ, ſed & teuthonice, in ſummũ ꝓfecto toti⁹ Impij dedec⁹. Hæc em̃ ſunt uerba ei⁹ de uiſione Danielis. Cum aũt dicat

Luth., in libr. Catharini.

poſt finẽ quatuor regnoꝝ, quoꝝ ultimũ eſt Rom̃, ferro potẽs, ſtaturũ hũc regẽ, plane illđ tãgit, qđ Papæ Tyrãnis mox cæpit, inclinãte Impio Rom̃. Trãslatũ eſt aũt ad Germanos Rom̃. impij uocabuluz, cũ res iã nulla impij ampli⁹ eſſet. En tibi Dux Friderice, Ro. Impe

Dux Saxoniæ Fridericus.

ratoris Elector, pulchras iſtas tuoꝝ traditiões, qui, ut ex Papa faciãt Antichrm̃, ex Ro. Impio merũ faciũt uocabulũ, atq; inanẽ, ſine ulla re, nois umbrã. Egregia ꝟo ſic electiõis tuę dignitas eſt, ſcz, ut eligas Impatorẽ uoce tm̃, nec ulli⁹ rei, ſed inanis tm̃ uocabuli habeas electiõem. Qđ ſi tã atrox iniuria, æquo abs te aio tolerat̃, q̃ iuſte ſeſſurus ſſs poſt hac inter cæteros Ro. Impij electores, ij uiderint, q ad aſſerendũ, uindicandũ, atq; amplificanduz Ro. Impij honorẽ, ſtatũq; ac utilitatẽ, ad ſacroſctã dei euãgelia iurauerũt. Nos interiz ꝓ aſſerẽda cõtra tot impietates, orthodoxa fide, cũ mõſtris iſtis pugnabim⁹, q̃bus poſſum⁹ ueritatis (qua nihil eſt fortius) armis.

iij. Eſdrę iij. iiij

Jo: fri: E. Impij:

¶ Dic igit̃ Velene laruate, ſi fictitia, ridicula & nociua (ut ais) fabula eſt de Antichrõ uẽturo, qa iã uenit, quo rogo die, q̃ menſe, quo anno, aut q̃ ſaltẽ ſæculo ueniſſe illũ affirmas? Dices forſitã cũ Luthe

Inclinatio Ro. Imperij.

ro tuo, eo tp̃e ueniſſe, q̃ inclinare cœpit Impium Ro. Qđ uero eſt tẽpus iſtud? Certe mox a morte Cõſtantini Magni, uarijs cœpit iactari inclinatiõib⁹ Impium. Qđ ſi tũc uenit Antichrs in ſedẽ Apl̃icã, dãnati ſunt omes ꝓpe doctores ſancti, quoꝝ opa extãt, Atanaſi⁹, Ambroſi⁹, Hieronym⁹, Chryſoſtom⁹, Auguſtin⁹, &c̃. q oẽs ita ſunt uenerati põtifices Ro (q̃s tu Antichrõs dicis) ut in omib⁹ eccliam Ro. ſequerent̃, eiuſq; antiſtitib⁹ obedirẽt. Qz dãnabile ꝟo ſit, ſequi Antichrm̃, qs eſt, q ignoret? At ſi ſæculũ illud hac iniuria infamare nõ audes, deſigna nobis aliud. Quo uero tp̃e unq̃ plus inclinatiõis paſ

Sub Honorio & Valẽtinião

ſum eſt Ro. Impium, q̃ ſub Honorio & Valẽtiniano tertio, uiuẽte adhuc & Auguſtino, qñ eiſdẽ ferme annis occupabat̃, ab Oſtrogothis utraq; Pãnonia, a Viſigothis, Hiſpania (ꝑuaſa prius Italia, Romaq; ipſa nõ ſolũ obſeſſa, ſed & capta atq; direpta) a Frãcis Gallia, a Vandalis Aphrica, ab Anglis Saxonib⁹ Britannia, ut nihil dicã de Hũnis, Herul'

nis,Herulis,Alanis,Gepidis,Antis,& reliqs barbaroꝝ inundatiõi=
bus,quibꝰ diuerſæ Impĳ Ro.ꝓuinciȩ,eo in ſȩculo,ſunt uel occupatȩ
uel depopulatȩ.Quid ergo?fuerũt ne tũc Ro. pontifices Antichr̄i?
Quære uir impie ex Attila ſaltẽ,truculẽtiſſimo illo Hũnoꝝ rege,an
S.Leo papa primꝰ uiſus ſit ei Antichr̄s,qñ ꝓpe Mantuã(ſi recte te=
neo)impetrauit ab eo,ne Romã cũ exercitu ꝑgeret.Et B. Auguſti=
no ad minimũ quatuor noti fuere põtifices Ro.Anaſtaſiꝰ,Innocẽtiꝰ
Zozimꝰ & Bonifaciꝰ.Veneratꝰ eſt aũt hos oẽs,nõ certe utꝗ Antichri
ſtos,ſed ut paſtores ouiũ Chr̄i.Quis uero Gelaſiũ, Symmachũ,Iohã
nem,Agapitũ,Sylueriũ,Vigiliũ,Pelagiũq; & reliquos id genꝰ ſctĩ=
ſſimos põtifices,Antichriſtos exiſtimet?

¶Eſt ꝓfecto hæc tua,tuiq; Lutheri,Velene opinio, infinitis inıu
rĳs plena,facit em̃ eos Põtifices Antichr̄os q̊s uniuerſus chr̄ianoꝝ
orbis colit ut ſanctos & electos dei,ledit maieſtatẽ tot retro Imꝑato
rum,qui eiuſmodi põtifices uenerati ſunt, ꝓphanat ſedẽ Apoſtoli=
cã,omibus chr̄ianoꝝ nationibꝰ ſacroſctãm,ludibrio expõit infide=
libus religionẽ chr̄ianã,idololatras facit om̃es hoies chr̄ianos, ꝗ tot
retro ſæculis Ro.pontifices (q̊s tu idola dicis & Antichrõs) ſequuti
ſunt,cũ debita & reuerẽtia & obediẽtia.Breuiter, dãnat ac diabolo
tradit(proh nefandiſſimã audaciã)om̃s tot retro ſȩculis chr̄ianos,ꝗ̄
libet magnos,ꝗ̄libet ſctõs.Quid ita?qa om̃es in hanc uſq; horã Ro.
põtificibꝰ(q̊s Antichrõs appellas)cõicauerũt, eis obȩdiuerũt,eorũ
exequuti ſunt mandata,eorũq; ꝑſcripta ſunt ſequuti. Quiſqs aũt
talia præſtiterit Antichrõ,hic dubio ꝓcul Chr̄i non eſt, ſed diaboli,
uti ex Paulo & Iohanne conſtat liqdiſſime. Qua de re ſic ſcripſit cõ
tra Celſum Origenes.Quid igit̃ abſurduȝ(inqt)ſi duo quidã exceſ=
ſus,recti nimiꝝ prauiq;,in hoibꝰ deprehẽdant,ita ut recti exceſſus
ille in eo ſit,ꝗ ſecũdum Ieſum ſit cognitꝰ hõ,uñ tãta effluxerit morta
lium ad rectiora cõuerſio,curatiõeſq; & in meliꝰ immutatio.Praui
uero alter ille exceſſus,ꝗ huic ſit priori cõtrariꝰ,his inſit,ꝗ antichr̄ȝ
ſectati,in uitia præcipites eũt?Siqdeȝ uniuerſa deꝰ ꝑſcientia ſua cõ
plexus,& his longe añ ꝑſpectis,quæ ad utrũq; id attinẽt,uoluit, ut
mortalibꝰ per ꝓphetas hæc innoteſcerẽt, ut horum dictis cognitio
ne perceptis,ſeſe potiori coniungerẽt,& a cõtrario ꝑcauerẽt.Quiſ=
quis igit̃ antichrm̃ ſequit̃,Chr̄ȝ deſerat neceſſe eſt,qa antichr̄s Chrõ
ex diametro(ut idẽ ait Origenes)aduerſat̃,unꝰ aũt eſt Chr̄s,erit igit̃
& unꝰ tm̃ finalis & ꝑcipuꝰ antichr̄s,ex diametro.n.unũ uni oppõit̃.

Quiss=Origenes contra Celſ.li. vi.

Quãta iniuria Veleni.

Qȝ impia ſit igit̃ hæc tua cõtra euãgeliũ oem̃q; hiſtoriã opinio,
ſatis patere arbitror.Nũc ꝗ̄ iuſta ſit uobis de Danielis uiſione fidu
cia uideamꝰ.Si Ro.põtifex(heu ꝗ̄ uehemẽter piget pudetq; me hac
de re diſceptare)ãtichr̄s eſt,ut dicitis,ꝗd eſt,ꝗd̄ nõ uaſtat uniuerſa?
quid nocet Aphricæ?ꝗd Aſiæ?ꝗd illi Europæ ꝑti multo latiſſimæ,
quȩ nõ põtificẽ,ſed uel Turcã ſequit̃ uel Moſcouitã?Quid ꝟo ꝓfu=
it barbaris tuis Huſſitis itot ãnis ſeſe ꝑfide a Ro. ecclıæ inſtitutis ali

Viſio Daniel de antichrõ. Danielis, viĳ.

enaſſe? Deiñ, ſi nõ aliꝰ uẽturꝰ eſt (ut ais tu) antichr̄s, ſed multis iã retro ſæculis uenit, qd eſt qđ ait Daniel, Et ciuitatẽ & ſctũariũ diſſipa-
Danielis. ix. bit populꝰ cũ duce uẽturo, & finis eius uaſtitas, & poſt finẽ belli ſtatuta deſolatio? Vbi quæſo facta ſunt iſta? qñ cõtigit iſta uaſtitas? iſte finis? iſtud bellũ? iſta deſolatio? Rurſus ait Daniel. Et leuabit̃ & mag
Danielis. xi. nificabit̃ aduerſus om̃em deũ, & aduerſus deũ deoꝝ loquet̃ magnifica, & diriget̃ donec cõpleat̃ iracũdia, ꝑpetrata qppe ẽ definitio. Et deũ patrꝝ ſuoꝝ non reputabit, & erit in cõcupiſcẽtijs fœminarũ, nec queq̃ deoꝝ curabit, qa aduerſum uinuerſa cõſurget. Quis obſecro hęc in Ro. põt. quadrare dicat, niſi qui tui, Lutheriq; ſilis ſit, facie ſcilicet impudẽs & ſophiſticarũ ꝓpõm intelligẽs & architectꝰ?

Sedes ap̄lica hæreticorum uictrix. ¶Cõtra quẽ em̄ deũ leuauit ſe Ro. põtifex, niſi forte, Huſs & Vuicleph atq; id genꝰ reliq̃s hæreticoꝝ tuoꝝ barbaros duces & magiſtros, deos fuiſſe credas? Contra eiuſmõi em̄ ſꝑ hactenꝰ, nõ ſua, ſed dei uirtute p̃ualuit ſedes ap̄lica. Cõtra ſctõs ꝟo Prophetas, Ap̄los, Martyres, alioſq; dei fãulos & fãulas, q nũc in cęlis dñ ſunt ꝑticipatiue, nunq̃ ſe leuauit, ſed magnificauit illos publica ꝑ canonizatiõe, ſolẽnem ueneratiõe, ãniuerſariaq; memoria. Quæ dein ſunt q̃ſo illa magnifica, quę Ro. põtifex aduerſus deũ deoꝝ loquutꝰ eſt? An forte, XXX, illi artic̄li, q̃s feralibꝰ flãmis ſuis p̃texuit Lutherꝰ? Quis uero cõſultoꝝ iuris nõ uideat, q̃ frigidꝰ & nudꝰ ſit ille p̃textꝰ? Sane ꝑſtrinxit eos breuiſſimis rñſis, cõtẽpti (ut opĩor) & faſtidioſe, cordatiſſimꝰ Catharinꝰ. Et mihi ꝑ dei grãz, nõ difficile foret, ſi nec̃ariũ uideret̃, artic̄los illos dignis tractare modis. Nihil igit̃ habetis ueri apoſtatę fideiq; deſertores, qđ aduerſus deũ deoꝝ loquuti ſint põtifices Ro. Sed neq; reliqua q̃ Daniel de antichr̄o cõmemorat, de Ro. põt. ullo mõ recte intelligi pñt, quãuis Lutherꝰ tuꝰ prolixa nugaꝝ atq; calũniaꝝ farragine, ex ijs pluria in Ro. põt. Andabatice retorſerit, ſe ipſum ſuoſq; complices potiſſimũ feriens, haud ſecus, atq; ſolent in ſaturnalibus cæci porcum ferire uolẽtes:

Enoch reuertetur. ¶Vides nũc, opinor, q̃ falſo ac impie & Ro. põtificẽ dicis eſſe antichrm̃, & aliũ uẽturꝝ negas antichrm̃, cõtra oẽm ſcripturã atq; hiſtoriã. Et eadẽ impudẽtia, cõtra ſenſum totiꝰ eccl̄iæ, uẽturos eſſe negas
Geneſis. v. Enoch & Heliã, q̃ſi uero fruſtra dicat ſcriptura, Ambulauit Enoch
Eccleſiaſti. 44 cũ deo, & non apparuit, qa tulit eũ deꝰ, qđ alia ſcriptura ſic expõit, Enoch placuit deo, & trãſlatꝰ ẽ in Paradyſuz, ut det gẽtibꝰ ſapiẽtiã, Quid putas Velene, ſi nõ reuerſurꝰ eſt Enoch, qũo dat gẽtibꝰ ſapientiam in Paradyſo? Nunqd uero ſine pc̄tõ originali natꝰ fuit in mun
In ep̄la Iudæ. dum? niſi forte nos in pc̄tõ Adę naſcimur, & Enoch ſeptimus (ut ait Iudas ap̄ls) ab Adã, nõ fuiſſe putet̃ in lũbis Adæ præuaricãtis. At quis hoc putet niſi demẽtiſſimꝰ? Cæteꝝ ſi pctm̃ Adæ tranſiit in Enoch, nõne & mors ꝑ pctm̃ trãſiit in eũdẽ? ita em̄ ait ap̄ls, Sicut ꝑ u-
Rom. v. nũ hoĩez pctm̃ in hũc mundũ intrauit, & ꝑ pctm̃ mors, & ita in oẽs
I. Cor. xv. hoĩes mors ꝑtranſiit, in q̃ om̃es peccauerũt. Et rurſus, Sicut in Adã omnes

om̃es moriunt̃,ita & in Chr̃o om̃es uiuificabunt̃. Aut igit̃ crede no I.Corint.xv.
biſcū,Enoch reuerſuꝝ eſſe ac morituꝝ,aut oſtēde nobis,ubi & quā-
do mortuꝰ ſit,atq; ubi det gentibus ſapiētiā. De Enoch interim iſta
ſufficiant. ¶Videamꝰ paulisꝑ de Helia,q̃d de eo ſentiat ſcri- Helias quoq;
ptura. Etem̃ in Regū hiſtoria ſic habet̃. Cū ꝑgerēt Helias & Helizęꝰ reuertetur.
& incedētes ſermocinarent̃, ecce currꝰ igneꝰ,& equi ignei diuiſe- iiij.Ro.ij.
runt utrūq;. Et aſcēdit Helias ꝑ turbinē in cœlū. Heliſæus aūt uide-
bat & clamabat,Pater mi,Pater mi, currus Iſrael & auriga eius, Et
nō uidit eū ampliꝰ. In Eccl'iaſtico aūt in uarijs & magnis Heliæ lau Eccl.xlviij.
dibꝰ etiā hęc hn̄tur uerba Qui receptꝰ es in turbine ignis,in curru e-
quoꝝ igneoꝝ,q inſcriptꝰ es in iudicijs tꝑm,lenire iracundiā dn̄i, cō
ciliare cor patris ad filiū,& reſtituere tribꝰ Iacob,beati ſunt q te ui-
derūt,& in amicicia tua decorati ſunt. Atq; adhuc aptiꝰ & aptiꝰ ad Malach.iiij
propoſitū ait Malachias ꝓpheta. Ecce ego mittā uobis Heliā pro-
phetā,an̄q̃ ueniat dies dn̄i magnꝰ & horribilis, & cōuertet cor pa-
trū ad filios, & cor filioꝝ ad patres eoꝝ,ne forte ueniā,& ꝑcutiā ter
rā anathemate. Vides ne iā bone uir,q̃ impie cōtra ſcripturā nega- Veleni teme-
ueris,Heliā uenturꝝ eſſe an̄ diem nouiſſimū? Tu ſine ſcriptura ꝓter ritas.
ue loq̃ris,ꝓ nob̄ ſtat ſcripturæ authoritas,& publica uox totiꝰ eccle
ſiæ. Tu temere negas,& nihil ꝓbas,nos om̃ia q̃ de Enoch uēturo di-
ximꝰ,etiā de Helia uēturo dicere poſſumꝰ. Nā & Helias ex pcc̃ō ori
ginali obnoxiꝰ eſt morti,cū igit̃ mortis debitū nondū exoluerit,uē
turꝰ eſt utiq;,ſicut & Enoch,ut corꝑalis mortis debitū reddat. Satis
em̃ cōſtat ex dictis,eū nondū mortuū fuiſſe. Nec fruſtra dicit ſapi- Eccl.xlviij
ens eū inſcriptū eſſe in iudicijs tꝑm,lenire iracundiā dn̄i, conciliare
cor patris ad filiū,& reſtituere tribus Iacob. Nā & Chr̄us ait, Et fiet Iohan. x.
unū ouile,& unus paſtor. Si igit̃ hæc futura nō credis, cur non oſten
dis qn̄ ſint facta? Ne ꝟo ulla tibi euadēdi pateat rimula, aptiſſime Mala.iiij
per prophetā ait dominꝰ. Ecce ego mittā uobis Heliā prophetā, an̄
q̃ ueniat dies dn̄i magnus & horribilis. Hæc ꝑfecto uerba non ꝑti-
nent ad diē natiuitatis Chriſti,q̃a dies ille nō horroris,ſed læticię fu-
it. Pertinēt igit̃ ad diē Iudicij nouiſſimi, quæ dicit̃ dies magna,dies
iræ,dies calamitatis & miſeriæ,dies amara ualde,

¶Venient igit̃ Enoch & Helias uere atq; corꝑaliter,nō ſolū in fi-
gura & ſpiritaliter,& morient̃ (ut oſtēdimus) corꝑaliter, in corpore Ecde.xliiij.
paſſuri,uiuaq; uoce ſenſibiliter pręedicaturi. Nā de Enoch ſcriptū eſt Eccl.xlviij
ut det gentibus ſapientiā. De Helia item,ut cōciliet cor patris ad fi Apocalypſis
lium,& reſtituat tribus Iacob. Nec obſtat nobis,q̃d Apocalypſis ſit de uenturis
ſpiritaliter intelligenda in myſterijs. Nā & alioꝝ prophetaꝝ uiſiōes Enoch & He-
ſpiritalē ſenſum admittūt. Quis aūt tā uecors ſit,qui lr̄alē eaꝝ ſenſū lia.
fictitiū & fabuloſum,inſtar poeticoꝝ figmentoꝝ,exiſtimet? Neq;
tn̄ ueꝝ eſt,ex Apocalypſi eſſe ortā de Antichr̄o Enoch & Helia (uti
tu putas) opinionē. Nā omnes ſupra allegatę de his ſcripturæ, ante
Apocalypſim fuerūt æditæ, Sed & Matthęi ac Lucę euāgelia,oēsq;

Pauli epiſtolæ, in q̄bus multa de his hn̄tur Apocalypſim p̄ceſſerũt.
Apoca.xi.
Et Apocalypſis ipſa, noīa iſta nuſq̄ (ſi recte memini) exprimit, aptiſſi
me tamē de his loquit̄, in hunc ſane modũ. Et dabo duobus teſtibus
meis, & prophetabũt diebus mille ducētis ſexaginta, amicti ſaccis.
Et infra. Et cũ finierint teſtimoniũ ſuũ, Beſtia, quę aſcēdit de abyſſo,
faciet aduerſus eos bellũ, & uincet illos, & occidet eos, & corpa eoꝝ
iacebũt in plateis ciuitatis magnę, quę uocat̄ ſpiritaliter Sodoma &
Aegyptus, ubi & dn̄s eoꝝ crucifixus eſt. Et q̄ ſequunt̄. Quid nunc
ais Velene? Nunqd dominus eoꝝ Romæ (ubi antichr̄i ſedē ſtatuis)
crucifixꝰ eſt? Nunqd ſolũ ſpiritalr̄ & nō corpaliter ē crucifixꝰ? Si ſo
lum ſpiritaliter intelligēdus ſit totus (ut ais) liber Apocalypſeos, qd
opꝰ erat, hic in textu dicere, q̄ uocat̄ ſpiritaliter Sodōa & Aegiptꝰ.

¶Quod uero beatus Hieronymꝰ ad Marcellā ſcribēs, a te nobis
Aug. de mirabi. ſcrip. li. pri. c. iij.
obijcit̄, nihil nos cōturbat. Habemus (ut ſupra oſtēdimus) p nobis
Paulũ & ſcripturas apertiſſimas. Et libētius hic ſeqmur Aug. cuius
hęc ſunt uerba, in pri. li. de mirab. ſcript. Enoch ſine morte, p totius
pene ſeculi tp̄s remotus ab hoīm cōuerſatione cuſtodit̄, ut in eo, q̄li
ter hoīes ſi non peccarēt, generata prole, cōmutarent̄ in uitā ſpirita
lem ſine morte, oſtēderet̄. Sed licet longo ſeruatus tp̄e adhuc uiuat,
Hier. ad Marcellam.
mortis tn̄ debitũ, q̊d omēs in Adam ſumpſimus, uitare nō poterit.
Adde, ꝙ Hieronymus hic nihil determinat, hæc em̄ ſunt uerba eius.
De Enoch aũt & Helia, q̊s uēturos Apocalypſis refert, & eſſe mori-
turos, non eſt iſtius temporis diſputatio.

Impudentia Veleni.
¶Profecto niſi tu pſonatũ hic ageres nebulonē & ſcurrā, non ſa-
tis poſſem demirari tuā impudentiā, q̊d eam nobis audes obijcere
Hieronymi ep̄lam, in qua id affirmat̄ abſq; omī hæſitatione, q̊d tu
per totũ hũc tuũ librũ præcipue niteris reprobare atq; deſtruere, ui
delicet, B. Petrũ Romæ fuiſſe, ita em̄ circa finē ſubiũgit. Diuina qp
pe natura & dei ſermo, in ptes ſecari non poteſt, nec locis diuidi, ſed
cũ ubiq; ſit, totus ubiq; eſt. Erat igit̄ uno eodēq; tp̄e & cũ ap̄lis qua-
draginta diebꝰ, & cũ angelis, & cum patre, & in extremis maris fini
bus erat, in omībꝰ locis uerſabat̄, cũ Thoma in India, cũ PETRO
ROMAE, cum Paulo in Illyrico, cũ Tito in Creta, cum Andręa in
Achaia, cũ ſingulis ap̄lis & ap̄licis uiris in ſingulis cũctiſq; regioni-
bus. I nũc Velene, & dic ſtultiſſima temeritate, fabulā eſſe ridiculam
& nociuā de uēturis antichr̄o, Enoch & Helia, dic papam eſſe anti-
chr̄m tot retro ſeculis, Cerberũq; tricipitē, nega B. Petrum unq̄ Ro-
mæ fuiſſe. Quot te iā gladijs hoc in præludio confoderimus, aliorũ
eſto iudicium. Sed & tuo ipſius enſe nunc es iugulatꝰ, eo inq̄ Hiero-
nymi loco, quē nobis uolebas opponere. Multo em̄ iuſtius credit̄ ei
de re geſta narrāti, q̄ de futuris cōiecturāti, pſertim, cũ de Petro Ro
mæ nihil dubitet, de uēturo aũt Enoch nihil hic determinet.

¶Reliqua aũt, quę rhetorice hoc in plogo pſequeris, paꝝ digna
uident̄ rn̄ſione. Aut em̄ ſcurriles ſunt in Ro. pōt. criminatiōes & cal

ũnię, aut

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

lumniæ aut inanis ꝟborum fumꝰ de doctis qbuſdam hoibus. Que ij.
uero de Iohãne Baptiſta refers, trita ſunt & uulgo nota. A te tñ aut
non intellecta, aut nimis oſcitãter cõſyderata. Quid eſt em̃ ꝙ Iohan Iohan. Bapti.
nes ait, Nõ ſum Helias. Chr̃s uero ait de ipſo, Helias iã uenit? Cur
iſta nõ diſcutis? cur nõ uindicas a cõtrarietate? At facile dixiſſes ex
cõi homilia, utrũq; recte dixiſſe hoc ſane intellectu, ꝙ Iohãnes cor-
pore & aĩa non erat Helias, uenit nihilominus in ſpũ & ꝟtute He-
liæ. Sed hæc tuã impietatẽ nihil iuuãt, quia clara ſunt uerba (ut ui
dimus) Malachiæ, ꝙ ueniet Helias propheta, anteq̃ ueniat dies dñi Malch. iiij.
magnꝰ & horribilis. Quis ãt nõ rideat potiꝰ q̃ reꝑhẽdat aptiſſima il
la tua mẽdacia de Bohemia & Anglia atq; etiã de Oriẽte? Quaſi ꝟo Apta mẽda-
papa, nõ Huſs hæreticus, autor fuerit Bohemicæ cladis & miſeriæ, cia Veleni.
qui ſeductum a ſe populũ infœlicem, in tãta tãq; diuturna mala de
truſit. Vidi eqdẽ nuper Bohemi cuiuſdã non indocti epl̃am, in q̃ fa
tebat̃ ille, nouos e Vuitenberga Huſſitas ueniſſe nuper Pragam, ut Bohœmia.
Lutheri tui autoritate Huſſitica illic dogmata inſtaurarẽt. Sed eos
parum acceptos fuiſſe, ꝙ Bohemi mala plurima inde ꝑpeſſi, nõ te-
dium ſolũ, ſed etiã nauſeam habeãt in eiuſmodi dogmatũ renoua-
tione. Quis uero credat Angliã, quæ & rege & regno pollet florẽtiſ
ſimo, gemere, ut tu dicis? quas clades, quas iniurias, accepit? aut cu- Anglia.
ius quæſo rei tædeat ipſam? An uero parũ iniuriæ eſt, nationẽ adeo
potẽtem, fideq; otthodoxa bene inſtitutã, de hereſi ur̃a uelut ſuſpe-
ctam, hiſce tuis calũnijs infamare? Vtinã uos in Anglia, nõ in Saxo-
nia, ſic ſcriberetis, ut ſcirent Germani ex ueſtris ibi ſupplicijs, qđ de
dogmatis ueſtris ſentire debeant Principes chr̃iani. Si Vuiclephica
oſſa ꝓiecerũt in Oceanũ Angli, qũo ſcelerata eiꝰ germina ibi repul
lulare ſinerẽt? Si Rex ipſe (ut nuꝑ audiui) cõtra Lutherũ ſcripſit, qd
facturũ putes ipſum, ubi peſtem eiuſmodi in regno ſuo uſquã repi- Oriens.
ret? Q; elegãs ꝟo eſt hoc, q̊d ais, Neq; ſine dolore proſpectat Oriẽs,
Chr̃m exulare in Occidẽte uidẽs. Ecce audaciſſimã ꝓcacitatẽ, q̃ cũ-
ctis pene chr̃ianis cõem, eãq; maxime atrocẽ ĩiuriã, inferre audes ne
bulo flagitioſiſſime. Quis igit̃ prior nõ ingemiſcat, Germaniæ prin
cipes & Epiſcopos tãdiu ad tot iniurias ur̃as neq; oculos habere ne-
q; aures? Si exulat in Occiẽdte Chr̃us, qũo chr̃iani ſunt Germani, q
utiq; ad Occidẽtalẽ eccl̃iam ꝑtinẽt? Nunqd ſine Chr̃o ſunt chr̃iani?
Vbi eſt ergo Chr̃us, ſi exulat in Occidẽte? An forſitã ciuis eſt Turca
rũ & Saracenorũ in Oriẽte? O lepidũ hoiem, q ut criminet̃ Ro. põt.
Chr̃o ſpoliat occidẽtem, Romã Petro & Paulo apl̃is, Imperio Ger-
manos, Orthodoxa fide Anglos, atq; hęc tã diu facit impune.

tibi ¶ Leuis nõ uidet̃ iocus, ꝙ Ro. põt. ex Lutheri tui ſententia, dixe- Ro. põ. Cerbe
ris antichr̃m. Ideo ut grauẽ aliquã ei cõtumeliã inferas, dicis, Eũ tot rũ uocat
iam retro ſæculis ipſiſſimũ tricipitẽ illũ infernalem Cerberum eſſe,
cui unũ abſciderit caput Laurẽtius Valla, ueſter Hercules, alterũ nu
per abſtulit Lutherus, alter Theſeus, Tertiũ ꝟo tibi ad triumphũ re

 lictũ eẽ.

lictũ eſſe. Heu dedecus Germaniæ ſempiternũ, ubicũq; liber iſte tuꝰ reperit̃. Q; tædet me miſere, tã acerbas inter ſcribẽdum deuorare iniurias. Quãto libẽtius iucũdiusq; tecũ ſuꝑ his decertaturꝰ eſſe; uſ ad mortẽ ſub iudicibꝰ. Ecce ſuperbiã impudẽtiſſimã, qua te, Lutherumq; tuũ, hoĩes barbaros & Saxobohemos, a uertice ad plãtã uſq; hæreſibus uarijs pollutos, Laurẽtio Vallæ uiro Romano, ingenio ac eruditione præcellẽti cõferre audes, atq; adeo præferre etiã, utpote, q uobis, uelut fortioribus, difficiliores cũ Beſtia (ut uocatis) pugnas deſumitis. O gladiatores beſtiarioſq; ridiculos. Dicite q̃ſo, qd

Nihil nocuit Ro. põ. Valla

abſtulit Laurẽ. Valla Ro. põtifici de opibus? qd de potẽtia? quid de prouincijs? contra iſta em̃ pugnauit, nõ cõtra primatũ, nõ cõtra B. Petrũ, ſicut uos rudes & barbari facitis beſtiarij. Cõtra unã decertauit Laurentiꝰ paleã, zelo ueritatis, nõ hæreſum reſtaurãdarũ ſtudio Dignus profecto & laude & præmio, niſi cõtra decorũ ſediciose ad

Verba Laur. Vallę de don. Conſtantini.

illicita cõuitia prolapſus fuiſſet. Quis aũt uir bonus & modeſtꝰ has eius uoces laudet, qñ ait. Nõ auſim dicere, ut alij per me edocti, luxuriãtem nimijs ſarmẽtis papalem ſedem, quæ Chr̃i uinea eſt, ferro coerceat. Itẽ. Ego cõtra exiſtimo, iuſtiꝰ licere prĩcipibꝰ, ſpoliare ĩpio omni q̃d obtines. Quæ eſt hæc modeſtia hoĩs chr̃iani, ad ferꝶ & ſpolium exhortari prĩcipes cõtra ſummũ pontificem? Ait deĩn, in per

Seditioſæ uoces Vallæ.

ſona S.P.Q.R. Scilicet, quoꝶ religionẽ cõtemnimꝰ, coꝶ accipiemꝰ imperiũ? & principes orbis terrarũ huic cõtẽptiſſimo hoĩ ſeruiemꝰ? Quid rogo immodeſtiꝰ, aut ſeditioſius dici queat? Et rurſus, Quid? ipſi uictores nõ in eã fecẽ hoĩm, quã indignã impio ducebãt, ferro graſſati ſunt? Ecce q̃ immodeſte (ne qd grauius dicam) fecẽ hominũ uocat Põtifices, iterũq; ad ferri graſſaturã inſtigat, Et exclamat poſtea nimis horrẽdũ in hęc ꝟba. O Ro. Põtifices, exẽplũ facinorũ oĩm cæteris põtificibꝰ, O ĩprobiſſimi ſcribæ & phariſæi, q ſedetis ſuꝑ Cathedrã Moſi, & oꝑa Dathan & Abyron facitis. Quis, rogo, ſutor aut fullo, tales iniurias æquis auribꝰ accipet priuatim, quales hic Valla in Vicarios (ut ipſe fatet̃) Chr̃i, in ſummos ſacerdotes dei publice proclamat? Et ne lõgior ſim, Haud ita procul a fine. Hæc ſunt eius uerba. Quocirca (inqt) ſi fas erat gẽtibus a Cõſtãtino, & q̃d plus eſt, a pop. Ro. deſciſcere. Profecto & ab eo ius erit, cuicunq; ceſſerit ille ius ſuũ. Atq; ut audacius agã. Si Romanis licebat, Cõſtantinũ aut

Cur dãnatꝰ liber Vallæ.

exigere, ut Tarquiniũ, aut occidere, ut Iuliũ Cæſarẽ, Multo magis eũ, uel Romanis, uel prouincijs licebit occidere, q in locũ Cõſtãtini utrũq; ſucceſſit, Hæc & id genus plurima procaciter, ac ſeditioſe cõtra modeſtiã, religionẽq; Chr̃ianã ſcripſit ille Laurẽtius. Propter q̃ iuſte nimirũ ac prudẽter dãnatus & interdictus eſt ipſius, cõtra Donationis paleã, libellus. Q; ſi modeſte ueritatẽ, cõtra paleæ illius figmẽta aſſeruiſſet, nõ magis liber eius reprobatꝰ a quopiã fuiſſet, q̃ ſcripta Nicolai de Cuſa Cardinalis, Antonini Archiẽpi Florẽtini,

Hieronȳ

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Hieronymi Cathalani,atq; id genus aliorũ,ꝗ cõtra paleã illã inge-
nue ex hiſtorijs ueritatẽ enarrauerũt. Neq; em̃ negat Laurẽtius põ
tifici a Cõſtãtino donationẽ factã eẽ. ¶Quod aũt Melchiadi,nõ Syl
uẽro factã dicit,cõtra oẽs eſt,quas ego uiderim,hiſtorias,Si em̃ Mar
tyrio coronatꝰ eſt Melchiades,ut Platina refert, & oĩs tenet eccl̃ia,
nõ uideo,a quo,poſt factã donationẽ a Cõſtãtino,potuerit,nulla ex
iſtẽte ꝑſecutione,occidi,Miror itaq; acutũ hoĩem hæc ſubſequẽtia
uerba Melchiadi aſſcribere,ubi dr̃,Eccl̃ia ad hoc uſq; ꝑuenit, ut non
ſolũ gẽtes,ſed etiã Romani principes,ꝗ totius orbis monarchiã tene
bãt,ad fidẽ Chr̃i & ad fidei ſacramẽta cõcurrerẽt,E ꝗbus uir religio
ſiſſimus Cõſtãtinus primꝰ,fidẽ ueritatis patẽter adeptus,licẽtiã de-
dit ꝑ uniuerſum orbẽ ſub ſuo degẽtibus impꝑio,nõ ſolũ fieri chr̃ia-
nos,ſed ẽt fabricãdi eccl̃ias,& p̃dia cõſtituit tribuẽda Deniq; præfa
tus princeps dona immẽſa cõtulit,& fabricã tẽpli,primæ ſedis beati
Petri inſtituit. Adeo,ut ſedẽ impꝑialẽ relinꝗret,& btõ Petro ſuiſq; ſuc
ceſſoribꝰ ꝓfuturã cõcederet. En nihil(inꝗt Laurẽtiꝰ) Melchiades a
Cõſtãtino donatũ ait,niſi Palatiũ Lateranẽſe & p̃dia,de ꝗbus Gre-
gorius in regiſtro facit ſæpiſſime mẽtionẽ. Ecce Velene,ꝙ ꝓbe aſſe
rit Valla,ſiue uictus ipſa ꝟitate,ſiue imprudẽs,q̃ uos rudes harena-
rij expugnata putatis. Negat Lutherꝰ primatũ,tu ſedẽ Petri. Quid
igit̃ dicitis ad hæc Herculis ueſtri uerba? Qđ eſt tẽplũ primæ ſedis
B. Petri? Quæ ſedes impꝑialis relicta,& B. Petro,eiuſq; ſucceſſoribus
cõceſſa? Sed & Herculẽ ueſtrũ interrogo,Vbi dicat hic Melchiades
nihil a Cõſtãtino donatũ,niſi Lateranẽſe palatiũ & p̃dia? Quis hiſto
ricoꝶ ſedẽ impꝑialẽ ſolũ Lateranẽſe dixit palatiũ? Qua uel impudẽ-
tia uel oſcitãtia dicit Melchiadẽ nihil a Cõſtãtino donatũ dicere, niſi
Lateranẽſe palatiũ & p̃dia. Quũ uerba illius ſint ꝙd p̃fatus princeps
dona immẽſa cõtulerit,& ſedẽ impꝑialẽ B. Petro,eiuſq; ſucceſſoribus
ꝓfuturã cõceſſerit? O egregios,Hercules,Theſeos,atq; Milones ,ꝗ
tã ualide cõficiũt ſeipſos. ¶Ne uero hic magis ad grãm põtificis,
q̃ pro ipſa ueritate loꝗ uidear,opæp̃ciũ fuerit,libere tandẽ fateri,de
his qđ ſñia ȝ. De primatu ſane ſedis apl̃icę,nemo catholicoꝶ dubita
re debet,neq; itẽ de cathedra Petri,ſucceſſoribuſq; eius põtificibus
Ro. hæſitare optet. De donatione aũt Cõſtãtini Platinã potiſſime ſe
ꝗr,ꝗ noĩatim,& dona,& baſilicas, & p̃dia cõmemorat, q̃ princeps
ille B. Sylueſtri tꝑibus Ro. eccl̃iæ,& religioſe,& magnifice donauit,
formulã uero donationis,q̃ in palea Decretoꝶ habet̃,cõfictã eẽ ar
bitror. Proiñ nimiũ friuola mihi uidet̃ ea inter iurecõſultos q̃ſtio,
an illa donatio Occidentalis impꝑij iure ſit facta. Ridiculũ eſt em̃ diſ-
putare de iure,qñ nõ cõſtat de facto,fuit nihiloſeciꝰ ampliſſima Cõ
ſtãtini donatio,ex q̃ uehemẽter nimiꝶ aucti ſunt prouẽtus & annui
redditꝰ Ro. eccl̃iæ. ¶Hinc patrimoniũ S. Petri dictũ eẽ opinor, ꝙ
q̃ fuerit amplũ,ex regiſtro B. Gregorij cõijcere licet, Quũ p̃ficerẽt

Error Laurẽ-tij Vallæ i hi-ſtoria,

Hñt̃ hæc ĩ de cretis. xij. q. 1. c. futuram

Confutatio L. Vallæ.

De donatiõe Cõſtantini.

Diſt. xcvi c. Conſtantinꝰ

Patrimoniũ S. Petri.

ei adeo multi oĩs gñis officiales, defenſores, Carthularij, Subdiaco-
nes, Diacones, Notarij, atq; etiã Preſbyteri, in Cãpania, Sicilia, Ca-
labria, Dalmatia, atq; etiã in Gallia trãſalpina. Quinimo & in Afri
ca. Vñ tot milia modioꝝ frumẽti, tot armẽtoꝝ gregũq; ꝓuẽtus, tot
ſeruoꝝ atq; ancillaꝝ in ruſticis p̃dijs miniſteria, tot ſolidoꝝ pẽſiones
annuis rõnibus ĩputabant. Vt mihi iã dubiũ ſit, an hodie aucti⁹ an
poti⁹ diminutũ nimiſq; opulẽtũ hr̃i debeat illd̃ patrimoniũ. Q̃tos
em̃ nũc reddit⁹ hꝫ Ro. põtifex in Sicilia? q̃tos in Africa? q̃tos ĩ Dal-
matia? q̃tos itẽ ĩ Calabria, Lucania, Apuleia, Cãpãia? Habuit ãt plu
Greg. in regi. rimos ĩ ijs ꝓuincijs Gregori⁹, eiuſq; & añceſſores & ſucceſſores, Vñ
li. vi. ca. 87. ipſe plĩma erogauit in paupes, in redẽptões captiuoꝝ, in ꝑegrinos, ĩ
epiſt. xxiij. Cleꝝ, ĩ aucillas dei, in plebẽ, atq; etiã in nec̃itates belli, Sic ei ſcripſit
Theoniſtæ & Andreæ, q. 30. auri libras ei in paupes captiuoſq; ero-
gãdas trãſmiſerat e Cõſtãtinopoli. De qb⁹ (inq̃t) uob̃ gaudeo, ſꝫ mi
hi ꝑtimeſco, Quia apud tremẽdũ iudicẽ, nõ ſolum de s. Petri apl̃oꝝ
principis ſub̃a, ſed etiã de ur̃is reb⁹ rõnẽ redditur⁹ uado. Et p⁹ pau-
ca. Mox aũt medietatẽ pecuniæ, quã trãſmiſiſtis, in captiuoꝝ redẽp
tionẽ trãſmiſi. De medietate ṽo, ancillis dei, q̃s uos grȩca lingua mo
naſticas dicitis, lectiſternia emere diſpoſui. Quia lectis ſuis graui nu-
ditate in hui⁹ hyemis uehemẽtiſſimo frigore laborabãt. Quȩ in hac
urbe ml̃tæ ſunt. Nã iuxta noticiã, q̃ diſpẽſant, Tria milia reperiunt.
Et q̃dẽ de s. Petri apl̃oꝝ principis, reb⁹. 80. annuas libras accipiunt,
ſed ad tãtã ml̃titudinẽ iſta q̃d ſunt? Maxĩe ĩ hac urbe, ubi omnia gra
ui p̃cio emunt. Ad Cõſtãtiã ṽo Auguſtã, Mauricij principis uxorẽ,
Greg. in regi. inter lõgas q̃relas, in hæc q̃ꝫ uerba ꝓrupit. Quia etſi pc̃tã Gregorij
l. iiij. c. lxxviij tãta ſunt, ut pati talia debeat, Petri apl̃i pc̃tã nulla ſunt, ut ur̃is tpi-
epiſt. xxxiiij bus pati iſta mereat. Vñ iteꝝ atq; iteꝝ ꝑ oĩpotẽtẽ dñm rogo, ut ſi-
cut parẽtes priores, ur̃i principes, S. Petri apl̃i grãm q̃ſierunt, Vos
q̊q; & hãc uob̃ & q̃rere & cõſeruare curetis. Et ꝓpter pc̃tã nr̃a, q ei
indigne ſeruim⁹, ei⁹ apd̃ uos honor nullaten⁹ minuat. Qui & mõ uo
bis adiutor eẽ in oĩb⁹, & poſtmodũ ur̃a ualeat pc̃tã dimittere. Vigi-
ti aũt iã & ſeptẽ annos ducim⁹, q̄ in hac urbe ĩter Lõgobardoꝝ gla
dios uiuim⁹, Quib⁹ q̃multa hac ab ecc̃lia q̊tidianis dieb⁹ erogãt, ut
inter eos uiuere poſſim⁹, ſuggerẽda nõ ſunt. Sed breuiter indico.
Expẽſȩ gra- Sicut in Rauẽnæ ꝑtib⁹, Dñoꝝ pietas apud primũ exercitũ, Italiȩ ſa
ues B. Grego. cellariũ hꝫ, q cauſis ſupuenĩẽtib⁹ q̊tidianas expẽſas faciat. Ita & ĩ hac
urbe ĩ cauſis talib⁹, eoꝝ ergo ſacellari⁹ ego ſũ. Et tñ hȩc ecc̃lia, q̃ uno
eodẽq; tp̃e, Clericis, Monaſterijs, paupibus, ppl̃o atq; inſup Longo-
bardis tã multa indeſinẽter expẽdit, ecce adhuc ex omni ecc̃liaꝝ p̃
mit afflictiõe, q̃ de hac uni⁹ hoĩs ſupbia ml̃tũ gemũt. Hæc ille. Quis
obſecro potificum, noſtris temporibus tantas ferre queat om̃is ge
neris expenſas, uel uno tantũ anno, q̃tas perpetuo tulit, dũ pontifex
eſſet, Gregorius. Poteſtis profecto hinc uos impij Huſſitæ cognoſ-
cere q̃

cere, q̃ grauiter peccetis calūnijs & detrectationibus ueſtris in Rom̃.
pontifices, q̃bus paſſim nō ſolū obloquimini, ſed & maledicitis, eiſ-
qꝫ nihil non tribuitis abominationū, atqꝫ om̃ia q̃ eis debent̃, nega-
tis, patrimoniū, primatū, ſedē apoſtolicā, & quicq̃d honoris antiq̃tꝰ
habuerunt. Sed mementote uos mortales eſſe, & claues Petro, non
Huſſo datas eſſe. Quanta uero fuerit añ mille annos Ro. pontifi-
cū, de quoꝝ hodiernis opibus, uſqꝫ adeo inuidioſe q̃rimini, munifi-
cētia, Vno libet exēplo ex Platyna oñdere, de Symmacho papa, q̃
tñ nō ſub catholicis principibus, ſed ſub Arrianis Gothis, ſub rege
Theodorico, pōtificatū adminiſtrauit, & grauē ꝑturbationē ſchiſ-
matis, expulſioniſqꝫ ꝑtulit. De eius itaqꝫ impēſis & opibꝰ ita ſcribit Platina in ui-
Platyna. Symmachꝰ (inq̃t) Manichæos tū ab urbe expulit, eoꝝqꝫ li tis ponti.
bros añ fores Cōſtātianæ baſilicæ cōcremauit. Baſilicas ꝟo multas
aut ornauit, aut a fundamētis erexit. Nā & tēplū B. Andreæ apl̃i a- Opa & impē-
pud S. Petrū ædificauit, ml̃toqꝫ argēto & auro exornauit. Et tēplū ſę Symmachi
ipſius apl̃oꝝ principis ac porticū, marmoribus ope uermiculato in papæ.
auguſtiorē formā redegit. Gradus q̊qꝫ ipſius baſilicæ ampliores fe-
cit, alioſqꝫ gradus ſub diuo, dextra, leuaqꝫ, Epiſcopia ꝑterea cōſtru-
xit. Aedificauit etiā Baſilicā Agathę martyris. uia aurelia, in fundo
Lardario. Baſilicā s. Pācratij cum arcu argēteo, libraꝝ. 15. In baſilica
Pauli renouauit apſidam, cui ruina imminebat, picturiſqꝫ ornauit.
Poſt apſidā uero aquam introduxit, balneūqꝫ a fundamento erexit
In urbe aūt baſilicā ſanctoꝝ, Syluestri & Martini a fundamentis ex-
truxit, iuxta Traiani thermas. Vbi & ſupra altare Ciboriū fecit ar-
genteū libraꝝ. 120. Arcus argēteos libraꝝ. 10. Confeſſionē argenteā
libraꝝ. 15. Suggeſtū q̊qꝫ erexit Porphyreticis & cruſtis marmoreis
inſignē Fecit & gradus baſilicæ Iohannis & Pauli poſt abſidem. Au
xit & baſilicā archangeli Michaelis. Aquamqꝫ intraduxit, Sanctorū
Coſmę & Damiani Oratoria a fundamētis erexit uia Tyburtina in
fūdo Patiano, adiuuātibꝰ Albino & Glaphyra illuſtribꝰ uiris. Paupi
bꝰ q̊ꝫ ad baſilicas Petri & Pauli habitacl̃a extruxit, curauitqꝫ, ne q̃d
eis deeſſet, q̃d ad uictū ꝑtineret. Amator em̃ paupeꝝ fuit. Et ep̃is ac
cæteris Clericis in Africa & Sardinia, ꝓpter catholicā fidē exulan-
tibꝰ, pecunias & ueſtes ſubminiſtrabat. Repauit etiā baſilicā S. Fœli
citatis. Et abſidā B. Agnetis cū baſilica, q̃ ruinā minabāt̃, in meliorē
formā reſtituit. Redemit & captiuos, ī diuerſis ꝓuincijs ml̃ta pecunia
Cœmiteriū q̊qꝫ Iordanoꝝ uel fecit uel in meliorem formā redegit.
Nil poſtremo omiſit q̊d ad omnipotētis dei gloriam ꝑtineret. Hæc Expēſæ Sym-
Platina B. Bliothecarius. ¶ Ego uero admodū lubēter hic audire machi maxiæ
uelim Papæmaſtyges nr̃os, quē nā uel Antichr̃m uel Cerberꝝ (ut lo
quūt̃) ex modernis ītra. D. aut. D. C. annos pōtificibꝰ, aut tātas, aut
ēt maiores expēſas feciſſe dicāt. Videt̃ adhuc uetuſta Sym. Ro. opa
q̃ q̃ ſumptuoſe cōſtructa fuerint in marmoꝝ Porphyreticiqꝫ cruſtis

Muſaiciſqꝫ

picturis facile demõſtrãt, q̃uis neglectu nũc & uetuſtate obſita, minime tãtos, q̃tis facta ſunt, ſumpt⁹ repſentẽt, Qualiacũq; nũc ſũt certe m̃lto fuere ſumptuoſiſſima, ſiꝫ atq; ornatiſſima. Haec talia n̄ris tẽporib⁹ fiũt. Quis v̄o facile cõputet, q̃t libras impẽderit põtifex ille in diuerſa opa argẽtea? Neq; itẽ leues aut modicę fuerũt pecunię, q̃s in uictũ & ueſtitũ miſit exulib⁹ in Sardinia Ep̄is Aphricanis, a Traſimũdo Vãdalorꝫ rege relegatis, numero (ut refert Antonin⁹ ĩ Chronicis) ſexaginta & ampli⁹, p̄ter reliquũ ipſorꝫ Clerꝫ. Quis igit̃ põtifi cũ n̄ris tp̄ib⁹ tãtã poſſet munificẽtiã de patrimonio S. Petri p̄ſtare?

Anto. ĩ chro. pt ij. tract. xi. c. xi.

Neq; tñ arbitror ex ſola Cõſtãtini donatione tãtos Ro. eccl̄ię prouẽt⁹ acceſſiſſe. Q̃nquidẽ lõge añ Cõſtãtinũ, & larga fuit põtificũ erogatio, & ingẽs cleri, pauperꝫq; illius eccl̄iæ alũnorꝫ nũerus. Sic em̃ ſcripſit ad Fabianũ (ut in eccl̄iaſtica hiſtoria refert Euſebius) Antiochiæ ep̄m B. Cornelius papa, Neſciebat (inq̄t) Nouat⁹, in eccl̄ia catholica unũ debere ep̄m eẽ. Vbi uidebat eẽ preſbyteros. 46. Diaconos. 7. Subdiaconos. 7. Acolytos. 42. Exorciſtas & Lectores cũ Oſtiarijs. 52. Viduas cũ indigẽtibus. 1005. Quos oẽs deus alit in eccleſia ſua. Hęc Corneli⁹. Ego aũt dubito uehemẽter, an hodie in ſeptẽ illis (q̃s p̄cipuas uocãt) eccleſijs Romæ, in unũ collectis, tot pſonæ alant̃ q̊t hic enũerat uetus ille põtifex ac martyr Corneli⁹. Q, aũt ſucceſſor eius Lucius papa, nõ ſolũ ſuæ eccl̄iæ Clerꝫ, paupeſq; aluerit, ſed & lõge poſitis, in captiuitate aliave neceſſitate cõſtitutis, eleemoſynas trãſmiſerit, indicat una ad eũ ep̄la B. Cypriani martyris & ep̄i Carthaginẽſis Exultãtibus nobis & lætãtibus in deo, q̊d nos in congreſſione armauerit, & in p̄lio uictores ſua dignatiõe fecerit, ſupuenerũt l̄ræ tuæ, frater chariſſime, quas Herẽnianũ p Hypodiaconũ, & Lucanũ, & Maximũ, & Amantiũ acolytos, miſiſti nobis. Quibus lectis, recepimus in uinculis laxamẽtũ, in p̄ſſuris ſolatiũ, & in neceſſitate p̄ſidiũ. Et excitati ſum⁹, & robuſtius aĩati, ad ſiq̄d amplius fuerit pœnarꝫ, Nã añ paſſionẽ a te ſum⁹ ad gloriã prouocati, q prior nob̄ ducatũ ad cõfeſſionẽ nõis Chr̄i p̄buiſti. Et infra, circa finẽ. Accepim⁹ itaq; frater deſideratiſſime. id q̊d & a Quirino & a teipſo miſiſti ſacrificiũ ex oĩ ope mũdo. Sicut & Noe obtulit deo, & delectatus eſt deus in odorẽ ſuauitatis, & reſpexit in ſacrificiũ eius. Ita & in ueſtrũ reſpiciat, & delectet̃ reddere uobis uitã boni opis mercedẽ. Hæc inter martyres ex carcere Cyprianus ad Luciũ papã. ¶Nõ eſt profecto apud me dubiũ, quin m̃ltos Ro. eccl̄iæ redditus inſtituerint, & aſſignauerĩt nobiles ac religioſæ inter martyres matronæ Romanæ, Sabina, Praxedis, Lucina, Ceciliæ itẽ & Agnetis uirginũ parẽtes. Itẽ Tyburtius, Valerianus, alijq; id genus gñe opibuſq; illuſtres Romani, q lõge lateq; p diuerſas prouincias multa & opulẽtiſſima habuerãt p̄dia, dũ uiuerẽt in mũdo. Quos utiq; prõptius liberaliuſq; bona ſua, q̃ nũc fit, propter deũ expẽdiſſe opinor, q̃to maior, q̃ nunc eſt, erat

Res Ro. eccl̄ię ſub Cornelio

Euſe. in hi. ec. li. vi. c. xiij.

Lucius papa.

Cyp. in ep̄l̄is li. iij ep. vij

Antiquę donationes Ro. eccleſiæ.

eſt,erat & ipſoꝝ deuotio,& pauperꝝ neceſſitas,meliorq; uita ſacer-
dotũ. Quĩmo me credibile eſt,fideles Romę q̃3,ſicut & Hieroſoly- Act.iiij.
mis paulo antea,añ pedes B.Petri poſuiſſe p̄cia poſſeſſionũ, domo-
rũq;,ad pauperꝝ ſuſtentationẽ diuẽditaꝝ. Abſit aũt,ut exiſtimo eiuſ
modi bonis tũc abuſos eẽ,ſicut nũc ſacerdotes ad luxũ,pompã,ſtre
pitũ forẽſem & mũdanũ. Vtinã nr̃i ſacerdotes & ep̃i inſtar illoꝝ,ec Redditus ec-
cleſiaꝝ bona,redditusq;,nõ niſi in pietatis opa diſpẽſarẽt, ac Sym- cleſiaꝝ ſine
machũ ſaltẽ,aut Gregoriũ imitarent̃. Q̃to em̃ ſalubrius eẽt & pa- aulico faſtu.
ſtoribus & ouibus ad ſalutẽ,ſi certos ex p̄dijs prouẽtus annuos reci
perẽt, cũ ai trãquillitate,q̃ urbes & ꝓuincias militari aulicoq; faſtu
ad ſcandalũ inuidiãq; laicoꝝ,regere dicã,an p̄merer: ut ſic neq; ſa-
cerdotis,neq; regis pſonã cõmode gerere queãt. Vtinã uero & laici
tales hodie eẽnt,q̃les illoꝝ fuerũt,ut abſq; militari hac ſpecie atque
terrore poſſint eccl̃iaꝝ p̄lati annuos cẽſus oportune recipe atq; diſ-
pẽſare. Hæc qdẽ optãda ſunt,ſed nõ ſunt eccl̃iaſtici,ꝓpterea a laicis
(ut uos impij conamini Huſſitæ)& ſpoliãdi aut in ordinẽ ad mẽdici
tatẽve redigẽdi. Si uultis nos priſco uiuere more,reddite nobis priſ
cos eccl̃iaꝝ prouẽt⁹ ãnuosq; reddit⁹. Q, ſi hodierni põtifices minus
ualẽt opibus,q̃ ualuerũt(ut uidemus)antiq añ mille annos ,iniuſtiſſi
me profecto ſunt ur̃æ cõtra Ro. eccleſiã criminationes & q̃relæ de
donatione Cõſtantini. De primatu aũt nihil eſt q̃d Lutherꝝ tuũ, ue-
lut Theſea quẽdã extollas Nã & ip̃e iãdudũ ip̃ũ illũ librũ ſuũ reuo
cauit publice, & Catharin⁹ ita cõfutauit eũdẽ,ut ne unũ qdẽ uerbũ
reliq̃rit indiſcuſſum. De cathedra aũt B.Petri nos deinceps experie-
mur,quantus tu in ea pugna,Milo dicã,an Thraſo fueris:

¶Explicit liber primus.

¶INCIPIT LIBER II.

QVanq̃ uero ſatis armoꝝ,& quidẽ ualidiſſimoꝝ antea hac de re aduerſus Lutherꝝ protulimus,q̃bus profecto tu cũ oĩbus Nymbratis & Gigãtibus tuis p̄ualere aut reſiſtere nõ potes, Attamẽ propter infirmos,q hoc nouo tuo li-
bello ſcandalizati ſunt, opæp̄ciũ fuerit,fuco pſuaſionuꝫ tuaꝝ,ſolidas opponere,uelut a nouo demonſtrationes ueritatis, & eas quidẽ aliquanto q̃ antea fecimus,uberiores.

¶Prima demonſtratio,ex Euangelio.

Ait apud Lucã dñs Petro. Ego rogaui pro te , ut non deficiat fides Lucæ.xxij
tua,Et tu aliq̃n cõuerſus,cõfirma fratres tuos. Hãc dñi uolũtatẽ bñ Sedis ap̃licæ
nouerũt patres in Cõcilio Nicæno ſtatuẽtes,ut q̃ſtiones de fide ad authoritas.
ſedẽ ap̃licã referant̃,nec rata ſint Cõcilioꝝ decreta , q̃ a ſede ap̃lica Decretũ Con
nõ cõfirmant̃,utpote,Cuius diſpoſitioni om̃es maiores eccl̃iaſticas cilii Niceni
cauſas,& ep̃oꝝ iudicia,antiqua ap̃l̃oꝝ,eoꝝq; ſucceſſoꝝ,atq; Cano
nũ authoritas reſeruauerit. Hinc eſt itẽ,q̃d in Symbolo Nicæno per
oẽs eccl̃ias dicit̃,Et unã ſanctã catholicã & ap̃licã eccleſiã, Quo di-

ꝯto dat̄ intelligi, ut qſqs a fide ap̄lica defecerit, is catholic⁹ eē nō poſ
Cyp. de expōne ſymboli — ſit. Hinc eſt p̄terea, q̊d in expoſitiōe Symboli d̄r, ſiue Cyprianus, ſiue qſqs ſub noīe eius & ſcripſit, & ædiderit eū libellū. Illud (inq̄t) nō importune cōmēdandū puto, q̊d in diuerſis eccleſijs aliq̄ his uerbis inueniunt̄ adiecta. In eccl̄ia tn̄ urbis Romæ hoc nō dep̄hendit̄ factū. Pro eo arbitror, ꝙ neq̧ hęreſis ulla illic ſumpſit exordiū, & mos ibi ſeruat̄ antiquus. Q, ſi forte dicas, poſt tp̄a Cypriani Ro. eccleſiā a fide aberraſſe. Ecce tibi teſtē notiſſimū atq̧ adhuc uiuū, Eraſmū Roterodamū, cuius hæc ſunt uerba in epiſtolā Hieron̄. ad Damaſu3. Sup̄ fidē, quā Petrus profeſſus ē, & hactenus Ro. ſeruauit eccl̄ia. Qua nō alia minus laborauit hæreſibus.

Eraſmus ī annotationibus Hiero.

Vides ne miſer & p̄ſonate Velene, te Eraſmi q̊q̧ ſnīa, & hæreticū, & mēdacē eē? Hæreticū ſane, q̄a fidē amiſiſti, quā Ro. ſeruat eccl̄ia, Mēdacē v̄o, q̄a dicis Petrū Romæ nō fuiſſe. ¶ Q̄d q̄ ſit impiū cōtra hūc Euangelij locū cōſidera. Quę eſt em̄ alia in orbe terraꝝ eccl̄ia, in qua ab ap̄lis ad nr̄a hæc uſq̧ tēpora māſit & nō defecit fides Petri, ſicut rogauit dn̄s Ieſus, niſi eccleſia Rom̄. Quæ itē alia eſt eccleſia ap̄lica, niſi Romana? Cur aūt hæc ſingulariter apoſtolica dr̄? An uero alij apoſtoli nullis eccleſijs p̄fuer̄t? p̄fuerūt profecto, ſed nulla p̄terq̄ Romana, eſt duoꝝ ſummoꝝ apoſtoloꝝ ſanguine cōſecrata. Vides ne igit̄ uir impie, q̄ glorioſa fiat ex ſcelerata criminātēr tua ſacroſancta eccleſia Romana? Ecce nō defecit in ea hactenus fides Petri, ipſa alias plantauit, rigauit, cōfirmauit. Vn̄ & mater eccleſiaꝝ in pleriſq̧ cōcilijs eſt dicta. Ipſa ſola cōfirmat Cōcilioꝝ Decreta, ſine eius authoritate nulla cōcilia rata ſunt, & legitima, quantūcūq̧ ſint magna. Cur em̄ nō acceptamus Decreta Ariminenſis, Mediolanēſis, Antiocheni, & id genus pluriū Conciliorꝝ (q̄ in tripartita hiſtoria cōmemorant̄) decreta, q̄ a ſede apoſtolica nō ſunt confirmata? An nō fuerūt in his multi epiſcopi? fuerūt ſane in Mediolanenſi ſub Conſtantio epiſcopi Occidētalis ſupra. 500 Quid eſt igit̄, ꝙ nō acceptant̄ ei⁹ cōtra Athanaſiū decreta? Quid poteris miſer ad uniuerſum illius hiſtoriæ librū quintū reſpōdere? Q, ſi pigeat totū uidere librū, ſaltē duo illius capita uiceſimūnonum & triceſimū p̄curre, ut triū poſſis agnoſcere impietatē, ubi uideris tātā ibi Rom̄. ſedis authoritatē.

Eminētia Ro. eccleſiæ.

criminatione

In hiſt. trip. li. v. p̄ totum

Multa p̄fecto loca ex euāgelijs, pro B. Petri ſede autoritate, & eminētia facile poſſent adduci, ſi nō eēt uitāda mihi p̄lixitas, Nō ē em̄ ſine myſterio, q̊d chr̄s dixit peculiariter Petro, p̄ cęteris ap̄lis. Btūs es Symō Bar Iona &c̄. Itē tu es Petrus & ſup̄ hāc petrā ædificabo eccl̄iā meā. Itē, tibi dabo claues regni cœlorū &c̄. Itē, apto ore piſcis īuenies ſtaterē, illū ſumes, da eis p̄ me & p̄ te. Itē, Nō dico tibi uſq̧ ſepties, ſed uſq̧ ſeptuagies ſepties. Itē, cōuerte gladiū tuū in locū ſuū. Itē, Symō Ioānis diligis me plus his? Item, Paſce agnos meos, Paſce agnos meos, Paſce oues meas. Itē, Cū autē ſenueris, extēdes man⁹ tuas, & ali⁹ te cinget, & ducet q̊ nō uis. Item,

Loca euāgelica. Mat. xvi. Mat. xvij. Mat. xviij. Mat. xxvi. Iohan. ult.

Sequere

Seq̃re me, Itē, Sic eū uolo manere, qd ad te? Tu me ſeq̃re. Sufficiunt hæc ad pn̄s. Quę nimiꝝ oīa, ut ſoli Petro dicta ſunt ita, & eccl'iæ Ro. ſingulariter ac eminēter ꝓ cæteris eccleſijs in myſterio cōueniūt. At nō pn̄t nunc digne ſub breuitate declarari. Talia em̄ ſunt quæ ubere queāt ꝓbere materiā ad integrū librū, imo ad libros complures. Omitto & alia q̃ ꝓ'ima breuitatis ſtudio euāgelioꝝ, aduerſus īpietatē tuā, teſtimonia de ꝓclaris dictis & factis B. Petri, ultra alios ap'los q̃ huic nr̄o ꝓpoſito deſeruire poſſent plurimūq; cōueniret, ſed arbitror hos, & q̃s in Lutheꝝ cōtorſimus, Euāgelicos cæſtus, cōtra ꝓſtigioſa tua iacula, ſatis ſupq; ualidos eē, Ad alia itaq; progredior.

¶Secunda demonſtratio, ex Egeſippo.

Ecce tibi v̾ba Egeſippi, antiq & grauis hiſtorici. Erāt (inq̄t) tunc tp̄is Romæ Petrꝰ & Paulꝰ doctores chr̄ianoꝝ, ſublimes opibꝰ, clari magiſterio, q uirtute ſuoꝝ operꝝ Neronē aduerſum fecerāt, captū magi Symonis delinimētis, q ſibi aīm eius cōciliauerat. Cui adiumētū uictoriæ, ſubiectiones gētiū, uitæ longæuitatē, ſalutis cuſtodiā, feralibus artibus pollicebat̄. Atq; ille credebat, quim reꝝ neſciret examinare, Deniq; ſummū apud eū tenebat amicitiæ locū. Qn̄quidem etiā ꝓſulē ſuæ ſalutis, uitæq; cuſtodē arbitrabat̄. Sed ubi Petrus eiꝰ uanitates & flagitia detexit, & ſpecies illum rerum mentiri, non ſolidum aliquid, aut uerum efficere demonſtrauit, ludibrio habitus, & digno conſumptꝰ mœrore. Et rurſus poſt multa.

Egip. in hi. li. iij. ca. ij.

Symon magꝰ amicus Neronis.

¶Et iam tempus (inquit) aderat, quo ſancti uocarentur apoſtoli, Petrus & Paulus, Deniq; data, ut comprehenderentur præcepto, rogabatur Petrus, ut ſeſe alio cōferret. Reſiſtebat ille dicens nequaquā ſe facturum, ut tanquam metu mortis territus cederet. Bonum eſſe pro Chriſto pati, qui pro omnibus ſe morti obtuliſſet, non mortē illam, ſed immortalitatem futuram, tanquā indignum, ut ipſe fugeret paſſionem ſui corporis, qui multos doctrina ſua compulerit, ſe hoſtias pro Chriſto offerre, Deberi ſibi ſecundū domini uocem, ut & ipſe in paſſione ſua Chriſto gloriam & honorē daret. Hæc & alia Petrus obtexere, ſed plebs lachrymis quęrens, ne ſe relinqueret, & fluctuantē inter procellas gentilium deſtitueret, Victus fletibus Petrus ceſſit, promiſit ſe urbē egreſſurum, Proxima nocte ſalutatis fratribus, & celebrata oratione, proficiſci ſolus cœpit, ubi uētum eſt ad portam, uidet ſibi Chriſtū occurrere, Et adorans eū, dixit. Domine quo uenis? Dicit ei Chriſtus, Iteꝝ uenio crucifigi, Intellexit Petrus de ſua dictum paſſione, quod in eo Chriſtus paſſurus uideret̄ qui patitur in ſingulis, non utiq; corporis dolore, ſed quadam miſericordiæ cōpaſſione aut gloriæ celebritate. Et conuerſus in urbem redit Captuſq; a perſecutoribus, cruci adiudicatus, popoſcit, ut inuerſis ueſtigiis cruci affigeretur, quod indignus eſſet, qui ſimili modo

Petri ad paſſionē aīoſitas.

Plebis ꝓcibus uictus ceſſit ex urbe

Petrus Romæ crucifixus.

crucifigeret̃,ut paſſus eſt dei filius. Quo impetrato,uel q̃a ita debe-
bat̃,ut Chr̃s p̃dixerat, Vel q̃a ꝑſecutor nõ inuitꝰ indulget pœnarũ
incremẽta,& ipſe & Paulus,alter cruce,alter gladio necatus eſt. Hęc

Hiero. de uiris illuſtribus.

Egeſippus,uicinus(ut ait B. Hiero.)apl'oꝝ tp̃m,q oẽs a paſſiõe dñi
uſq; ad ſuã ætatẽ,eccl'iaſticoꝝ operꝝ texẽs hiſtorias,multaq; ad utili
tãtẽ legentiũ ꝑtinẽtia,hincinde cõgregans,q̃nq; libros cõpoſuit ſer
mone ſimplici,Vt q̃rꝝ uitã ſectebat̃, dicendi q̃q; exprimeret chara-
ctere,aſſerẽs ſe ueniſſe ſub Aniceto Romã,q decimꝰ poſt Petrũ ep̃us
fuit,Et ꝑſeueraſſe uſq; ad Eleutheriũ,eiuſdẽ urb̃ ep̃m,q Aniceti q̃n-
dã Diaconus fuerat. Hic ego te Velene uidere ꝑuelim, q̃ uultu iſta
legeres. An nõ mutet inter legendũ os impudens & ærea frons tua
colorẽ. Q̃d audes cõtra tã celebrẽ ac planã,atq; adeo ipſa antiq̃tate
uenerandã hiſtoriã,os in cœlũ ponere,ac nullo penitus ſubnixius te
ſtimonio,id audaciſſima impudẽtia negare,q̃d per tot ſecula nemo
chr̃ianoꝝ nõ affirmat, Nemo gentilium & Iudæoꝝ negauit,nemo
etiam hæreticorum dubitauit.

¶Tertia demonſtratio,ex Ignatio.

Ignatius Antiochiæ ep̃us,tertius a Petro,dũ uinctus Romã ducere
tur ad beſtias ſub Traiano dãnandus,elegantẽ fideiq; ardore uehe-

Ignat. ad Ro. epiſt. ult.

mentẽ ac ſublimẽ ſentẽtijs ad Romanos de Smyrna ex itinere ſcrip-
ſit epl'am,Cuius hoc ſane initiũ,Ignatius,q & Theophorus,miſeri-
cordiã cõſecutæ,in magnitudine dei altiſſimi,p̃ris Ieſu Chr̃i unige
niti eius filij,Eccl'iæ ſanctificatæ & illuminatæ in uolũtate dei(q fe-

Laudes Rom. eccl'iæ

cit oĩa q̃ ſunt ſcd̃m fidẽ & dilectionẽ Ieſu Chr̃i dei & ſaluatoris nr̃i)
q̃ & p̃ſidet in loco regionis Romanoꝝ,deo dignæ,eminẽtia dignæ,
beatitudine dignæ,laude dignæ,fide dignæ,fundate in dilectione
& fide Chr̃i,paternum nomen habenti,ſpiritiferæ, quam & ſaluto
in nõie dñi oĩpotẽtis,& Ieſu Chr̃i filij eius,q eſt ſcd̃m carnẽ & ſp̃m,
adunatis in mãdatis eius,repletis gr̃a dei inſeparabil'r,& ablutis ab
omni alieno colore. immaculatis,plurimam in deo p̃re & dñõ Ieſu
Chr̃o ſalutẽ,Dep̃cans deũ,obtinui,ut uidere merear dignos uultꝰ
ur̃os, Sic plurimũ optabã promereri. Vinctꝰ em̃ in Chr̃o Ieſu ſpe-
ro uos ſalutare,Et poſt pauca Timeo em̃ dilectionẽ ueſtrã,ne ip̃a me

Nõ ſint Petrꝰ & Paulus p̃ri cipio uobis.

lædat. Vobis em̃ facile eſt q̃d uultis facere,Mihi aũt difficile deũ ꝓ-
mereri,Tñ potero,ſi uos pepꝑceritis mihi,occaſione amicitiæ carna-
lis,Et infra. Nõ ſicut Petrus & Paulus p̃cipio uobis. Illi em̃ apl'i ſunt
Ieſu Chr̃i, ego aũt minimus. Illi uero liberi ſunt ſerui dei,ego aũt uſ-
q; nũc ſeruꝰ,ſed ſi paſſus fuero,lib̃tus ero Ieſu Chr̃i,& reſurgam in

Hier. de uirss illuſtribus

eo liber. Hæc glorioſus martyr Ignatius,q Chr̃m & poſt reſurrecti-
onẽ in carne(ut refert Hiero.)uidit,Tãtæ q̃dẽ authoritatis,dũ ad-
huc uiueret,ut epl'æ eius tanq̃ alicuius apl'i haberent̃, & uenerabil'r

Irreuerentia [illegible]ranorũ.

allegaret̃ a B. Dionyſio. Vide aũt q̃ apte affirmet Petrũ & Paulum
Ro. eccl'iæ p̃fuiſſe,q̃tis laudibus eã eccleſiã extollat,q̃ uenerabiliter

alloquatur

alloquat̃. Nõ dicit eã(ut uos barbariſſimi apoſtatæ(domiciliũ An
tichr̃i,nõ ſpelũcã latronũ,nõ lernã uicioꝝ,nõ ſentinã ſceleꝝ,ſed ſan-
ctificatã,illuminatã,p̃ſidẽtẽ,deo dignã,eminẽtia dignã, fundatã in
dilectione & fide Chr̃i,paternũ nomẽ habẽtẽ,ſpiritiferã &c̃.Neque
appellat Ro.põtifices,ut uos Saxobohemi,Antichrõs,nõ uocat Cer
beros,nõ beſtias,nõ tyrãnos,ſed adunatos in mãdatis dei,ſed reple
tos gr̃a dei inſeperabit̃r,ſed ablutos ab omni alieno colore, ſed im-
maculatos,q̃ꝝ dignos uultus uidere exoptat. Ne ꝟo cõfictũ hãc ex
iſtimes tãti huius uiri epl̃am,citat,ꝑtẽq; ei⁹ recitat B. Hiero. in libel
lo de uiris illuſtrib⁹. Apd̃ chr̃ianos igit̃ iure ſufficeret hic unus in u-
no hoc loco,contra oẽs tuos perſuaſionũ fumos.

¶Quinta demonſtratio, ex Hireneo.

Hireneus in Galliis,ep̃us Lugdunenſis,in tertio aduerſum hæreſes
(ut refert Euſebius)libro de Ro.eccl̃iæ põtificibus ita ſcribit. Mat-
thæ⁹ qdẽ(inqt) Hebræis ꝓpria eoꝝ lingua cõſcriptũ ædidit Euãge
liũ.Cũ Paulus & Petrus in urbe Roma euãgelizarẽt,atq; eccl̃iæ in-
ibi fundamẽta ſolidarẽt.Fundata aũt & ædificata eccl̃ia,bti apl̃i,Li
no officiũ epiſcopatus iniungũt,Cuius Lini Paulus in epl̃a ad Ti-
mothæũ meminit,Hinc ſuccedit Anacletus,poſt quẽ tertio loco E-
piſcopatũ ſuſcepit Clemẽs.Hic aũt cũ btis apl̃is fuit,& cũ ipſis uitã
ſemꝑ exegit,atq; ab ipſis inſtitutus,recẽtẽ gerebat traditionis eorũ
mẽoriã,& p̃dicatiõis eoꝝ formã ſꝑ habebat in oculis. Sub hoc ergo
Clemẽte,ſeditio nõ modica exorta eſt apd̃ Corinthũ iter fratres,ita
ut ex pſona Ro.eccl̃iæ ſcriberet ipſe Clemẽs ad Corin.epl̃am neceſ-
ſariã,q̃ eos reuocaret in pacẽ,& fidẽ eoꝝ,q̃ cõcuſſa fuerat, renoua-
ret,Exprimẽs in ea apl̃oꝝ traditionẽ,quã nuꝑ ab eis ipſe ſuſceperat
Huic aũt Clemẽti ſucceſſit Euariſtus,& Euariſto Alexãder, & poſt
hũc ſextus ab apl̃is ordinat̃ Sixtus,poſt quẽ Teleſphorus,q & illu-
ſtre martyriũ duxit,poſt hũc Hyginus,deĩn Pius,poſt quẽ Anicetus
huic ſucceſſit Sother,q nũc duodecimo loco ab apl̃is,epiſcopat⁹ ob
tinet ſortẽ.Et epſdẽ quas apl̃i tradiderũt p̃dicationes diuinę fidei in
tegras illibataſq; cuſtodit. Hæc ſcripſit Hireneus,dũ eſſet adhuc (ut
cõijcio)preſbyter & forſitan Diaconus,Nã Sotheri ſucceſſit Elẽthe
rius,apud quẽ a martyribus eccl̃iæ Lugdunẽſis in hæc uerba com
mẽdatus eſt Hireneus.Valere te in deo,iteꝝ & ſꝑ optam⁹.Pater E-
leutheri,Rogauim⁹ fratrẽ & ſociũ nr̃m Hireneũ,hæc tibi ſcripta de
ferre,Quẽ dep̃camur,ut habeas cõmẽdatũ,Aemulator nãq; eſt te-
ſtamẽti Chr̃i. Scimus em̃ ꝙ ſolus officij gradus nõ facit aliquẽ iuſtũ
(q̊ tñ iſte recte utit̃ in preſbyterio)ſed plus eũ ex uitæ merito cõmẽ-
damus. ¶Apud pios ꝓfecto & hic uenerabilis ſenex(ſub trib⁹ ei
floruit ep̃is Ro.ſub Sothere,ſub Eleutherio,& ſub Victore)uel ſolus
cõtra oẽs impiæ tuæ Velene rhetoricæ pſuaſiones merito ſatis ſuꝑ-
q; ualidus,& teſtis,& ꝓpugnator haberi debet.Qui adeo planis ꝟ-

Euſe. in hiſto eccl.li.v.c.vi

Epl̃a Clementis ad Corin.

Pleriq; ſcribũt Irene⁹, & rectius quidẽ. Eo li eccl.hiſt cap.iiij.

Hic teſtis magnę authoritatis.

 bis at-

bis atteſtaẽ,Petrũ & Paulũ nõ ſolũ euãgelizaſſe Romæ,ſed & Rom.
eccl'iam fundaſſe,ſolidaſſe,ædificaſſe. Quibus ergo amplius egemus
testimonijs? Quid clarius dici q̃at? Vide q̃ſo apud Euſebiũ & Hiero.
q̃tę hñdus ſit uir iſte authoritatis,uetus diſcipulus Polycarpi,q audi
tor fuerat Iohãnis Euãgeliſtæ. Certe B. Auguſtinus cõtra Iulianũ hæ
reticũ multorꝝ patrũ dicta producturus. Hireneo uenerabiliter primũ
dabat locũ,Ex cuius profecto dictis ſcelus urm facile cognoſcitẽ, q
Ro.põtificẽ Antichrm facitis,& Ro.eccl'iã(q̃ hactenus ab apl'is uſq;
uniuerſo chrianorꝝ orbi fuit ſacroſctã & mr & magiſtra) ore ĩpuriſ
ſimo Sathanæ ſynagogã appellatis. Quõ em̃ hæc tã atrox cõtume
lia nõ clamet in cœlũ ad ſummos illos apl'os,q eã eccl'iã, huius ſancti
ſenis teſtimonio,p Euangeliũ genuerũt,fundauerũt,ſolidauerũt ſu
iſq; inſtitutiõibus ædificauerũt? Nõ uidetis obſecro hinc,q̃ pie ſp iſta
eccl'ia cæteris cõſuluit,ſcripſit,tradidit,p̃cepit? Quæ em̃ eccl'iarꝝ pus
iſtã notior & celebrior erat in ſacris lr̃is q̃ eccl'ia Corinthiorꝝ,quã a
deo pulcherrimis duabus epl'is inſtruxit apl's Paulus? Vñ eſt igiẽ, q̊d
tã cito(nẽpe ſub Clemẽte apl'orꝝ diſcipulo)eguerit Ro. eccl'iæ ope,
cõſilio,authoritate,traditione? Vultis audire uerꝝ & Euangelicũ reſ
põſum? Nõ Corinthijs peculiariter,ſed Petro,& p Petrũ Ro. antiſti
ti,ſediq; apl'icæ,dixerat dñs,Ego pro te rogaui,ne deficiat fides tua
Et tu aliq̃n cõuerſus,cõfirma fratres tuos. ¶ Ne uero qs urm dicat,
nõ eẽ his uerbis credẽdũ,Ecce alterꝝ hac de re teſtẽ uobis p̃fero, Hi
rerꝭo nõ ſolũ coætaneũ,ſed & dignitate parẽ, Epm inq̃ Corinthio
rũ,Dionyſiũ,Nõ ſane Areopagitã illũ(q a Paulo Atheniẽſiũ primus
ferẽ Eps ordinatus)Nec eũ,q paulo pus ſub Cornelio Alexãdrinę p̃fu
it eccl'ię,ſed eũ dico,q Corinthi p̃ſidẽs,& a Sothere epl'aꝫ accepit &
Clemẽtinę epl'ę mẽtionẽ facit. Hęc em̃ ſunt eius epl'ę ad Ro. ỽba,ſicut
recitat Euſebius. A principio(inq̃t)moris ẽ uobis,oẽs frẽs uarijs iuua
re bñficijs ml'tiſq; eccleſijs,q̃ ſunt p diuerſa terrarꝝ loca,cũcta qbus in
digẽt,deſtinare,ſingulorꝝq; necẽitates in oĩbus cõſolari,Sed & p me
talla fratribus relegatis,q̃ uſus poſcit,p̃bere. Hæc ab initio Ro.eccle
ſiæ facere moris fuit,a p̃ribus ſibi huiuſcemodi inſtitutiõe dimiſſa,
& ſp integre cuſtodita,Btũs ỽo eps ur Sother,nõ ſolũ ſeruauit q̃ pa
tres tradiderãt,ſed & auxit in melius. Qui nõ tm̃ ſctis,q̃ uſus corpal'
poſcit,ĩpartit,uerꝝ & aduenięẽtes frẽs clemẽti ſatis & mitiſſimo cõſo
laẽ allogo,& tãq̃ piũ ſe ac religioſum patrẽ ſingulis exhibet,Et ĩfra,
Btãm duximus hodiernã dñicã diẽ,in q̃ legimus epiſtolã ueſtrã, quã
& ſp nr̃i cõmonitionẽ legimus. Sicut & illã priorẽ a Clemẽte ad nos
ſcriptã. Sufficeret p̃fecto & hic antiquus autor, p Ro. ſedis eminẽ
tia,cõtra oẽs impietates ur̃as. Tãtæ em̃ fuit & ipſe in uita ſua autho
ritatis,ut multas diuerſis eccleſijs de fidei cõſtructiõe epiſtolas mag
na cum utilitate ſcripſerit.

Hier. de uiris illuſtribus.

Aug. cõtra Iulianũ li.i.c.ij.

Scelus Lutheranorum.

Lucæ.xxij.

Epl'a Dionyſij Corinthij epiſcopi.

In hiſt.ec.lib. iiij.ca.xxij.

¶ Quinta demonſtratio,ex Tertulliano.

Septimus

Septimꝰ Tertullianꝰ Apher in lib. de p̄ſcrip. hære. ſic ait. Sed ab ex- Hæreſis poſte
ceſſu reuertor ad principalitatē ỽitatis, & poſteritatē mēdacitati de rior ueritate
putādā, ex illiꝰ q̃cꝫ parabolæ p̄rocinio, q̄ bonū ſemē, a dn̄o ſemina- Mat. xiij.
tū, in primo te cōſtituit. Auenarꝝ āt ſterilꝭ fœni adulteriū ab inimico
diabolo poſtea ſuꝑducit. Pro parte em̄ doctrinarꝝ diſtinctionē figu-
rat, Quia & alibi uerbū dei ſeminis ſimilitudo eſt. Ita ex ipſo ordine
manifeſtatur, id eē dominicū & uerum, quod ſit prius traditum. Id
autē extraneū & falſum, quod ſit poſterius immiſſum. Ea ſententia
manebit aduerſus poſteriores quaſcꝫ hæreſes, quibus nulla conſtan
tia & conſciētia concedit ad defendēdam ſibi ueritatē. Cæterum ſi
quę audēt interſerere ſe ætati apoſtolicæ, ut ideo uideantur ab apo- Eccleſiæ apo-
lis traditæ, quia ſub apoſtolis fuerant, Poſſumus dicere. Aedant er- ſtolicæ.
go origines eccleſiarꝝ ſuarꝝ, euoluāt ordinē ep̄orꝝ ſuorꝝ, ita ꝑ ſucceſſi
ones ab initio decurrēte, ut primus ille Ep̄ūs, aliquē ex ap̄lis uł apo
ſtolicis uiris, qui tn̄ cū apoſtolis ꝑſeuerauerit, habuerit authorē & an
teceſſorē. Hoc em̄ modo eccl̄iæ apoſtolicæ cēſus ſuos deferunt. Si-
cut Smyrnæorꝝ eccl̄ia Polycarpū ab Iohanne collocatū refert. Sicut
Romanorum Clemētē a Petro ordinatum, Id & proinde uticꝫ & cæ
teræ exhibēt, quos apoſtoli in Epiſcopatum conſtitutos, Apoſtolici
ſeminis traduces habeant. Confingant tale aliquid hæretici. Quid
em̄ illis poſt blaſphæmiam illicitum eſt? Sed & ſi confinxerint, ni-
hil promouebunt. Et infra. Age iam qui uoles curioſitatē melius ex
ercere in negocio ſalutis tuæ. Percurre eccleſias apoſtolicas, apd̄ q̄s
ipſæ adhuc cathedræ apoſtolorꝝ, ſuis locis p̄ſidētur. Apud quas au-
tenticæ literæ eorum recitantur, ſonantes uocē, repreſentantes faci-
em. Proxima eſt tibi Achaia, habes Corinthum. Si non es longe a
Macedonia, habes Philippos, Si potes in Aſiam tendere, habes E-
pheſum. Si autem Italiæ adieceris, habes Romanam. Vnde nobis
quocꝫ authoritas præſto eſt ſtatuta, Fœlix eccleſia, cui totam do-
ctrinam apoſtoli cum ſanguine ſuo profuderunt. Vbi Petrus paſſi- Ro. eccleſia.
oni dominicæ adæquatur. Vbi Paulus Iohannis exitu coronatur.
Vbi apoſtolus Iohannes, poſteaq̄ in oleum igneum demerſus, nihil
paſſus eſt, in inſulam relegatur. Videamus quid dixerit, quid docu-
erit? Cum Aphricanis quocꝫ eccleſijs conteſtatur, Vnum deum no-
uit creatorē uniuerſitatis, Et Chriſtum Ieſum ex uirgine Maria filiū
dei creatoris, Et carnis reſurrectionē, legē & prophetas cū Euange-
licis & apoſtolicis literis miſcet, Inde portat fidē, aqua ſignat, ſancto
ſpiritu ueſtit, Euchariſtia paſcit, Martyrium exhortatur. Et ita ad- Hæreſes exur
uerſus hanc inſtitutionē neminē recepit. Hæc eſt inſtitutio, non dico gunt ſicut Ca
iam q̄ futuras hæreſes prænunciabat, ſed de qua hæreſes ꝓdierūt, ſꝫ prificus.
non oēs ex illa, ex quo factæ ſunt aduerſus illam, Etiam de oliuę nu
cleo mitis & opimæ & ſuauiſſimæ, uētoſa & uana caprificꝰ exurgit
Ita & hæreſes de noſtro fructificauerunt, non noſtræ, degeneres
uarietatis

uarietatis grano,& mēdacio ſylueſtres. Hæc ibi. Et aduerſus Marc
onē lib.4. ſic ait. In ſumma, ſi cōſtat id uerius q̊d prius, id prius qđ
& ab initio, ab initio q̊d ab aplīs, pariter ubiq; cōſtabit id eē ab apo
ſtolis traditū, q̊d apud ecclīas aploꝝ fuerit ſacroſctm̄. Videam⁹ q̊d
lac a Paulo Corinthij hauſerint, ad quā regulā Galatæ ſint recor-
recti, qd legāt Philippēſes, Theſſalonicēſes, Epheſij. Quid etiā Roma
ni de proxio ſonēt, qbus Euangeliū & Petrus & Paulus ſanguine q̊-

Hier. de uiris illuſtribus.

q; ſuo ſignatū reliquerūt. Hæc Tertullianus preſbyter. Teſtis ꝑfe-
cto oī exceptione maior, qppe q procul eſt ab oī adulationis ſuſpiti
one, eo ꝙ nō uulgaris fuerit Ro. ecclīæ inimicus. Inuidia em̄ (ut ait
B. Hiero.) & cōtumelijs Clericoꝝ Ro. ecclīæ, ad Montani dogma
delapſus, in multis libris nouæ prophetiæ meminit, & ſpecialr ad-
uerſum eccleſiā texuit uolumina. Hūc ego uobis barbaris & lar
uatis hæreticis uiꝝ eloquentiſſimū, lrīſq; undecūq; doctiſſimū obij-
cio, ut a ferrea hac urā impudētia tandē deſiſtatis, ubi uideritis Ter

Sola Ro. eccleſia peculiariter dr̄ aplīca

tullianū q̊q; hoīem græce & latinæ diſertiſſimū Ro. ecclīæ nō ami-
cū, ſ3 hoſtē, tale cōtra uos teſtimoniū ꝑhibere, Ecce hic ſolus (ut mea
fert opinio) multas ponit ecclīas aplīcas. Quis em̄ p̄ter eū hoc inſig-
ni epitheto adornauit Philippēſiū & Smyrnæoꝝ, Epheſeoꝝ ve, aut
Achæoꝝ eccleſiā? Inuidit nimiꝝ hāc eminētiā Ro. ecclīæ, coact⁹ eſt
tn̄ ipſa reꝝ euidētia huic relinq̄re (q̄q̄ ei erat inimicus) principatum
Cur nō cōmemorauit Antiochenā, in qua Petr⁹ reſiderat, q̊3 & Pau
lus ibi aliq̄diu fuerat uerſat⁹, & ubi primū chrīanitatis nomē reptū
& receptū eſt? Cur non Hieroſolymitanā, q̄ duoꝝ Iacoboꝝ & Ste-
phani prothomartyris ſanguine fuit illuſtrata? Cur deniq; nō Ale-
xandrinā ſibi multo uiciniorē, magiſq; celebrē, in qua p̄ſederat Mar
cus Euāgeliſta? Quid eſt ergo, ꝙ has tres nō cōmemorat inter aplī-
cas Tertullianus, q̄s pleraq; Cōcilia patriarchales noīauerūt? A qb⁹
aūt alijs Philippēſiū & Smyrnęoꝝ ecclīa dicta eſt, ſiue aplīca, ſiue pa
triarchalis? ¶ Vn̄ igit̄, ꝙ ſola ecclīa Ro. ab oībus dr̄ aplīca & pa-

Gala. ij

triarchalis? An ꝟo aliūde, niſi ꝙ eā fundauerūt ſummi duo aplī? de
qbus ad Galathas dr̄, Paulo creditū eē Euāgeliū p̄putij. Petro autē
circūciſionis, Et q operatus eſt Petro in aplatū circūciſionis operatus eſt

Fœlix eccleſia Rom.

& Paulo inter gētes. ¶ Ecce hæreticus Tertullianus, Ecclīæ Ro.
hoſtis, his uerbis de ipſa loquit̄, fœlix ecclīa, cui totā doctrinā apoſto
li cū ſanguine ſuo profuderūt. At qua tu miſer Tertulliane infœlici-
tate ab ea doctrina in Montani dogmata declinaſti? Cur ſecūdas nu
ptias, q̄s Paulus admiſit dānaſti? Vtinā ſenex iuuētutis tuæ doctrinā
attēdiſſes. Quis tāto ingenio laboriq; tuo (quē hæreſi ad extremum
& uanū & ꝑditū reddidiſti) nō cōdoleat? Vtinā tuo admoniti picu-
lo barbari hi nr̄i heretici ad eā eccleſiā redire ſatagāt, cui totā doctri
nā aplī (ut ais) cū ſanguine ſuo ꝓfuderūt, ut uidere ac recognoſcere
incipiāt, qd illa ab aplīs accepit, qd dixerit, qd tot ſęculis illibata fide

tenuerit

tenuerit & docuerit. Qua uos igiť inſania Huſſitæ noui negatis Petrũ Romę fuiſſe, quẽ Tertullianus antiquiſſimus author affirmat ibi cathedrã tenuiſſe, Clemẽtẽ ordinaſſe, & dñicæ paſſioni adæquatũ eẽ? Vñ uobis hæc auena, ſterilisq́ꝫ fœni adulteriũ? O infœlices Caprifici, de q̊ nucleo exurgitis, tãtę uarietatis grano degeneres, ac mẽdacio uſq́ꝫ adeo impudẽti ſyluestres? Redite ad matrẽ, Redite dũ lcꝫ.

¶ Sexta demonſtratio, ex Origene

Origenes, q̃q̃ in ijs libris, q uulgo extãt, nihil (q̊d equidẽ ſciam) hac de re tradidit, Tñ ab Euſebio allegať in tertio libro explanationum Geneſis ita loquẽs. Sancti apl̃i dñi & ſaluatoris nr̃i, cæteriq́ꝫ diſcipuli ad p̃dicandũ uerbũ dei, ꝑ ſingulas quasq́ꝫ orbis terræ ꝓuincias dimittunť, Thomas (ſicut nobis traditũ eſt) ſortitꝰ eſt Parthos, Mathæus Aethiopiã, Bartholomæus Indiã citeriorẽ, Andreas Scythiã, Iohãnes Aſiã. Vñ & apud Epheſeũ & commoratus eſt & defunctus, Petrꝰ Pontũ, Galatiã, Bithyniã, Cappadociã, cæterasq́ꝫ cõfines prouincias, Iudæis dũtaxat p̃dicãs circuiſſe dep̃hendiť. Et ad ultimũ in urbe Roma cõmoratus, ubi crucifixus eſt, deorſum capite demerſo, Q̊d ipſe ita fieri dep̃catus eſt, ne exæquari dño uidereť. De Paulo aũt qd (inqt) dicã? Qui ab Hieruſalẽ uſq́ꝫ ad illyricũ repleuit Euãgeliũ Chr̃i. Ad ultimũ ſub Nerone martyriũ duxit. Hæc Origenes coætaneus Tertulliani. ¶ Vides ne Velene, qd cõtra impudẽs os tuũ dicit uir iſte, oim, etiã inimicoꝝ, ſuffragio, & diuinis & ſecularibus lr̃is iuxta doctiſſimus? Hũc ne quiſpiã in hac q̃ſtione rejiciet, aut audaciſſimo tuo mẽdacio credat? Scilicet tibi uero credẽdũ ẽ (ſi dijs placet) hac de re, q a tp̃e rei geſtæ. 14. ſeculis & ultra nouitius prorepis. Origeni uero & Tertulliano nõ eſt hñda fides, q ne duobus qdẽ ſæculis a paſſione apl̃oꝝ abfuerũt, Et tu uix triũ dieꝝ theologꝰ, iſq́ꝫ rudiſſimus & in lr̃æ tm̃ cortice aliquãtulũ notus, ex ſacris lr̃is deprehẽdere potuiſti, q̊d Origenes oẽsq́ꝫ poſt & añ eũ ſummi theologi ne olfacere qdẽ potuerũt. O barbariẽ barbariſſimã, q̃ tã ſtulta ſup̱bia p̃ſumis, q̊d hactenus nemo hæreticoꝝ, nemo Perſecutoꝝ, nemo apoſtataꝝ, ne cogitare qdẽ fuit auſus. Quid em̃ uel ſtultius uel barbariꝰ q̃ id negare, q̊d uno ore cõfiteť uniuerſus orbis? q̊d nõ ſolũ uideri, ſꝫ & palpari p̃t? q̊d tot ſecl̃is ꝑpetua celebritate ita fuit ratũ ut nũq̃ fuerit in dubiũ q̃libet leue reuocatũ? ¶ Origenes aũt iſta nõ ſolum uerbo (ut accepat) tradidit, ſed & oculis proprijs monumẽta certiſſima uidit, qñ ſacratiſſima B. apl̃oꝝ corpa adhuc erãt in Cathetũbis, ut eſt uidere in Platyna. Cõſtat em̃ (ut ait Hiero.) Adamãtiũ Origenẽ, ſub Zepherino papa Romæ fuiſſe, priusq̃ e Cathetũbis apl̃orum corpa trãſtulerit B. Cornelius. Sic em̃ de eo ſcribit in hiſt. eccl̃iaſtica Euſebius. Adamãtius aũt (erat em̃ & hoc nomẽ Origeni) cũ ꝑ illud tẽpus, Zepherinus Ro. eccl̃iæ p̃ſideret, Romã uenit, Sicut ipſe in q̊dã loco ſcripſit dicẽs, Voti ſibi fuiſſe, ut antiquiſſimã Romanoꝝ uideret

Euſe. in hi. ec. lib. iij. ca. i.

Diuiſio apl̃orum.

Nõ Veleno, ſed Tertul. & Origeni credendum.

Barbaries & p̃ſumptio Veleni.

Platina i uita Cornelij.

Hier. de uiris illuſtribus.

Hiſt. ecib. vi. cap x

eccl̃iam

ecclesiã,ubi nõ multo tp̃e pacto,ad iniũctũ docẽdi officiũ Alexan-
driã redire feſtinabat,ibiq; cũ oĩ ſolicitudine & ſtudio religioſo ſuſ-
ceptũ opus explebat,uel in profundiorib⁹ & diuiniorib⁹ ptractãdis
uel in ſctẽ ſcripturę explanatiõib⁹ diſſerẽdis,uel etiã in eorꝫ, q q̃tidie
fidei addebãt, inſtructiõib⁹ uel inſtitutionib⁹ adimplẽdis. Ex qbus
oib⁹ ne reſpirare qdẽ ei,uni⁹ ſaltẽ horæ liberꝫ tp̃s dabat̃,dũ ſp ex a-
lijs in alia uocaret̃,ita ut a prima luce uſq; ad pfundã ueſperã nũq̃
cellaret auditoriũ ſuũ,Alijs vo nõ recedẽtibus,dũ vbi dei dulcedi-
ne colligarent̃. ¶Ite nũc Huſſitæ,& cõtra tãti uiri exẽplũ ac con-
tra uetuſtiſſimã fidei nr̃æ religionẽ,ſuadete fidelibus ne Romã pere
grinãdi gr̃a eant. Ecce uoti fuit Origeni,ut antiqſſimã(ut ipſe ait)
uideret Romanorꝫ ecclĩã. Vos aũt hmõi uota & phibetis & reijcitis
atq; dãnatis. Nõne potuiſſet Origenes domi,in tãto p̃ſertim audito
rio q̃tidiano,multo plus efficere atq; fructificare,q̃ dũ iter nautas,&
idiotas,eoſq; maxĩa(ut arbitror)ex pte ĩfideles,nauigãdo iuit & re-
diit,ea potiſſimũ de cã,ut Ro. ecclĩã uideret? Iuit tñ,tãtũq; & tp̃is &
itineris laboriſq; & impẽdij ſpõte inſumpſit, ut antiqſſimã uideret
Romanorꝫ ecclĩã. ¶Attñ nõdũ erat eo tp̃e Ro. ecclĩa ducẽtorꝫ an
norꝫ,necdũ adhuc erãt Auguſtiſſima illa,q̃ nũc ſunt aplõrꝫ,aliorꝫq;
ſctõrꝫ ibi tẽpla. Nõ tot martyrꝫ reliqæ, nõ tot põtificũ monumẽta.
Qua uos igit̃ barbarica ĩmanitate ſuaderis,ne fideles Germanię Ro
manã inuiſant ecclĩã,ſuã in fide ac religiõe & matrẽ & magiſtrã Ne
pegrinent̃ antiq̃ ritu ad ſacratiſſimã aplõrꝫ Petri & Pauli limina, ne
plenariã cõſequant̃ in ſctĩs locis pctõrꝫ indulgẽtiã, Certe dicat qſq;
q̊d uult,mihi dubiũ nõ eſt,Germanis longe potiores iuſtioreſq;, ac
magis neceſſarias ad eſſe cauſas,ut pegrinẽtur,ubi cõmodũ fuerit,
Romã,q̃ fuerint Origeni, Qualiſcũq; ſit ibi hoĩm uita,longe pfecto
nũc auguſtiora extant tẽpla,pluraq; loca ſacra,ſanctorꝫq; plurimo-
rũ reliquiæ & monumẽta,q̃ fuerint tp̃ibus Origenis.

Origenis exõ Romã pegrinãdũ eſſe.

Nunc magis uidẽda Ro. ecclesia q̃ tunc

¶Septima demonſtratio, ex Cypriano.

B. Cyprianus,ut aplĩcæ ſedis fuit obſeruãtiſſim⁹,ita plurimas ſcrip
ſit ad Ro. Ep̃os Corneliũ,Luciũ,& Stephanũ eplãs q̃s enũerare lon-
gũ eẽt, Breuitatis itaq; gr̃a unius tm̃ eplæ eius ad Corneliũ loca q̃-
dã recitabimus,ut uos hæretici agnoſcatis ur̃a in Ro. ecclĩã ſcelera.
Ait igit̃ in bñ longa eplã Cyprianus. Legi lr̃as tuas frater chariſ-
ſime,q̃s p Saturũ fratrẽ nr̃m Acolythũ miſiſti,& dilectionis fraternę
& eccleſiaſticæ diſciplinæ,& ſacerdotalis cẽſuræ ſatis plenas, Qui-
bus ſignificaſti,fœliciſſimũ hoſtẽ Chr̃i,nõ nouũ,ſed iã pridẽ ob cri-
mina ſua plurima,& grauiſſima oñſum. Et nõ tm̃ mea,ſed & pluri-
morꝫ Coep̃orũ ſnĩa cõdẽnatũ & reiectũ,& a te illic eẽ ab ecclĩa pro-
hibitũ. Et cũ ueniſſet,ſtipatus caterua & factione deſperatorꝫ uigo-
re pleno(q̃ Ep̃m agere oportet)pulſum de ecclĩa eſſe,Et paulo poſt
Q; ſi ita res eſt,frater,ut nequiſſimorꝫ timeat̃ audacia, ut q̊d mali

Cyp. in epiſt. lib. i. ep. iij.

Nõ timedę hęreticorꝫ minæ

iure at

ſure atq; æqtate nō pñt temeritate atq; deſpatione pficiāt, actū ē de
epātus uigore, & de eccłiæ gubnādæ ſublimi ac diuina ptāte, Nec
chr̃iani ultra aut durare aut eē poſſum⁹, ſi ad hoc uētū eſt, ut pditor;
minas atq; iſidias ptimeſcam⁹, Nū & gētiles & Iudæi mināt, & hęre
tici, atq; oēs, q̊r; pectora & mētes diabolus obſidet, uenenatā rabiē
ſuā q̊tidie furioſa uoce teſtant, Nō tñ idcirco cedēdū eſt, qa minant
aut ideo aduerſarius & inimicus maior eſt Chriſto, q tantū ſibi uēdi
cat & aſſumit in ſæculo, Manere debet apud nos, frater, fidei robur
immobile, & ſtabilis atq; inconcuſſa uirtus, contra oēs incurſus atq;
impetus oblatrātiū fluctuū, uelut petrę obiacētis fortitudine & mo Nō maledicē
le debet obſiſtere. Et infra, Nā cū ſcriptū ſit, Neq; maledici regnuz dū ſacerdoti-
dei cōſequētur. Et iter; in Euāgelio ſuo dñs dicat. Qui dixerit fratri bus.
ſuo, fatue, q dixerit Racha, reus erit gehēnæ ignis, Qūo pñt cēſuram Mat. v.
dei ultoris euadere, q talia ingerūt, nō ſolū fratrib⁹, ſed & ſacerdoti
bus, qbus honor tantus de dei dignatione cōcedit. ut quiſqs ſacer-
doti eius & ad tp̄s hic iudicāti nō obtēperaret, ſtatim necaret? Et in-
fra. Cū hæc tāta ac talia, & multa alia exēpla p̄cedāt, qbus ſacerdota Deut. xvij.
lis authoritas & poteſtas, diuina dignatiōe firmat, Quales putas eſ-
ſe eos, q ſacerdotū hoſtes, & contra eccleſiā catholicā rebelles, nec p̄-
monētis dñi cōminatione, nec futuri iudicij ultione terrētur? Neq;
em̄ aliūde hæreſes abortæ ſunt, aut nata ſunt ſchiſmata, q̄ inde, qd
ſacerdoti dei non obtēperatur, Nec unus in eccleſia ad tēpus ſacer-
dos, & ad tēpus iudex, uice Chriſti, cogitatur. Cui ſi ſecundū magi- Vñ oriuntur
ſteria diuina obtēperaret fraternitas uniuerſa, nemo aduerſum ſa- hæreſes.
cerdotū colegium quicq̄ moueret, Nemo poſt diuinū iudiciū, poſt
populi ſuffragiū, poſt Coepiſcopor; conſenſum, iudicē ſe, non iam
Epiſcopi, ſed dei faceret, Nemo diſſidio unitatis Chriſti eccleſiā ſcin-
deret, Nemo ſibi placēs, ac tumens, ſeorſum foris nouam hæreſim
conderet, Niſi ſi ita eſt aliquis ſacrilegæ temeritatis ac pditæ mētis
ut putet ſine dei iudicio fieri ſacerdotē, Cū dñs in Euāgelio ſuo di-
cat, Nōne duo paſſeres aſſe uæneunt, & neuter eor; cadit in terrā, ſi-
ne patris ueſtri uoluntate? Et infra. Petrus tñ, ſup quē ædificata ab Mat. x.
eodē dño fuerat eccleſia, unus pro oībus loquēs, & eccleſiæ uoce re- Sup Petrū æ-
ſpondens ait. Dñe ad quē ibimus? Verba uitæ æternæ habes, ut nos dificata eccl̃a
credim⁹ & cognouim⁹, qm̄ tu es fili⁹ dei uiui, ſignificās ſcz & oſten-
dēs eos, q a Chr̄o receſſerint, culpa ſua perire. Eccleſiā tñ, q̄ in Chri- Mat. xvi.
ſtū credat, & q̄ ſemel id q̊d cognouerit teneat, nunq̄ ab eo diſcedere. Iohan. vi.
Et eos eſſe eccleſiā, qui in domo dei pmanēt. Et rurſus. Cum hæc in
noticia tua eſſe cōſiderē, & pro certo haberē, memoriæ & diſciplinę
tuæ ſcirē neceſſariū, nō putaui. celeriter, & urgēter hæreticorum ti-
bi ineptias nunciandas, Neq; em̄ ad Catholicæ eccleſię maieſtatē pi-
ter ac dignitatē ptinere debet, quid apud ſe hæreticor; & ſchiſmati
cor; moliat audacia, Et iter;, Poſt iſta adhuc iſup pſeudoep̄o ſibi ab

 hęreticis

Petri cathedra

hæreticis cōſtituto, nauigare audēt, & ad Petri cathedrā atq; ecclīā principalē. Vñ unitas ſacerdotalis exorta eſt, A ſchiſmaticis & prophanis lr̄as ferre, nec cogitare eos eē Romanos, quoꝝ fides, ap̄lo ꝓdicante, laudata eſt, ad q̊s ꝑfidia habere non poſſit acceſſum. Et infra. Neq; em̄ qa pauci temerarij & ı̄probi, cœleſtes & ſalutares uias dn̄i derelinquūt, & ſc̄tā nō agētes a ſc̄tō ſpū deſerunt, ideo & nos diuinæ traditionis nō ı̄memores eſſe debemus, ut maiora eē furentiū ſcelera, q̄ ſacerdotū iudicia cēſeamus, aut plus exiſtimemus ad impugnādū poſſe hūana conamina, q̄ q̄ꝺ ad protegendū ꝓualet diuina tutela. An ad hoc frater chariſſime, deponēda eſt ecclīæ Catholicę di-

Nō hn̄t iudicare heretici de nobis.

gnitas, & plebis intus poſitæ fidelis atq; incorrupta maieſtas, & ſacerdotalis q̊q; authoritas ac ptās, ut iudicare uelle ſe dicāt de ecclīæ ꝓpoſito extra eccleſiā cōſtituti? de chr̄iano heretici? de ſano ſaucij? de integro uulnerati? de ſtante lapſi? de iudice rei? de ſacerdote ſacrilegi? Quid ſupeſt, niſi ut ecclīa Capitolio cædat, & recedētibꝰ ſacerdotibus ac de altari ſe remouētibus, in cleri nr̄i ſacrū uenerandūq; conſeſſum, ſimulacra atq; idola cū aris ſuis tranſeant? Hæc ex una Cypriani ep̄la obiter deſumpſimus, Propediē ubi ociū fuerit, totaȝ iſtā eius ep̄ſam iuſtis cōmētarijs, cōtra ur̄as impietates ad nr̄a tēpora, deo uolēte, accōmodabimus, ut intelligāt chr̄iani, qualis ſit iſte uoƀ cōtra Ro. eccleſiā (ut falſo dicitis) patronꝰ, Qui ſi Luthero tuo ſatis ualidus eſt cōtra oēs Romaniſtas, Cur nō eſſet nobis q̊q; om̄ibus

Epilogus in Lutheranos.

ſatis ualidus cōtra unū, ſiue Lutheꝝ, ſiue Velenū. ¶ Qm̄ ꝟo prolixior fuit allegatio, pauca ꝑ epilogū in uos impios m̄r̄is ur̄æ deſertores retoq̄re libet. Vbi ē (q̄ſo) fraterna ur̄a dilectio, in tot Antichr̄i beſtiæ, Cerberi atq; id genus maledictoꝝ plauſtris? Vbi ecclīaſtica diſciplina in tā furiaſa cōtra ſummū dei ſacerdotē, ecclīæq; catholicæ ꝓſidē rebellione? Vbi ſacerdotalis cēſura in tāto clauiū cōtemptu anathematiſq; irriſione? Certe ſi Germaniæ ep̄i egiſſent his annis ſecūdū hanc Cypriani epiſtolā, iādudū pacē (ut arbitror) haberet eccleſia, nec tot perirēt in dies, perijſſentq; interim aīæ, pro qbus mortuus eſt paſtor paſtoꝝ Chr̄s. Niſi em̄ ur̄a cōuicia, criminationeſq; & calūnias timuiſſent, utiq; cenſurā & diſciplinā eccleſiaſticā oppoſuiſſent uobis, aut saltē cauiſſent, ne uſq; adeo libere ueneno ſiſſimi ur̄i libelli ꝑ oēs Germaniæ diocœſes circūferrent, qbus læthale uirus ouibus & agnis ipſoꝝ a uobis, plus q̄ Lycaonis lupis, adeo late propinatur. Sed nō eſt hic querēdi locus, ſed propugnādi potius, ueſtriſq; improbitatibꝰ obſiſtēdi. Dicite igit̄ nobis, qs uobis poteſtatē dedit, ſub

Iniurię Lutheranorum.

limē ac diuinā (ut ait hic Cyprianus) poteſtatē eccleſiæ gubernādæ, & tāto cōtēptu cōculcādi, & ſummo pōtifici eripiendi? Quis eſt uigor epiſcopatus ſine clauibus & cēſuris? Nunqd ideo cedet uobis Ro. pōtifex, cathedrā Petri, ſedes apoſtolica, & in ijs Petrus, atq; adeo Chr̄s ipſe, qa tm̄ uobis uendicatis & aſſumitis in Saxonia? Quo po-

testis,

teſtis cēſurā dei ultoris euadere, q nō ſolū fratribus & preſbyteris, ſed & ſummis dei ſacerdotibus tāta cōuicia ingeritis? Nō em̄ fatue ſolū aut Racha dicitis, ſed & Atichrm̄, beſtiāq;, & Cerbeꝝ catholicæ eccleſiæ ep̄m, ſummūq; paſtorē ore impuriſſimo agnoiatis. Cur negatis eccleſiam a dño ædificatam eſſe ſup Petrū, Cur negatis Romanā cathedrā Petri? Cur Ro. eccleſiæ primatū? Ecce aptiſſime affirmat hæc oīa B. Cyprianus. Cur itē uituperatis fidē Romanorum apſica uoce laudatā? Cur excitatis ſchiſma cōtra Ro. eccleſiā, vñ unitas ſacerdotalis exorta eſt? Cur uos ſchiſmatici iudicatis de eccleſiæ ꝑpoſito? Cur de chr̄iano hæretici? Cur de ſacerdote ſacrilegi? Quāta putatis nobis ex una hac Cypriani epl'a cōtra uos iacula eē, ſi uelimus nūc oīa excutere? Sed his mō cōtēti ſumus, intuitu breuitatis.

¶Octaua demonſtratio, ex Dionyſio Alexandrino.

Glorioſus Alexādriæ ep̄us Dionyſi⁹ plurima utiq; teſtimonia cōtra īpietates ur̄as, ꝓtulit, ſed qm̄ opa eius nō extant, Vnā interim epiſtolā eius recitare libet ex Euſebio, in hāc ſane formā ꝑſcriptā, Dionyſius Nouato fratri ſalutē. Si inuitus (ut ais) in hoc ueniſti, oñdens ī eo, ſi deſinas uolens. Oportuerat qdē etiā pati oīa ne ſcinderet̄ eccl'ia dei Et erat nō inferior gloria, ſuſtinere martyriū pro eo, ne ſcindat̄ eccleſia, q̄ eſt illa, ne idolis immolet̄, Imo ſcd̄m meā ſniam, maius hoc puto martyriū. Ibi nāq; unuſqſq; pro ſua tm̄ aīa, In hoc uero pro oī eccleſia martyriū ſuſtinet. Sed nūc, ſiue tu ſuadere, ſiue etiā cogere potes fratres redire ad cōcordiā, maius tibi erit emēdationis meritū, q̄ fuerat culpa cōmiſſi, Quia illud iā nō imputabit̄, hoc etiā laude dignū ducet̄. Si v̄o illi in incredulitate ꝑmanſerint, ſalua animā tuā. Vale, pacē deſiderās, quā tibi imprecor.

Epl'a Diony. ad Nouatum In hiſt. eccl. li. vi. ca. xxxiiij.

¶Ecce uobis epiſtolā ſanctiſſimi Cōfeſſoris & Martyris Chr̄i, q in multis ſub Decio, ſub Voluſiano, ſub Valeriano & Galieno ꝑſecutionibus q̄ plurimos agones pro Chr̄i noīe ſubījt, adeo qdē intrepide, ut al qn̄ inſectātibus dixerit. Quid inſectādo laboratis? Caput meū, pro q̊ magnope fatigamini, auulſum ceruicibus ſumite, & donū magnū ad tyrannū referte.

Quāt⁹ fuit ille Dionyſius.

Eo. li. ca. xix.

¶Fuit aūt adeo ſtudioſus & obſeruās Ro eccl'iæ, ut nō ſit alia, cui ille uel ſtudioſius obtēperauerit, uel frequētius ſcripſerit. Scripſit ſane multas epl'as ad Corneliū, multas ad Stephanū, multas ad Sixtū ſecūdū, referēs ad eos de cauſis eccleſiaſticis, De Nouati ſane ſchiſmate multa retulit ad Corneliū, de unitate de pace ad Stephanū, de baptizandis ad Sixtū. Inter alia em̄ ſic ſcripſit Stephano. Scito autē frater, oēs eccl'ias in Oriēte, q̄ prius cōturbabunt̄, nūc rediſſe in concordiā & oēs ſibi unanimiter cohærere, Et poſt pauca. Veꝝ ne ſermo epl'æ lōgior fieret, nobiliū tantūmō urbiū tibi epōs indicaui, ut etiā cæteros cū ipſis pariter unū ſentire nō dubites, ꝑ uniuerſam Syriā & Arabiā, Ponti q̊q; & Bithyniæ oēs pariter unanimes & concordes, & multa ſibi inuicē charitate cōnexi, glorificāt dñm noſtrū.

Obſeruās Ro. eccleſiæ.

In hiſt. ec. lib. vij. ca. iiij.

Ad Sixtū ẏo hæc ſunt eius uerba. Vere aūt frater cōſiliū peto, & re-
quiro ſnīam. Quid tibi uideať in ea cā, q̄ in eccl'ia nr̄a exorta eſt. Ve-
reor em̄ ne forte fallar in aliquo. At non ſolū ad pōtifices, ſed etiā
ad preſbyteros, ut cōfeſſores quoſdā Ro. eccl'iæ uenerabiľr ſcripſit
Quinetiā libros de baptiſmo nūcupauit Dionyſio Ro. eccl'iæ preſ-
bytero. Et cū ipſe aliq̄diu de rebaptizādis hæreticis cū Carthaginē-
[Platina ĩ uita Stephani.] ſibus & Oriētalibus (ut refert Platyna) ſenſiſſet (Cypriani forſitan au
thoritate induct⁹) mutata poſtea ſnīa, ad Stephanū ſcripſit, ut bono
eēt aīo, qm̄ eccl'iæ tā Aſiaticę q̄ Africanæ, mutata opiniōe ĩ ſnīa3 Ro
[Intēpies nouoꝝ Huſſitaꝝ] ſedis iā ueniſſent. ¶ Quæ eſt igiť ur̄a tā barbara, O Huſſitæ noui,
intēperies & inſolētia, ut tātis maledictis in matrē ur̄am inſurgatis,
in Ro. ſcʒ eccl'iā, q̄ retro tot ſeculis oībus ꝑ orbē eccleſĳs adeo uene-
rabiľ fuit ac ſacroſctā? Ecce oēs eccl'iæ Pon. totius Aſiæ minoris, to-
tius Syriæ, Meſopotamiæ, Arabiæ, Aegypti, Aphricæ, cōtra Noua
tianos, ſchiſmaticos Ro. ſedi adhærebāt, ad eius turbationē cōturba
banť, ad eius pacē exultabāt, & erroneā de rebaptizandis opinionē
deponētes, unius eccl'iæ Ro. authoritatē atq; ſniam ſunt amplexatæ
Vos aūt unius barbarici anguli hoīes obſcuri, nudi, nec ulla Ep̄ali di
gnitate inſigniti & adiuti, antiquū audetis reſuſcitare ſchiſma quod
nō ſolū a ſede ap̄lica, ſed etiā ab uniuerſa eccl'ia, iā pridē dānatū ē in
gn̄ali Cōcilio, tollētes in cœlū ora barbaris ac fœtidis hæreſib⁹ ab-
ominabiľr polluta, Cū uideatis hic tot ſctōs Ep̄os, eccl'iaſq; toti⁹ O-
riētis & Aphricæ ap̄licæ ſedi humiľr ad correctionē colla ſubmiſiſſe
[Lucæ. xxĳ.] Qđ profecto nō feciſſent, niſi ſciuiſſent Ro. eccl'iā ei⁹ ap̄li tenere Ca-
[Lucæ. ĳ.] thedrā. cui dn̄s dixerat. Ego ꝑ te rogaui Petre, ut non deficiat fides
tua, Et tu aliqn̄ cōuerſus, cōfirma frēs tuos. Iā uos nec filĳ āpli⁹ eſtis,
nec frēs. Maledicitis em̄ mr̄i, & diſſidiū q̄ritis inter frēs. O infecta & ĩ
ficiētia uiperaꝝ genimina, qs uobis mōſtrabit fugere a uētura ira?
rūpitis (q̄tū in uobis eſt) uteꝝ mr̄is, & pugnā ſuſcitatis iter frēs Quid
putatis ſcripturū fuiſſe, ſi talia audiſſet, hunc Dionyſium.

¶ Nona demonſtratio, ex Lactantio.

[Lactan. libro iiĳ. ca. xxi.] Lactātius Firmian⁹ in. 4. li. diuinaꝝ inſtitutionū integrū hac de re
capitulū ſcripſit, in hūc ſane modū Ordinato (inq̄t) diſcipulis ſuis E-
uāgelio, ac nois ſui p̄dicatione, circūfudit ſe repēte nubes, eūq; in cœ
[Danie. vĳ.] lū ſuſtulit, q̄dragesimo poſt paſſionē die. Sicut Daniel fore oſtēde-
rat, dicēs. Et ecce in nubibus cœli filius hoīs ueniēs, uſq; ad uetuſtuʒ
dieꝝ ꝑuenit. Diſcipuli uero ꝑ prouincias diſpſi, fundamenta eccl'iæ
ubiq; poſuerunt, faciētes & ipſi in nomine magiſtri dei magna & pe
ne incredibilia miracula, Quia diſcedēs inſtruxerat eos uirtute ac
[Iudæoꝝ excidiū Romæ p̄dictū ab ap̄lis] poteſtate, qua poſſet nouæ annunciatiōis ratio fundari, & cōfirma-
ri. Sed & futura aperuit illis omnia. Quæ Petrus & Paulus, q Romę
prædicauerunt, Et ea prædicatio in memoriā ſcripta ꝑmāſit. In qua
cū multa alia mira, tū etiam hoc futuꝝ eſſe dixerunt. ut poſt breue
immitteret deus regē qui expugnaret Iudæos, & ciuitates coꝝ ſo-

ſo adæquaret, Ipſos autē fame, ſitiq; confectos obſideret. Tum fore
ut corporibus ſuoꝝ ueſcerētur, & conſumerēt ſe inuicē. Poſtremo,
ut capti uenirēt in manus hoſtium, & in conſpectu ſuo acerbiſſime,
coniuges ſuas uexari cernerēt, uiolari, ac proſtitui uirgines, diripi
pueros, allidi paruulos. Om̄ia deniq; igni ferroq; uaſtari, captiuos
in ꝑpetuum terris ſuis exterminari. Eo, ꝙ exultauerunt ſuꝑ aman-
tiſſimum & probatiſſimū dei filium. Ita poſt illoꝝ obitū, cū eos Ne
ro interemiſſet Iudæorum gentē, & nomē Veſpaſiani extinxit, fe-
citq; omnia, quæ illi futura prædixerant. Hæc Lactantius. Quæ tā-
etſi non omnia huic propoſito deſeruiunt, cuncta tamē propter hi-
ſtoriæ contextum, relatu uidebantur digna.

¶ Quid dicis igit̄ Velene, qui confidis tantopere in fucatis p̄ſtigi- Lactantii
oſæ rhetoricæ tuæ ꝑſuaſionibus? Nunquid aut uenuſtior, & eloquē- teſtimonia.
tior es Lactantio? Ecce q̄ pulchra eadēq; & mira & rara, refert ille de
apoſtolis. Quod ſi Petrus non fuit (ut ais) Romæ, quomodo ergo Ro
mæ prædicauit? Quomō prædicatio eius Romæ facta, in memoriā
ſcripta ꝑmanſit? Quomodo futura ibi prædixit? Quomodo eū Ne-
ro interemit? Quid ergo? Neſciuit Lactantius & hiſtorias & literas
ullas, ſiue humanas, ſiue diuinas, quas ſcit mō barbarus rhetoricu-
lus atq; elemētaris theologus? O ſtultiſſimā p̄ſumptionē, quę ex craſ
ſima dialectices (ut poſtea uidebimus) ignorantia proceſſit.

¶ Decima demonſtratio, ex Athanaſio.

Extant adhuc aliq̄t Athanaſij ad Ro. pontifices epiſtolæ, E q̄bus una
ad Liberium papā, in hunc modū ſcripta eſt. Domino beatiſſimo & Ep̄la ſynodal.
honorabili, ſancto patri, Liberio papæ, Athanaſius & uniuerſi Ae- Athanaſij.
gyptioꝝ Epiſcopi, in unū ſynodice apud Alexandriā cōgregati, Vr̄ę
beatiſſimæ paternitatis iura penes deū ſunt manifeſta, dū p̄dicatio-
nibꝰ ſcꝫ ap̄licis & doctrinis uerę fidei cultura uniuerſa repleta ſit ter
ra. Per diuinoꝝ tn̄ eruditionē eloquioꝝ, ur̄a inſtruēte admonitione
exhortatoria, ſuꝑædificat̄ orthodoxa Chr̄i eccl̄ia, ap̄lica iſtitutione
fini data, & a fidelibꝰ pr̄ibꝰ firmiſſime roborata. Ad quā oēs btiſſimi
ap̄li, pari honoris & ptātis cōſortio p̄diti, ppl̄oꝝ agmina cōuertētes
pie ſctēq; de tenebris ad lumē, de lapſu ad uerā fidē, de morte ad ui-
tā, hoīes diuinæ p̄deſtinationis gr̄a p̄ſcitos, ſalutaribꝰ p̄ceptis ac mo
nitis ꝑduxerunt. Q̄m ſanctoꝝ apl̄oꝝ ueſtra fraternitatis honorāda
ſequēs merita, & ꝑfectius implēs exēpla eccl̄iā dei moꝝ ꝓbitate &
actuū ſc̄titate cōdecorat, & fide ſacra, chr̄ianiſq; moribꝰ uigēs, quæ
fieri deo placita p̄cepit, ſtudijs pontificalibus indeſinēter operat̄ &
ꝑficit, ſeruās legis diuinę mādata, Quia nō legis auditores iuſti ſunt
apd̄ deū, ſicut narrat ap̄ſ, ſꝫ factores legis iuſtificabūt̄. Nos em̄ hæc Rom. ij.
meditari cupiētes, & ea, q̄ a ſc̄tā ſede ueſtra apoſtolorum, eoꝝq; ſuc
ceſſorū p̄dicatione ſuſcepimꝰ, atq; quæ in Nicena ſynodo roborata
cognouimꝰ p̄dicare & Arrianoꝝ blaſphęmias, atq; alioꝝ hęreticoꝝ

repellere

repellere, q̃tidie ab his ꝑſequimur, & dãnationi tradimur, atq; morti
Rñſales dícit. deſtinamur. Qua de re p̃camur, ut ur̃is exhortationibus, tã ꝑ uos q̃
ꝑ Apochriſarios ur̃os adiuuemur. Ne dũ illi creſcũt, & nos, muni-
Mat. xxiiij. mur, uera fides deſtruat̃, & eoꝝ hæreſis ultra fidẽ nr̃az creſcat. Qm̃
timeo, ut poſtq̃ abũdauerit iniqtas, refrigeſcat charitas multoꝝ. Pro
qua re multa ur̃æ ſacræ doctrinæ, tã apud deũ, q̃ apud cũctos fide-
les, merces & laus repoſita eſt, ſi ur̃a reſecent̃ authoritate. Et poſt mł
ta, circa finẽ ita cõcludit̃. Huius rei gr̃a, vr̃is uobis a Chrõ Ieſu com
miſſa eſt eccleſia, ut pro oĩbus laboretis, & cũctis opẽ ferre nõ neg-
ligatis. Quia dũ fortis armatus cuſtodit atriũ ſuũ in pace ſunt oĩa q̃
poſſidet. Ideoq; tanta urgẽte neceſſitate, ſummoꝑe cõprimite ueſtra
ſumma authoritate infeſtos, releuate oppꝛ̃ſſos, ut abſq; graui, de dño
opitulãte, difficultate, ipſi gratãter, oĩ tp̃e ſacrificare mereamur illæ
ſi. Et ſubſcripto, Aeterna te ſeruet diuinitas per multos ãnos ſanctiſ-
Epilogus in Lutheranos ſime patrũ pr̃, Amen. ¶ Ecce hi dicũt Ro. põtificẽ, ſanctiſſimũ pa-
trũ patrẽ, dicũt ſummã eius authoritatẽ, dicũt uniuerſalẽ ei cõmiſ-
ſam eccleſiã, dicũt ſacrã eius doctrinã, dicũt eius ſedẽ apłoꝝ, eorũq;
ſucceſſoꝝ p̃dicatione, dicũt Ro. eccleſiã orthodoxã, & apoſtolica in
ſtitutione fundatã. Quid uos aũt dicitis impij matris ur̃æ deſerto-
res & hoſtes? Dicitis ſane Ro. põtificẽ eẽ Antichr̃m, dicitis papatũ
robuſtã eẽ uenationẽ Nymbroti, dicitis ab eccłia Ro. diſcedẽdũ eſſe
dicitis doctrinã eius hæreticã, eccleſiã ſchiſmaticã, Sathanæ ſynago
gã, dicitis eã a Petro nõ eẽ inſtitutã & fundatã, ne uiſam qdẽ. Quid
obſecro aut peiꝰ aut grauius in eã dicere potuiſſent oẽs ꝑſecutores
eius? At ſupauit diuina protectione gladios & Eculeos tyrãnoꝝ, ſu-
ꝑabit etiã procul dubio uẽtoſa hæc impiæ linguæ iacula. Quis em̃
pioꝝ ur̃is potius cõuitijs, q̃ ſcriptis Athanaſij, eiuſq; ꝑ Aegyptũ The
baidẽq; & Lybiã collegaꝝ atteſtationibus p̃beat aures? Quæ ꝗta autẽ
iſti. Ro. põtificibus Marco, Iulio, Liberio, & Fœlici aſſcripſerint, ex
eoꝝ liqt ep̃lis, q̃s hic breuitatis cã omitto. ¶ Ne v̓o qs eas dicat
ficticias, multa ex eis decerpta paſſim repiunt̃ in Decretis Gratiani
In trip. hiſt. li. iiij. ca. xvij. Et in tripartita hiſtoria, p̃ſertim in lib. 4. ubi etiã pulcher extat Dia-
logus, inter Liberiũ papã, & Cõſtãtinũ impatorẽ habitus, Ex q̃ cõij
cere licet, q̃ta ſp̃ fuerit Romani pontificis in uniuerſali eccleſia au-
thoritas fideiq; conſtantia.

¶ Vndecima demonſtratio, ex Prudentio.

Aurelius Prudẽtiꝰ, uir & pietate & ingenio clarꝰ, hæc de paſſiõe Pe-
tri & Pauli carmina, iter p̃clara opũ ſuoꝝ monumẽta poſt ſe religt.
In eo libro, quẽ περιστεφάνων de Cronicis martyꝝ inſcripſit.

Apoſtolicus triumphus

Plus ſolito coeunt ad gaudia, dic amice quid ſit.
Romam per omnem curſitant ouantq;,
Feſtus apoſtolici nobis redit hic dies triumphi
Pauli atq; Petri nobilis cruore

Vnus

Vnus utrumq; dies, pleno tamen innnouatus anno,
Vidit ſuperba morte laureatum.
Scit Tyberina palus, quæ flumine labitur propinquo
Binis dicatum ceſpitem trophæis.
Et crucis & gladij teſtis, quibus inrigans eaſdem,
Bis fluxit himber ſanguinis per herbas.
Prima Petrum rapuit ſententia legibus Neronis — Petrus merſo capite crucifigitur.
Pendere iuſſum præminente ligno
Ille tamen ueritus celſæ decus æmulando mortis
Ambire tanti gloriam magiſtri
Exigit, ut pedibus merſum caput imprimat ſupinis,
Quo ſpectet imum ſtipitem cerebro
Figitur ergo manus, ſubter ſola uerſus in cacumen,
Hoc mente maior, quo minor figura.
Nouerat ex humili cœlum citius ſolere adiri,
Deiecit ora, ſpiritum ;daturus
Vt teres orbis iter flexi rota percucurrit anni
Diemq; eundem ſol reduxit ortus,
Euomit in iugulum Pauli Nero feruidum furorem, — Paulus necatur gladio.
Iubet feriri gentium magiſtrum, — ij. Timot. iiij
Ipſe prius ſibimet finem cito dixerat futurum
Ad Chriſtum eundum eſt, iam reſoluor (inquit)
Nec mora protrahitur, pœnæ datur, immolatur enſe,
Non hora uatem, non dies fefellit.
Diuidit oſſa duum Tybris ſacer ex utraq; ripa,
Inter ſacrata dum fluit ſepulchra
Dextra Petrum regio tectis tenet aureis receptum,
Canens oliua, & murmurans fluento
Namq; ſupercilio ſaxi liquor ortus excitauit
Fontem perennem chriſmatis feracem. ¶ Et poſt pauca.
Parte alia Pauli titulum uia ſeruat Oſtienſis
Qua ſtringit amnis ceſpitem ſiniſtrum
Regia pompa loci eſt, Princeps bonus has ſacrauit arces, — Templa eorũ deaurata.
Luſitq; magnis ambitum talentis
Bracteolas trabibus ſubleuit, ut omnis aurolenta
Lux eſſet intus, ceu iubar ſub ortu
Subdidit & Parias fuluis laquearibus columnas,
Diſtinguit illic quas quaternas ordo.

Ecce cõcordat hic teſtis ỽitatis cũ reliq̃s ꝑ oĩa in re geſta factiq; ſubſtãtia (ut dr̃) fatet̃ em̃ eũdẽ, quẽ cæteri, ꝑſequutorẽ, utriuſq; apl̃i, eãdẽ urbẽ, eũdẽ diẽ. Qđ aũt annũ interponit, in hoc ut a cęteris differt ita a nobis minus ei credit̃, cũ ſint tot ac tanti, utriuſq; linguæ ꝑiti, eximiæq; ſanctitatis uiri eccleſiaſtici, utrũq; apl̃m, ultimo Neronis

anno martyriũ ſubijſſe teſtanť. Sed hac de re latius dicemus infra

¶XII. demonſtratio, ex Chryſoſtomo.

B. Iohãnes Chryſo. in primo cõtra monaſticæ uitæ uituperatores li-
bro, eiuſmodi de B. Paulo refert hiſtoriã, quã eq̃dẽ apud alios non
Mira hiſtoria de Paulo & Nerone. repi. Neronẽ (inq̃t) prorſus ex fama nouiſtis. Vir em̃ ĩpudicitia, ſce-
leribuſq; oib⁹ ĩſignis fuit. Hic itaq; Paulo btiſſimo (uno em̃ tp̃e uitã
iſtã agebãt) eiuſmõi ac ꝓrſus ſimillima crimia obijciẽs his, q̃ uos mõ
ſctis uiris obijcitis. Pellicẽ em̃ eius, quã ille deꝑibat, atq; in delicijs ha-
bebat, eũ induxiſſet, fidei ac religiõis ſacramẽta ſuſciꝑe, ꝑſuaſerat u-
na, incœſtũ illũ impurũq; cõgreſſu3 declinare. Hæc inq̃ ille crimina
obiectans, corruptorẽq; neq̃, flagicioſum atq; nebulonẽ, & his ſiſia
q̃ mõ ꝑſtrepitis, Paulũ uocitans. Primũ equidẽ coniecit in uincula,
Cũ uero, ut puellæ eiuſce monita atq; conſilia dare deſineret, illi ꝑ-
ſuadere nõ poſſet, necauit tandẽ, Quid uideť Velene de hoc uiro?
nunquid in p̃ſtigioſis uerboꝝ fucis uim eloquentiæ illius ſuꝑabis?
Ecce fateť Paulũ a Nerone occiſum, neciſq; ultra uulgarẽ hiſtoriam
ſpecialẽ q̊3 occaſionẽ. Tu id negas, nullo ſubnix⁹ teſte aut cã. Aequũ
De primatu Petri. ne eſt igiť, ut nouo tuo ſomnio credať, cõtra tã receptã tot proba-
tiſſimoꝝ autoꝝ hiſtoriã? De morte aũt Petri neſcio q̃d facũdiſſi-
Homil. ij. mus iſte ſctũs tradiderit. Sed de primatu (quẽ uos ꝑiter negatis) ei⁹
multa ac ſpecioſa ſunt hui⁹ uiri teſtimonia. Etem̃ ſuꝑ pſal. 50 ita ſcri
bit. de B. Petro. Colũna ecclíæ & fundamẽtũ fidei, Princeps aplorũ
Petrus, ad uiliſſimæ mulierculæ uocẽ, Dñm ter negauit. Nõne a-
mare fudit lachrymas, & recepit priſtinã dignitatẽ? Itẽ in homil. de
Homi. lxxx. pœni. Nõne (inq̃t) ter Petrus negauit? Nõne cũ iuramẽto ter? Poſt
illũ tñ grauẽ caſum (negatiõi em̃ nullũ eſt malũ æq̃le) rurſum eũ ad
priorẽ reduxit honorẽ pœnitẽtia. Et ei ꝑ totũ orbẽ terraꝝ ecclię p̃ſi
dẽtiã tradidit, q̊d oib⁹ mai⁹ eſt illũ nobis maiorẽ oib⁹ aplis ĩ dñm
Mat xvi. hr̃e charitatẽ oñdit. Itẽ ſuꝑ illud uerbũ Petri, Tu es Chr̃s fili⁹ dei ui
ui. Petr⁹ (inq̃t) oĩm aploꝝ os, Vertex cõſortij toti⁹, cũ oẽs interroga
ti eẽnt, ipſe ſolus rñdet. Quẽ Chr̃s ecclíæ futurę paſtorẽ cõſtituit, Ita
q̃dẽ, ut futura ecclía, tot tãtiſq; fluctib⁹ ĩpetu irrũpẽtibus, ĩmobilis
maneat, Cui⁹ paſtor & caput piſcator hõ atq; ignobilis, terraꝝ orbe
reluctãte, adamãtis naturã firmitate ſuꝑet. Sicut & pater ad Hiere-
Hiere. i. miã dicebat, Sicut colũnã ferreã, & ſicut muꝝ æneũ poſui te. Sed
ip̃m q̃dẽ unigenitũ pater, Hũc aũt uniuerſo terraꝝ orbi Chr̃s p̃po-
ſuit. Hoc tibi Chryſoſtom⁹, q & ſuꝑ Iohã. aliq̊ties meminit ei⁹ (quẽ
uos negatis Vviclephice, hoc eſt furioſe, ĩpudẽter ac barbarice) pri-
matus quẽ a dño Petrus accepit, ſuiſq; ſucceſſorib⁹ uelut ꝑ man⁹ tra
didit, Quid ergo nõ negaretis, ſi uſq; adeo manifeſta negatis?

¶XIII. demonſtratio, ex Ambroſio.

Ambro in ep lx, epi lxxxi Inter B. Ambroſii eplas una extat ad Siriciũ papã, cuius hoc ſane eſt
initiũ. Dño dilectiſſimo fratri, Siricio papæ, Ambroſius eps, Baſſa-

n⁹ Ep̃s.

Ro. ponti paſtor ouium.

nus Ep̃s & cæteri, Recognouimus lr̃is ſctĩtatis tuæ, boni paſtoris excubias, q fidelr̃ cõmiſſam tibi ianuã ſerues, Et pia ſolicitudiue Chr̃i ouile cuſtodias dignus, quẽ oues dñi audiãt & ſequanť. Et iã, qa noſti ouiculas Chr̃i, facile dep̃hẽdes & occurres, q̃ſi ꝓuidus paſtor. Ne iſti morſib⁹ ꝑfidiæ ſuæ, feraliq; ululatu dñicũ ouile diſꝑgãt. Laudamus hoc dñe, frater nobis dilectiſſime, & toto cõcelebram⁹ affectu Nec miramur, ſi luporꝶ rabie grex dñi ꝑhorruit, In qbus Chr̃i uocẽ nõ recognouit. Agreſtis em̃ ululatus eſt, nullã uirginitatis grãʒ, nullũ caſtitatis ordinẽ ſeruare, ꝓmiſcue oĩa uelle cõfundere, diuerſorũ gradus abrogare meritorꝶ, & pauꝑtatẽ quãdã cœleſtiũ remunerationũ inducere, Et infra. Sed ſi doctrinis nõ crediť ſacerdotũ, credatur oraculis Chr̃i, credať monitis angelorꝶ, dicẽtiũ. Quia nõ eſt impoſſibile deo oẽ uerbũ, Credať ſymbolo apl̃orꝶ, q̊d eccl̃ia Ro. iteratũ ſꝑ cuſtodit & ſeruat. Et circa finẽ, Ita Iouinianũ, Auxentiũ, Germinatorẽ, Fœlicẽ, Protinum, Genialẽ, Marcianum, Ianuariũ, & Ingenioſum Quos ſanctitas tua dãnauit, ſcias apud nos quoq; ſecundũ iudicium tuũ eſſe dãnatos. Incolumẽ te & florentiſſimũ deus noſter tueať omnipotẽs, dñe dilectiſſime frater. Vides ne hinc q̊q; tuã Velene impietatẽ barbaricã, qui tã illota nimiũq; rancida lingua eũ Antichriſtũ uocas & Cerberꝶ, quẽ adeo uenerabilr̃ B. Ambroſius ſuis cũ collegis dñm uocat & bonũ ac prouidũ paſtorẽ? At ſciebãt illi, Petro p̃cipue dictũ eẽ a dño, Symon Iohãnis diligis me plus his? Paſce agnos meos, Paſce oues meas. Hinc nimirꝶ uniuerſalis paſtor ouiũ Chriſti fuit (ut iã ſupra ex Chryſoſt. dictũ eſt) B. Petrus, & qſqs in locũ eius legitime ſucceſſerit. Quocirca põtifex Ro. gñalis ẽ paſtor oĩm ouiũ Chr̃i, & oĩm eccl̃iarꝶ caput, quẽ Chr̃s in Petro, uniuerſo (ut iã ſupra dixim⁹) terrarꝶ orbi p̃poſuit. Vñ ait hic B. Ambroſi⁹ Siricio, Recognouim⁹ boni paſtoris excubias, q fidelr̃ cõmiſſaʒ tibi ianuã ſerues & pia ſolicitudine Chr̃i ouile cuſtodias. Dign⁹, quẽ oues dñi audiãt & ſequanť. Vis nũc imperite logice, bonã ex his conſequẽtiam inferam? faciã, idq; minime grauatim. Ergo qui huius paſtoris excubias nõ recognoſcit, nõ eſt de grege ouiũ, ſed luporꝶ, Item, Ergo q intra huius paſtoris ianuã nõ manet, nõ ad oues Chr̃i, ſed ad hircos Antichriſti ꝑtinet. Itẽ. Ergo qui ex ouili huius paſtoris exilit & abſcedit, nõ cũ Petro, ſed cũ Iuda proditore, apoſtata, atq; deſtitore, partẽ habebit. Poſtremo. Ergo q hunc paſtorẽ nõ audit nec ſequiť, ſtabit in extremo iudicio (horrẽdum dictu) non a dextris inter oues dñi, ſed a ſiniſtris inter hœdos diaboli. Intelligis iſta Velene? Vtinam intelligeres, & nouiſſima conſiderares, ut reſipiſceres, priuſq̃ tua in æternam claudanť (ut ait poeta) lumina noctem. Agreſtes nimirum fuerunt Iouiniani ululatus, ueſtri autem, ut ſunt numero plures, ita & barbarico ſono ſunt lõge agreſtiores. Vbi em̃ dixit Iouinianus Ro. pontificem eſſe uerum & finalem Antichr̃m? ubi beſtiã triformem?

Agreſtis ululatus hæreticorum

Lucæ. i.

Impietas Veleni.

Iohan. ult.

Mat. xxv.

Verg. x. æne.

Agreſtior ululatus Huſſitarũ q̃ Iouiniani.

 ubi Cer-

ubi Cerberū infernalē: ubi negauit B. Petri patrimoniū: ubi ciꝰ pri
matū: ubi eius cathedrā: ubi ſuaſit ab eccl'ia Ro. diſcedēdū eſſe: ubi
negauit S. Petrum Romæ fuiſſe: Hæc ur̃a ſunt Lutherani figmēta,
cōuicia, delira mēta, nō ex chr̃iana inſtitutione atq; modeſtia, ſed ex
poetico furore ac impudētia plus q̃ hiſtrionica, oborta; ædita, cōfi-
cta. At negauit Iouinianus uirginitatis grām, uos negatis eandē, &
ō ge horribilius dicitis in Babylonico ur̃o ululatu, nullū debere fie-
ri uotū caſtitatis, ducēdas eē uxores preſbyteris, nubere matreſq; fa
milias fieri debere moniales. Sed qd ego fruſtra unā & alterā de im
mēſo errorū ur̃orū pelago, hæreſim cōmemoro. Cū a morte Chriſti
in hanc uſq; diē nemo unq̃ hæreticorū tm̃ p̄ ſe tulit, & ſedis ap'licæ &
oīs oīno religionis cōtēptū, q̃tū oſtētat hęc barbariſſima ur̃a ſecta.

Certe nuſq; ſcd'm ueſtrā proteruiā locutus eſt B. Ambroſius, ſed
ubiq; uenerabil'r, ubi mētio incidit, & papæ & Ro. eccl'iæ debitum
tribuit honorē. Ne ꝟo longior, duo tm̃ loca nūc afferā. Vnū ſane ex
Aug. de ſacr̃is lib. iij. ca. i. — tertio libro de ſacramētis, Alterū ex tertio itidē libro de uirginibus
Primo igit' ait Eccl'ia Ro. cuius typū in oībus ſeqmur & formā, hāc
cōſuetudinē nō habet, ut pedes lauet (ſubintellige poſt baptiſmum)
Vide ergo, forte propter multitudinē declinauit. In oībus cupio ſeq
eccl'iā Ro. Sed tn̄ & nos hoīes ſenſum habemus. Ideo q̊d alibi rectiꝰ
Amb. de ꝟgi. li. iij. in pri͂ci. — obſeruat', & nos recte cuſtodimꝰ. Vtiq; ipſe author eſt nobis huiꝰ aſ-
ſertionis Petrus ap'lus, q ſacerdos fuit eccl'iæ Ro. In altero autē loco
ſic ordit' idē grauiſſimus author, Qm̃ q̃ habuimus, digeſſimꝰ ſupio-
ribus libris duobus, tēpus eſt, ſoror ſancta, Ea, q̃ mecū cōferre ſoles,
beatæ memoriæ Liberij p̄cepta reuoluere. Vt, q̊ uir ſanctior, eo ſer
mo accedat gratior. Nāq; is, cū in ſaluatoris natali, ad ap'l'm Petrū,
Virginitatis profeſſionē, ueſtis q̊q; mutatione ſignares (q̃ em̃ melius
die, q̃ q̊ uirgo poſteritatē acqſiuit) Atq; aſtātibus etiā puellis dei cō-
Iohan. ij. — pluribus, q̃ certarēt inuicē de tua ſocietate. Bonas (inqt) filia nuptias
deſideraſti. Vides q̃tus ad natalē ſpōſi tui pp'ls cōuenerit, & nemo i-
paſtus recedet: Hic eſt, q rogatus ad nuptias, aquā in uina cōuertit,
In te q̊q; ſyncerū ſacr̃m cōferret uirginitatis, q̃ prius eras obnoxia ui
libus naturæ materialis elemētis. Ecce B. Ambroſius aptiſſime dicit
B. Petrū Ro. eccl'iæ ſacerdotē fuiſſe, tu uero impudētiſſime dicis illū
Romæ nunq̃ fuiſſe. Et ſoror Ambroſij uelū uirginitatis ſacræ acce-
pit a Liberio papa ad ap'l'm Petrū, id eſt, iuxta ſacratiſſimū corpus,
& ſepulchrū eius in ipſius baſilica, Tu uero oēm rejcis hiſtoriā.

¶ XIIII. demonſtratio. ex Hieronymo.

B. Hieronymus in Syriā profectus, in hæc uerba ad Damaſum pa-
pā ſcripſit. Qm̃ uetuſto Oriēs inter ſe pp'lorū furore colliſus, indiſciſ-
ſam dn̄i tunicā, & deſup textā, minutatim p fruſta diſcerpit, & Chr̃i
Cathedra Petri cōſulēda. — uineā extermināt uulpes, & inter lacus cōtritos q aquā nō hn̄t diffi-
cile, ubi fons ſignatut, & hortus ille cōcluſus ſit, poſſit intelligi, Ideo

mihi

mihi cathedrã Petri,& fidẽ apłico ore laudatã,cẽſui cõſulẽdã. Inde
nũc iure aĩæ poſtulãs cibũ, vñ olim Chr̃i ueſtimẽta ſuſcepi. Neque Lucæ.xvij.
em̃ tanta uaſtitas elemẽti liquẽtis, & interiacens lõgitudo terrarũ,
me a p̃cioſæ margaritæ potuit inquiſitiõe prohibere. Vbicũq; fue-
rit corpus,illuc cõgregant̃ aq̃læ,profligato a ſobole mala patrimo
nio,apud uos ſolus incorrupta patrũ ſeruat̃ hæreditas. Ibi ceſpite
terra fœcũdo,dñici ſeminis puritate cẽtenos fructus refert, Hic ob-
ruta ſulcis frumẽta,loliũ,auenaſq; degenerãt. Nũc in Occidente ſol
iuſticiæ orit̃. in oriẽte aũt lucifer ille,q̃ ceciderat,ſupra ſydera poſuit Mat.v.
thronũ ſuũ. Vos eſtis lux mũdi,uos ſal terræ,uos aurea uaſa & argẽ ij.Timo.ij.
tea. Hæc teſtacea uaſa uel lignea,uirgã ferreã, & æternũ opiũt incẽ
diũ. Q; q̃ igit̃ tui me terreat magnitudo,inuitat tñ hũanitas. A ſacer
dote uictimã ſalutis,a paſtore p̃ſidiũ ouis flagito. Faceſſat iuidia,Ro
mani culminis recedat ambitio,Cũ ſucceſſore piſcatoris, & diſcipu
lo crucis loq̃r. Ego nullũ primũ,niſi Chr̃m ſequẽs,beatitudini tuæ,
id eſt cathedræ Petri,cõione cõſocior. Sup̃ illã petrã ædificatã eccle-
ſiã ſcio. Quicũq; extra hãc domũ agnũ comederit,p̃phan9 eſt,Si q̃s Mat.xvi.
in archa Noe nõ fuerit,p̃ibit,regnante diluuio. Hęc ibi Hieronym9

¶Nolo equidẽ(ut breuis fiã)alia Hieronymi,q̃ & plurima & cer Laruata frõs
tiſſima ſunt,nũc adferre teſtimonia. Hæc tantũmõ uerba propono Veleni.
Et admodũ lubẽter hic tuã uelim intueri Velene frontẽ,ap̃tũ tñ, &
nulla ficti noĩs larua cõtectã. Quidnã ad iſta ſis corã dicturus, cõtra
eũ inq̃ uirũ,quẽ ip̃e & doctiſſimũ fateris,& ſupra nob̃ obieciſti. Quo
em̃ ſtultiſſimo cogitatu p̃ſumere,obſecro. audes,atteſtationi hui9 ui Eruditio Hie-
ri,tã ſublimi ingenio,tã indefeſſo ſtudio,tãtaq; linguarũ peritia,tot ronymi.
annis,a puero uſq; ad cẽteſimũ pene annum,in ocio priuato,uitæq;
tranq̃llitate,ac bona corp̃is ualitudine,in ſacrarũ lr̃arũ explanatione
uſq; adeo exercitati,friuolũ hoc tuũ(uelut ex ſcripturis & iã primũ
p̃ te dep̃hensũm)cõmẽtũ añferre? Tu ne poeta theologe mẽſib9 uix
bñ tribus,in Paulo inueniſti,q̃d Hieronym9 in annis plus uicies tri-
bus inuenire nõ potuit? I nũc effrons p̃pudiũ,& refer nobis Oriẽtis
dolorẽ,dũ proſpicit Chr̃m in Occidẽde(ut ais)exulare,tuaſq; Cryp-
tas Bohœmicas Petri cathedræ añpone. Nobis interim una Hiero
nymi literula plus faciet fidei,q̃ cẽtũ milia cõuiciorũ tuorũ plauſtra,
Neq; v̈o dign9 uideris,cui ad tã inepta r̃ndeat̃,niſi tp̃m iſtorũ infœ-
licitate uiderem9 p̃ q̃libet ſtulta & audacula infirmos ſcandalizari.
Non igit̃ tibi,tanq̃ aliquid dixeris,reſpondet̃,ſed lubricis & infir-
mis in fide conſulitur.

¶XV. demonſtratio, ex Auguſtino.

Inter epł'as B. Auguſtini ponit̃ una,ordine cẽteſima ſexageſimaq̃n-
ta,in q̃ ſeries Ro. põtificũ aptiſſime cõmemorat̃,ſub hoc ſane teno- Hæretici mẽ-
re,Dilectiſſimo & honorabili fratri,Generoſo,Fortunatus,Alipius, bra præciſa.
Auguſtinus,in dño ſalutẽ. Q̃m nobis notã eẽ uoluiſti epł'am,quã ad

 te Do-

te Donatiſtaꝝ preſbyter dedit. Qꝫꝗ eũ tu q̊ꝗ catholicus aĩo deriſe-
ris. Tũ, ut ei potius (ſi nõ deſpate deſipit) cõſulas, hæc ad eũ reſcrip
ta petimus pferas. Ille em̃ ordinẽ chr̃ianitatis ciuitatis ur̃æ, tibi ut in
ſinuaret, iuſſiſſe ſibi angelũ ſcribit. Cũ tu teneas chr̃ianitatẽ nõ ciui-
tatis tuæ tm̃, nec Aphricæ uel Aphroꝝ, ſed totius orbis terræ, quæ
annunciata eſt & annũciat̃ oĩbus gẽtibꝰ. Vñ illis paꝝ eſt, q̃s præciſos
eẽ nõ pudet, nec ſibi ſubueniũt, ut cũ poſſunt redeant ad radicẽ, niſi
etiã ſecũ alios p̃cidere, & ſicut ligna arida in ignẽ deſtinare conent̃,
Et infra. Has ergo promiſſiones tenenti, ſi tibi angelus de cœlo dice
ret. Dimitte chriſtianitatẽ orbis terræ, & tene partẽ Donati. Cuius

Ordo & ſucceſſio Ro. põtificũ.

ordo tibi exponit̃ in ep̃l'a Ep̃i tuæ ciuitatis. Anathema eſſe deberet,
quia te a toto p̃cidere, & in partẽ contrudere conaret̃, & alienare a
promiſſis dei, Si em̃ ordo Epiſcopoꝝ ſibi ſuccedentiũ cõſiderandus
eſt, q̃to certius & uere ſalubriter ab ipſo Petro numeramus. Cui to-

Mat. xvi.

tius eccleſiæ figurã gerẽti dñs ait. Sup hãc petrã ædificabo eccl'iam
meã, & portæ inferoꝝ nõ uincent eã. Petro em̃ ſucceſſit Linus, Li-
no Clemẽs, Clementi Anacletus, Anacleto Euariſtus, Euariſto Ale-
xander, Alexandro Sixtus, Sixto Teleſphorus, Teleſphoro Iginus,
Igino Anicetꝰ, Aniceto Pius, Pio Soter, Soteri Eleutheriꝰ, Eleutherio
Victor, Victori Zepherinꝰ, Zepherino Calixtꝰ, Calixto Vrbanꝰ, Vr
bano Põtianꝰ, Põtiano Antherꝰ, Anthero Fabianꝰ, Fabiano Corne
lius, Cornelio Lucius, Lucio Stephanꝰ, Stephano Sixtus, Sixto Di-
onyſius, Dioniſio Fœlix, Fœlici Euticianus, Euticiano Gaius, Gaio
Marcellinus, Marcellino Marcellus, Marcello Euſebius, Euſebio Mel
chiades, Melchiadi Sylueſter, Sylueſtro Marcus, Marco Iulius, Iulio

A Petro uſq; ad Anaſtaſiũ.

Liberius, Liberio Damaſus, Damaſo Siricius, Siricio Anaſtaſiꝰ. In
hoc ordine ſucceſſionis, nullus Donatiſta epiſcopus inuenit̃. Sed ex
tranſuerſo ex Aphrica ordinatũ miſerunt, qui paucis præſidens A-
phris in urbe Roma, Montenſiũ uel Cazupytarum uocabulũ pro-

Mat. xxxiij

ꝓpagauit, In illũ aũt ordinẽ epiſcopoꝝ, qui ducit̃ ab ipſo Petro uſq;
ad Anaſtaſiũ, qui nunc eandẽ cathedrã ſedet, etiã ſi quiſq̃ traditor p
illa tẽpora ſubrepiſſet, nihil præiudicaret eccleſiæ & innocentibus
chriſtianis, quibus dominus prouidus ait de præpoſitis malis. Quæ
dicũt facite, q̃ aũt faciũt, facere nolite. Dicunt em̃ & non faciunt. Vt
certa ſit ſpes fidelis, q̃ non in hoĩe, ſed in dño collocata, nunq̃ tẽpeſta-
te ſacrilegi ſchiſmatis diſſipet̃, ſicut iſti diſſipati ſunt, qui legunt in co
dicibus ſanctis eccleſias, quibus apoſtoli ſcripſerũt, & nullũ habent
in eis epiſcopũ. Quid aũt pũerſius & inſanius, q̃ lectoribus eaſdem
epiſtolas legentibus dicere. Pax tecũ, & ab eaꝝ eccleſiaꝝ pace ſepa

Aug. xxxix. Nos. ccxxix. numeramus Ro. pont.

rare, quibus ipſæ epiſtolæ ſcriptæ ſunt? Hæc Aug. Quid ad hanc di
cis Velene epiſtolã? Cur Auguſtinus cũ collegis ſuis Ro. põtificũ ſe
riẽ potiſſime allegat, ſi nõ hñt (ut putas) in catholica eccl'ia primatũ?
Cur primo loco poſuit B. Petrũ, ſi Romæ nũq̃ fuit? Q, ſi pie ſupbit

Auguſt.

Auguſtinus,cõtra nouitatẽ Donatiſtaꝝ,antiq̃ iſto & longo(ut ei ad
paucitatẽ Donatiſtaꝝ reſpiciẽti uiſum eſt)Ro.põtificũ ordĩe.Quid
nos dicemus uobis,q poſſumus in eccl'ia Ro.ordinẽ põtificũ triplo
& q̃druplo lõgiorẽ,q̃ fecit Auguſtin⁹,enũerare? Quippe nouẽ & tri
ginta ſolũmõ enũerat Aug.Nos ex Platyna a B.Petro uſq; ad Leo-
nẽ.10.(q nuꝑ obdormiuit in dño)facile poſſumus colligere.229.Et
poterãt Donatiſtę ſex forſitã aut decẽ ꝑ ſucceſſionẽ Epos a Donato
ad Auguſtini uſq; tpa cõmemorare.Vos aũt in barbara ac ſacrile- Lutherani ſi-
ga hac ſecta ur̃a ne unũ qdẽ ep̃m oñdere poteſtis.Quis ergo ęquũ eẽ ne pr̃e,ſine
credat,ut hõ chr̃ian⁹ ex certa eccl'a ad cõfuſiõe ur̃a trãſfugiat?Vos matre &c.
eĩ eſtis ſine domo,ſine tribu,ſine pr̃e,ſine mr̃e,uagi cẽtauri,ip̃ĳ deſer
tores,barbariſſimi apl'icę ĩſtitutõis p̃uaricatores,ſacrilegi,oĩs religõis
euerſores.Quid itaq; q̃a ſummũ põti.cupitis occidere,ep̃os Germa-
nię ſpoliare,eccl'ias diripe,cleꝝ expellere,monachos & moniales oĩ
no extĩguere,tẽpla ac monaſteria deſtruere,ab horis canonicis inter-
dicere,negare ſacr̃a,tollere cæremonias,oẽmq; penit⁹ cultũ diuinũ
in crypticas abominatiões(ubi qs pr̃ ſit & q̃ mater,nõ q̃rit)cõuertere
Omitto nũc innũera Aug.teſtimonia,cõtra uos reliq̃,q paſſim poſu-
it,& a nob̃ alibi q̃dã ſunt ex eis recitata,unũ tãtũmõ locũ referre ad
huc libet,q ĩ eo habet̃ libro,quẽ cõtra Manichei epl'a ſcripſit.In ca- Au. cõtra ep.
tholica(inq̃t)eccl'ia,ut omittã ſynceriſſimã ſapiẽtiã,quã ĩ eccl'ia eẽ ca Manichei.c.4.
tholica nõ creditis,Mlta ſunt alia q̃ ĩ ei⁹ gremio me iuſtiſſime tenent
Tenet cõſenſio pplor̃ atq; gẽtiũ,Tenet autoritas miracul' ĩchoata,
ſpe nutrita,charitate aucta,uetuſtate firmata,Tenet ab ip̃a ſede Pe-
tri apl'i,cui paſcẽdas oues ſuas p⁹ reſurrectionẽ dñs cõmẽdauit,uſq;
ad p̃ſentẽ ep̃atũ,ſucceſſio ſacerdotũ,Tenet poſtremo ip̃m catholicæ Iohan.ult.
nom ẽ,Q̃d nõ ſine cã inter tã multas hæreres ſic iſta eccl'ia ſola obti- Ro. eccl'ia prę
nuit,ut cũ oẽs hæretici ſe catholicos dici uelint,quærenti tñ peregri- omnibus ca-
no alicui,ubi ad catholicã conueniat̃,nullus hæreticoꝝ,uel baſilicã holi ca.
ſuam,uel domũ audeat oſtendere.Iſta ergo tot ac tanta Chriſtiani
nominis chariſſima uincula,recte hominẽ tenent credentẽ in eccle-
ſia catholica,Etiã ſi propter noſtræ intelligẽtiæ tarditatẽ uel uitę me
ritũ,ueritas nõdũ ſe aptiſſime oſtẽdat.Hæc Aug. ¶At q̃to iuſtius
nos contra ſchiſma ur̃m hereſeſq; barbariſſimas,iſta dicim⁹,q̃bus In Luthera-
uſq;adeo lõga ẽ Ro.eccl'ię,ſctiſſimę mr̃is nr̃ę,& fidei plãtatiõe & ĩ ſa nos ex Aug.
cerdotũ ſucceſſiõe ſeries & ea qdẽ certiſſima?Ecce nob̃ cõtra irreligi
oſos ur̃os articl'os,de gr̃a ſacroꝝ,de baptiſmo pueroꝝ,de fomite de
mr̃monio,de miſſa,de mortuoꝝ expiatiõib⁹,ac de id gen⁹ alĳs ſex-
cẽtis,cõſentiũt oẽs chr̃iani,Itali.Hiſpani,Franci,Angli,Scoti,Dani,
Poloni,Hũgari,Rhodĳ,& qcq̃d in catholicoꝝ repit̃ Catalogo,Ve-
nerãt̃ nobiſcũ ſedẽ apl'icã,quã uidẽt,nõ ſolũ q̃dringẽtoꝝ(ut Aug.)
ſed etiã plus q̃ ter q̃dringentoꝝ annoꝝ uetuſtate firmatum.Sciunt Iohan.ult.
oues CHRISTI commiſſas eſſe in Euangelio,non Iudæ proditori.

Nõ Vvicle

Nõ Vvicłepho barbaro,nõ Huſſo deſertori,nõ Luthero apoſtatæ,
nõ uobis deniq; Crypticis & irreligioſis ſchiſmaticis,ſed B. Petro,q
cathedrã eccłiæ Ro. primus tenuit. Nos igit̃ non ſub Cryptico uřo
ululatu,ſ; in Petri ouili,Euangelicoq; balatu,pie ac ſalubriter,iuxta
maioꝝ noſtroꝝ & traditiones & exẽpla,inconcuſſa fide (deo dante
& protegẽte) permanebimus.

¶XVI. demonſtratio,ex B. Gregorio papa.

Innumera ꝓfecto ſunt B. Gregorij teſtimonia,cõtra tuã Velene ue-
ſaniã,cũ in alijs eius opibus , tũ uero plurima & certiſſima in.12. li-
bris,q Gregorij regiſtrũ inſcribunt̃,in q̃ꝝ ſane tertio,hæc habet̃ ip-
ſius ad Cõſtantiã Auguſtã Mauricij impatoris uxorẽ, epła, quã uel
cõtra breuitatis inſtitutũ,totũ nũc recitare libet,ut ſi hiſtorijs nõ cre
das,expientiæ ſaltẽ ac miraculis fidẽ tandẽ habeas,pſertim ubi tan- Greg. in regi. lib iij. ep. xxx
tus uir ad tantã impatricẽ nihil friuoli aut cõmẽticij ſcripſiſſe,iure ac
merito p̃ſumit̃. Tenor igit̃ epłæ eſt,Gregorius Cõſtãtiæ Auguſtæ.

¶Serenitas uřæ pietatis,religionis ſtudio,& ſanctitatis amore co- Impatrix petiit caput. Pau,
ſpicua,ꝓpter eã,q̃ in honore S. Pauli apłi in palatio ædificat̃ ,eccłiã
caput eiuſdẽ ſaucti Pauli,aut aliud qd de corpe ipſius, ſuis ad ſe iuſ
ſionibus a me p̃cipit trãſmitti. Et dũ illa mihi deſiderarẽ impare , de
qbus facillimã obediẽtiã exhibẽs,ueſtrã erga me amplius potuiſſe;
grãm ꝓuocare,maior me mœſticia tenuit,q̃d illa p̃cipitis, q̃ facere
nec poſſum nec audeo. Nã corpa ſctõꝝ Petri & Pauli apłoꝝ,tantis Terribilis ẽlocus iſte
in eccleſiis ſuis coruſcant miraculis atq; terroribus,ut neq; ad oran-
dũ ſine magno illuc timore poſſit accedi, Deniq; cũ beatæ recorda-
tionis deceſſor meus,q argẽtũ,q̃d ſupra ſacratiſſimũ corpus B. Pe-
tri apłi erat,longe tñ ab eodẽ corpe,fere.15. pedũ ſpacio, mutare uo
luit,ſignũ ei nõ parui terroris apparuit. Sed & ego aliqd ſilr ad ſa-
cratiſſimũ corpus S. Pauli apoſtoli meliorare uolui, Et qa neceſſe e-
rat,ut iuxta ſepulchrũ hmõi effodi altius debuiſſet,p̃poſitus loci ip-
ſius oſſa aliqua,nõ qdẽ eidẽ ſepulcho cõiuncta repit. Quæ qm̃ leuare
p̃ſumpſit,atq; in alio loco tranſponere',apparẽtibus qbuſdã triſtibꝰ
ſignis,ſubita morte defunctus eſt. Præter hæc aũt ſanctæ memoriæ
deceſſor meus idẽ ad corpus S. Laurẽtij martyris,q̃dã meliorare de Cospus ſancti Laurẽtij
ſiderans, dũ neſcit̃ ubi uenerabile corpus ipſius eẽt collocatũ,effo-
dit̃ exquirẽdo,& ſubito ſepulchrũ ipſius ignorãter aptũ eſt. Et hi, q
p̃ſentes erant,atq; laborabãt monachi & manſionarij,q'corpus eiuſ
dẽ martyris uiderũt,q̃d qdẽ minime tangere p̃ſumpſerũt, oẽs intra
decẽ dies defuncti ſunt,ita ut nullus uitæ ſupeſſe potuiſſet,q ſctm̃ &
iuſtũ corpus illius uiderat, Cognoſcat aũt tranqlliſſima dña,qa Ro-
manis cõſuetudo nõ eſt qñ ſctõꝝ reliqas dant,ut quicq̃ tangere p̃ſu
mant de corpe,ſed tantũmõ in pyxide Brandeũ mittit̃,atq; ſacra-
tiſſima corpa ſctõꝝ ponit̃. Qd leuatũ in eccła,q̃ eſt dedicanda,debi
ta cũ ueneratione recõdit̃. Et tantæ ꝑ hoc,ibidẽ uirtutes fiunt,ac ſi

illu

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

illuc ſpecialr̃ eoꝝ corpa deferant̃. Vñ cõtigit, ut beatæ recordatiõis Leonis papæ tp̃ibus (ſicut a maioribus tradit̃) Dũ qdã Græci de ta-libus reliquĳs dubitarẽt, p̃dictus pontifex hoc ip̃m Brandeũ, allatis forficibus inciderit, & ex ipſa inciſione ſanguis effluxerit. In Roma-nis nãq; uel totius occidẽtis partibus oĩno intolerabile eſt atq; ſacri-legũ, ſi ſc̃tõꝝ corpa tangere qſq̃ uoluerit. Q, ſi p̃ſumpſerit, certũ eſt, qa hæc temeritas impunita nullo mõ remanebit, pro qua re de græ-coꝝ cõſuetudie, qa oſſa leuare ſanctoꝝ ſe aſſerũt, uehementer mira-mur, & uix credimus. Nã qdã monachi Græci, huc añ bienniũ ue-nientes, nocturno ſilentio, iuxta eccleſiã S. Pauli corpa mortuoꝝ in cãpo iacentia effodiebant, atq; eoꝝ oſſa recõdebãt, ſeruantes ſibi, dũ recederẽt. Qui cũ tenti, & cur hoc facerẽt, diligẽter fuiſſent diſ-cuſſi, Cõfeſſi ſunt, ꝙ illa oſſa ad Græciã eſſent, tanq̃ ſanctoꝝ reliqas portaturi. Ex q̊ꝝ exẽplo, ſicut p̃dictũ eſt, maior nobis dubietas na-ta eſt. Vtrũ ueꝝ ſit, q̊d leuare ueraciter oſſa ſc̃tõꝝ dicunt̃, De corpi-bus uero B. apl'oꝝ qd ego dicturus ſum, qa eo tp̃e q̊ paſſi ſunt, ex o-riente fideles uenerũt, q eoꝝ corpa, ſicut ciuiũ ſuoꝝ repeterẽt, quæ ducta uſq; ad ſecundũ urbis miliariũ, in loco q dicit̃ Catatũbus col-lata ſunt. Sed dũ ea exinde leuare oĩs multitudo eoꝝ cõueniẽs nite-ret̃, ita eos uis tonitrui atq; fulgoris nimio metu terruit, atq; diſp̃ſit. ut talia denuo nullaten⁹ attẽtare p̃ſumerẽt, Tũc aũt exeũtes Roma-ni, eoꝝ corpa, q h̃ ex dñi pietate meruer̃t, leuauer̃t, Et ĩ locis qb⁹ nũc ſunt cõdita, poſuerũt. Quis ergo nũc ſereniſſima dña, tã temerarius poſſit exiſtere, ut hæc ſciẽs, eoꝝ corpa, nõ dico tãgere, ſed uel aliqua tenus p̃ſumat inſpicere. Dũ igit̃ talia mihi a uobis p̄cepta ſunt, De q-bus parere nullatenus potuiſſem. Quantũ inuenio, nõ ueſtrũ eſt, ſed qdã hoĩes cõtra me, pietatẽ ueſtrã excitare uoluerũt. Vt mihi (id ab ſit) uolũtatis ur̃æ grãm ſubtraherẽt. Et ꝓpterea q̃ſiuerũt Capitulũ, de q̊ uobis quaſi inobediẽs inuenirer. Sed in oĩpotẽti dño cõfido, qa nullo mõ benigniſſimæ uolũtati ſurripit̃, & ſc̃tõꝝ apl'oꝝ uirtutẽ, q̊s toto corde & mẽte diligitis, Nõ ex corpali p̃ſentia, ſed ex protex-ione ſp habebitis Sudariũ uero q̊d ſilr̃ tranſmitti iuſſiſtis, Cũ corpe eius eſt, q̊d ita tangi nõ p̃t, ſicut nec ad corpus illius accedi, ſed qa ſe-reniſſimæ dñæ tã religioſum deſiderĩũ uanũ eſſe debet. De cathenis quas ipſe S. Paulus apl's in collo & in manibus geſtauit, ex qb⁹ mul-ta miracula in ppl'o demõſtrant̃, partẽ aliquã uobis tranſmittere cu-rabo. Si tñ hãc tollere limãdo p̄ualuero, qa dũ frequẽter ex cathenis eiſdẽ multi ueniẽtes & bñdictionẽ petunt, ut parum qd ex limatura accipiãt, Aſſiſtit ſacerdos cũ lima, & aliqbus petẽtibus ita cõcite ali-qd de cathenis ipſis excutit̃ ut mora nulla ſit, Quibuſdã uero peten-tibus diu p cathenas ipſas ducit̃ lima, & tñ ut aliqd exinde exeat, nõ obtinet̃. Ecce Velene B. apl'oꝝ corpa ita regeſcũt Romæ, ut impu-ne, neq; tangi, neq; transferri q̃ant, Aut ergo crede cũ orbe terraꝝ,

Falſæ reliqæ Græcorum

Corpa Petri & Pauli

Cathenæ ſancti Pauli.

Miracl'a circa corpa apl'oꝝ

btõs apl'os Romę mortalia corpa ꝑ martyriũ reliqſſe, aut indita no-
bis, vñ & qñ eoꝝ corpa ſint Romã translata. Ecce nõ ſolũ corpa ip̃a
Greg. ĩ reg. li. vi. ep. xxiiij plurimis coruſcant miraculis, ſed & Brandea, cruceſq; & Claues, q̃
eiuſmodi corpoꝝ uenerãdas reliqas cõtigerit attigiſſe, ſingularẽ ac-
cipiũt inde uirtutẽ. Ita em̃ habet idẽ Gregoriꝰ in alia (cuius & ſupra
Clauis s. petri mẽtionẽ fecimus) ad Theotiſtã & Andreã Cõſtãtinopolitanos ep̃l'a
Præterea (inqt) bñdictionẽ S. Petri apl'i, clauẽ a ſacratiſſimo eiꝰ cor-
pore tranſmiſi. De qua uidelicet claui, hoc eſt geſtũ, q̊d narro mira-
culũ, Dũ eã qdã Longobardoꝝ, ciuitatẽ ingreſſus, in Tranſpadanis
ꝑtibus inueniſſet, qa s. Petri clauis eẽt deſpiciẽs, ſed ꝓ eo ꝙ eã aureã
uidit, facere ſibi ex illa aliqd aliud uolẽs, eduxit cultellũ, ut eã inci-
deret. Qui mox cultellũ, cũ q̊ eã ꝑpates mittere uoluit, arreptus per
ſpm̃, ſibi in guttere defixit, eadẽq; hora defunctus cecidit. Et dũ illic
rex Longobardoꝝ Autharith, atq; alij multi eius hoĩes adeſſent, &
is q ſe ꝑcuſſerat, ſeorſum mortuus, clauis uero hæc ſeorſum iaceret
in terra, factus eſt oĩbus uehemẽtiſſimus timor, ut eandẽ clauẽ leua
re de terra nullus p̃ſumeret. Tũc qdã Longobardoꝝ catholicus, qui
ſciebat̃ or̃oni, & eleemoſynis deditus, Minulfus noĩe uocatꝰ eſt, atq;
ipſe hãc leuauit de terra. Autharith v̈o pro eodẽ miraculo aliã clauẽ
aureã fecit, atq; cũ ea pariter ad ſanctæ memoriæ deceſſorẽ meum
tranſmiſit, indicans, q̃le ꝑ eã miraculũ cõtigiſſet. Ipſa ergo ur̃ę excel
lentiæ tranſmittere ſtudui, ꝑ quã oĩpotẽs deus ſupbientẽ & ꝑfidum
hoĩem ꝑemit, ut ꝑ eã uos, q eũ timetis & diligitis & p̃ſentẽ ſalutẽ &
æternã habere ualeatis. Sed & multæ aliæ extãt ſanctiſſimi iſtiꝰ põ
tificis ep̃l'æ ad inſignes ꝑſonas, qbus eiuſmodi clauẽ pro magno mu
nere & bñdictione trãſmiſit, Vt Childeberto Francoꝝ regi, Hetha-
redo Viſigothoꝝ regi, Brimichildæ reginæ, Aſclepidato Patricio
Gallo, Theodoro medico imꝑatoris, Leontio excõſuli, & id genus
alijs, q̊s longũ eſſet cõmemorare. Ne v̈o pro ĩproba ur̃a ĩpietate di-
catis, eiuſmodi dono Laicoꝝ ſimplicitatẽ ad largitões illectã eẽ. Au-
dite, q̃ſo, qd idẽ papa hac de re ſcripſerit. Euligio patriarchę Alexan
drino, uiro doctiſſimo p̃ ſenectute iã cęcutiẽti. Trãſmiſimꝰ (inqt) cru
cẽ ꝑuulã, in q̃ de cathenis amatoꝝ ur̃oꝝ, ſctõꝝ Petri & Pauli apl'oꝝ
inſerta eſt bñdictio, q̃ ocl'is ur̃is aſſiduo ſupponat̃, qa ml'ta ꝑ eãdem
bñdictionẽ mirac'la feri cõſueuer̃t. Hęc Greg. ad Eulogiũ ſibi ꝑ lr̃as
familiariſſimũ, uiꝝ ſane & uitę ſctĩmonia & ſcripturaꝝ ĩtelligẽtia p̃-
claꝝ.

¶ XVII. demõſtratio, ex Bernardo.

B. Bernardus de Petro Abailardo heretico, quẽ ad ſingulare certa-
mẽ ab ipſo prouocatꝰ, Suoſſione corã rege & multis alijs ep̃is cõui-
Ber. in epiſto. ep̃l'a. clxxxix. cerat, duas ad Ro. põtificẽ Innocentiũ. 2. ſcripſit ep̃l'as, in q̃ꝝ priore
ita exorſus eſt, Amãtiſſimo pr̃i & dño Innocẽtio, dei gr̃a ſummo põ
tifici Bernardꝰ Clareuallis uocatꝰ abbas, modicũ id q̊d eſt. Neceſſe
eſt ut ueniãt ſcãdala, Neceſſe, ſed nõ ſuaue. Et ideo dicit propheta,

Quis

Quis dabit mihi pēnas ſicut colūbæ,& uolabo,& regeſcā? Et apl's cu- Pſal.liiij.
pit diſſolui, & cū Chr̄o qeſcere, Et ifra, Leonē euaſim⁹, ſʒ icidim⁹ in Philip.i.
draconē, q nō min⁹ forſan noceat, ſedēs i iſidijs, q̄ ille rugiēs de excel-
ſo. Qʒ q̄ nā iā i inſidijs, cui⁹ uirulēta folia utinā adhuc laterēt in ſcri-
nijs, & nō in triuijs legerēt. Volant libri, & q oderūt lucem, qm̄ mali Volāt heretico-
ſunt, impegerūt in lucē, putantes lucē tenebras, urbibus & caſtellis, rum libri.
ingerunt pro luce tenebræ, pro melle uel potius in melle uenenum
paſſim oib⁹ ꝓpinat. Trāſierūt de gēte i gētē, & de regno ad ppl'm al-
terū, Nouū cudit ppl'is & gētib⁹ Euangeliū, noua ꝓponit fides, fun-
damētū aliud ponit p̄ter id q̄d poſitū eſt, De uirtutib⁹ & uicijs non
moral'r de ſacr'is eccl'iæ nō fidel'r, de arcano ſanctę trinitatis nō ſim-
pliciter nec ſobrie diſputat, ſed cūcta nobis in ꝑuerſuʒ, cūcta p̄ter ſo-
litū & p̄ter q̄ accepimus miniſtrant. Procedit Golias ꝓcero corꝑe,
nobili illo ſuo bellico apparatu circūmunit⁹. Añcedēte q̄q; eius ar-
migro, Arnoldo de Brixia, ſquama ſquamæ cōiūgit, & nec ſpiracu-
lū icedit ꝑ eas. Siqdē ſibilauit apis q̄ erat in Francia api de Italia, &
ueuerūt in unū, aduerſus dn̄m & aduerſus Chr̄m eius. Et infra, Verū Sedes Petri.
tu, o ſucceſſor Petri, iudicabis, an debeat habere refugiū (appellaue-
rat em̄ Abailaudus ab electis iudicibus ad ſedē apl'icā) ſedē Petri, q
Petri fidē impugnauit. Tu inquā amice ſponſi, prouidebis, quā libe-
res ſponſam a labijs iniquis & a lingua doloſa. Sed & paulo audaci-
us loquar cū domino meo. Attende etiam tibi ipſi amantiſſime pa-
ter, & gratiæ dei, q̄ in te eſt. Nonne cū eſſes paruulus in oculis tuis,
ipſe te cōſtituit ſuꝑ gētes & regna? Ad quid niſi ut euellas & deſtru-
as & ædifices & plantes? Hæc in priori epl'a. In ꝑoſteriore autem p̄-
miſſo titulo ita incipit. Oportet ad ueſtrū referri apoſtolatū pericu- Epl'a cxc.
la q̄q; & ſcandala emergētia in regno dei, ca p̄ſertim, q̄ de fide cōtin- Apoſtolatus
gunt. Dignū nāq; arbitror, ibi potiſſimū reſarciri damna fidei, ubi Ro. pon.
nō poſſit fides ſentire defectū. Hæc quippe huius prærogatiua ſe-
dis. Cui enim alteri aliquando dictū eſt. Ego pto te rogaui Petre, ut Lucæ.xxij.
non deficiat fides tua. Ergo q̄d ſequit, a Petri ſucceſſore exigit, Et tu
aliqñ cōuerſus, cōfirma fratres tuos. Id qdē mō neceſſariū tp's eſt, ut
ur̄m agnoſcatis pr̄ amātiſſime principatū, ꝓbetis zelū, miniſteriuʒ
honoretis, in eo plane Petri impletis uicē, cui⁹ teneris & ſedē, ſi ur̄a
admonitione corda in fide fluctuātia cōfirmatis, Si ueſtra authori-
tate cōteritis fidei corruptores. Hæc Bernardus. Sed opæp̄ciū fu- Epl'a.cxciij.
erit pauca itē ex Innocentij reſcripto his adnectere. In hoc (inqt) ma- Reſcriptum
xime cōſolamur, & oipotēti deo gr̄as agim⁹, q in ꝑtibus ur̄is ꝓ pr̄i- Innocentij
bus tales filios ſuſcitauit, & tp̄e apl'at⁹ nr̄i in eccl'ia ſua tā p̄claros uo-
luit eē paſtores. Qui noui hæretici calumnijs ſtudeant obuiare, & i-
maculatam ſponſam uni uiro uirginē caſtā exhibere Chr̄o. Nos ita Lu.xxij.
q̄;, q in B. Petri cathedra, cui a domino eſt dictum, Et tu aliquando
conuerſus, confirma fratres tuos, licet indigni reſidere conſpicimur

Cōicato fratrū noſtrorū epōrū & cardinaliū cōſilio, deſtinata nob a uřa diſcretione Capitula, & uniuerſa ipſius Petri Abailardi puerſa dogmata, ſctōrū Canonū authoritate, cū ſuo authore dānamus, eicꝫ tā q̄ hæretico, ppetuū ſilentiū impoſuimus. Vniuerſos q̄cꝫ erroris ſui ſectatores & defenſores, a fideliū cōſortio ſequeſtrādos, excōicationiſcꝫ uinculo innodādos eē cēſemus. Datū Laterani. 17. Calē. Augu. Puto hoc ex Bernar. teſtimoniū euidēti⁹ eē, q̄ ut ullo īdigeat Epilogo

¶ XVIII. demonſtratio, ex Oroſio.

Oroſius ī hiſt. li. xij. ca. iiij.

Qñ Petr⁹ uenit Romam.

Paulus Oroſius ad B. Aug. 7. ſcripſit hiſtoriarū libros, in q̄rū ultimo ſic narrat. Anno (inqt) ab urbe condita. 1395. Tyberius Claudius ab Auguſto quartus, regnū adeptus eſt, manſitcꝫ in eo annos. 14. Exordio regni eius Petrus apl'us dñi nři Ieſu Chři Romā uenit, & ſalutarē cūctis credētibus fidē, fideli uerbo docuit, potētiſſimiſcꝫ uirtutibus approbauit. Exin Chřiani Romæ eē cœperunt, ſenſitcꝫ hoc collatū fidei ſuæ Roma bñficiū. Et infra. Triſtius ac pniciosius urbi Romæ nihil unq̄ fuiſſe q̄ bella ciuilia, ſatis notū eſt, Itacꝫ propter aduētū apři Petri, & tenera chřianorū germina, uix dū adhuc pauca ad ſanctæ fidei profeſſionē erūpētia, hāc exorientē tyrannidē & cōſurgens iſtud ciuile bellū quiſnā diuinitus eē cōpreſſum neget, q pteritis tpibus de cōpreſſione bellorū ciuiliū ſile probarit exēplū? Et alio deinceps capitulo. Auxit hāc (inqt) molē facinorū eius, temeritas impietatis in deū. Nā primus (loquit de Nerone) Romæ chřianos ſupplicijs & mortibus affecit, ac p oēs prouincias pari pſecutione excruciari impauit, ipm̄cꝫ nomē extirpare conatus, btiſſimos Chři apl'os Petrū cruce, Paulū gladio occidit. Mox aceruatim miſerā ciuitatē, obortæ undicꝫ clades oppreſſere. Nā ſubſequēte autūno tāta urbi peſtilētia increbuit, ut. 30. milia funerū in rationē Libitinæ uenirent Britannica deinde clades e ueſtigio accidit &c̄.

Cap. v.

Occiſi a Nerone apoſtoli.

Qualis fuerit Oroſius

Ecce tibi hiſtoriā eius uiri, quē & Auguſtinus & Hiero. plurimū cōmēdarūt, ſuacꝫ familiaritate dignū iudicauerūt, Qui ut iſta ſcriberet, a B. Aug. iuſſus eſt, cui & opus ipſum nūcupauit, Qui nō ex poeticis fabulis, ſed ex certis annalibus & hiſtorijs res geſtas uariaſcꝫ hominū clades a Noe ad ſua uſcꝫ tpa luculentiſſime, ordinecꝫ optio enarrauit. Vigil (ut ait ad Hiero. Auguſtin⁹) ingenio, paratus eloqo, flagrās ſtudio, honore preſbyter. Qui ex ultīs Hiſpanię oris, ab Oceani littore, Auguſtini fama excit⁹, in Aphricā diſcēdi grā, pfect⁹ eſt, & inde in Syriā nauigauit, ut uideret Hieronymū. Quis aūt ſit adeo iniquus inter te Velene, & illū arbiter, ut fatuæ tuæ opinioni, apud oēs eruditos inopinabili, fidē habeat potius q̄ certiſſimæ illius hiſtoriæ, quā & Auguſtinus cōmēdauit, & uniuerſus orbis tot iā retro ſeculis unanimi cōſenſu approbauit? Nōne ipſe fateris eū hiſtoricum eſſe nō triuialē? Cur ergo hiſtoriæ eius nō potius habeať fides, q̄ fantaſtico nouitatis tuæ figmēto? Adde q hiſtoria eius. 11. ſeculis totis

Aug. de origine aiæ li. i. c. i.

antiqor

antiqor eſt, q̃ hoc tuũ ſomniũ. Quis ergo nõ credat illi de rebus Petri tanto melius, certiuſq; q̃ tibi conſtitiſſe, q̃to ad tpa Petri propiꝰ acceſſit? Neq; uero exordiũ regni, de q̊ loquit̃ Oroſius, debet ad primos dies impij Claudiani (ut tu improbe cauillaris) coartari, ſed potiꝰ ad primos annos Claudij referri crediderim. Nõ ei ignorabat & Euſebiũ in Chronicis, & Hieronymũ de uiris illuſtribꝰ ſcripſiſſe B. Petrũ ſecũdo anno Claudij Romã peueniſſe

¶EPILOGVS.

¶Poſſem Velene adhuc multo plures ad hãc rẽ, de qua, p̃ter uos barbaros & ſacrilegos, nemo unq̃ dubitauit, demõſtrandã, ſi opus eẽt, adducere & teſtes & rõnes, uel Mathematicis Theorematis certiores, Sed ne uidear in dubiũ uocare anxijs, nũeroſiſq; probationibus rẽ certiſſimã, hic ſiſto curſum, Poſui tot demõſtrationes pro re geſta q̊t tu pſuaſiones adducis pro impio figmẽto, Nolo addere plures, ne dicas me nũero ſolũ, nõ etiã uiribus demõſtrationũ cõfidere, Arbitror ſane, nõ ſolũ oẽs, ſed & ſingulas iſtas demonſtrationes, oibus tuis pſuaſionibus inſimul collectis, lõge (non me iacto, ſed laudatos authores laudo) ualidiores eẽ. ¶Q, ſi ea q̊q; adiungerẽ, q̃ in Lutherꝝ ea de re protuli, mihi pfecto certius euidẽtiuſq; unq̃ (abſit inuidia uerbo) demõſtratũ fuiſſe putarẽ. Etem̃ breuitatis ſtudio, triplicia illa (de qbus mẽtionẽ teutonice fecerat orthodoxus Emſerus) arma nr̃a hic omiſi, qbus profecto nihil p̃t eẽ certius. Quis em̃ fideliũ de illis dubitare q̃at? Quot em̃ gladijs & ſpiritalibꝰ & impialibꝰ cõfodimꝰ ibi ueſtrã ipietatẽ? Quot deinde cuſpidibus tot ætatũ totq; monumẽtorꝝ (q̃ adhuc hodie ad manũ oclı̃ſq; patẽt) temeritatẽ hãc ueſtrã trãsfiximus? Quot deniq; pugionibus heroicis nobiliſſimorꝝ authorꝝ, Papiæ auditoris Iohãnis euangeliſtæ, Cai hiſtorici, Euſebij Cæſariẽſis, Eutropij Caſſiodori, Bedæ, Platynæ, Sabellici, Egnatij & id genus aliorꝝ, & fide, & eloquẽtia pſtantiſſimorꝝ, oẽm ueſtrã armaturã diſſoluimus, ereptiſq; armis opima ſpolia B. Petro in Vaticanũ retulimus. In hoc aũt cõgreſſu oĩa iſta arma domi reliquimus, ne uel timiditatẽ uel inopiã nobis exprobrares (ut es ad colũniandũ irridẽdũq; procaciſſimꝰ) ſi eadẽ arma in altero hoc cõgreſſu reſumeremꝰ. Alia itaq; nũc arma produximꝰ, p q̃ tibi ad barbã (ut uulgo dr̃) impudẽtiſſimi oris tui ſnĩam ab uniuerſo chr̃ianorꝝ orbe latũ iri ſperamus. Quis em̃ adeo impius eẽ queat, ut nõ potius Euãgelicis q̃ tuis dictis habeat fidẽ? Quis Egeſippi clariſſimã hiſtoriã uaniſſimis ac tenebricoſiſſimis his tuis ſomnijs nõ ãponat? Quis B. Ignatio, q nõ ſolũ Petrũ & Paulũ, ſed & Chr̃m in carne uidit, nõ potius credat, q̃ tibi nouicio barbaroq; hæretico? Quis itẽ Hireneo, cui Euſebiꝰ, Hieronymꝰ & Auguſtinꝰ tantũ & honoris & fidei tribuerũt, nõ magis credat q̃ tibi hoĩ leuiſſimo & ſub improba alieni noĩs larua latenti? Quis aũt ferat te eloquẽtiſſimo cõferri Tertulliano? Quis putet tibi Pauli ep̃las magis eẽ cognitas, q̃ fuerint cognitæ Origeni omniũ

Alius in Lutherũ libellus de Petro & Roma.

Snia in Vele.

Hier. i ep̃la ad Paulã & Eu.

doctiſſimo? Si maior fuit ille, Hiero. ſnīa, M. Varrone Romanoꝝ do
ctiſſimo, nūqd minor erit hn̄dus Veleno barbaro an̄ hoc facinꝰ ig-
notiſſimo? Quo ibis aūt a ſpū ſctiſſimi Cypriani? aut q̊ a facie eiꝰ fu
gies? Et ne lōgior ſim, qs te obſcuꝝ facie & impitū rōcinatione præ-
ponat Dionyſio Alexādrino, aut Corinthio, & Atheniēſi Ep̄is? Quis
Lactātio Firmiano? Quis Maximo Athanaſio? quis dulciſſimo Pru
dētio? Quis facūdiſſimo Chryſoſtomo? Quis p̄cellētiſſimis quatuor
eccl̄iæ doctoribus, Ambroſio, Hieron̄. Auguſtino, Gregorio? Quis
mellifluo Bernardo? Quis deniq; Oroſio hiſtorico, ut cōpendioſiſſi-
mo, ita & fideliſſimo? Ne ferā equidē te uel minimo iſtoꝝ æquipa-
rari, ne cōparari quidē æquo aīo patior, in quaslibet te pſuaſionū
figuras, in modū Protei cōuerteris, Tenebo te, nec ſinā te ullis v̄boꝝ
p̄ſtigijs elabi. Q, ſi tibi oīno certū eſt, taurina fronte oībus tā ſacra
Victus ubiq; iacet Velenꝰ. rū q̄ humanaꝝ l̄raꝝ heroibus obſiſtere, atq; obſtipo capite ad oēm
impudētiā cōtra aptiſſimā ueritatē prodire ac pgredi, reuerere ſal-
tē inuictū tuū Herculē, Theſeaq; magnanimū, q huic ueritati n̄ræ
manꝰ dederūt. Quoties em̄ Valla, Petri ſedē, Petri ſucceſſores, Petri
Lau. Val. de Donat. Cōſt. principatū & primatū in Donatiōis libro fatet̄, pbat, aſſerit, cōfir-
mat? Q, ſi piget oēm pcurrere librū, eā ſaltē inſpice orōnē, quā B.
Syluestro aſſcripſit. Quid eſt, q̊d ait, Vereor Cæſar, ne me ex Petro
facias Iudā? Vos noui Milones negatis Ro. pōtificis primatū. Veſtri
aūt Herculis hæc ſunt uerba. O q̄tū eſt pōtificale munꝰ. Quantū eſt
Caput eē eccl̄iæ. Quantū eſt p̄poni paſtorē tāto ouili, e cuius manu
uniuſcuiuſq; agni ouiſq; amiſſæ, ſanguis exigit̄. Et cōtra Donatio-
nis paleā ait. Et pōtifices Ro. appellat uicarios Petri, quaſi uel uiuat
Petrus, uel minori ſint dignitate cæteri, q̄ fuit Petrꝰ, Et paulo poſt,
Quis hoc chr̄ianꝰ pati queat, q̊d cū a Chr̄o primatū accepit Ro. ſe-
des. Et id, Gratiano teſtāte, multiſq; Græcoꝝ, octaua ſynodus decla
rarit, Accepiſſe dicat̄ a Cōſtātino, uixdū chr̄iano, tāq̄ a Chr̄o? Vbi
eſt hic ferreus Lutueri naſus? ubi taurina tua frons? En iſta Herculis
ur̄i uerba ſunt, uultis ne & Herculē ur̄m expugnare? Quid aūt di-
Lutherus de poteſtate papæ. cā de tuo Theſeo? Quoties obſecro in ea ipſa contra Primatū ſedis
apl̄icæ pugna, fatet̄ Ro. pōtifices eē B. Petri ſucceſſores? Quoties pri
matū eius & laudat & aſſerit? Ecce hæc ſunt eius uerba. Primū q me
monet, Ro. pontificē eſſe alijs oībus, q̊s ſaltē nouerimus ſe pōtifices
gerere, ſupiorem, eſt ipſa uolūtas dei, quā in ipſo facto uidemꝰ, Ne-
q; em̄ ſine uolūtate dei, in hanc Monarchiā unq̄ uenire potuiſſet Ro.
pontifex. At uoluntas dei, quoq̊ mō nota fuerit, cū reuerētia ſuſci-
pienda eſt, ideoq; nō licet temere Ro. pōtifici in ſuo primatu reſiſte-
re. Hæc aūt rō (inquit) tanta eſt, ut ſi etiā nulla ſcriptura, nulla alia cā
eēt, hæc tn̄ ſatis eſſet ad cōpeſcendā temeritatē reſiſtentiū, ideo non
uideo, qūo ſint excuſati a ſchiſmatis reatu, qui huic uoluntati cōtra
uenientes, ſeſe a Ro. pontificis authoritate ſubtrahunt, Ecce hæc eſt
una

una(inquit)prima mihi inſupabills rō,q̄ me ſubijcit Ro. pōtifici, & primatū eius cōfiteri cogit. Quid ad hæc dicis Milo? Quot ſunt aliæ cōſiles Theſei tui rōnes? q̊t ſedis aplicæ aſſertiones? O pugiles inuictos, q tā egregie ſibijpſis conſentiunt, imo ſeipſos conficiunt.

¶Explicit Liber Secundus.

¶INCIPIT LIB. III.

HIs armis.18.demonſtrationū, nulla obſcuritate rubiginoſis, nulla incertitudine uacillātibus, nulla cōtrarietate ſolutis, aut ꝓruptis, ſed integris, ſplendidis, ꝓbatis ac plane heroicis ꝑmunitus, nūc cominꝰ pugnare manuſq; fugitiuis ꝑſuaſionibus tuis inijcere adorior. Vt aūt & breuior ſit pugna, & certior uictoria, ſigillatim eas aggredior, mēbratimq; conficiā ſingulas, reſectis uniuſcuiuſq; uomicis, ulceribuſq; putridis, ac male tumentibus uenis fortiter inciſis.

¶Prima perſuaſio.

Multa ꝓfecto ulcera habet hęc prima tua ꝑſuaſio Velene, q̄ tibi breuiter tāgā. Primo ais. De aduētu Petri Romā, de paſſione & autore morttis ipſiꝰ, nihil aliđ q̄ meras cōtrouerſias illic repire potui. Quos tu legeris authores, neſcio, ſed hoc ſcio, q̊d in nr̄is ſupra allegatis.18. demōſtrationibꝰ nulla penitꝰ eſt cōtrouerſia, neq; de B. Petri aduētu neq; de eiꝰ paſſiōe, neq; de autore mortis, neq; ṽo in illis eiuſmodi cōtrouerſia ē, q̊s mlt̄o plures obiecimꝰ Luthero eiſdē de rebus. Nemo em̄ ex ijs oibꝰ cōtradicit, aut negat Petrū Romā ueniſſe, Nemo negat eū ibi paſſuʒ eē, nemo nō fatet̄, necis autorē crudeliſſimū fuiſſe Neronē. Velim eq̄dē ex te audire, q̄ nā eēt alia q̄uis hiſtoria & res geſta, de q̄ re uſq; adeo cōformiter tot grauiſſimi oīs gn̄is ſacri, ꝓphani, publici, priuati doctores, hiſtorici, principes, epī, pr̄ſbyteri, ciues, chronici & q̄cūq; ueritatis teſtes & reꝝ geſtaꝝ ſcriptores, ſcripſerint & uelut ex cōpoſito cōſpirauerint, uti factū uidemꝰ de Petri aduētu de eiꝰ paſſiōe, deq; mortis autore. Quis p̄ter te Lutheꝝq; tuū negat Petrū ſub Claudio Romā ueniſſe? Quis inficiat̄ eū ibi crucifixū eē? Quis aliū q̄ Neronē facit eiꝰ necis autorē? Nos ea ſcripta, q̄ Lino aſſcribūt̄, uelut apocrypha nō acceptamꝰ, Neq; itē Clemētis itinerariū eſt ab eccl̄ia receptū. Hęc em̄ ſunt ṽba (uti refert Gratiani ī decretis) Gelaſii papę, Itinerariū noīe Petri apl̄i, q̄ appellat̄ ſc̄ti Clemētis, libri.8. apocryphi. Quid tu igit̄ his obſoletis & apocryphis ſcriptis tot grauiſſimoꝝ probatiſſimoꝝq; Authoꝝ cōcilioꝝq; & legū ſacroſc̄tā teſtimonia, turbare ac īprobe cauillari ꝑſumis? Certos habemus authores, Apocryphis nō indigemꝰ. Sc̄d'o ais. Et ut paucos cōmemorē e multis. Quidā in exordio imperij Claudij Petrū Romaʒ ueniſſe cōtendūt &c̄. Cauillus iſte futilis in ſeſe eſt & leuiſſimꝰ, Attn̄ cū tu in eo plurimū cōfidas, nō leui manu ſemel repelli debet. Primum de eo quod Oroſius ait in exordio, iam ſupra reſponſum eſt.

Non

Nō eſt cōtrouerſia autorū de Petro.

Apocrypha. In decret. diſt. xv. c. ſc̄tā Ro.

De exordio īꝑij Claudij

Nõ em̃ neceſſe eſt, exordiũ illud referri ad primas horas, dies, hebdo modas, aut mẽſes illius impĳ, ſed cõgruẽtius refert ad primos ãnos qbus Claudi⁹ impauit. Nõ em̃ exacte ibi annos Petri cõputat Oroſius, ſed Petrũ tũ Romã ueniſſe cõmemorat. Quo mõ ſcribũt pleriq; Neronẽ in exordio impĳ ſui optimũ egiſſe principẽ, in fine uero peſſimũ. At exordiũ illud nõ ad duos & tres tm̃ dies & mẽſes refert, ſed in totũ quinquẽniũ extendit. ¶ Deinde, ꝙ qdã q̃rto Claudĳ anno Petrũ Romã ueniſſe ſcribũt, ſi ſane intelligas, nõ eſt cõtrouerſia. Vtriq; em̃ fatent̃ B. Petrũ cathedrã Romæ. 25. annis tenuiſſe. Qui itaq; dicũt ſcd'o anno ipm aduenĩſſe, loquunt̃ excluſiue, hoc eſt, excludũt a cõputo annorꝝ, qbus cathedrã tenuit, annos extremos, initiũ & finẽ. Qui aũt dicũt Petrũ q̃rto Claudĳ anno Romã aduenĩſſe, loquunt̃ incluſiue, includẽtes cũ intermedĳs etiã principĳ & finis annos. Atq; ita utriq; cõueniũt in eo, ꝙ 25. annis Ro. Ep̃atũ rexerit B. Petrus. Miror itaq;, quidnã uelit ille, q nuper in Reginonis Chronographi ęditione, adnotauit in margine, Videãt q Petrũ Romę Epiſcopatũ annis. 25. & mẽſi. 7. tenuiſſe ſcribũt. Cũ ipſius Reginonis hæc ſint uerba. Scimus em̃ Petrũ & Paulũ ap'los, anno poſt aſcẽſionẽ dñi. 38. idẽ ultimo Neronis anno, paſſos fuiſſe, Et B. Petrũ Romæ 25. annis epiſcopalẽ teniſſe cathedrã. Q̃ ſi adnotator iſte. 7. mẽſes uelit omitti, nihil moror, Omiſerũt eos Euſebius, Hiero. Oroſius, Platyna, Sabellicus, & id genus cæteri, Nec ſcio, qs eos adĳciat. Quid em̃ opus eſt in re tã uetuſta, exacta (imo curioſa) iſta dierꝝ mẽſiũq; cõputatione? Si ỽo de. 25. annis aliq̃t annos (ut nouæ huic ur̃æ improbitati a ſtipulet̃) demẽdos eẽ innuat, eadẽ in illũ (qſqs is fuerit) q̃ in te, dico, dicturus eſſem. Poſtremo, cũ & nr̃i (q̃tq̃t adduximus) oẽs autores, cũctiq; tui pariter cõſentiãt, & cõfiteant̃ B. Petrũ Romã ueniſſe, Qua tu obſecro ueſania impudẽtiſſimaq; fronte ſolus dicis, eũ Romã nõ ueniſſe? Vbi hoc dicũt teſtes tui? ubi nr̃i? Quis ergo iudex ꝓ te uno feret ſñiam cõtra uniuerſum terrarꝝ orbẽ, cũ nõ minus tui q̃ nr̃i teſtes cõtra te atteſtant̃? Q̃ autem B. Paulũ in teſtẽ ꝓ improbitate tua acccerſere audes, nõ miror, cũ ſemel omnẽ abieceris frontẽ. Quis uero credat Paulũ adeo eẽ fatuũ, ut cõtra ꝓpriũ ſuũ martyriũ pro ſomnio tuo loquat̃? At cãdidior eſt Paulus, q̃ ut Petro collegæ ſuo inuiderit ullo ỽbo gloriã Ro. urbis, ꝓuidẽtiorq; ẽ, q̃ ut dicat ſe a Nerone nõ eẽ occiſum. Nõ em̃ parua fuit ei gl'ia a truculẽtiſſimo tyrãno martyriũ pro Chr̃o ſuſcepiſſe, Deſine igit̃ p̃ſtigĳs deludere plebem, Nullus teſtium tuorꝝ negat Petrũ Romã ueniſſe, nullus cathedrã tenuiſſe, nullus a Nerone crucifixũ eẽ. Tua ſunt hæc ſomnia, ex dialectices impitia prognata. Qua em̃ cõſequẽtia ſequit̃, Nõ concordãt ſcriptores in hora, die, mẽſe, & anno aduẽtus B. Pẽtri ad Romã, ergo B. Petrus nunq̃ uenit Romã? Aut qua infers ſeq̄la, Nõ uenit ſcd'o aut quarto anno Claudĳ, ergo nunq̃ uenit Romã, Improbiſſime

De ſecũdo & quarto anno Claudĳ.

Regino in Chronicis

Velenus ſuis quoq; teſt. b⁹ uincitur.

Nõ atteſtatur Paulus cõtra Petrum.

Velen⁹ dialectic ę ignarus.

biſſime nugator, uade ad Pædotribas, qui te ex Petro Hiſpano do-
ceant recte a parte ad totũ argumẽtari. Darẽ tibi de te ipſo, ſi nõ eẽs
larua ꝑſonata, exẽplũ. Nũc q̄m te nõ noſco, de Luthero tuo interim
accipe, ut impitiã triuialẽ agnoſcas. Quid putas igit᷑ de Lutheri' tui
cã ingẽs eſt cõtrouerſia. Hi eũ ꝑdicant Vvittenbergæ habitũ exuiſſe
monaſticũ, illi negãt, Alij bonũ, alij malũ eſſe affirmant, Quidã chri-
anũ, q̄dã hæreticũ uocãt. Quid ergo? Nunq̄d ex hac cõtrouerſia, &
q̄dẽ maxĩe uaria, ſequit᷑ Lutheꝝ Vvittenbergæ nũq̄ fuiſſe, aut ip̄m
nunq̄ fuiſſe in reꝝ natura? ex dictis certe tuis ita oporteret, q̄a de ip
ſo nõ cõcordant authores, unus ſic, alter ſic ſcribit. Vis aliud exẽplũ?
Ecce Lutherus, neq; in exordio principat⁹ ducis Frederici, neq; in ſe
cũdo, aut in q̄rto eius anno Vvittẽbergã uenit, Nũq̄ ne igit᷑ Vvittẽ
bergã uenit? Nos tñ tibi nequaq̄ cõcedimus, ullã eſſe inter proba
tos authores cõtrouerſiã de eo, ꝙ B. Petrus Romã uenerit, ibiq; paſ
ſus ſit ſub Nerone, fatent᷑ hoc oẽs, in re geſta, ſũbaq;(ut aiunt) facti,
nulla eſt inter ꝓbatos ſcriptores cõtrouerſia, nec diſcrepãt illi, q̄uũ
hic de exordio, iſte de ſcd̃o, alius de quarto Claudij anno, in Petri ad
Vrbẽ acceſſu mẽtionẽ facit. Si q̄s recte, nõ cauillãter, rẽ accipiat, uti
ſupra oñdimus. Et ſi diſcreparẽt in eo, nõ tñ ob id ſubam facti nega
re opteret. Quoties em̃ de re geſta cõuenit inter hiſtoricos, ubi nõ cõ
uenit inter eoſdẽ de tp̄is, nũeri, loci, cauſæve annotatione. Hic tñ de
oĩbus his inter ꝓbatos authores cõuenit, Nemo em̃ negat Petrũ ſe
cũdo anno Romã ueniſſe, De q̄rto ſane anno iã ſæpe admonuimus
Tollit᷑ em̃ ea diſcrepãtia, primo, ſi inter incluſiue & excluſiue loqui
diſcernas. Deinde fieri potuit, ut nõ ſolũ ſcd̃o & q̄rto, ſed & ſexto et
octauo & decimo, imo q̊libet anno Claudij. Petrus a Hieruſalẽ q̊q;
nõ tm̃ de proximis finibus Italiæ, & de Antiochiæ, Galatiæve par
tibus, Romã uenerit aut redierit, Quẽadmodũ faciebãt tũ Iudæi Ro
mæ exiſtẽtes, q̄ ex lege tenebant᷑ q̊tannis ad min⁹ ſemel offerre in
tẽplo Hieroſolymitano. Vides q̊t modis cõtrouerſia iſta (ut putas)
de tp̄e tolli q̄at. Nec tñ ſtatim neganda erat ſuba facti & res geſta
(cui nemo ꝑter te cõtradixit) ſi in tp̄is circũſtantia uariarẽt ĩter ſe au
thores. Qđ ut mihi credas, duob⁹ ad ꝓpoſitũ exẽplis oſtẽdã, & q̄dẽ
breuiter proxĩs. Vno q̄dẽ ꝓphano, de Nerone. Altero aũt ſacro, de
paſſiõe Chr̄i. Dic mihi q̄ſo, q̊t impauit annis Nero? Vis audire q̄uõ
inter ſe cõueniãt hac de re authores? Ecce tibi uerba paucoꝝ. Sueto
nius ait. Talẽ principẽ paulo min⁹ ꝑ.14. annos ꝑpeſſus terraꝝ orbis,
tãdẽ deſtituit. Ioſephus ṽo ait. Veſpaſiano aũt Cæſareã reuerſo, &
cũ oĩbus copijs in ipſam Hieroſolymã proficiſci parãti, nũciat᷑ Ne-
ro ꝑemptus, cũ ꝑ annos. 13. & . 8. dies impaſſet. Euſebius aũt in Chro
nicis ait. Romanoꝝ ſextus, regnauit Nero annis. 14. mẽſib⁹. 7. die-
bus. 28. Itẽ Hieronymus ait. Symon Petrus ſcd̃o Claudij anno, ad
expugnãdũ Symonẽ magũ, Romã ꝑgit, ibiq;. 25. annis cathedrã ſa-

Exẽpla imꝑi-
tiæ de Luthe.

Nõ diſcrepãt
authores nr̄i,
de Petro.

Exodi. xxxiiij

Diſcrepantia
de annis Ne-
ronis.

Sueto. in uita
Neronis.

Ioſeph. de bel
lo Iuda. lib. v.
ca. xi.

Hiero. de ui-
ris illuſtribus

cerdotalē tenuit,uſq; ad ultimū annū Neronis,id eſt.14.a q̊ & affi-
Oroſius lib. vij. ca. iiij.
xus cruci,martyrio coronat⁹ eſt.Itē Oroſius ait.Anno ab urbe con
dita.808. Nero Cæſar ab Auguſto gntus,principatū adeptus eſt,
Eutro.li.vij.
māſitq; in eo annis nō plenis.14.Itē Eutropius ait.Obijt Nero.xxxi
ætatis anno,Impij.14.atq; in eo oīs Auguſti familia cōſumpta eſt.
Deniq; oībus flagitiis ſuis etiā hoc addidit,ꝙ ſctōs dei apl'os Petrū
Paulūq; trucidauit.Sed ne lōgior ſim,habes hic ſenariū,nūeꝝ ſane
(ut aiunt & Mathematici & Theologi)ꝑfectiſſimū.Authores inquā
ſex,& eos qdē minime abiectos, ſed graues,antiq̊s,& tot ſeculis ꝓ-
batos.Quid ergo uidet̃ tibi?Impauit ne unq̄ Nero?Quō aūt impa-
uit,ſi ita diſcordāt de tp̃e eius authores,ut nulla q̄at ibi cōcordia re-
piri?Vnus em̄ ait,ꝙ impauerit annis paulo minus.14.alius.13.alius
14.alius itē.14.& mēſibus.7.Dices ne igit̃ Neronē nunq̄ impaſſe?
Vbi(q̄ſo)tantā inuenias de tp̃e B.Petri diſcordantiā?De.25.annis
cathedræ Petri nemo nō conſentit.De aduentus eius tp̃e apparet q
dē nōnulla q̄rundā(nuſq̄ tn̄ tantæ,ut iſti ſex authoritatis)diſcrepā-
tia,quā tn̄ iā ſæpius recōciliauimus.Indoctiſſime igit̃ inde cōcludis,
De tp̃e paſſionis Christi.
S.Petrū Romā nūq̄ ueniſſe.Et tm̄ de primo exēplo. Alteꝝ ꝟo exē-
plū ex Euāgeliſtis ꝓduco,Quo īdignū eſt utiq; hoc tuū ſacrilegiū,ꝓ-
Mat.xxvi.
fero tn̄,ꝓpter īfirmos,q tuo mouet̃ libro.Ait Matth.A ſexta āt hora
tenebrę factę ſunt ſup uniuerſā terrā,uſq; ad horā nonā.Et circa ho
Mar.xv.
rā nonā clamauit Ieſus uoce mag.&c̄.Marcus ꝟo ait. Et ꝑducūt illū
in Golgotha locū,q̊d eſt interp̄tatū,Caluariæ loc⁹.Et dabāt ei bibe-
re myrrhatū uinū,& nō accepit.Et crucifigētes eū,diuiſerūt ueſtimē
ta ei⁹,mittētes ſortē ſup eis,qs qd tolleret.Erat āt hora tertia,& cru
cifixerūt eū.Et paulo poſt Et q cū eo(inqt)crucifixi erāt,cōuiciabāt
ei.Et facta hora ſexta,tenebræ factę ſunt ꝑ totā terrā uſq; in horā no
Lucæ. xxiij.
nā.Et hora nona exclamauit Ieſus uoce magna dicēs &c.Lucas itē
ait.Et dixit Ieſus,Amē dico tibi,hodie mecū eris ī paradiſo. Erat āt
Iohan.xix.
fere hora ſexta,& tenebræ factæ ſunt in uniuerſam terrā,uſq; in ho
rā nonā &c̄.Iohānes deniq; ait.Erat aūt paraſceue paſchæ,hora q̄ſi
ſexta,& d̄t Pylat⁹ Iudæis.Ecce rex ur̃,Illi aūt clamabāt,Tolle, tolle,
crucifige eū.Dicit eis Pylat⁹,Regē ur̃m crucifigā?Rn̄derūt pōtifices
Nō habem⁹ regē,niſi Cæſarē.Tūc ergo tradidit eis illū,ut crucifige
rēt. Ecce uir ipie,q̄tuor hæ ueritatis tubæ,ſi corticē lr̃æ inſpicias,
de hora crucifixiōis dn̄i,nō cōcordāt.Negabis ne igit̃ ſubin̄ dn̄m fu
iſſe unq̄ crucifixū?Ecce Matth.ait.A ſexta aūt hora tenebræ factæ
ſunt.Lucas aūt ait.Erat aūt fere hora ſexta,& tenebrę factę ſūt.Mar
cus nō d̄t,fere hora ſexta,ſed facta hora ſexta,tenebrę factę ſunt. Et
q̊d nēo alioꝝ d̄t Erat(inqt)hora tertia,& crucifixer̃t eū.Iohānes ꝟo
Diſcrepantia ad lr̃am inter Mar. & Iohā.
q nouiſſime oīm ſcripſit Euāgeliū,cū iāpridē alioꝝ Euāgelia uidiſ-
ſet,ait.Erat aūt paraſceue paſcæ,hora,q̄ſi ſexta,& d̄t &c. Vt omit-
tam⁹ alia,ꝙ diſcordare uident̃.Cōfer q̄ſo ad inuicē,Marci & Iohan
nis dicta,Ecce apud Iohānē,hora fere ſexta,Pylat⁹ ſedēs pro tribu-

nali in ciuitate, diſceptat adhuc cũ Iudæis, ut poſſit Ieſum dimittere
Apud Marcũ ṽo, ꝑducũt illũ in Golgotha, & dabãt ei bibere, & cru
cifigẽtes eũ, diuiſerũt ueſtimẽta eius. Erat aũt hora tertia, & crucifix Au. de cõſen.
erũt eũ. O Velene, legi eqdẽ q̃ ſup his doctiſſim⁹ ad lõgũ ſcripſit Au Euãge. lib. iiĳ.
guſt. in. 3. lib. de cõſen. Euã. Sed crede mihi, niſi uererer, ne q̊d iñ ſcã- cap. xiiĳ.
dalũ orireť infirmis, ita ꝑ hũc te locũ exagitatur⁹ eẽm, ut neceſſario
alteꝝ ex his duob⁹ eligere te opteret, ſcȝ, aut reuocare dicta tua, a-
gnito errore, aut oẽm penit⁹ abnegare fidẽ paſſionis Chr̃i. Ab hac
aũt ipietate ꝓhibet & repellit te rhetoricũ hoiem, etiã gẽtilis ille hi-
ſtoric⁹, Cor. Tacit⁹, cui⁹ ṽba, q̃ ſubiũgã, ꝓcul dubio legiſti. Sic em̃ Cor. Tu. li. xv
ait lib. 15. Ergo abolẽdo rumori Nero ſubdidit reos, & exq̃ſitiſſimis
pœnis affecit, q̊s ꝑ flagitia inuiſos, uulgus chr̃ianos appellabat, Au-
ctor nois ei⁹ Chr̃s, q Tyberio imꝑante, ꝑ procuratorẽ Põtiũ Pylatũ
ſupplicio affectus erat. Ad eximẽdũ ṽo ſcrupulũ infirmoꝝ, ſufficiat
interim hoc breue Aug. dictũ. Iã itaq; corruat (inqt) impia ꝑtinacia
& credat dñm Ieſum Chr̃m, & hora tertia crucifixũ lingua Iudęorũ
& ſexta manib⁹ militũ. ¶ Ais tertio. Accedit ad hæc, licet neuter hi-
ſtoricoꝝ cũ altero ſentiat, tñ aduerſus legẽ Chr̃i, q̃ſi ex cõpoſito oẽs
decertãt, ut uel hoc unũ uanas eoꝝ fabulas ac deliramẽta prodat,
q̊d cũ Paulo, cũ Luca inexcuſabiľr cõtendãt, ut inferius liqdo ꝓba-
biť. Quid ego ad tãtas rñdeã calũnias? Opto ut redeãt vñ ꝓceſſerũt
ex ore inq̃ ipuriſſimo colloq; mẽdacĳs illitiſſimo. Quis em̃ ad tãtas
oim S. doctoꝝ iiurias modeſti⁹ rñdeat? Mẽtiris primũ, ꝙ neuter hiſto
ricoꝝ cũ altero ſentiat. Oñdi em̃ iã ſup̃, ꝙ i re geſta oẽs cũ oib⁹ ſen- Mendacia
tiãt, tũ de aduẽtu Petri, tũ de ei⁹ paſſiõe neciſq; autore, Deniq; i ãnis Veleni.
q̊3. 25. cathedrę ſacerdotaľ, Neq; ẽ inanis aduẽt⁹ ei⁹ diſcrepãtia, ſi ſa
ne itelligas. Et tñ etiã ſi eẽt de his ãnis, ſumma iter eos diſcordãria, ni
hiloſeci⁹ maneret res geſta, uti de ãnis ipĳ Neroniani iã ſup̃ oñdim⁹
Et ſi op⁹ foret, nõ ſolũ ex chronicis, ſȝ etiã ex lr̃is ſacris plima ſuppe
ditari poſſent exẽpla. Scd̃o mẽtiris faucibus iprobiſſimis, ꝙ aduer- Grauiſſima
ſus legẽ Chr̃i q̃ſi ex cõpoſito oẽs decertẽt. Quis obſecro unq̃ ſic ipie, calumnia
abſq; oi diſcrimie & honoris p̃fatiõe accuſauit oẽs? An ṽo leue pia-
culũ ẽ, q̃ſi ex cõpoſito decertare cõtra legẽ Chr̃i? Qd̃ p̃t eẽ graui⁹ q̃ſo Mat. xĳ.
pctm̃? Certe dñs dr̃, q dixerit cõtra ſpm̃ ſctm̃ (q̊d utiq; facit, q aduer
ſus legẽ Chr̃i q̃ſi ex cõpoſito decertat) nõ remittiť ei, neq; in hoc ſæ-
culo, neq; in futuro. Quis igiť patiẽter ferat, oẽs q Petrũ Romã ue-
niſſe ſcripſerunt, reos tanti pcti a te ꝑfidiſſimo nebulone fieri? Quæ
eſt em̃ lex Chr̃i, cõtra quã, q̃ſi ex cõpoſito (ut ais) oẽs decertãt? Vbi
dicit Chrũs Petrũ Romã nunq̃ ueniſſe? Tertio calũniaris eoꝝ ſcrip-
ta, tanq̃ uanas fabulas ac deliramenta. Quis aũt p̃ter te unũ unq̃ tot
ſctõs & graues autores adeo acerbe calũniat⁹ ẽ? Quarto mẽtiris ite-
rũ atq; iteꝝ, ꝙ cũ Paulo, cũ Luca iexcuſabiľr cõtẽdãt. Vah te Saxo-
bohemũ barbariſſimũ, tu in æternũ nõ oñdes mihi uel unã ſyllã am,

ſiue Pauli, ſiue Lucæ, cõtra quã tot ac tãti authores cõtendãt in eo
ꝙ dicũt Petrũ ueniſſe Romã, cathedrã tenuiſſe, martyriũ ſbiſſe, a Ne
rone in crucẽ actũ eẽ. Ais quarto. Alioq ſi illic eũ aliqñ fuiſſe ue ru
eẽt, uero oĩa (dicẽte pħo) cõſonarẽt, At diſſonãte lege, diſſidẽtib⁹ mu
tuo hiſtoricis, Quis niſi emotæ mẽtis uerũ hoc aliqñ putauerit? O
miſerꝝ me, q ad tãtas ſctõꝝ iniurias, tãdiu & oculos & mẽtẽ, ſuſcep-
to rñdendi negocio, accõmodare cogor. Quanto ſati⁹ eſſet, ferales
Cerbereoſq; hos tuos latratus, obturatis aurib⁹, remittere, ſiue Vul
cani ſiue Neptuni auxilio, in ima, vñ prodierũt, tartara. Nos iã ſępe
diximus, nõ diſcordare probatos authores de aduẽtu Petri, non de
eius cathedra, nõ de eius martyrio, neq; etiã de necis authore. Nec
tñ propter authorũ diſſonãtiã exiſtimare oportet, rẽ geſtã pire, atq;
uẽtũ aut figmẽtũ euaneſcere, Falſiſſimũ eſt itẽ, ꝙ diſſonet lex, Cõtra
quã em̃ legẽ eſt, Petrũ aut Romã ueniſſe, aut Romæ crucifixũ eſſe?
Nõne nos poti⁹ ex lrĩs ſacris ſup̃ & cõtra te, & cõtra Lutherꝝ oſten-
dimus, iſta ueriſſime cõtigiſſe? Mẽtiris itẽ, ꝙ dicat philoſophus, uero
oĩa cõſonare, Non em̃ conſonant uero tot tua mendacia.

Mẽdaciũ eius de Platyna — Ais quinto. Quãta ſit em̃ in tã uetuſtiſſimis rebus tã remotæ hiſtorię
fides, argumẽto eſt Bartholomæus ille Platyna &c̃. q nihil interea af
firmare audet. O os durꝝ & impudẽs, Ita ne nihil affirmat Platyna?
Quis q̃ſo de rebus geſtis Ro. põtificũ plura unq̃ affirmauit q̃ Platy-
na? Nolo, breuitatis gr̃a, de alijs põtificib⁹ Ro. dicta eius nũc recẽſe-
Geſta Petri ex Platyna — re, Ex his tm̃, q̃ de B. Petro, abſq; oĩ hæſitatione affirmat, pauca in
mediũ afferre, tibiq; añ oclos proponere libet. Petro (inqt) principi
apl̃orꝝ Pontus, Galatia, Bithynia, Cappadotia obtigit. Is em̃ natio-
ne Galalæus, ex Bethſaide ciuitate, Iohãnis filius, Andrææ apl̃i fra-
ter, Primus ſedit annis. 7. in ẽpali ſede apud Antiochiã, Tiberij tp̃e
Quęta ſunt q̃ſo, q̃ his dictis affirmat Platina? Sequit̃, is ꝟo oĩm dilig̃
tiſſim⁹, ubi Aſiaticas ecclĩas ſatis cõfirmaſſet, cõfutatis eorꝝ opinio-
nibus q circũciſionẽ approbabãt, ſcd̃o Claudij anno, in Italiã uenit,
Et infra. Petrus itaq; Romã, caput orbis terrarꝝ, tũc uenit, & ꝙ hanc
ſedẽ põtificali dignitati cõuenieẽtẽ cernebat, & huc profectũ intellex-
erat Symonẽ magũ, Samaritanũ quẽdã, q p̃ſtigijs ſuis eo erroris iã de
duxerat pp̃l̃m Ro. ut deus crederet̃. Et rurſus. Cõuerſus deinde ad
ꝓpagãdũ uerbũ dei Petrus ſermone & exẽplo, rogat̃ a Romanis, ut
Iohãni, cognomẽto Marco, eius in baptiſmate filio, cõſcribẽdi Euã-
gelij negociũ tradat. Et iterꝝ. Extant eius Euãgelia, teſtimonio Petri
cõprobata. Hæc & id genus plura, de B. Petro abſq; dubitatione af
firmat Platyna. Quid tibi uidet̃? I nũc & allega nob̃ denuo, uel Hie-
ronymũ uel Platinã, q adeo apte, uel ex diametro, tuis aduerſant̃ im

Vetuſtas non tollit fidẽ hiſtoriæ. — pietatibus. Qꝫ uero friuolũ eſt, q̃d ais, in tã uetuſtiſſimis rebus tã
remotæ hiſtoriæ nullã eẽ fidẽ, Quaſi tu ipſe nõ habeas fidẽ lõge ue-
tuſtioribus & rebus, & hiſtorijs. Nõ dico ſacris. Vereor em̃ ne ſis ex

corum

eoꝝ nūero, q craſſum dicūt Moſen, Nā ſtatim ab initio notaſti ſupſti
tionē Iudaicā, tanq̄ ficticiā, ꝑinde atq; poeticā fabellā. Non igit̄ dico
te ſacris hoſtorijs habere fidē, ſed prophanis & gētilib⁹, ex qb⁹ adeo
bellus euaſiſti rhetoricaſter. Credis Thucididi, credis Xenophonti,
Platoni, Plutarcho. Credis T. Liuio, Corn. Tacito, Suetonio &c̄. de
rebus longe uetuſtioribus, q̄ ſint res B. Petri, Cur ergo de his minus
credis ſanctis, q̄ prophanis de illis? Ais ſexto. Nēpe, ſi Petrus Roma
noꝝ fuerat Ep̄us, dicāt, quē ſibi ſucceſſorē noīauerit, & qs in locū ip
ſius fuiſſet ſuffectus? Si Linū dixerint, Latinoꝝ turba obiter recla-
mabit, q̊ue id probēt, diē dicēt. Putas ne alios adeo in ciuiles & bar-
baros eſſe, qualē tu te geris in oēs, ut q̄primū uiderint quēpiā a ſua
ſnīa diſſentire, mox ei tribunitia, ac plane tyrānica ꝑtāte diē dicant,
ac peccati oīm grauiſſimi nō ſolū reos faciant, ſed etiā uelut conui-
ctos & inexcuſabiles cōdemnēt? Quæ eſt aūt illa latinoꝝ turba, quę
tātope reclamat dicēti, Linū Petro in epiſcopali cathedra ſucceſſiſ- Nō diſſentiūt
ſe? Certe q̊tq̊t ego hactenus uidi, una uoce fatēt̄ oēs, Linū Petro ſuc latini de ſuc-
ceſſiſſe, ita em̄ refert Hirenæus antiquiſſim⁹, ita Hieronym⁹, ita Au ceſſore Petri
guſtinus, ut ſup̄ ex eius epl̄a recitauim⁹. Verba Hirenęi ſunt (ut reci Aug. ep. clxv
tat Euſebius) fundata igit̄ & ædificata eccl̄ia, bti apl̄i Lino officium Euſe. in hi. ec.
Ep̄atus iniungūt. Et de uiris illuſtribus ſcribēs Hieronym⁹, Petrū po li. v. ca. vi.
nit primū urbis Romæ Ep̄m, ſcd̄m ꝟo Linū, Huius authoritatem ſe Hie. i Clem̄.
quunt̄ uel diſertiſſimi. Platyna in uitis pontificū. Sabellicus in Enne Sabel. Ennea.
ade. 7. & ingēs Chronographoꝝ turba. Quin igit̄ dic nobis, q̄ ſit il- vij. lib. iiij.
la (quā dicis) Latinoꝝ turba, q̄ Lino reclamet? Ego certe ne unū qdē
indicare poſſum. Niſi ꝙ Tertullianus (ut ſup̄ patuit) ait Clementē a
Petro ordinatū eſſe, Qd̄ tn̄ contra Linū nihil facit, fieri em̄ potuit, ut
Clemēs, a Petro ordinatus qdē fuerit, ſed propter iuuenilē forſitan
ætatē ceſſerit Lino tanq̄ ſeniori ex modeſtia ac honoris cōtēptu. Ais
ſeptimo, Imo & Græcoꝝ plurimi, in hac cā Latinos nō deſtituent.
Chryſoſtomo dicēte, Hūc Linū aiunt qdā ſecūdū poſt Petrū Ro. ec-
cleſiæ Ep̄m fuiſſe. Donatus ꝟo, Terētianus interp̄s, inqt, Aiunt uſur
pat̄ de re incerta, quā nos dicimus eē falſam, Incredibile profecto eſt
q̄ ſit molēſtū mihi, tot improbitatibus tuis adhibere rn̄ſum. Qui ſūt
ergo iſti Græcoꝝ plurimi? Cur nō adducis unius ſaltē aut alterius,
cōtra Lini ſucceſſionē dicta? imo noīa ſaltē duoꝝ aut triū (q̄uis di-
cas plurimos) æde. Nōne ipſe fateris, plures eē, q hāc gloriā erga Li
nū reponūt? At dixeris forſitan, Vnū Chryſoſtomū eē tibi ꝓ mil- Chryſo. de Li
le, Age uideamus, an tuæ improbitati uir ille ſanctiſſimus patroci- no.
niū p̄ſtet. Verba Pauli ad Timo. ſunt iſta. Feſtina an̄ hyemē uenire, ij. Timo. 4.
Salutat te Eubolius & Pudens & Linus, & Claudia. His uerbis ꝑ-
tinus addit in expoſitione Chryſo. Hūc Linū aiunt quidā ſecūdum Chry. hom̄. x
poſt Petrū Ro. eccl̄iæ Ep̄m fuiſſe. Dic q̄ſo Velene, qd uides in his ꝟ-
bis, ꝙ Linū ꝓhibeat eē Petri ſucceſſorē? Recitat uir ſct̄ūs q̊d opinār

aliꝭ,ipſe ſuã nõ refert hic ſniam,nec pro,nec cõtra id q̃d dixerũt aliꝭ.
Quod aũt iuxta Donatũ,hoc uerbũ Aiunt,uſurpatur de re incerta
Quid hoc ad Linũ? An nõ poterat Chryſoſtomũ incertũ eẽ. Nõ hic
Linus,de q̊ Paulus dicit,fuerit idẽ,q ſecũdus poſt Petrũ Rom̃. eccl'ię
Ep̃s fuit,an uero alius? Si tu duos facis Marcos,quã nõ poterat du⸗
bitare Chryſoſtomus,an duo fuerint Lini? Dubitatio igiť Chry.po
tius uideť eẽ de pſona Lini,q̃ de ſucceſſore Petri. Q, ſi oĩno cõtẽdas
eũ de Petri ſucceſſore dubitaſſe,nõ plus inde habes pro Clemẽte q̃
pro Lino,Qñqdẽ Clemẽtis ne uno qdẽ uerbo hic meminerit. Tu tñ
improbiſſime poſt grãmaticũ Donati dictũ de re incerta ſubiũgis
hæc uerba. Quam nos dicimus eẽ falſam,ita ne cõtinuo falſum eſt,
ubi poniť hæc uox Aiũt? Vñ Donat⁹? vñ Alexãder? O theologũ tã
pbe in Donato eruditũ,ut p eũ eripiat Petro Ro. põtificatũ. ¶ Ais. 8
Sin aũt Clemẽti hic honor dabiť,q̃d multis placet,plures adhuc e⸗
rũt,q'id ĩprobẽt,& hãc gloriã erga Linũ reponãt. Queſo te Velene
cur nõ enũeras ex his m'tis & ex pluribus noĩa,ſaltẽ aliq̊ꝝ? Si tot iã
dep̃hendim⁹ mẽdacia tua,qũo poſtulas tã uagis dictis tuis a nobis

Cõuinciť p⸗
priis uerbis
Velenus.

ſp haberi fidẽ? Deinde,Cur ex his authoꝝ diſſonãtiꝭ(ut putas)po⸗
tius Petrũ q̃ Linũ & Clemẽtẽ Romæ fuiſſe negas? Quis teſtiũ tuorũ
negauit Petrũ Romæ fuiſſe? At multi ſunt,imo turba(ut ais) latino
rũ q negãt(ſi tibi crediť) Linũ in Ro. ep̃atu ſucceſſiſſe Petro,afferen⸗
tes p Lino Clemẽtẽ. Cur ergo nõ negas & Linũ Romę fuiſſe? Cur
nõ repellis etiã Clemẽtẽ,ex q̊ plures dicũt,nõ Clemẽtẽ,ſed Linũ fu⸗
iſſe ſcd'm a Petro? Cur itẽ nõ negas Piũ q̊q; & Anicetũ Ro. põtifices
fuiſſe,cũ de his uariẽt authores? Cur nõ tollis eadẽ rõne ex Ro. põti
ficũ Catalogo Vrbanũ & Corneliũ,cũ & ibi alleges diuerſitatẽ? Ec⸗
ce v̾bis tuis cõcludã. De his iã enũeratis põtificib⁹,oĩbuſq; eoꝝ ſuc
ceſſoribus diuina ſcriptura ſilet,hiſtoria ſecũ diuariat. Doctores mi⸗
nus digni ſunt q̃ qbus hic credať,p̃ſertim ita mutuo diſceptẽt. Ea p

Tumor Ve⸗
leni.

pter ad hũc modũ ſermonẽ claudere licet,q nũq̃ fuerint Romæ. O
dignã tali dialectico cõcluſionẽ,q eo demẽtię puenit,ut totã Ro. põ
tificũ ſeriẽ neget,oẽʒq; tollat Catalogũ,& q̃d cõtra oẽm ẽ rhetoricã
qbuslibet hiſtoriꝭs abroget fidẽ,oẽsq; authores arguat de figmẽtis,
ob id ſolũ,q̃d oẽs aſſerũt,Petrũ Romæ fuiſſe,ſcʒ,tu un⁹ dign⁹ es cui
hic credať cõtra uniuerſum orbẽ. Oẽs aũt aliꝭ indigni ſunt,qb⁹ hic
cõtra te unũ credať,cõſentiẽte ipſis toto mũdo. Quis obſecro unquã
uſq; adeo ĩpudẽter ſupbiſſima p̃ſumptiõe,ut tu hic facis,intumuit?

Tollit hiſtori⸗
as Velenus

¶ Ais 9. Adeo ſunt hiſtoricoꝝ figmẽtis dep̃uata,ut nemini poſthac
itegrũ ſit,res grauiores eoꝝ libris tueri. O rhetorẽ nouũ,q tã belle hi
ſtoricis & figmẽta tribuit,& fidẽ reꝝ geſtaꝝ tollit,ut hoĩb⁹ nihilo pl⁹
q̃ pecorib⁹ cõſtet de reb⁹ p̃teritis,nec integrũ ſit cuiq̃ ex hiſtoriꝭs res
grauiores tueri,Cur ita? qa uno ore fateť oẽs q hac de re ſcripſerunt
B. Petrũ Romæ fuiſſe,q̃d negat Velenus. ¶ Ais. 10 Siqdẽ id mereť
(ut habet

(ut habet ꝓuerbiũ)mẽdax,ne ſi uera tãdẽ dixerit,ei credatˀ Porro,ſi
ne theologi eadẽ hic ſentiunt,falſitas exiñ illoꝝ emergit. Egregium
ſane theologũ,q tã ꝓbe(neſcio q̊)ꝓuerbio oẽm hoib⁹ eripit fidẽ. Si Pſal.cxv.
em̃ ois hõ eſt(ut ait ſcriptura)mẽdax,nulli hoĩm(iudice Veleno)cre
dẽdũ erit,q̃libet ſit ueꝝ q̊d dixerit,qa iuxta Veleni ſn̄iam,mẽdaci,ne
ſi uera qdẽ dixerit,credẽdũ eſt. Q̃ ſi mẽdacẽ hic,nõ quẽlibet q fal-
ſum dixerit,ſed eũ,q ſtudio atq; intẽtiõe mẽtiˀ & fallit,accipi uelis,
iteꝝ inſignis eſt tua in hiſtoricos iniuria,q̊d adeo iniuſte & ꝓcaciter
oẽs arguis figmẽtoꝝ & mẽdaciɉ. Nõ ſolẽt em̃ hiſtorici ex aio mẽtiri,
& fallere figmẽtis,ſʒ cupiũt oẽs enarrare ueꝝ. At ſi qñ falſum,ꝑ ỽo
ſubrepit,id hũanæ ibecillitati ignorãtiæve & ai affectionib⁹(qbus
rõnis iudiciũ ꝑuertiˀ) tribui cõuenit,nõ mẽdaciɉs & figmẽtis,a qb⁹
alieniſſima ẽ hiſtoricoꝝ ꝓfeſſio. Q̃d aũt theologos hic diſſentire ais,
falſum eſt,ſatiſq; reprobatũ ſup̄. Fatẽˀ em̃ oẽs B. Petrũ Romę fuiſſe
q̊d un⁹ tu inficiaris,tã ſane iprope,q̃ blaſphæme. Vt breuior eſt iſta ꝑ Malus anno-
ſuaſio,minuſq; ipudẽs,ita & citius q̃ prior expedieˀ. ¶ Dicis pri- rũ calculus
mo,Petrũ Romã ueniſſe,in exordio uel ſcd'o uel q̃rto Claudiɉ anno
hoc eſt.8.9.uel.11. poſt paſſionẽ Chr̄i anno,dicẽtes,eoꝝ imprimis re
fellit opinionẽ,q Petrũ in Oriẽte Quinq; &c. Primũ nõ admitto tibi
hũc ãnoꝝ calculũ. Oẽs ei fatẽˀ,Chr̄m.18.anno Tyberiɉ paſſuʒ eẽ,Ty
beriũ ỽo impaſſe annis.23.Caiũ aũt Caligulã ãnis.3.mẽſ.10. Paſſus
eſt aũt Chr̄s nõ in fine.18.anni Tyberiɉ,ſʒ in mẽſe Martio. Nõ igiˀ.9.
ſʒ.11.anni colliguntˀ a paſſione Chr̄i,uſq; ad.2.annũ Claudiɉ,ad q̃rtũ
uero,anni.13.non.11.ut tu cõputas. Q̃ ſi reſiduos mẽſes de anno.18.
Tyberiɉ a paſſione dñi ſupaddas,poterũt.12.anni,in ſecundũ &.14.
in quartũ Claudiɉ annũ referri. ¶ Deinde cõſidera,ꝙ non loqmur
exacte,ad certã dieꝝ & mẽſiũ cõputationẽ. Qñ dicim⁹ petrũ.5.an- Nõ Arithme
nis in Iudea,&.7.annis Antiochiæ,Romæ ỽo.25.annis p̄dicaſſe aut tice,ſed ciuilr
reſediſſe. Quis em̃ ſcit q̊ die,aut q̊ mẽſe anni Antiochiã & Romã ue- annos Petri
nerit? Quo itẽ die aut mẽſe Hieroſolymis aut Antiochia abierit? Nõ computam⁹.
igiˀ Arithmetica certitudĩe,ſed ciuili & cõi loquẽdi de ãnis mõ,an-
nos B. Petri cõputam⁹. Q̃uõ & Chr̄m ſaluatorẽ nr̄m dicim⁹ ãno ęta
tis.34.Tyberiɉ aũt ãno.18 paſſum eẽ,nõ ꝙ ultimo die aut mẽſe illius
anni paſſus ſit, ſed ſufficit, q̊d aliquo die & menſe illius anni res illa
cõtigerit,licet in primis forſitan mẽſibus cõtigerit. Hinc fieri poteſt
ut diuerſa mẽſium dieꝝq; intercalatione,aliɉ.9.aliɉ.12.anno a paſſio
ne dñi,dixerint Petrũ Romã ueniſſe. ¶ Tertio adnotauimus ſup̄,nõ
oportere rẽ geſtã propterea ficticiã exiſtimare,ſi authores nõ cõfor-
miter tp̄a deſignẽt. Alioqui oĩs pariter hiſtoria,rerumq; geſtarũ fi- Anni imperiɉ
des,uti oſtenſum eſt ſupra de annis imperiɉ Neronis,Itidem facile o- Claudiɉ.
ſtenditur de annis Claudiɉ. Suetonius em̃ & Eutropius,atq; Oroſi⁹
dicunt,ne annis.14.eius imperii. Hos ſequuntˀ Platyna,Sabellic⁹,Eg
natius & alii id genus diſerti, At uariant ab eis Chronographi. Eu-
ſebius enim ait eum imperaſſe annis.13.Menſibus.9.Diebus.xxviiɉ.

Beda ab eo nũero duos mẽſes tollit. Regino aũt monachus ait eũ re gnaſſe annis. 14. men. 7. dieb. 27. At multo antiqor his Tertullian⁹, in libro aduerſus Iudæos, ait, Tiberius Claudius annis. 13. men. 7. di- ebus. 20. imp̱iũ habuit. Noli igit̃ de Petri annis a nobis exigere, qđ tanti hiſtorici, Chronographi de tot Cæſaribus nõ p̃ſtiterunt. Quis em̃ tã uetuſti tp̱is certos referat ſingulorꝝ dies & mẽſes? Nõ ſunt igit̃ negãdæ res geſtæ, ſi qñ authores in tp̱is aſſignatione diſcordẽt. Non em̃ negas Claudiũ imp̱aſſe, licet de annis imp̱ij eius nõ ſit un⁹ apud oẽs authores nũerus. Quocirca minime q̊cq̃ cõuenit, negare Petrum

Nõ reſedit u- no in loco ſp̱ Pe.rus.

Romæ fuiſſe, ob diuerſam annorꝝ cõputationẽ. Quarto. Nõ dici- mus (ut tu falſo imaginaris) Petrũ ita reſediſſe Hieroſolymis annis. 5 Antiochiæ an. 7. Romæ an. 25. ut interea nũq̃ exiuerit ab illis locis Abijt em̃ & rediit, ſcđ'm naſcẽtis eccłiæ negotia diuerſa. Nõ em̃ de- cuiſſet principẽ apł'orꝝ ocioſe uno in loco tot annis reſidere, Qñqdẽ & ſæculares principes, & hi qdẽ potẽtiſſimi, uelut Traianus, Hadri- anus, Seuer⁹, Aurelian⁹, Probus, & id genus plurimi, diuerſa imp̱ij

Act x,

ſui tp̱ibus loca, ꝓuinciaſq̃ multas p̱agrarũt. Nihil itaq̃ prohibuit Petrũ, dũ Hieroſolymis reſideret, uiſitare Corneliũ in Cæſarea. Sy monẽ coriariũ in Ioppe, Symonẽ magũ in Samaria. Neq̃ obſtitit ei Antiochena ſedes, qn interea circũiret ac p̱agraret pleraſq̃ haud a- deo lõge diſtãtes ꝓuincias, Cappadociã, Pontũ, Bithyniã, Galatiã, p̃ dicando fidẽq̃ Chr̃i dilatando. Ita etiã minime credẽdũ eſt, ꝙ p̱. 25. annos ita fuerit affixus ſedi Ro. ut interim nuſq̃ mouerit pedẽ. Cre dibile eſt ꝑfecto, eũ tot annorꝝ ſpacio haud ſemel Hieroſolymis fu- iſſe, Nõ ſolũ qa uiuebat adhuc ſcđ'm legẽ, ut tp̱e Paſchali' ueniret & eẽt in tẽplo, ſed etiam ꝙ ad determinãdas primitiuæ eccłiæ cauſas, & q̃ſtiones, neceſſariũ fuerit, ip̃m, tanq̃ ſup̃mũ paſtorẽ & principem apł'orꝝ, ſæpe cũ ſenioribus, q Hieroſolymis erãt, cõferre. Qđ autem hmõi profectiones eius nõ ſunt in libris Canonicis deſcriptæ i, nihil obſtat. Nã nec illæ ſcriptæ ſunt, q̃s Paulus poſt primã defenſionẽ, a Nerone dimiſſus, p̱ aliq̊t ãnos fecit, Erras igit̃ Velene, dũ p̃ter. 7. an. Antiochiæ, &. 5. an. Iudęæ, alios aſſcribis Petro annos, pro Bithynię adiacẽtiũ prouinciarꝝ p̱agratione. Ais ſcđo. Quibus patrocinat̃ ge ſtorꝝ apł'icorꝝ ſcriptor Lucas, ca. 15. qñ factũ eſt cõciliũ apł'orꝝ & ſeni orũ &c̃. Quæ res (inqt) manifeſtat Petrũ nõdũ Romã diuertere potu

Potuit Petr⁹ añ cõciliũ Romã uenire. Act. xiij. xiiij.

iſſe, falleris Velene. Cur em̃ nõ potuiſſet Petrus añ illud cõciliũ di- uertere Romã, nõ tot interim ꝓuincias (ut idẽ Lucas cõmemorat) p̱agrauerit Paulus? Niſi forſitan & tu cũ imp̱ito uulgo claudũ dixe ris Petrũ, ut tardius ac minus cõmode q̃ Paulus ambulauerit, Sed memẽto & ab Antiochia & a Hieroſolymis Romã proficiſci ſolitũ eẽ nauigiis, nõ pedeſtri itinere, friuola ſunt hæc. Cæterꝝ, ſi Paulus añ

Gala, primo.

illud cõciliũ, a tp̱e cõuerſionis ſuæ fuerat Damaſci & Hieroſolymis, & p̱ trienniũ (ut ipſemet refert) in Arabia. Aliq̃diu itẽ Antiochiæ, atq̃ per-

atq̃ ꝑambulauerāt etiā uniuerſam(ut ait Lucas)inſulā Cyprū ꝑdi-
cando & cōuertēdo pplos ad fidē Chr̄i,credēte etiā procōſule,Na-
uigansq̃ inde pagrauit Pāphyliā,& Lycaoniā celebresq̃ urbes Per
gen,Iconiū,Lyſtras,& Derben,ꝑdicās pplo,ordinasq̃ pſbyteros, Act.xiiij.
reuerſusq̃ Antiochiā,tp̄s nō modicū(ut ait ſacer hiſtoricus)ibi cum
diſcipulis moratus eſt,priusq̄ inde ad cōciliū ſuꝑdictū fuerit miſſus
Cū igit̄ hæc ita ſint , quis adeo ptinax ac impudēs exiſtat, ut neget
Petrū interea ſemel ſaltē Romā potuiſſe diuertere? Et cū tu ipſe neſ-
cias,ubi interim fuerit,qūo impugnas q̄d neſcis? Tu dicis, māſit in-
terim cū Iacobo Hieroſolymæ,uel forte in partibus Iudææ. Quæſo
te,ſi neſcis,cur affirmas? Si ſcis aūt,cur addis dubitādi aduerbium,
forte? Nos aūt nihil dubitamus,Petrū an̄ illius cōcilij celebrationē,
Romæ iā fuiſſe,& ſcd'o aut q̄rto(ſcd̄m diuerſam cōputationē)Clau
dij anno Romā ueniſſe,uti nobis tradūt grauiſſimi authores, Euſe-
bius,Hieronymus,Oroſius,& id genus plures. ¶ Dicis tertio. Et tn̄
multoꝝ eſt opinio,circiter.18.annū poſt Chr̄i aſcēſionē,cōciliū illud
factū fuiſſe. Hoc nihil cōtra nos,imo cōtra te plurimū facit,q̄ negas
Petrū potuiſſe in tāto tot annoꝝ ſpacio Romā diuertere. ¶ Ais q̄r- Nō diſcrepāt
to. Cui ergo maior hn̄da fides. Lucæne Euāgeliſtæ,an iſtis bellanti a Luca hiſtori
bus mutuo hiſtoricoꝝ ac theologoꝝ opinionibꝰ? Rn̄deo . Credēdū ci & theologi
eſt utiq̃ plus Euāgeliſtæ,q̄ q̄buſcūq̃ ab eo diſcordātibus . Sed ſatis
clare oſteſum eē arbitror,theologos & hiſtoricos,q teſtant̄ B. Petrū
Romæ fuiſſe,ibiq̃ cathedrā epiſcopalē tenuiſſe,ac ſub Nerone paſ-
ſum eſſe,neq̃ bellare(ut ais)inter ſe mutuo,neq̃ diſcrepare a ſacra
Lucæ hiſtoria. Dic em̄ ſi potes, Vbi negat Lucas q̄d illi affirmant?
Aut ubi aſtruit q̄d illi deſtruunt? At dicis,Lucā nō ſcribere, q̄d Pe- Nō oīa ſcrip-
trus ſcd'o aut q̄rto anno Claudij(ut hiſtorici dicūt & theologi)Ro- ſit Lvcas.
mā uenerit. Quid tū poſtea? Neq̃ etiā ſcribit Paulū poſt primā de-
fenſionē Romā rediſſe, Neq̃ itē ſcribit uel Andreā crucifixū,uł Bar
tholomæū excoriatū,uel B. uirginē Mariā in cœlos aſſumptā. Quid
ergo? Negabimus ne hæc & id genus ſexcēta,ob id,q̄a Luca non
ſunt ſcripta? O miſer rhetoricule,uade rurſus ad Pædotribas,ut diſ-
cas recte argumentari per locum ab authoritate . Quod ubi fece- Ignorantia
ris,protinus agnoſces(certo ſcio)oēs iſtas pſuaſiones meras eēſſ nu- Veleni.
gas & inſcitias. Quid em̄ aliud ꝑtendūt,niſi q̄ Lucas non ſcripſerit
Petrū Romæ fuiſſe,& q̄ Paulus eū nō ſalutauerit in ep̄la,nec dixe-
rit eū aſtitiſſe ſibi corā Nerone? At quiſq̃s pueroꝝ audiuerit quintū
tractatū Petri Hiſpani, poterit ineptas has tuas argumētatiōes ri-
dere ac deludere,uidēs eas cōtra pſcriptū dialectices procedere ne- Rudis argu-
gatiue ab authoritate. ¶ Ais quinto. Q. ſi id neceſſario mihi dabit̄ mentator.
ut Claudij primū nono aut undecimo impii anno Petrꝰ Romā ue
nerit &c̄. Sed q̄s ſanæ mētis id tibi dabit? Nos em̄ cū Euſebio & Hie
ronymo affirmamus Petrū ſcd'o anno Claudii Romam ueniſſe,hoc

eſt.11.aut.12.anno)ſecũdũ aliã & aliã,in mẽſiũ dierꝫ q; adiectiõe aut
omiſſione,annorꝫ calculationẽ)a paſſione dñi. At dicis,eũ poſtea an
no a paſſione dñi.17.aut.18.uiſum eẽ Hieroſolymis in cõcilio. Quid
tũ amplius? Nunqd intra ſex aut ſeptẽ annorꝫ ſpaciũ,nõ potuit e Ro
ma Hieroſolymã ſemel redire? Quæ eſt ergo neceſſitas, ut dem9 ti-
bi,Petrũ añ.9,aut.xi. annũ Claudij Romã nõ ueniſſe? Vbi hoc dicit
Paulus? ubi Lucas? Sed dicũt(inqs)eũ affuiſſe Hieroſolymis in Cõ
cilio,Quid tũ? Affuit & Paulus,q tot antea pagrauerat ꝓuincias,
& urbes. Sicut igit̃ nõ ſequit̃,Affuit in eo Cõcilio Paulus,ergo nõ-
dũ uenerat in Cyprũ,in Pãphiliã,in Lycaoniã,Pergen,Iconiũ,aut
Antiochiã,Ita minie q̃q; ſeqt̃,affuit Petr9,ergo nõdũ uenerat Romã
aut Antiochiã. Videſne tãdẽ,q̃ rudis ſis argumẽtator? ¶Perſua.III
Multa hic nugaciter & uane deblacteras,ad oſtẽdẽdũ id q̃d ultro cõ-
cedimus,ſcilicet,Priſcillã & Aquilã chrianos fuiſſe,qñ eos in epl'a ad
Romanos ſalutauit apl'us. De reliqs aũt nõ ita cõſentimus tibi.
¶Ais primo. Deniq; ne nono qdẽ anno illuc uenire potuiſſet eiuſdẽ
Diſcordat a ſeipſo Velen9 — impij, Trãquillus in Claudio eſt author,q chrianos tũc tpis Roma
fuiſſe pulſos ſcribit. Mira eſt profecto improbitas tua,impudẽtia-
q; nimirꝫ cæca. Sup̃ em̃ retuliſti primũ annũ Claudij in octauũ a paſ
ſione Chri,Qũo igit̃ hic nonũ eiuſdẽ Claudij refers in annũ.18.aut.
19.aut forte.20.a paſſione Chri? Nõ em̃ puto te hic expulſionẽ e Ro
ma & Cõciliũ in Hieruſalẽ,in idẽ referre tp̃s. Cũ hoc ſit p ſe manife-
ſtũ,nõ potuiſſe Petrũ ſimul eodẽ tpe & expelli Roma,& eẽ in Hieru
ſalẽ. Videbaris tibi aũt ſup̃ belle demõſtraſſe,Petrũ añ illi9 cõcilij an
nũ nõ potuiſſe Romã diuertere,Et qa ꝓgrederis ad ulteriores ãnos,
uideris expulſionẽ e Roma,nõ in.18.ſed in.19.aut i.20.annũ a paſſio
ne Chri referre. At ex tua cõputatiõe,i q̃ primũ annũ Claudij refers
in octauũ a paſſione Chri,q̃q̃ pperã & falſo,anno.19. Chri paſſi,non
correſpõdet.9.ſed.12.annus Claudij. Videſne igit̃ q̃ cito diſcordes a
te ipſo? ſi nõdũ uides,cõputa in digitis,ea q̃ ſup̃ circa initiũ ſcdæ p-
ſuaſiõis poſuiſti. Nos tñ referẽtes ſcd̃m annũ Claudij in.11.aut.12.an
nũ a paſſiõe Chri,utiq; nonũ eiuſdẽ Claudij in.18 aut.19.annũ a paſſi
Oro.li.7.c.4. — one Chri referim9. Vñ ait Oroſi9,anno eiuſdẽ nono,expulſos per
Act.xv.xvi. xvij. — Claudiũ urbe Iudæos,Ioſeph9 refert. Q? aũt expulſio illa facta ſit
poſt habitũ Hieroſolymis Cõciliũ,liqdo apparet ex hiſtoriæ ſacræ
Expulſio Iudæorum poſt concilium — enarratiõe. Nã Paulus a cõcilio dimiſſus,redijt Antiochiã,ubi aliq̃-
diu cũ Barnaba demorat9 eſt,facta aũt diſſentiõe inter ipſos,aſſum
pto Syla,abiẽs inde Paulus,pambulauit Syriã & Ciliciã,dein pue-
nit in Derben & Lyſtrã,inde trãſeũtes Phrygiã & Galatiæ regionẽ,
p Myſiam deſcẽderunt Troadẽ,inde in Macedoniã transfretantes,
in pleriſq; urbibus p̃dicantes,nõ paucis quidẽ diebus (Theſſaloni-
cæ em̃ p tria ſabbata diſſeruit de ſcripturis in ſynagoga, & Philippis
poſt plagas uirgarꝫ etiã in carcere detẽtus fuit)uenerũt inde Athe-
nas. Poſt

nas. Poſt hæc aũt egreſſus Paulus ab Athenis(inqt Lucas)uenit Co Act.xviij.
rinthũ. Et inueniẽs quẽdã Iudæũ, noie Aquilã, Põticũ gñe, q nuper ue
nerat ab Italia, & Priſcillã uxorẽ eius, eo ꝙ ꝑcepiſſet Claudius diſce-
dere oẽs Iudæos a Roma, acceſſit ad eos, & qa eiuſdẽ erat artis, mane Verba Sueto
bat apd eos & opabat. Sed de his ſatis. Nũc uideamꝰ q̃ iprobe abu niȷ
taris vbis Suet. quis pauciſſimis, ſic ei ait, Iudęos ipulſore Chr̃o, aſſi-
due tumltuãtes, Roma expulit. Ecce Suet. ait Iudęos tumltuãtes ex-
pulſos eẽ. Tu vo dicis eũ ſcribere Chr̃ianos tũc tpis Roma fuiſſe pul
ſos, Ille tñ nõ dt, chr̃ianos, Nec dt, Tũc tpis. Geminũ ẽ igit in tã pau
cis uerbis mẽdaciũ tuũ. Impudẽtiſſime deinde calũniaris de igno- Calumnia in
rantia doctiſſimũ uirũ Oroſiũ, tanq̃ acta apl̃oꝝ, & Paulinas epiſto- Oroſium.
las nũq̃ legerit, Scȝ, tu Saxobohœme iſta legiſti, & Oroſius ꝑſ byter
a Hiero. & Auguſtino tãtopere laudatꝰ, ea nõ legit. O linguã calũ-
niatricẽ, iãpridẽ meritã, ut ꝑcidat & in fruſta ſecet. Cur nõ dubita-
ret(q̃ſo)Oroſius, an etiã chr̃ianos iuſſerit expelli Claudiꝰ? Idẽ ne eſt
dicere chr̃ianos & Iudæos tumultuãtes? De his aũt loquit Trãquil-
lus, nõ de illis. Parũ em̃ cõuenit aut decet, Chriſtianos aſſidue tumul
tuari. Adde, ꝙ quidã codices hñt, impulſore Chr̃o, non impulſore
Chr̃o. Tu Pauli allegas epl̃am, tanq̃ añ illã expulſionẽ fuerit ad Ro
manos data, Cũ ipſe paulo poſt, circa initiũ quintæ ꝑſuaſionis fatea Velenus ſibi-
ris eã, poſt utrãq; ad Corinthios epl̃am, ſcriptã eſſe, Añ illã uero ex- ipſi contrariꝰ.
pulſionẽ, neq; uenerat Corinthũ apl̃us, neq; ullã ad eos literulã ad-
huc ſcripſerat. Et ſi uerba ſalutationis ꝑpẽdas, facilime tuũ agnoſces
errorẽ. Dicit em̃, Salutate Priſcillã & Aquilã, adiutores meos i Chri Rom.ult.
ſto Ieſu, q ꝓ aia mea ſuas ceruices ſuppoſuerũt. Nũc oñde nob, ubi
adiuuerint apl̃z, añ illã expulſionẽ Iudęoꝝ a Claudio factã, aut ubi
ceruices ſuas ꝓ aia Pauli ſuppoſuerint antea. Profecto ſi diligẽtiꝰ in Act. xviij.
ſpiceres acta apl̃oꝝ, nõ ita ꝓterue calũniareris Oroſiũ. Nã & de Aq Aqla qñ factꝰ
la eiuſq; uxore iuſtiſſime dubitãt, an fuerit chr̃iani, anq̃ Corinthi ac- eſt chr̃ianus.
ceſſerat ad eos Paulꝰ. Nõ ei dr̃ ibi fr̃, nõ diſcipulꝰ, nõ chr̃ianꝰ, ſȝ ſim-
pliciter Iudęꝰ, & ne id itelligas eũ gñe potiꝰ q̃ religiõe Iudęũ dici, ſub
iũgit cõtinuo, Põticũ gñe. Rõnabil̃r itaq; dubitare qlibet ꝑt, an chr̃i
anꝰ fuerit Aqla, a Petro forſitã Romę cõuerſus, añ illã expulſionẽ.
An vo Iudęus ꝑmãſerit, donec acceſſerit ad eũ Paulus. Q, ſi dicas,
Paulũ nõ acceſſiſſe ad Iudęos, reclamabit tibi & Lucę hiſtoria, & eiꝰ i
epl̃is atteſtatio. Vbiq; ei diuertebat ad Iudęos, & i ſynagogis eoꝝ ꝑ- Expl̃ſio Clau
dicabat, ut ip̃os ad Chr̃m cõuerteret. Vaniſſima ẽ igit ꝓbatio tua, ꝑ diȷ nihil ꝓbat
ea, q̃ pꝰ expulſionẽ illã cõtigerũt, uelle oñdere Aqlã añ expulſionez cõtra Petrũ
fuiſſe chr̃ianũ, Et adhuc uanior ẽ ꝓbatio, ꝑ Aqlã oñdere chr̃ianos ſil
cũ Iudęis Romę expulſos fuiſſe. Siue tñ expulſi tũ fuerit chr̃iani, ſiue
nõ, potuit nihilominꝰ Petrꝰ, & añ & poſt expulſionẽ Romã uenire.
Nemo em̃ dt Iudæos aut chr̃ianos ꝑpetuo fuiſſe Roma ꝓſcriptos,
aut pulſos, neq; cõſtat de ullo anno Claudij, q̃ toto nullum habuerit

Roma Iudæũ aut chriſtianũ. Q, ſi crudeliſſimæ Neronis, Domitia-
ni, Traiani, Veri, Seueri, Decii, & Diocletiani proſcriptiones, carce-
res, metalla, uincula, tormẽta, beſtiæ, ignes, cruceſq;, ac oĩm pœnaꝝ
mortiũq; gña, nõ potuerũt chr̃ianis Romã ꝓhibere aut claudere, q̃-
to min⁹ illa ſimplex Iudæoꝝ aut etiã chr̃ianoꝝ ſub Claudio expul
ſio, ſine chr̃ianis Romã eẽ fecit? Nõne ingẽs erat chr̃ianoꝝ Hieroſo-
lymis, lapidato Stephano, ꝑſequutio? Nõ tñ oẽs inde fugierũt, man
ſerũt ſaltẽ apl̃i. Ita em̃ Lucas ait. Facta eſt aũt in illa die ꝑſecutio ma
Act. viij. gna in eccl̃ia, q̃ erat Hieroſolymis, & oẽs diſꝑſi ſunt ꝑ regiones Iu-
dææ & Samariæ, p̃ter apl̃os. Simplex ne igit̃ illa expulſio prohibu-
it aut exterruit Petrũ, p̃cipuũ & fortiſſimũ apl̃oꝝ, ne Romã ueni-
ret, Quẽ a Hieroſolymis antea nõ poterãt abſterrere minæ, cõtu-
meliæ, interdicta, uerbera, carcereſq; phariſæoꝝ, põtificũ, ſeniorum
atq; etiã Herodis regis? Aut Claudiũ Iudæos expellẽtẽ ſolũ, nõ etiã
cruciantẽ, ꝑtimuit Petrus, q nõ timuit crudeliſſimũ Neronẽ, tot im-
maniſſimos cruciatus infligẽtẽ? Sed lõgior ſum q̃ decreueram.

Elũbes ꝓbationes Veleni. ¶ Ais ſecũdo. Et ne qs dubitet, chr̃ianos eos fuiſſe, addit Lucas ĩ cal-
ce, ca. 18. dicẽs. Iudæus qdã Apollo noĩe &c̃. Neq; nos Velene dubi-
tamus, Aquilã & Priſcillã chr̃ianos fuiſſe, qñ expoſuerũt Alexãdri-
no illi Iudæo diligẽtius uiã dñi. Dubitamus aũt, an tũ chr̃iani fuerĩt
qñ uenerũt ab Italia, anteq̃ acceſſerit ad eos Paulus. Quid prohibet
igit̃ eos in principio capitis. 18. Iudæos fuiſſe, Per Paulũ aũt cõuer-
ſos, in fine capitis eiuſdẽ ꝓ chr̃ianis recte & ſine dubio haberi? Non
em̃ fruſtra aut ocioſe manebat apud eos Paulus. Sedit aũt ibi (inqt
Lucas) annũ & ſex mẽſes. Videſne igit̃, q̃ friuolæ & elũbes ac nuſq̃
ſibi cohærẽtes ſint ꝓbationes tuæ? ¶ Ais tertio. Et hoc totũ caput
declarat, Priſcillã & Aquilã chr̃ianos ex Iudęis factos, Roma una cũ
alijs expulſos fuiſſe. Nõ dicis ueꝝ Velene, Percurre totũ caput, nuſ-
q̃ tñ inuenies, eos chr̃ianos ex Iudęis factos fuiſſe, qñ Roma pellebã
tur Iudæi. Quid, q̊d nuſq̃ etiã dr̃, eos ſub expulſionẽ Romæ fuiſſe?
Textus em̃ ab Italia, nõ e Roma, eos ueniſſe nuꝑ cõmemorat. Dubi
um igit̃ eẽ p̃t, Romæ prius fuerint, an uero Romã primũ tẽderẽt, at
q; ita expulſionis fama abſterriti, retro ceſſerint ex Italia Corinthũ.
Quis ſcit em̃ ubi añ expulſionẽ illã fuerint? Erat qdẽ Põticus genere
Aquila, ubi aũt habitauerat, qñ ab Italia uenit Corinthũ, nõ decla-
rat ſacer hiſtoricus. ¶ Ais quarto. Qđ iteꝝ docẽt Paulinę lr̃æ, q̃s no
uiſſime iã ad Timothæũ ſuũ miſerat. Saluta (inqt) Priſcillã & Aqui-
lã. Libet mihi Perſianũ illud rñdere, O curas hoĩm, O q̃tũ in reb⁹ in-
Perſ. ſaty. pri. ane eſt. Ad qd q̃ſo has adducis nugas? Quis negat eos, poſteaq̃ mã-
ſit apud eos Paulus, chr̃ianos fuiſſe? Quid hoc impedit Petrũ, ne Ro
Platy. de uitis pontificum. mã ueniſſe credat? Quid, q̊d Platyna in Sixto primo refert hũc Aq
lã eẽ, iuxta q̊rundã opinionẽ, q ſecũdã poſt. 72. interp̃tes trãslatio-
nẽ fecerit Bibliæ, de Hebraica lingua in Græcã? Sed nihil iſta ad ꝓ-
poſitũ.

Poſitū. Tu allegas nouiſſimā Pauli epl'am, & dubitatio nō eſt de il-
lo tpe, ſed de eo, q̊ primū ad Priſcillā & Aquilā acceſſit Paulus, an tū
chr̄iani iā erant, an uero a Paulo ad Chriſtianiſmū ſint inducti & cō
uerſi. Sed & hoc neq; probat, neq; reprobat, Petrū Romā ſub Clau
dio ueniſſe. ¶ Ais qnto. Quid reſtat igit̄ dicere, q̄ Petrū ad nonum
uſq; Claudij annū, Romā nō ueniſſe? Huic indoctæ illationi tuæ iā
ſup ſatis rn̄ſum eſt. Nā & an̄ & poſt nonū Claudij annū, potuit Pe-
trus, ſicut reliq, tā Iudæi q̄ Chr̄iani, Romā uenire, ſæpiuſq; abire &
redire. Q, ſi nōdū es cōtentus, oñde mihi primū, q̄to tpe ſine chriſti-
anis & Iudæis fuerit Roma ſub Claudio. Tunc latius tibi rn̄debitur
Nūc ulteriori reſponſo ad iſta opus nō eſt. ¶ Ais ſexto. Qui ſi poſt-
hac aliqn̄ Romā uenerit, ac. 25. illic delituerit annis, Veſpaſiano eius
imputaret̄ martyriū. Qd de tā benigniſſimo erga oēs principe, cre-
dere nefas eſt. Et nemo eſt oim, q hoc affirmare audeat. Nos annos — Anni. xxv. Petri Romæ
25. qbus Petrus Ro. eccl'iæ p̄fuit, cōputamus, Excluſiue qdē ab an-
no ſcd'o Claudij uſq; ad ultimū annū Neronis, Incluſiue uero ab an
no Claudij. 4. ad. 14. annū, hoc eſt ultimū Neronis. Nō aūt incipim9
ab. 8. aut. 9. aut. x. anno Claudij, qa nemo ſic incipit, nec quiſq̄ Veſ-
paſiano martyriū Petri (ut recte ais) imputat. Cur ita? qa nemo a-
deo friuole, ſicut tu, cōtra oēs loqui audet, Nec quiſq̄ eſt tibi ſil'is, tā
cōfeſſæ p orbē terrar; ueritatis adeo temerarius & impudēs impu-
gnator, qm̄ totius mūdi cōfeſſione & cōſenſu, martyriū Petri Nero-
ni, nō Veſpaſiano, imputat. Q; bonus aūt ſis tu Chr̄ianus, loque — Malus chr̄ianus Velenus.
la tua manifeſtū facit. Religioſule qdē ais hic, nefas eē, de Veſpaſia-
no id (hoc eſt Petri necē) credere. Et adeo ſacroſctūs eſt apud te iſte
princeps, ut nemo ſit oim, q hoc affirmare audeat. Atqui nefas apd
te nō eſt, dicere, B. Petrū Romā nunq̄ ueniſſe, nō ibi tenuiſſe cathe-
drā, nō eē ibi crucifixū, nō a Nerone occiſum. Quid ita? qa rhetorcu
lo uileſcit piſcator, grādeſcit impator, Nec putas tibi nefas eē, dice-
re Ro. pōtificē Antichr̄m, Beſtiā, Cerber;. At nefas eſt apud te, non
ſolū dicere, ſed etiā credere uel ſuſpicari leuiter, ſub Veſpaſiano ue-
ro Ethnico, Petrū paſſum fuiſſe, Qd nos q̄q; nō dicimus nec ſuſpica-
mur, nihil dubitātes, Petrū ſub Nerone crucifixū eē. Nō tn̄ conti- — Martyres ſub Veſpaſiano.
uuo nefas eē ducimus, ſi dixerimus, ſub Veſpaſiano Linū, Petri ſuc-
ceſſorē, capitali (ut refert Platyna) affectū eē ſupplicio, & Apollina-
rē, Petri diſcipulū, ſub eodē principe, horrrēdiſſimis cruciatibus, nō
ob aliud, niſi ob fidē Chr̄i Rauenæ necatū eē. Qua igit̄ religione tā-
tope colis Veſpaſianū? Nunqd melior fuit Traiano aut Antonino
Pio, aut Alexādro Seuero? At q̄ti martyres ſub his principibus ſunt — Petrū delituiſſe.
interempti? Quid ergo unū excipis Veſpaſianū? Cur adeo cōtem-
ptim dicis de B. Petro, ſi. 25. illic delituerit annis? O pbæ religionis
uirū, ſed nō delituit ibi clariſſimū illud eccl'iç lumē (ut impijſſime de
rides) qa nō p̄t (ut ait ſaluator) ciuitas abſcondi, ſupra montē poſita,

Neq; accendũt lucernã,& ponunt eam ſub modio,ſed ſuꝑ candela-
brum,ut luceat omnibus qui in domo ſunt.

¶Perſuaſio quarta.

Ne creſcat mihi rñſio in immẽſum,breuiꝰ poſthac rñdebo, p̃ſertim
ad hãc ꝑſuaſionẽ,q̃ tã nihil efficit,q̃ plurimis utit̃ uerbis uane & abſ
Inepꝰ ſophi- q; mẽte.¶ Ais primo.Pergamus iã ex ordine oſtẽdere,ne ad.xx.q-
ſta Velenus. dẽ annũ,poſt Chr̃i paſſionẽ,Petrũ Romã uenire potuiſſe. Cur ita?
Quia Paulus(inqͫs)poſt tres annos a cõuerſione ſua,uenit primum
Hieroſolymã uidere Petrũ,& mãſit cũ eo diebus.15.deinde poſt in
Gala.ij. tegros(hãc uocẽ tu addis,nõ Paulus).14.annos,iterꝫ aſcẽdit Hiero-
ſolymã,ubi rep̃it Petrũ,Iacobũ & Iohãnẽ.Et ſic certũ ẽ(inqͫs)illis.17.
annis Petrũ Hieroſolymis & in collimitaneis regionibꝰ ſeſe cõtinu-
iſſe,nec unq̃ Romã receſſiſſe.Ah demẽtiſſime ſophiſta,qͫs te ſic docu
it inferre? Vis breue reſpõſum? Ecce tibi,Nego cõſeq̃ntiã, Potuiſſet
em̃ Petrus(ſi neceſſariũ ſibi uiſuꝫ fuiſſet)intra.17.(ſupra dicebas.18)
annos non ſolũ ſemel,ſed etiã ter aut ſexies,ſæpiuſq; a Hieruſalẽ Ro
mã recedere,ire & redire. Quæ ergo ſcriptura,aut qͫs author dicit Pe
Nõ mãſit Pe- trũ.17.annis mãſiſſe Hieroſolymis & in collimitaneis regionibus?
trus in Iudæa Quis hãc ei dederat legẽ? Si alijs apl'is lõgiꝰ intra tot annos recedere
xvij.annis. licuit,cur nõ licuiſſet & Petro? ſi Paulus tot interim regiones, urbes
Act.xiij. xiiij. & inſulas ꝑagrauit, cur Petrus ne ſemel qdẽ p' tot annos potuiſſet
uenire Romã? Si dixeris eũ(ut ĩeptiſſima q̃q; dicere nõ uereris) clau
dũ fuiſſe aut decrepitũ,potuiſſet nihilominus nauigio(ſicut & Pau-
lus poſtea)Romã uenire. Videſne igit̃ q̃ certũ ſit q̃d infers? qͫs tã ſtul-
tã illationẽ admittat? Nolo hic dicere,q̃d nõnulli,nõ.17.ſed.14.ãnos
ad ſecũdũ Petri & Pauli colloquiũ,a paſſione dñi cõputãt. Nolo itẽ
Act.ix. illa afferre, q̃ ſuꝑ his Lucas in Actibus,& Hieronymus in cõmenta-
rijs in epl'am ad Galatas referũt & diſceptãt. Nolo te arguere,quod
Deute. iiij. cõtra diuinũ p̃ceptũ,ad ſacra uerba apl'i ſuꝑaddis hoc adiectũ in-
tegros,& q̃d ſup̃ nõ.17.ſed.18.annos cõputaſti. Oĩa iſta, ut p̃mittis,
trãſeo,ſꝫ nego ſtolidiſſimã illã cõſequẽtiã, Hãc ꝓba p̃mũ, deĩn po-
ſtula reſpõſum. ¶ Ais ſecũdo. Demũ poſtq̃ Petrus aliquãdiu citra
Paulũ moraret̃,Antiochiã ueniẽs,in eũ incidit,quẽ ille acerrime il-
Petrimaſtiges lic obiurgauerit,& idẽ in faciẽ reſtitit &c̃.Ita uos qdẽ dicitis impij Pe
Lutherani, trimaſtiges,& Zoili põtificũ,Sed ubi ẽ ſcriptũ, ꝙ Petrũ acerrime ob
iurgauerit Paulus? Nõne tu ipſe mox in fra inq̃nta ꝑſuaſione dicis,
ꝙ Paulus obſeruãtiſſimus erat Petri,& nihil honoris ei non deferre
ꝓ ſua canicie & apl'atus hanore debuerat? Qualis aũt honor ẽ,acer-
rime obiurgare? Si errabat Petrus,nõ poterat corrigi,niſi acerrime
obiurgaret̃? At neq; meritꝰ erat Petrꝰ,ut acerrime obiurgaret̃,neq;
ita ĩmodeſtꝰ aut ſuꝑbus erat Paulꝰ,ut ſeniorẽ & principẽ apl'orꝫ a-
cerrime obiurgaret, Cũ ſcribat Timotheo, Seniorẽ ne increpaueris,
I. Timo.v. ſed obſecra ut patrẽ. Qm̃ uero hæc q̃ſtio,neq; ꝓbat,neq; reprobat ꝓ-

po ſitum

poſitũ, An ſcꝫ Petr⁹ Romã uenerit, relinq̊ eã, & remitto eius diſcuſſi-
onẽ & ſanã intelligẽtiã ad eas ep̃las, q̃s ſup̱ ea mutuo ſibi miſerunt
Auguſt. & Hieronym⁹. Et ne ſup̱bias nimiũ, de hac Pauli rep̃hẽſiõe Euſe. in hi. ec.
adijcere libet hic uerba Euſebij in hiſt. eccle. Clemẽs (inq̃t) in q̃rto diſ li. i. ca. xiiij.
putationũ libro Cæphæ mẽtionẽ facit, de q̊ Paul⁹ dixit. Cũ aũt ue- Gala. ij.
niſſet Cæphas Antiochiã, in faciẽ ei reſtiti. Et dixit eũ unũ eẽ ex. 70.
diſcipulis, cognoĩe Petri ap̃li. Sed eſto certiſſimũ, Antiochiæ ip̃m Pe Reprehenſio
trũ ap̃l'm a Paulo rep̃hẽſum eẽ, Quid hoc q̃ſo impedit Petrũ, ne añ Pauli nihil ad
aut poſt Romã uenerit? Sępe eñ iã dixim⁹ eũ. 12. anno a paſſiõe dñi rem.
Romã ueniſſe, Et cũ iñ rurſus redijſſet Hieroſolymã ad cõciliũ, potu
it utiq̨, Romã reuerſur⁹, Antiochiæ cũ Paulo aliq̃tiſp̱ manere. Quis
tibi aũt dixit, q̃diu Petr⁹ poſt cõciliũ mãſerit Hieroſolymis citra (ut
loq̃ris) Paulũ? q̃diu itẽ Antiochiæ cũ Paulo? Q̃uo igit̃ ex incerto tp̱e
facis duos aut tres annos? An nõ potuit uno eodẽq̨ anno Petrus (ſi
ita expediẽs fuerat uiſum) e Roma ad cõciliũ uenire, & morari aliq̃
diu & ibi & Antiochiæ, rurſus iñ Romã reuerti? Potuit ṽo & m̃lto
diuti⁹ ĩ necẽarijs eccl̃iæ negocijs & cauſis, Hieroſolymis & Antiochię
aliiſq̨ in locis morari, priuſq̃ Romã redierit. Quis ſcit? friuola eſt igit̃
coniectura & temeraria aſſertio tua de. xx. annis a paſſione domini. Stolid⁹ argu-
¶ Ais. 3. Ad hæc, Poſt Ch̃ri aſcẽſionẽ, nõ mox Paul⁹ Ch̃m agnouit mentator Ve-
nimirꝫ q dũ Stephan⁹ ſaxis obrueret̃, mortẽ ip̃ſi⁹ in delicijs habuerat lenus.
&c̃. Ego (ita me de⁹ amet) nũq̃ cõperi tã ſtolidum ĩter diſertos argu
mẽtatorẽ, Quid obſecro cõuerſio Pauli facit ad cathedrã Ro. Petri?
Accipe q̊t uis annos, nõ tñ recte ex his inferes, Petrũ Romã nõ ueniſ
ſe q̊cũq̨ anno. Quęſo te, qđ obſtitiſſet Petro (ſi neceſſariũ aut expedi
ens fuiſſet uiſum) ne Romã ueniret eodẽ anno, q̊ cõuerſus eſt Paul⁹?
Aut qđ p̱hibuiſſet eũ, ſc̃do poſt aut tertio, aut q̃rto, aut q̊cũq̨ alio, a Conuerſio
cõuerſiõe Pauli, anno, Romã (ſi uoluiſſet) uenire? Dic tñ, ſi audes, q̊t Pauli.
ſunt anni ĩtermedij, ul' a paſſiõe dñi ad lapidationẽ Stephani, uel ab
hac uſq̨ ad cõuerſionẽ Pauli? Quid, ſi dicerẽ ĩtra. 12. mẽſes hęc oĩa fa
cta eẽ? Scriptura qdẽ id nõ exprimit, ex anniuerſaria tñ, p̱ oẽs orbis
terrarꝫ eccl̃ias, celebritate & memoria, manifeſtiſſime cõſtat, primo Act. ix.
Ch̃rꝫ in Martio crucifixũ eſſe, Deinde Stephanum in Decembri la
pidatũ, Paulũ uero mox ſequenti menſe, dũ adhuc ſpirans (ut ait Lu
cas) eſſet minarꝫ & cædis in diſcipulos dñi, in itinere proſtratũ & con
uerſum eſſe. Celebrat eñ eccleſia feſtũ conuerſionis eius decimagn
ta die Ianuarij. ¶ Ais quarto. Verum demus hoc aduerſariis, ꝓ Pe-
trus anno. xx. Romã appuliſſet, Iã ad. 13. uſq̨ annũ imperii Claudii
ille aduentus prorogaretur. Quod ſi huc (inquis) trahant̃. 25. anni,
quibus Rom̃. moderatus eſt eccleſiam, interim Veſpaſiani tẽporib⁹
eius mors irrogaret̃. Quod om̃es omniũ hiſtoricorꝫ libri, ut falſiſſi-
mũ auerſant̃. Primũ. Quid q̃ſo das, ꝓ nemo te rogat? Quis eñ no
ſtrũ ait Petrũ. 20. anno a paſſione dñi Romã primũ ueniſſe? Qđ ſi

B. Petr⁹

B.Petrus.25.annis moderat⁹ eſt(ut ipſe q̊q; ais)eccl'iã Ro. Qũo di-
putas,eũ Romã nunq̃ ueniſſe? Quæ rurſus de dilecto tuo Veſpaſia-
no allegas,nihil cõtra nos faciũt,q̃a nõ illũ,ſed Neronẽ facim⁹ paſſi-
onis & necis B.Petri authorẽ. Q̃d aũt dicis,oẽs hiſtorias id,ut falſiſſi
mũ,auerſari , nihil cõtra nos,Ego tñ ne unũ q̃dem ſcio,q̃ apte dicat
falſum eẽ,ꝙ Petrus ſub Veſpaſiano ſit paſſus. Scio aũt cõplures,qui
aſſerũt eũ ſub Nerone(ſicut nos dicimus)paſſum. ¶ Ais q̃nto. Pro
ducamus huc Ro.imꝑatoꝝ tꝑa &c̃. Q꞉ incerta ſint imꝑatoꝝ tꝑa, ſa
tis cõſtat ſup̃ ex duobus exẽplis. Vno de anno Neronis,altero de an
nis Claudij,q̃ adeo diuerſimode a diuerſis aſſignant̃. Nõ p̃t igit̃ in
eiuſmodi annis mathematica certitudo haberi, Nõ tñ impugno hic

Errat Velen⁹ circa annos Tyberij

q̃ aſſignas,imꝑatoꝝ tꝑa,uno excepto Tyberio,quẽ oẽs 13.annis im
ꝑaſſe affirmãt. Cur tu igit̃ dicis,Chr̃m anno Tyberij.18.paſſum eſſe,
Tyberiũ ṽo poſt paſſionẽ Chr̃i annis tribus imꝑaſſe? 18. & tres nõ fa
ciũt.23.ſed ſolũ.21.Diſce igit̃ rectius cõputare ex Euſebio,q̃ Tybe-
rij imꝑio poſt paſſionẽ Chr̃i,q̃nq; annos facit reliq̃s.

¶Perſuaſio quinta.

Ridenda pueris perſuaſio

Quinta ꝑſuaſio apud te q̃dẽ ineluctabilis eſt,apud me ṽo uel pueris
ridẽda,ſolubiliſq; & explodẽda. Nõ eñ aliud q̃ hãc p̃fert argumẽta
tionẽ Paul⁹ in ep̃la ſua ad Romanos data,nõ ſalutat Petrũ, ergo Pe
trus nõ fuit tũc tꝑis Romę. Nõ uides bone uir,te argumẽtari hic ne

Exẽpla negatiue ab authoritate.

gatiue ꝑ locũ ab authoritate? Vt aũt planius p̃uitatẽ rõnis tuæ intel
ligas,Ex q̃bus exẽplis tibi oſtẽdã. Nõ ſalutauit Paulus Iohãnẽ Euan
geliſtã in ep̃la ſua ad Epheſeos. At nõ ſequit̃,Ergo nõ fuit Epheſi Io-
hãnes Euãgeliſta. Itẽ,Nõ ſalutauit Iacobũ ap̃lm in ep̃la ad Hebręos

Gala.pri.

Sed nõ ſequit̃,Ergo nõ fuit tũc Hieroſolymis Iacobus. Itẽ ad Gala-
tas ait. Poſt annos tres ueni Hieroſolymã uidere Petrũ,& mãſi apd'
eũ diebus.15. Aliũ ap̃loꝝ uidi neminẽ,niſi Iacobũ fratrẽ dñi,Ecce di

An Paulus uiderit matrem domini.

cit. Veni uidere Mariã,nec dicit,Vidi Mariã matrẽ dñi. Quid ergo?
Nunq̃d ꝓbe hinc inferes,Ergo nõ fuit tũc Hieroſolymis mater dñi?
Neq; itẽ ſequit̃,Ergo Paulus nõ uidit matrẽ dñi. Quis eñ credat ita
cõtẽptui fuiſſe Paulo glorioſam uirginẽ Mariã,ut q̃ndecim diebus
Hieroſolymis exiſtẽs,nõ curauerit illã uidere ac uenerabil'r saluta-
re? Attñ nõ eſt alicubi ſcriptũ,neq; in ep̃lis Pauli,neq; in actib⁹ ap̃lo
rũ,ꝙ Paulus aut Lucas uiderit matrẽ dñi,aut ſalutauerit eã. Nõ eñ
oĩa ſunt ſcripta,Et ſciũt pueri,cõtra artis rõnẽ eẽ,ab authoritate ne-
gatiue argumẽtari. Quid, ſi Paulus magnos illos fideliũ p̃poſitos
Petrũ Romæ,Iohannẽ Epheſi,Iacobũ Hieroſolymis,ſeorſum pecu-
liarius ac magis familiariter ſpecialibus epiſtolijs(q̃lia & ad Senecã
ipſius eẽ ferunt̃)ſalutauerit? Grãdes eñ ep̃las plebi & cõitati deſti-
nauit. Amicis aũt & colũnis eccl'iæ decuit honorifice ꝑ ꝓprias &
ſpeciales lr̃as ſalutatiõis officiũ impẽdere. An hoc factũ ſit , neſcio.
Nuſq̃ eſt ſcriptũ,Multa aũt facta ſunt,q̃ nõ ſunt ſcripta. Quocunq;
igitu

igit̃ tp̄e ſcripta ſit ad Romanos ep̄la, nō probat nec reprobat Petrū
Romā ueniſſe. Tu autē falleris ex ignorantia dialectices.

¶ Perſuaſio ſexta.

Hæc ꝑſuaſio & falſum affirmat de Narciſſo, & ueꝝ negat de Petro.
¶ Ais primo. Accedit & iſtud ad corroboradū &c̄. Iā diximꝰ nō ua
lere argumētationē iſtā. Nō ſalutat Petrū in ep̄la ad Romanos Pau-
lus, ergo nō fuit tūc tp̄is Romæ Petrus. Tū ꝗa argumētat̃ negatiue
ab authoritate, Tū ꝗa fieri potuit, ut ſeorſum ſpeciali ep̄la ſalutatus
fuerit Petrus, ꝗ exhortatiōe & inſtructiōe grādis ep̄lę nō indigebat
Fieri itē potuit, ut eo tp̄e Petrus alioꝗ abierit, uel ad cōponēdā pacē
inter diſceptātes, uel ad fundādas aut cōfirmādas eccl̄ias, quēadmo
dū & antea abierat Hieroſolymā ad Conciliū. Neq; itē Paulus poſt
primā defenſionē ſuā cōtinue Romæ ꝑmāſiſſe credit̃, ꝗuis nusꝗ̃ ſcri
ptū ſit, q̊ abierit, aut ꝗd interim fecerit. Putat̃ tñ abijſſe in Hiſpanias
ꝗa ſcripſerat ad Romanos, Per uos proficiſcar in Hiſpaniā, Vñ iteꝝ
dico. Nō oīa ſcripta ſunt, ꝗ̃ geſſerūt ap̄li, ideo prorſus nihil ualet ar-
gumētari ſuꝑ ijs negatiue ab authoritate. Vtiq; nō ſederūt ocioſi u-
no in loco, abierūt & redierūt, q̊cūq; & qñcūq; expoſtulabat nec̄itas
¶ Ais ſecūdo. Ambroſius dicit ſe legiſſe, Narciſſum illo tp̄e Romæ
p̄ſbyteꝝ fuiſſe &c̄. Primū. Nō d̄t Ambroſiꝰ, Narciſſum Romę p̄ſby
teꝝ fuiſſe, imo dicit, ꝙ p̄ſens nō erat. Deinde. Nō d̄t, fuit, ſed d̄t fu-
iſſe. Tertio dic tu nob̄, Cur Paulꝰ nō Narciſſum ſalutat ip̄m, ſed eos
ꝗ ſunt ex domo Narciſſi, ſi Narciſſus Romæ (ut ais) p̄ſbyter erat? Et
ſi tātus erat ſup̄ cæteros (ut aſtruis) Narciſſus, Cur nō ſalutat Paulꝰ
oēs ꝗ erāt ex domo eiꝰ? Cur adijcit, ꝗ ſunt in dn̄o? Cur alijs tā egre-
gia apponit Epitheta Paulꝰ, & Narciſſum noīat adeo ſimpliciter? Si
ſup̄ cæteros fideles erat Narciſſus, cur habuit aliq̊s in domo ſua in-
fideles? Sic em̄ ait Origenes. Vident̃ ꝗdē plures fuiſſe ex domo uel
familia Narciſſi, ſed nō oēs in dn̄o fuiſſe. Et ideo addidit, eos ſalutan
dos ꝗ ſunt in dn̄o, Hoc eſt (inꝗt Ambroſius) q̊s ſcitis dignos eſſe ex
his ſalutatione mea, ꝗ in dn̄o poſuerūt ſpem ſuā. ¶ Ais tertio. Q̄d ſa
ne nuperus Ro. p̄ſbyter neutiꝗ̃ faceret &c̄. Hic eſt mos Lutherano-
rū, cōuicijs & calūniis poetice q̊ſlibet ad ppl̄m traducere. Quid miꝝ
ſi hic Ro. pōtificē uocas, nō ep̄m, nō patriarchā, nō papā, ſed ꝑ con-
tēptū nuperū Ro. p̄ſbyteꝝ, quē ſup̄ uocaſti Antichr̄m, Beſtiā, Cer-
beꝝ? Si tm̄ ualeres ſcripturis & rōnibus, q̃tū uales maledictis & blaſ
phemiis, grauis ꝓfecto & dura foret nobis hæc pugna, Nūc ꝗa rō-
nes tuæ nullius ſunt momēti, facillima eēt nobis cōgreſſio, ſi nō tan
tis offenderet̃ uniuerſa eccl̄ia iniurijs. ¶ Ais q̃rto. Hic ſcito eſt opus
apud primitiuā eccleſiā nullos fuiſſe, qui dicerent̃ ſummi pōtifices
Cardinales, Patriarchæ, Archiep̄i Nēpe, q̃ duos ſolū eccl̄iaſticos ha-
buit ordines p̄ſbyteros uidelicet & diaconos &c̄. Iſta ꝓfecto nec ꝓ-
bant nec reprobāt Petrū Romæ fuiſſe, ſed ſolū uexādi nouādiq; ſtu-

Nihil ad rē ꝙ Paulꝰ in ep̄la ad Ro. nō ſalutauit Petrum

Ro. xv.

De Narciſſo cōtra Velenū

Mos Lutheranoꝝ calūniari

De ſummo pontifice.

dio a te ꝓferũt. Scio, ex q̃ pharetra ſagittas iſtas ꝓfers, nẽpe ex ep̃la B. Hieronymi ad Euagriũ, de q̃ tãtã ſumis cõtra Ro. eccl̃iã fiduciam Sed neq; Hieronymũ, neq; loca ꝑ eũ allegata recte intelligis Vbi ei dicit Paulus, Petrus, aut Hieronymus, ꝙ apud primitiuã eccl̃iã nulli fuerint ſummi põtifices? Paulus ꝓfecto ſæpiſſime põtificis meminit in ep̃la ad Hebræos, Et Hieronym⁹ in p̃dicta ep̃la ait. Vt ſciamus traditiones ap̃licas ſumptas de ueteri teſtamẽto, ꝙ Aaron & filiĳ eius, atq; Leuitæ in tẽplo fuerint, Hoc ſibi Ep̃i & p̃ſbyteri & diaconi uendicẽt in eccl̃ia. Quis aũt neget Aaron ſummũ ſacerdotẽ & põtificẽ fuiſſe? Licet id ꝑ q̃tuor poſt Geneſim, libros, ſæpe ac pſpicue

Petrus princeps ap̃lorum (ſi qs dubitet) cognoſcere. Et qd eſt aliud princeps ap̃loꝝ, q̃ ſummus põtifex? Quiſqs aũt uel actus ap̃loꝝ, ul' Pauli ad Galatas ep̃laꝫ legerit, minime poterit negare, Petrũ fuiſſe principẽ ap̃loꝝ, Qd' & Euãgelica lectio frequẽter inſinuat, cũ alias, tũ aptiſſime in ultimo

Iohan. ult. capite Iohãnis, Qñ dicit ei dñs, Symõ diligis me plus his? Paſce oues meas. Et dato, ꝙ in ſcripturis nulla fiat (q̊d inficiamur) ſummi pontificis mẽtio. Non tñ oportet, nũc q̊q; nomẽ illud obliterare. Quanta em̃ habet eccl̃ia ꝑ traditiones ap̃licas, q̃ in Canone Bibliæ non ſunt ſcripta? Et quis ligauit ap̃loꝝ ſucceſſorib⁹ manus, ut nõ poſſint aliq̃ cõſtituere, q̃ pri⁹, neq; ſcripta, neq; tradita fuerũt? Vides ne igit̃ iteꝝ puerile argumẽtũ tuũ, ab authoritate negatiuũ? Vis em̃ arguere, Nõ fuerũt in primitiua eccl̃ia ſummi põtifices, ergo nec nũc eſſe debẽt. Cur nõ arguis eadẽ rõne, Nõ fuerũt tẽpla, nec feſta ſctõꝝ in Primitiua eccl̃ia, ergo neq; nũc eẽ debẽt? Sed qd ego tã multis ſtoli-

Nõ duo tantũ fuerũt ordĩes eccleſiaſtici. dũ repello cõuiciũ? Q, aũt ſubiũgis, duos ſolũ eccleſiaſticos ordines in primitiua eccl̃ia fuiſſe, Hoc nõ dicit ibi Hieronymus neq; Paul⁹, Et tu iteꝝ peccas, arguẽs negatiue ꝑ locũ ab authoritate. Q; uis em̃ de reliqs ordinibus nõ eſſet (ut eſt) apta ſcriptura, tñ authoritas eccleſiæ, Cypriani, Hieronymi, Ambroſii, Auguſtini &c̃. longe maior eſt, q̃ ut nouæ nugacitati tuæ ſubiaceat. Porro quiſqs legerit eccleſiaſticã Hierarchiã B. Dioniſii, aut ſaltẽ epiſtolã eius ad Demophilũ

Igna, ep̃la viĳ monachũ, is dubitare nõ poterit, dictũ tuũ nouitate falſiſſimũ eſſe.

Multi ordĩes eccleſiaſtici Atq; ut paucis te cõuincã, Ecce tibi uerba B. Ignatĳ, ap̃loꝝ diſcipuli, q ex Philippis ad eccleſiã Antiochenã ſcribẽs, circa finẽ ep̃lę ſic ait Saluto ſctm̃ p̃ſbyteꝝ ur̃m, Saluto ſanctos diaconos, & deſiderabile mihi nomẽ eius, quẽ reſeruaui poſt me in ſpũ ſctõ. Saluto ſubdiaconos, lectores, cantores, oſtiarios, laborãtes, exorciſtas, atq; cõfeſſores Saluto cuſtodes ſctãꝝ portaꝝ diaconiſſas q̃ ſunt in Chr̃o. Saluto ſuſceptrices Chr̃i uirgines. Saluto plebẽ dñi a minimo uſq; ad maximũ, & oẽs ſorores meas in dño. I nũc Velene, & duos ſolũ ordines

Nõ fuit Rom̃ ep̃s Narciſſus fuiſſe p̃dica. ¶ Ais qnto. Igit̃ hic ꝑ Narciſſum p̃ſbyteꝝ, ſeniorẽ aut Ep̃m Ro. eccleſiæ fuiſſe intelligimus &c̃. Primũ, nõ dicit Paul⁹ Narciſſum p̃ſbyteꝝ fuiſſe. Scđo, Licet Ambroſius fateat̃ eũ p̃ſbyterum

fuiſſe,

fuiſſe,nuſq̃ tñ uocat eũ Ro.eccłiæ p̃ſbyteꝝ.De B.Petro aũt aptiſſi⸗ Am.de ſacris
me dicit,ꝙ fuerit Ro.eccłiæ ſacerdos.Tertio.Neq; Hirenæus,neq; lib.iij.ca.pri.
Euſebius,nec Aug.nec Platyna,atq; adeo,p̃ter te unũ(q ſine ſcriptu
ra & ſine teſte loq̃ris)nullus authoꝝ ponit inter Ro.eccłię Ep̃os Nar
ciſſum.Quarto.Nõ oportet cõtinuo,ſi Narciſſus fuerit(q̃d nõ con⸗
ſtat)Ro.eccłiæ p̃ſbyter,ꝙ iã fuerit & Ep̃us eiuſdẽ eccłiæ. Hæc em̃
ſunt(ut recitat Euſebius)uerba B.Cornelij papæ ad Fabianũ Antio Euſe.in hi.ec.
chię Ep̃m.Neſciebat Nouatus,in eccłia catholica,unũ Ep̃m eẽ debe li.vi.ca.xxxiij.
re,ubi uidebat eẽ p̃ſbyteros.46.Quinto.Licet oĩs Ep̃s ſit preſ by⸗
ter.Non tñ econtra,om̃is preſ byter eſt Ep̃us.Id q̃d Hieronymus q̃⸗ I.Timo.v.
q; in p̃dicta docet epła.Et ex Pauli ad Timotheũ v̄bis q̄libet itelli⸗
gere p̄t,qñ dr̃.Aduerſus p̃ſbyteꝝ accuſationẽ noli recipe,niſi ſub du
obus aut trib⁹ teſtib⁹.His innuit utiq; iudicẽ,hoc ẽ Ep̃m,accuſato p̃ſ
bytero maiorẽ eẽ.¶Ais ſexto.Inſup Andronic⁹ & Iulias,duo e.72. Velenus con⸗
apłoꝝ nũero,ut Origenis eſt opinio,Romę ea tẽpeſtate fuerãt &c̃. tra ſeipſum.
Attẽde(q̃ſo)Velene,q̃to magis cõtra te,q̃ cõtra nos loq̃ris & alleges
Ecce Narciſſum conſtituis,cõtra oim opinionẽ Ro.eccłię Ep̃m,quẽ
tñ Paulus nõ ſalutat,Cur ergo p̃terijt eũ,ſi tãtus erat? Deiñ. Quiſq;
uel actus apłoꝝ,uel Pauli ad Timotheũ,& ad Titũ epłas legerit,du
bitare nõ p̃t,apłos eẽ,nõ ſolũ p̃ſbyteris,ſed & ciuitatũ Ep̃is,maiores
& eminẽtiores fuiſſe,utpote qui & p̃ſbyteros & Ep̃os p ciuitates or Andronic⁹ &
dinabant,& cauſas eoꝝ iudicabant,accuſationẽ eoꝝ recipiẽtes. Cũ Iulias nobiles
igit̃ Andronicus & Iulias fuerit,non ſolũ apłi,ſed etiã nobiles(ut ait in apłis.
Paulus)in apłis.Quid eſt,q̃d tu eis in Ro.Ep̃atu p̄ponis Narciſſum?
Ecce Narciſſum Paulus nõ ſalutat,nõ cõmẽdat,nullo honorat epi⸗
theto,inter tã effuſas alioꝝ laudes,imo reddit eũ ſuſpectũ,ꝙ nõ fue Cõtra Narciſ
rit chr̃ianus,q nullo dignat̃ eũ(ſicut cæteros)uł b̃nuolẽtię,uł hũani ſum ſuſpicio.
tatis,ne ſalutationis q̃dẽ officio,ſed ſalutat eos,q ſunt ex domo Nar
ciſſi,q ſunt in dño.Quis igit̃ nõ ſuſpicet̃,uł uiolẽta(ut aiunt iurecon⸗
ſulti)p̃ſumptiõe, Narciſſuʒ iſtũ nõ fuiſſe fidelẽ Chr̃i,ſʒ Gẽtilẽ aliquẽ
opulẽtũ & magnę familę ciuẽ Ro.ex cui⁹ domo aliq̃s,q crediderant
in Chr̃m,iuſſerit ſalutari apłs? Si em̃ fidelis erat Narciſſus, cur non
ſalutabat̃ a Paulo? At ne friuola exiſtimet̃ iſta ſuſpitio, adduco ſiłe
ex eodẽ Paulo ad Philippẽſes dictũ.Salutãt(inq̃t)uos oẽs ſcti,max⸗
ime aũt q de Cæſaris domo ſunt,utiq; infidelis & paganus erat Cæ Phi iiij.ult.
ſar,erãt tamẽ ſancti & fideles de domo eius.Cur igit̃ & hic non li⸗
ceat ſuſpicari,infidelẽ fuiſſe Narciſſum illũ(quẽ inter tot ſalutatos
noluit ſalutare apłus)ex cuius domo ſalutabant̃ ij,q erãt in dño?
¶Ais ſeptimo. Adde,Priſcilla & Aquila (ut Ambroſii ſuffragatur
authoritas)non ocioſe Romam uenerunt. Hoc & nos dicimus.Po
terant profecto uenire,præcipue propter Petrum,principẽ apoſto⸗
lorum,de quo tanta audierant præ cæteris apoſtolis, dici in Euan⸗
gelio, ut & illum audirent, de quo Paulus ipſe teſtabat̃ q̃d uenerit Gal.I.&.ij.

Hieroſolymã uidere Petrũ, Et ꝙ Paulo creditũ erat Euãgeliũ p̃putij
ſicut & Petro circũciſionis. Vides ne igit̃ & hanc allegationẽ magis
ꝓ nobis, ꝗ̃ pro te facere. Q. ſi tãta eſt apd̃ te (ut merito eẽ debet) B.
Ambroſii authoritas in cõiecturis, cur nõ credis eidẽ, nõ temuiter
(ut in his) cõiecturãti, ſed ſæpe ac firmiter affirmãti B. Petrũ Romæ

Blaſphemia in Petrum

fuiſſe? ¶ Ais octauo. Ea propter qd opus Roma tũc habuerit Petro
ueterano & iã uiribus defecto, nõ cõijcio. Scelerate apoſtata, ꝗ̃ urbs
in orbe terrarꝝ magis habuiſſet opus Petro ꝗ̃ Roma? Adeo ne inuti¬

Pli. in na. hiſt. lib. iij. ca. v

lis tibi uiſus eſt tãdẽ Petrus, ut eo nõ habuerit opus maxima Roma?
Improbiſſime rhetoricule, ea ſaltẽ lege de Ro. urbis magnitudine, ꝗ̃
ſub Veſpaſiano ſcripſit C. Plynius, de ꝗ̃ hæc nouiſſime addit uerba,
Niſi ꝙ expatiantia (inqt) tecta multas addidere urbes in prima re¬
gione. Diuidebat̃ aũt ipſa in regiones. 14. Et habebat (ut ait Marcel¬

Ad qd opus erat Petro Romæ.

linus) Thermas ad modũ prouinciarꝝ extructas, tam ſane ppłoſa, ut
Auguſtus cũ Tyberio filio ſuo cẽſum Romæ agitãs (ut ait Euſebi⁹
in Chronicis) inuenerit hoim nonagies, ter cẽtena, &. 70. milia. Et
tãta hoim multitudo, maxima (ne dicã ex oĩ) parte infidelis, Petro
nõ habuerit opus ad ſalutẽ? At Veteranus erat (inqs) & uiribus de¬
ſtitutus, ſcꝫ, portãda erãt ei illic onera, ſubuectãda plauſtra, fabricã¬
da arma, & alia id genus faciẽda, ꝗ̃ ſine corporis robore fieri nõ pñt
O ſtulte, ad iſta nõ egebat Petro Roma, ſed ad p̃dicandũ, ad plantan¬
dũ ſpiritałr, ad opandũ in uinea dñi uerbo & exẽplo, uirtutibus &
ſignis, ſicut fecerat antea ĩ minorib⁹ locis, Lyddę, Ioppę, Cęſareę &c̃
¶ Ais nono. Nẽpe cũ habuerit legitimũ preſbyterꝝ Narciſſum &c̃.
hoc p̃ter te nemo dicit, Et ſup̃ diximus, Narciſſum eo tpe aut nõ fu¬
iſſe Romæ, aut fuiſſe infidelẽ, & dato, ꝙ fidelis fuerit & p̃ſbyter, dix¬
imus ex Cornelio martyre, unũ epm &. 46. p̃ſbyteros Romæ fuiſſe
Et ſi fuiſſent tũc mille ibi p̃ſbyteri, nemo ſupfluus, nemo mãſiſſet in
tãta multitudine infideliũ cõuertẽdorꝝ ocioſus aut inutilis.

Impudentia Velenſ

¶ Ais decimo. Sed hoc citra oẽm cõtrouerſiã uerꝝ eſt, ꝙ Romæ tũc
tpis nõ fuerit. Ad hoc ſup̃ ſatis ſupq; reſpõſum eſt, Stulte infers con¬
ſeqũẽs ſine p̃miſſis, Puerił̃r petis principiũ, & dicis impudẽtiſſime,
citra oẽm cõtrouerſiã uerꝝ eẽ, de q̊ ſumma eſt inter te ſolũ & nos oẽs
cõtrouerſia, Et probas indocte, cõtra dialecticã, ꝑ locũ (ut ſæpe dixi¬
mus) ab authoritate negatiue. Et tñ audes improbiſſime cõtra nos
hic gloriari dicẽs. Hic tuſſiunt Romani Sycophantæ, nõ ſecus atque
indocti qq; cantores. Certe ſi corã diceres, dignã ꝓfecto auditur⁹ eẽs
uel cantilenã uel tuſſim. Iã pridẽ ſane meritus es, ut pro hac tuſſi tua
reddat̃ tibi, ſiue tuſſis, ſiue riſus Veſtæ & Vulcani. Præſupponis em̃
ſupbiſſime, ſatis te ꝓbaſſe, uſq; ad Neroniani impii tpa Petrꝝ Romę
nõ fuiſſe, ſed qualiter probaueris, nũc ſatis conſtare arbitror.

¶ Perſuaſio ſeptima.

Q̃to ſatius eſſet, te ſacras lr̃as nũꝗ̃ legiſſe, ꝗ̃ ipſas ſic ſꝑ ad prauũ ſen¬
ſum re

ſum retorquere? Quid em̃ aliud agis, niſi ut ubiq; des ſcandalum?
¶ Ais primo. Huc ꝑducã, q̊d & apl'us ad Galatas narrat. Creditum Galatas.ij.
eſt mihi Euãgeliũ ꝓputij, ſicut & Petro circũciſionis. Quaſi uero non
licuerit, uel Petro inter gẽtes, uel Paulo inter Iudæos euãgelizare.
Egregie ſane acta apl'oꝝ legiſti, Sed ne prolixius ſim, ſanã intelligẽ-
tiã huius allegationis ex Ambro. proferã. Petrũ (inqt) ſolũ noiat, & Amb. in epl'a
ſibi cõparat. Quia primatũ ipſe accepit ad fundãdã eccl'iã, ſe q̊q; pa Pauli ad Gal'.
ri mõ electũ, ut primatũ habeat in fundãdis gentiũ eccleſiis. Ita tñ,
ut & Petrus gẽtibus ꝑ̃dicaret, ſi cã fuiſſet, & Paulus Iudæis, Nã uter
q; inueniẽ utrũq; feciſſe. ¶ Ais ſecũdo. Tandẽ manifeſtat, q̃uo pact⁹
fuiſſet cũ Iacobo, Petro, & Iohãne in ſynodo &c̃. Vt res clarior fiat,
uerba apl'i ꝓpono. Dextras (inqt) dederũt mihi & Barnabæ ſocieta Gala.ij.
tis, ut nos inter gẽtes, ipſi aũt in circũciſionẽ, tm̃ ut pauperꝝ memo-
res eẽm⁹. Hic tu uir bone cõmittis fallaciã cõpõnis, referẽs hãc uocẽ Fallacia com-
Tantũ, ad priora, cũ referri debeat ad poſteriora. Similẽ ponit deci- poſitionis.
pulã phũs, ſub hac rõne, q̊d unũ ſolũ p̃t ferre, p̃t plura ferre. Itẽ. Qui Ariſt. li. i. Elẽ.
ſcit lr̃as nũc didicit eas. Egregiã ꝟo laudẽ ac triũphũ reportas ſi bo-
nos adoleſcẽtes & ſimplicẽ plebẽ, eiuſmodi fallaciaꝝ fucis & p̃ſtigijs
circũuenis. Nõ eſt igiẽ ſenſus hoꝝ uerboꝝ (quẽ tu p̃tendis) ut Pau-
lus inter gẽtes, Petrus aũt in circũciſionẽ tm̃. Sed ut Paulus p̃cipue
inter gẽtes euãgelizet, Petrus ꝟo inter Iudæos. Tm̃ ut pauperꝝ ſint
memores. Quid itaq; qa pauperes Hieroſolymis, uẽditis rebus oĩbus Act. iiij.
poſuerãt p̃cia eaꝝ añ pedes apl'oꝝ. Q̃d nõ legiẽ de ijs, q crediderãt Tm̃ ut paupe-
ex gẽtibus, Et fidelibus (ut hic ait Athanaſius) inter gẽtes minus in- rũ memores
feſti erãt infideles, q̃ fuerãt fidelibus Iudæi in Iudæa. Erãt em̃ (inqt) eſſemus.
Hieroſolymis cõplures credẽtiũ, q̊ꝝ bona direpta a ꝑfidis Iudęis fu
erant, ita ut neceſſariis ipſis ad uitã carerẽt. Q, ſi Ambroſii, Hieroñ.
Athanaſii, & Auguſt. expõnibus hic nõ acqeſcis, ecce tibi Paulũ ad Ro. xv.
Romanos & ad Corin. Probauerũt (inqt) Macedonia & Achaia col
lationẽ aliquã facere in paupes ſctõꝝ q ſunt in Hieruſalẽ. Placuit ei
eis, & debitores ſunt eoꝝ. Nã ſi ſpiritaliũ eoꝝ ꝑticipes facti ſunt gẽti
les, debẽt & in carnalibus miniſtrare eis. Itẽ. De miniſterio, q̃d fit in ij. Cor. ix.
ſctõs, ex abũdanti eſt mihi ſcribere uobis. Scio em̃ prõptũ aĩm ur̃m
pro q̊ de uobis glorior apud Macedones, qm̃ & Achaia parata eſt
ab anno p̃terito, & ur̃a æmulatio ꝓuocauit plurimos. Q, ſi Petrus Mendaciũ Ve-
& Paulus in ſynodo (ut ais) Hieroſolymitana inierũt pactũ eiuſmõi leni & pacto
Cur tu Petrũ potius, q̃ Paulũ cõtra pactũ ueniſſe arguis? Vbi enim
ſcriptũ eſt, Petꝝ poſtea p̃putij Euãgeliũ ſuſcepiſſe? Quoties aũt Pau Act. xvi.
lus poſt illã ſynodũ p̃dicauit in ſynagogis? Cur poſtea circũcidit Ti- Act. xvij.
motheũ? Cur Theſſalonicæ, ubi erat ſynagoga Iudæoꝝ, introiuit ad Act. xxi.
eos, & ꝑ Sabbata tria diſſeruit eis de ſcripturis? Cur deinde Hiero- Act. ult.
ſolymã rediẽs, aſſumptis q̃tuor uiris, uotũ ſup ſe hñtibus, purificat⁹
cũ illis intrauit in tẽplũ? Cur poſtremo Romã ueniens, poſt tertium

diē cōuocauit primos Iudęorꝝ,dicēs eis. Ego uiri frēs nihil aduerſus plebē faciēs aut morē paternū,uinctꝰ ab Hieroſolymis,traditꝰ ſum in manꝰ Romanorꝝ: Vbi nūc ſunt Velene,quæ fingis,pacta Petri & Pauli: ¶ Ais tertio. Quinimo,ſi circūciſionis fuerat apl's,qūo Romæ tot annis,ad Pauli uidemus illac aduētū,cū Iudæis nihil ei fuerat negocij: Ita tu qdē q̄ris,Nos aūt mutuo ex te q̄rimus. Quis dixit tibi, Petro Romę nihil fuiſſe negocij cū Iudæis: Cur antea,ipulſore Chrō (ut ait Sueto.)fuerāt Roma expulſi: Cur aduenięti Paulo(ut ipe ex Lucæ hiſtoria allegas)dixerūt,De ſecta hac notū eſt nobis: Videſne igit̄ q̄;friuole rurſus argumēteris negatiue ab authoritate: Quāuis igit̄ ſcriptū nō ſit in ſacris lr̄is,qdnā fuerit Petro cū Iudæis negocij Romæ, credibile tn̄ eſt ei plurimū;cū illis fuiſſe ibi,ꝑdicādo & laborādo negocij. Et cū Roma fuerit adeo magna,fieri potuit, ut nōnulli Iudæorꝝ fuerint ibi,q nūq̄ audiuerint Petrū. Itē,Fieri potuit,ut ij,q tertio die poſt Pauli aduētū aderāt,nō uiderint Petrū,aut nō fuerint

ſſ. ad Munici, L. Roma. lib. v. tit. pri. diu in urbe. Cū em̄ Roma eēt cōis(ut in legibꝰ q̊q; dr̄)patria,acceſſerūt & receſſerūt ex oī natione diuerſi,ut cuiq; neceſſariū fuit aut oportunū. Quid itē,ſi Petrꝰ ſub Pauli aduētū fuerit ex aliq̄ cā alibi q̄ Romę: Quis em̄ ſcit,ubi ſꝑ fuerit ꝑ annos. 25. cū neſciamꝰ,ubinā fuerit Paulꝰ,poſt primā defenſionē ſuā,ꝑ annos multo pauciores:

¶ Ais q̄rto. Quid ergo Romę,tāto tpis interuallo,fecerat Petrꝰ,ſi Iudæis ea q̄ a Paulo audierāt noua,& inaudita uidebāt: Forſitan torruerat caſtaneas,circūferēs eas(ut nūc fit)uicatim, clamitādo Cal-

Caldaroſt. daroſt. Sed rn̄de,& tu nobis. Quid fecit Paulus,poſt illū ſuū in urbē aduētū,uſq; ad horā ſuę reſolutōis: Quid Hieroſolymis glorioſa,dei genitrix Maria,poſt paſſionē dn̄i,ꝑ annos. 15: Nā. 5 (ut & Sabellicus cōputat)Claudij anno terras primū reliqt: Quid ibidē Iacobꝰ fr̄ dn̄i

Sabel. Ennei. vij. li. ij. ꝑ annos,30: Quid Iohānes Euāgeliſta Hieroſolymis & Epheſi,alijſq; in locis ꝑ annos a morte Chr̄i. 64: Cū Ephemerides & Annales earū rerꝝ non extent,qd tu improba interrogatiōe negas q̊d neſcis:

¶ Perſuaſio octaua.

Hæc ꝑſuaſio tātūdē facit,q̄tū aliæ,Negat̄ ſcʒ inaniter, & garrit friuole,nō aliud afferēs,q̄ argumētū(tibi uſitatiſſimū)ab autoritate negatiuū. ¶ Ais primo, Iā ad ea uſq; ꝑuenimꝰ tpa,qbus Paulꝰ ad Cæſarē appellauit. Qūo huc uſq; ꝑueneris,cōſtat,nēpe ꝑ meras inſcitias aut fallacias. Quid mirꝝ igit̄,ſi nihil efficias ulteriori progreſſu: Multa em̄ falſa ꝑſupponis. ¶ Ais ſecūdo: Nec ꝓfecto parua hęc erat māſio,ad quā Iudæorꝝ turbæ q̊tidie cōfluebāt. Vbi ergo ſunt pacta inter Petrū & Paulū,ſi q̊tidie in circūciſionis meſſem Paulꝰ falcem miſit: Quid,ſi & Petrꝰ apud Paulū in illū cōductū aliqn̄ uenit: At nō eſt(inqs)ſcriptū. Quid tū: Nūqd oia ſunt ſcripta: Neq; em̄ ſcriptuʒ eſt,uel Paulū aut Lucā uidiſſe Mariā,uł ipſam Hieroſolymis obijſſe atq; ide' in cœlos aſſumptā eē,Neq; itē ſcriptū eſt,Ioachim & Annā eiꝰ parētes extitiſſe. Quis igit̄ neget oia q̄ ſcripta nō ſūt: Potuit itē fi

eri,ut Petr⁹ tū alibi fuerit,uel Hieroſolymā,aut Antiochiā aut,alio ex neceſſaria cā ꝓfect⁹.¶Ais tertio. Pręcipue Galatis pſeudoapl'os retro a Chr̄i fide ac ſuis rudimētis abeūtib⁹,epl'am e Roma ſcribere nō dubitauit,fecit hæc ſecura tua aſſertio,ut plures obiter inſpexerim cōmētarios,authoreſq; ꝓbatos,ſi q forte aſſererēt,Paulū e Roma Galatis ſcripſiſſe,Nullū tn̄ inter trāſcurrēdū repperi,q diceret, ubinā Paul⁹ ad Galatas ſcribēs fuerit,p̄ter unū Athanaſiū,cui⁹ hæc ſunt ꝟba in eplæ argumēto. Galatę ſunt(inqt)Gręci,hi ꝟbū ꝟitatis primū ab apl'o acceperūt,ſ3 p⁹ deceſſū ei⁹ tētati ſunt a falſis aplis,ut in legē & circūciſionē ꝟterēt,Hos apl's reuocat ad fidē ꝟitatis, ſcribēs eis ab Epheſo. Huic ego authori credo,nō tibi,Tū qa ſæpiſſime & antea mētit⁹ es,Tū qa ſine oī teſte,ſcriptura & rōne temere id aſſeris Nec aliqd mihi occurrit ex oīb⁹ Pauli dictis indiciū,q̄ appareat ip̄m e Roma ad Galatas ſcripſiſſe. Qđ āt ex Epheſo ad eos ſcripſerit, & ſi mihi ſatis ac ſatis ſit autoritas B. Athanaſii,tn̄ & alia ſunt cōiecturarꝫ argumēta. Ait eī apl's. Miror,ꝙ tā cito trāsferimini ab eo,q uos uocauit ī grām Chr̄i. At mlto tardi⁹ fuit Romę Paul⁹ q̄ Epheſi, ideo cito illđ cōgruēti⁹ referī ad tp̄s,q̄ Epheſi,q̄ q̄ Romę degit apl's, Adde,ꝙ mlto frequēti⁹ fuit Epheſi,abiēs & rediēs,q̄ Romę,Ad hæc Epheſus lōge ꝓpinqor ē Galatię q̄ Roma. Poſtremo ſcribit ī actibus aplorꝫ Lucas,ꝙ Paul⁹ a Coritho cū Priſcilla & Aqla uenit Epheſu3 & igreſſus ſynagogā diſputabat cū Iudęis,& ꝓfect⁹ ab Epheſo,deſcēdit Cęſareā & Antiochiā,& facto ibi aliq̄to tp̄e,ꝓfect⁹ ē,pambulās ex ordīe Galatiā regionē & Phrygiā,cōfirmās oēs diſcipulos. Factū eſt āt(inqt)cū Apollo eēt Corinthi,ut Paul⁹ pagratis ſupiorib⁹ ptib⁹,ueniret Epheſum, & īueniret q̄ſdā diſcipulos,ingreſſus āt ſynagogā,cū fiducia loq̄baī p tres mēſes,diſputās & ſuadēs de regno dei Cū āt qdā īducerēt,& nō crederēt,maledicētes uiā dn̄i corā multitudīe,diſcedēs ab eis,ſegregauit diſcipulos,q̄tidie diſputās ī ſchola tyrāni cuiuſdā. Hoc āt factū ē p bieniū,ita ut oēs q habitabāt in Aſia audirēt ꝟbū dn̄i Iudęi atq; gētiles. Vides igiī Velene,q̄to ꝓbabili⁹ ſit,Paulū ad Galatas ex Epheſo,q̄ e Roma epl'a3 dediſſe. Ruit igit ħ fundamētū tuū oī cū ędificio ſupſtructo. Vt hęc ſcripſerā,uidi cōſuluiq; & Eraſmi nr̄i ęditionē,ubi & ī argumēto & ī fine epl'ę,gręce qdē ſcribiī,epla3 illā e Roma eē miſſam,Verꝫ ip̄e Eraſm⁹ latine ſcribit ī argumēto,teſtari ſua argumēta,epl'am ad Galatas ab Epheſo ſcriptā eē,Vbi āt ea argumēta habeāt,nō indicat,Et mihi obiter q̄rēti in ei⁹ ſcolijs,nuſq̄ occurrūt. Cæterꝫ,q̄cūq; ſunt illa,ꝓ nobis contra ſecuritatē tuā non uane pugnabūt, ſi recte nouimus Eraſmum. ¶Ais q̄to. In q̄ epiſtola Petri aliq̄t locis meminit &c̄. Friuola ſunt, q̄ hic dicis. Si em̄ ex Epheſo(ut iā patuit)ad Galatas ſcripſit Paul⁹,Cur Petri noīe,q ſecū nō erat,ſalutaret illos Cur diceret Petrū ſibi Romę collegā eē,cū ipſe Paulus nondum fuiſſet Romæ? Quomō ſubſcriberet Petrus epl'æ Pauli,qui tam lōge(interiacētib⁹ maris tractib⁹)

Epl'a ad Galatas ab Epheſo ſcripta.

Gala.pri.

Act.xviij

Act.xix.

Authoritas Pauli.
Galat. primo.

ab eo diſtabat? Proba primũ, ep̄l'am ad Gala. e Roma datã eẽ. Deĩde
oſtẽde, Petrũ fuiſſe tũ ſimul cũ Paulo. Tertio affer cauſas cur maiorẽ
debuerit Paulus de Petro in ea ep̄l'a mẽtionẽ facere q̃ fecit. Qũo ei
efficacius potuiſſet Paulus authoritatẽ ſuã declarare Galatis, q̃ qđ
ait, Paulus ap̄ſus nõ ab hoĩbus neq; p hoĩem, ſed p Ieſum Chr̄m, &
deũ patrẽ? Itẽ. Sed licet nos aut angelus de cœlo, e uãgelizet uobis,
p̄terq̃ q̄ euangelizauimus uobis, anathema ſit. Itẽ. Notũ em̄ facio
uobis fr̄es, euãgeliũ, q̊d euãgelizatũ eſt a me, q̄a nõ eſt ſcd̄m hoĩem.
Neq; em̄ ego ab hoĩe accepi illud, neq; didici, ſed p reuelationẽ Ie-
ſu Chr̄i. Et q̃ ſequunẽ. ¶ Ais quinto. Cæterũ, neq; in ea, quã ad Ephe
ſios Romæ ſcripſerat, ep̄l'a, ullã eius mẽtionẽ facit. Quid tũ? nõ uides
iteꝝ ſtolidã tuã cõtra dialecticen argumẽtationẽ? Tu ais, Nõ ſalutat
Epheſios Paulus noĩe Petri, ergo Petrꝰ nõ fuit tũc Romæ. Ego ſiſi ar
gutia dicã. Nõ ſalutat eoſdẽ noĩe Narciſſi, nõ Andronici & Iuliȩ, nõ

Stultæ conſequentiȩ.

Priſcillæ & Aquilæ noĩe, nõ alicuius deniq; noĩe eoꝝ, q̊ꝝ ingens eſt
in ep̄l'a ad Romanos Catalogus, Ergo nullꝰ iſtoꝝ fuit Romæ. Vides
ne q̃ ſtultæ ſint oẽs tuæ cõſequẽtiæ? Sed addis hic quẽdã p̄textũ, di

Salutandi conſuetudo

cens Pauli ſp alias fuiſſe cõſuetudinẽ, ut collegaꝝ ſuoꝝ noĩe, i Chr̄ʒ
credẽtes ſalutaret. Primũ, nõ dicis ueꝝ. Inſpice em̄ ep̄l'am ad Galatas
itẽ ambas ad Theſſalonicẽſes. Itẽ, priorẽ ad Timotheũ. In his oĩbus
ceſſat illa alioꝝ noĩe ſalutatio. Cur tu igiẽ dicis, alias ſp ita cõſueuiſ-
ſe Paulũ? Deinde. Et ſi alias ſp ita cõſueuiſſet (q̊d nõ eſt ueꝝ) Paulus
noĩatim recẽſere ſalutãtiũ catalogũ, in ep̄l'a tñ ad Epheſios optimo

Fpheſ. vi.

iure omiſiſſet. Quid ita? q̄a circa finẽ ſubiungit. Vt aũt & uos ſciatis,
q̃ circa me ſunt, q̄d agã, oĩa uobis nota faciet Tythicus, chariſſimus
frater, & fidelis miniſter in dño. Quẽ miſi ad uos in hoc ip̄m, ut co-
gnoſcatis q̃ circa nos ſunt, & cõſoleẽ corda ur̄a. Quid igiẽ opus fu-
iſſet, ſalutãtiũ noĩa lr̄is inſcribi, cũ poſſent cõmodius ore Tythici ꝓ-
ferri? Qđ ſi tu nobis dixeris, q̄d nã retulerit Epheſiis Tythicus, tunc
& nos dicemus tibi, q nã cũ Paulo fuerint tũc Romæ. Potuit adeſſe
Petrus. Potuit & nõ adeſſe tũc, euocatus forſitan eo tp̄e, q̊ Paulꝰ ad
Epheſios ſcripſit, in aliũ locũ, Quis ſcit? Stultiſſime igiẽ ex ĳs colli-
gis, Petrũ Romæ nũq̃ fuiſſe.

¶ Perſuaſio nona.

Tædioſus labor.

Siłr̄is farinæ eſt & iſta pſuaſio cũ ſupioribus. Quid aũt ſibi uolũt tot
p ſex aut octo pſuaſiones, crocitatus coruini, upupina cãtilena tam
crebro repetẽtes, nõ ſalutat, nõ ſalutat? Quis nõ ſummo afficiaẽ tæ-
dio, ad idẽ argumẽtãdi genus, idq; peſſimũ ac maxime puerile & ri
diculũ, toties rñdere? Certe niſi iã ultra mediũ rñſiõis ꝓgreſſus eẽm
oĩa lubẽtius proĳcerẽ & mea & tua iſta, uł in aquã, uł in ignẽ, ut ab

Vbiq; ſalutãtiũ nĩeꝝ ap ponere nõ eſt neceſſe.

hac moleſtia liberarer, q̃ diutius excruciar i ad nauſeã uſq;, tãinſul
ſis tuis argutĳs. ¶ Ais primo. Indicio ſunt, Petrũ tp̄e Pauli Romȩ nõ
fuiſſe, & lr̄æ, q̃s p Epaphroditũ ad Philippẽſes dederat ap̄l'us, in q̄bꝰ
multorũ

multorꝝ eos admonet &c̄. Quid audio Velene? Ergo ubicūq; mul⸗
torꝝ admonuit aliq̄s Paul⁹, debuerat adeſſe ei Petr⁹, de q̊ in ep̄la mē⸗
tionē faceret? In q̄ aūt ep̄la nō admonet multorꝝ? Quid obſecro phā
taſticis hmōi cōceptib⁹ ꝓferri queat ſtolidi⁹? Cæteri ꝑ ſeſe ſatis ha
buerūt in ep̄lis ſuis authoritatis, ut Iacob⁹, Iohānes, Dionyſi⁹, Igna⸗
tius, Clemēs, Polycarpus, Sother, Hirenæus, Cyprian⁹ & id gen⁹ cę
teri. Vnus Paulus, q nō ab hoībus neq; ꝑ hoīem, ſed ꝑ Ieſuꝫ Chr̄m
Galat. primo.
& deū patrē ap̄ls erat, neq; ab hoīe Euāgeliū acceꝑat aut didicerat,
I. Cor. xv.
ſed ꝑ reuelationē Ieſu Chr̄i, atq; plus oībus laborauerat, & in tertiū
ij. Cor. xij.
fuerat raptus cœlū, tā uilis & leuis authoritatis tibi in ſuis uidet̄ epi⸗
ſtolis, ut niſi ſubſcribat ei Petrus, aut niſi ſalutantiū farraginē appo⸗
nat, cōtra ep̄larꝝ ſuarꝝ legē feciſſe putet̄. ¶ Ais igit̄ ſecūdo. Res profe
Stulta admi⸗ ratio.
cto miraculo digna, ſi Petrus tūc Romæ fuerat, quēadmodū multis
iā annis inibi agere debuerat, qūo Chr̄i nomē tā moleſte a Paulo Ro
ma audierit. Hui q̄ grāde miraculū, ſcꝫ, una caſa, uillave aut un⁹ pa
gus, oppidulūve aut caſtrū erat Roma. Vbi oēs incolæ ſtatim audie
runt & intellexerūt, qd de Chr̄o p̄dicauerit Petrus an̄ aduētū Pauli
Tanq̄ v̾o poſt aduētū & p̄dicationē Pauli Roma nūq̄ moleſte audie
rit nomē Chr̄i. Nō ſub Domitiano Veſpaſiani filio, nō ſub Traiano
nō ſub Antonino, Seuero, Decio, Diocletiano &c̄ Quis igit̄ ad tātas
Nō delituit Petrus nec ti⸗ muit.
inſanias abſq; tædio rn̄deat? ¶ Ais tertio. Nū v̾o ocioſus tot annis
illic dilituerat, & Chr̄i occultauerat fidē Petrus, timēs, ne in eū ſæ⸗
uiſſet tyrānus? Rn̄deo. Minime profecto delituit fideliſſima illa ec⸗
cleſiæ lucerna, ſup̄ montē poſita. Nec timuit fortiſſimus chr̄ianę mi⸗
litiæ dux & anteſignan⁹ ullius tyranni, regisve, aut principis ſæui⸗
ciā, poſt acceptū ſp̄m ſctm̄, Tu uero uir impie ſup̄ dicebas nō habu⸗
iſſe Romā, q̊ tꝑe ad Romanos e Corintho ſcripſerat Paulus, opus Pe
tro, Veterano & iā uiribus defecto, cū habuerit Narciſſum, Andro
nicū, & Iuliā, Aquilā & Priſcillā. Nūc igit̄ & tu rn̄de nobis, q̊ miracu
lo Chr̄i nomē tā moleſte a Paulo Roma audierit, cū tāti antea fuerit
ibi Euāgelij, & p̄dicatores, & cooꝑatores? An nō plus & in pluribus
locis p̄dicare potuerūt tot excellētes fide & doctrina uiri, q̄ unus Pe
trus? Dic igit̄, qd eſt, ꝙ tā male poſtea de noīe Chr̄i audiuit Romæ
Paulus? Nū oēs illi delituerūt? Rn̄de igit̄ ipſe interrogationi tuæ ma
licioſiſſimæ. ¶ Ais q̄rto. Nā ſi annuatim Euāgeliū Romæ p̄dicaue⸗
rat Petrus, ea res nō debuit eſſe Paulo timori, ſiqdē Roma tot iā an⸗
nis antea Chr̄m patiētiſſime a Petro audierit. Heu me miſerꝝ, q ad
tantas ueſanias toto die rn̄dere, ex ſemel ſuſcepto negocio, cogor.
Dic q̄ſo, nō fuerat uſq; ad Diocletianū Romæ pluribus iā ſeculis, p̄⸗
Platy. in uita Marcelli. pp.
dicatū annuatim Euāgeliū? Cur ergo Marcellinus papa, tāto ſuꝑa⸗
tus eſt timore, ut idolis ſacrificauerit, anteq̄ ſecūdaria cōfeſſione ue⸗
nerit ſua ſpōte ad martyriū? Quis aūt dicit p̄ter te Romā patiēter (ne
dicā, ut tu, patientiſſime) a Petro Chr̄m audijſſe? Vbi eſt obſecro &

 frons &

frons & mens,imo & aures & oculi tui? Si patiẽtiſſime audiuit, cur
interfecit poſtea tot Chrĩ p̃dicatores & martyres? ¶ Ais qnto. Imo
Petr9 & Pau- quantũcũq; tumultuãte Roma,tyrãnus ad uindictã irritaret,in Pe-
l9 uno die paſ trũ primitus reſultaſſet hæc iniuria,utpote q caput eius negocij fu-
ſi ſunt. it.Dic tu igit Velene,in quẽ primitus reſultauerit pſecutionis iniu-
ria,deinde rñdebimus tibi. Nunqđ añ Petrũ occiſus eſt Paulus? Cur
pleriq; tuorꝫ,Petrũ multo añ Paulũ paſſum fuiſſe ferũt? Nos qdem
eodẽ die utrũq; apl'orꝫ,Nerone authore & pſecutore, interemptum
credimus,Nihilominus fieri potuit,ut in ea pſecutione plurimi añ
plurimi itẽ poſt apl'os martyriũ ſubierint. Quis pro certo affirmet,
Non formida q̊d in hiſtoriã certã nõ eſt relatũ. ¶ Ais ſexto. Ecqd igit formidarat
bat Paulus Paulus,ne faba hæc in ſuo(q̊d dr̃)caderet capite,nõ uideo. Quis đt
Philp.primo. hic formidaſſe Paulũ? An nõ dicit in primo eiuſdẽ epl'ę capite,Scđm
expectationẽ & ſpem meã,qa in nullo cõfundar? Itẽ,in oĩ fiducia,ſi-
cut ſp & nũc,magnificabit Chr̃s in corpe meo,ſiue p uitã, ſiue per
mortẽ? Itẽ,Mihi eĩ uiuere Chr̃s eſt,& mori lucrũ? Quid obſecro for
midat,hic Paulus? O linguã blaſphemiſſimã. ¶ Ais ſeptio. Ad hęc in
fine eiuſdẽ epl'ę ſubdit. Salutãt uos oẽs ſctĩ,maxĩe ṽo q de Cęſaris au
la ſunt,maxĩe ,pr̃ſus dicere debuit,Petrus,oĩm nr̃m ueluti qdã añſi-
gnanus. Tu ne uir irreligioſe & inepte,dicas Paulo,qũo đebuerit lo
q? Cur tu hic dicis,de Cæſaris aula,cũ ,pbatiſſimi qq; autores ĩ trãſ-
latione,& antiq̃ & noua đicũt de Cæſaris domo? Nũ aulæ Cæſaris
potius,q̃ domui ei9 inerãt ſctĩ & milites Chrĩ? Neq; uerꝫ eſt,qđ de-
buerit dicere,Maxĩe ṽo Petr9,qa neſcit an eo die,q̊ hãc epl'ã Paul9
ſcripſit,Petr9 in urbe fuit nec ne,Etſi fuiſſet,qs ,p certo affirmet,eũ
illa hora fuiſſe apđ Paulũ,ut ſuo noĩe Philippenſes ſalutari ſiuberet?
Videſne igit,q̃ ineptũ ſit cuculinũ cãticũ tuũ,Nõ ſalutat,nõ ſalutat?

¶ Perſuaſio decima.

Vnũ ubiq; ar Cantat & hæc upupa,Nõ ſalutat,nõ ſalutat,Egregi9 nimirꝫ rhetor,
gumẽtũ Vele. q tãta ṽborꝫ ingluuie pro mltis pſuaſionib9 uno utit argumẽto , &
Nõ ſalutat. eo qdẽ ieptiſſimo,& cõtra prima dialectices rudimẽta deblacterato
¶ Ais primo. Coloſſenſib9 p Tythicũ & Oneſimũ ſcribẽs Paulus in
receſſu epl'æ addit, Salutat uos Ariſtarchus &c̃.Ecce qa nõ ſalutat il
los & Petr9,ideo iterꝫ cõcludis,Petrũ Romæ nõ fuiſſe. Sed neq; Nar
ciſſus eos ſalutat,neq; itẽ Andronicus,Cur ergo hos potiꝰ, q̃ Petrũ
Romę tũ fuiſſe exiſtimas? An ṽo & hos nunc abnegas? forte & ipſi
ſunt tibi deſertores Pauli. ¶ Ais ſcđo. Vide qũo oẽs noĩatim enume
Rom.xvi rat,q tũc ei aderãt,& coopatores ei9 erãt in regno dei. Ita ne oẽs no-
minatim enũerat? Vbi ergo mãſit tu9 Narciſſus? ubi Andronic9 &
Hi ſoli ſunt ad Iulias,nobiles in apl'is? ubi Ephenet9,dilect9 Pauli,& primitiu9 A-
iutores mei. ſiæ in Chr̃o Ieſu? ubi deniq; uniuerſi,q̊s antea p epl'ã ſalutauerat &
&c. p̃conijs uarijs adornauerat apl's? ¶ Ais tertio. Quas ob res Paul9 đt
ĩ ſoli ſunt adiutores mei in regno dei. Quid ergo Petr9? Nũqd tãq;

Veteranus

Veteranus qdā ac emerit⁹ miles, in ociū tūc ſe recepat, ut nō pro ſua uirili euāgelicas adiuuaret ptes? Rñdeo. Nō nr̃a, ſed tua, uir blaſpheme, ſunt iſta v̄ba. Quid opus Roma tūc habuerit Petro, Veterano, & iā uirib⁹ defecto, nō cōiicio. Sed uideam⁹, q̄ egregie opituleť impietati tuæ v̄ba apl̃i, ꝗ ſoli ſunt adiutores mei ī regno dei. Primū, q ſunt ꝗ ſoli? Nōne hi tres, Ariſtarchus, Marcus, & Ieſus? Quid ergo fecit Epaphras? qd Lucas chariſſim⁹? qd Demas? Recepant ne iſti ſeſe in ociū? nā adiuuabāt partes euāgelicas? Nōne fateris ip̄e Lucā fuiſſe indiuiduū apl̃i comitē? Sed & Paulus ubiq; melius dat Lucæ, q̄ Demæ teſtimoniū. Ita em̄ ait in ſcd̃a ad Timot. epl̃a. Feſtina ad me uenire cito. Demas em̄ me reliqt, diligēs hoc ſeculū, & abiit Theſſalonicā, Creſcens in Galatiā, Titus in Dalmatiā, Lucas eſt mecū ſolus. Q, ſi nuda (ut ſoles) v̄ba ſeq̄ris, Lucā q̊q; nō ſp aſtitiſſe Paulo fateberis. Ita em̄ paulo inferius ſubiūgit idē apl̃s. In prima mea defenſione nemo mihi affuit, ſed oēs me dereliq̄runt, nō illis imputeť. Dñs aūt mihi aſtitit, & cōfortauit me. Qūo aūt debeāt hmōi dicta Pauli intelligi, nō ē p̄ſentis diſputatiōis, extāt cōmētarii authoreſq; ꝓbati eos cōſule, ne ſp ita delires ī cortice lr̃æ, tuæ prudētiæ innitēs. Qd āt hic dr̃ de trib⁹, ꝗ ſoli ſunt adiutores mei in regno dei, Nō pl⁹ cōtra Petrū, q̄ cōtra Narciſſum facit, qa de neutro fit mētio. Q, ſi rigorē ſeq̄ris uerborꝝ, Lucā q̊q; rapies in ociū, Quinimo & oēs apl̃os, ſil' cū. 70 diſcipulis & innumeros alios fratres & ſctōs. Paulus em̄ de trib⁹ hic dicit, ꝗ ſoli ſunt adiutores mei in regno dei, Nunqd uero ſolū Romę erat regnū dei? An v̄o multa erāt regna dei? Nunqd in uno militabat Paulus, in alio Thomas, in alio itē Andreas & Bartholomæus? Qūo aūt debeāt hmōi locutiones ſcripturarꝝ intelligi, pulcherrimis regulis & cōſiderationib⁹ declarat Iohānes Gerſon. De his aūt v̄bis Pauli ſufficiat nūc expoſitio Ambroſiana. Q, hi ſoli ex circūciſione adiutorio fuerūt ei, aſſentiētes & ꝑticipes ſnīæ ei⁹, ut iā circūcidi ulterius non debere p̄dicarent, Ideo ꝑticipes illos d̃t ſuos in regno dei, Circūcidēdū aūt eē, & ſabbata, & Neomenias ſeruādas p̄dicare, nō ſpiritale eſt, ſed terrenū. Et tm̄ de hiſce v̄bis Pauli. ¶ Ais. 4. Proin nō te habuit tūc Roma Petre, Nego cōſequētiā rhetor iprobiſſime, tū qa v̄ba Pauli peſſime itelligis, ut dictū eſt, tū qa tāta erat Roma, ut uel ſexcēti Petri & Pauli copioſam habuiſſent ad meſſem dñi ſegetē. Neq; erāt tūc tpis Romæ chr̃ianorꝝ tēpla, ut nūc. Vbi licuiſſet q̄tuor aut qnq; milib⁹ hoīm ſil' uno in loco p̄dicare v̄bū dei, q̊d certe ī theatro aut in foro aut ī circo fieri, neq; cōgruebat, neq; ꝑmittebať. Poterat igiť una ī domo, aut uno ī loco p̄dicare Paul⁹, in alio Petr⁹ ī alio itē Andronic⁹, & ī alio ali⁹. Nā ſi ter ſexcēti affuiſſent, facile repiſſent laboris materiā.

In ꝑſuaſ. vi.

Coloſ. iiii.

ii. Timo. iiii.

Coloſ. iiii.

Ambro. ī epi. Paul. ad Coľ.

In domib⁹ p̄dicauerūt Romę primi chriſtiani.

¶ Perſuaſio undecima.

Et qd hic habes, magne rhetor, niſi ꝙ nō ſalutat Petr⁹ in epl̃a Pauli? Nunqd uero in ea ſalutat quēpiā epūs tuus Narciſſus? Quid autem

 fuerat

fuerat Petro negocij cũ Philemone, ut neceſſario eũ ſalutaret in ep̃la Pauli? Quid, ſi in alia fuerit domo, forte & in alia platea & regione urbis, Petrus, q̃ Paulus, qñ ſcripta eſt illa ep̃la? Quid, ſi Paulus nihil de illo epiſtolio familiari dixerit Petro, qñ illud ſcripſit? Quid itẽ, ſi Petrus tũ euocatus, ex cã aliq̃ neceſſaria, fuerit in confinibus, oppi-dove propinq̃, qñ Philemoni ſcripſit Paulus? Quæ em̃ erat res tã ardua illius ep̃læ, ut ſine Petri aut ſubſcriptione aut ſalutatione tranſigi nõ potuerit? Tu tñ ex ſtultiſſimo hoc tuo argumẽtandi gñe (negatiuo ſcꝫ ab authoritate) grãdiſona inflatus bucca, exclamas ĩ hæc uerba. Proh pudet me tot ſeculoꝝ, q̃bus Paulinæ lr̃æ, tineis corroſę ſitu ac pedore fœdatæ, intra angulos delituerãt, paſſimq́ꝫ ab oib⁹ negligebant. O egregiũ uentris crepitũ, q tã probe ꝑcacat oẽs eccl̃iæ doctores, ſcꝫ, incognitæ fuerũt lr̃æ Paulinæ Ignatio, Tertulliano, Origeni, Cyp. Athana. Amb. Hieronymo, Aug. & id genus reliquis oibus, q affirmauerũt B. Petrũ Romæ fuiſſe. Vnus nũc tandẽ ſurrexit propheta nouus, q ſolus adeo multa Pauli loca uidet uel aptiſſime dicere, ꝙ nunq́ꝫ fuerit Romæ Petrus. Hic uero maxĩe. Quid ita? q̃a Philemonẽ nõ ſalutat Petrus, in ep̃la Pauli. Quid ego ad impudẽtiã uſq́ꝫ adeo ueſanã hic reſpõdeã. Vtinã obtegere mihi liceret hunc Germaniæ pudorẽ, ne uiderẽt & riderẽt reliquæ nationes

Crepitus Veleni.

¶Perſuaſio duodecima.

Quid ſibi uult tã lõga Neronis hiſtoria? Dic primũ, q̃to anno Neronis Romã uenerit Paulus, q̃to deinde dimiſſus, q̃to deniq́ꝫ reuerſus ſit. At ſi hæc certa nõ ſunt tibi, q̃ q̃ſo temeritate dicis tã ſecure, ꝙ p⁹ decẽniũ iterꝝ Paul⁹ in uincula relapſus ſit? Certe ſi Ioſæphũ de bello Iudaico, & Lucã in actib⁹ ap̃loꝝ pẽſiculatius inſpexeris, haud ita facile pronũciabis. Ioſæphus ꝓfecto ait. Reliq̃ Iudææ (q̃ ſcꝫ regno Agrippæ nõ erant ſubiecta) Felici ꝓcurãda dedit Nero. Fœlix ãt (teſte Luca) biennio expleto, ſucceſſorẽ accepit Portiũ Feſtũ. Q;diu ãt mãſerit ſub Feſto Paulus Cæſareæ, nõ ſatis cõſtat, Multos tñ dies cõmemorat Lucas, ꝑ q̃s Feſtus iã aſcẽdit Hieroſolymã, iã Cæſareã reuerſus, ſedet pro tribunali, in cã Pauli & Iudæoꝝ, interpoſita ãt appellatione a Paulo, cũ dies aliq̃t tranſacti eẽnt, uenit Cæſareã Agrippa rex, ad ſalutãdũ Feſtũ. Cũq́ꝫ dies plures ibi morarẽt, Feſtus regi indicauit de Paulo, Inde pulcherrima eſt illa Pauli corã Agrippa rege orõ. Quãtũ uero tp̃is inſumpſerit Pauli a Cæſarea ad urbẽ Romã nauigatio, q̃s facile definiat? Certe nõ breui tp̃e facta eſt toties mutatio nauiũ, toties ſtatio, iã cõtrarij uẽti, iã tẽpeſtas hinc inde nauẽ iactitans, mõ ad Syrtes, mõ in Hadriã, deniq́ꝫ & naufragiũ, & inſulare naufragoꝝ hoſpitiũ, tẽpuſq́ꝫ hyemãdi. Poſt tres em̃ mẽſes inde nauigauerũt, & diebus aliq̃t manſerũt Syracuſis, Rhegij, atq́ꝫ Puteolis, priuſq̃ Romã ꝑuenirẽ. Romæ aũt mãſit Paulus biennio toto in ſuo cõductu, docẽs cũ oĩ fiducia, ſine prohibitiõe. Nũc cõputa, ſi uis, iſta

An Paul⁹ p⁹ decẽniũ relapſus ſit in uincula.

Ioſeph⁹ de bello Iu. li. ij. c. x.

Act. xxiiij.

Act. xxv.

Act. xxvi.

Act. xxvij.

Act. xxviij.

uis,iſta tp̄a,& procul dubio inuenies in eis annos Neronis .5. nẽpe
bienniũ Fœlicis in Iudæa,bienniũ Pauli Romæ,mora itẽ Pauli Cæ-
ſareæ,tẽpuſq; nauigãdi & hyemãdi naufragĳq; utiq; poterũt apud
recte cõſiderãtes annũ cõſtituere.Qũo igit̃ dicis Paulũ poſt decen-
niũ iteꝝ in uincula relapſum eẽ,Nerone iã tyrãno,nõ imp̄atore ex-
iſtẽte?Certe qnq; & decẽ nõ faciũt.13.aut.14.ſed.15.Quis aũt dt Ne
ronẽ.15.ãnis imp̄aſſe?uariãt qdẽ autores,nemo tñ ei.15.annos attri- Ioſæp. de bel.
buit.Probatiſſimi aũt hiſtorici dãt ei,alĳ annos.14.alĳ minus. Ioſe- Iu li.v.ca.xi.
phus em̃ ait,Nero p̄emptus eſt,cũ p̄ annos.13.& dies.8.imperaſſet, Cõtrarius ſi-
Quis deinde dixit tibi,ꝙ Paulus ultimo primũ anno Neronis rela- bĳpi Velenꝰ.
pſus ſit in uincula?Inſpice q̃ſo uerba tua diligẽtius.Ais em̃,Hic igit̃
Neronẽ loqris,pro ſua erga oẽs bñuolẽtia,Paulũ tũc tp̄is dimiſit li-
beꝝ,Reliqs aũt nouẽ imp̄ĳ ſui annis,in oẽm luxũ,turpitudinẽ,trucu
lentiã ſe effudit.Qũo igit̃ ſubiũgis,ſæuiẽte iã Nerone,poſt decẽniũ
iteꝝ Paulus in uincula relapſus eſt?Quid ſtultius,q̃ Neroni nouẽ tã-
tũmõ annos a dimiſſione Pauli,reliqs facere , Paulo aũt decẽ inte-
gros(ais em̃ pꝰ decẽniũ)ãnos dare,ut ſub Nerone i uincl'a ẽ relapſus
Illius aũt dicti,in ep̄la.2.ad Timo.In prima mea defenſione nemo ĳ. Timo.iiĳ.
mihi aſtitit,ſed oẽs me dereliquerũt,haud una eſt expoſitio,Ambro Varia expõ
ſius em̃ p̄ defenſionẽ hic preſſurã & tribulationẽ intelligit . Athana- de prima defẽ
ſius & Chryſo.illud tp̄s intelligũt,q̊ primũ cõſtitutus fuit Paulus co ſione Pauli.
rã Nerone.Nemo fideles,q Paulũ ſolũ dereliq̃rant,tã grauiter,ut tu
facis,incuſat.Oẽs em̃ dicũt,id factũ eẽ timore,nõ malicia,nõ p̄fidia.
Vñ & ap̄ls ipſe ſubiũgit,nõ illis imputet̃.Q;aũt q̃ris,ubi tũc Petrꝰ
fuiſſe cẽſendus ſit?Rñdeo,nõ temere(ut tu ſæpiſſime facis) definio,
ꝙ neſcio,Dic tu,ſi potes,ubi tũc fuerit,cũ hoc nusq̃ ſit ſcriptum.
Qd aũt ſubiũgis,Romæ reuera nõ fuit,alioq Paulo cauſam pro ca-
pite apud Neronis tribunalia p̄oranti,& ſeſe defendẽti,eũ nõ adfu-
iſſe,iniquũ prorſus fuiſſet.Rñdeo,Nequaq̃ fuiſſe iniquũ,Petrum eo
tp̄e,& Romæ fuiſſe,& Paulo corã Nerone nõ aſtitiſſe.Primũ, qa &
Petrus adhuc hõ erat mortalis,q naturał'r timebat mortẽ,nã dñs ip
ſe p̄dixerat ei,Cũ ſenueris,extẽdes manus tuas,& alius te cinget, & Iohan. ult.
ducet q̊ tu nõ uis.Poterat igit̃ & Petrus,ſicut cæteri,naturali mor-
tis & tormẽtoꝝ timore,latitare tũc & fugere Neronis aſpectũ.De-
inde ,nõ tenebat̃ Petrus ſpõte obuiã ire lætho manibuſq; hoſtium.
Tertio,nihil profuiſſet Paulo apud Neronẽ Petri p̄ſentia . Quãtũ ei
ad cauſæ defenſionẽ p̄tinebat,Paulus p̄ ſeſe & eloquẽtiſſimꝰ erat &
oĩ prudẽtia inſtructiſſimus,nõ igit̃ egebat Petri patrocinio, Quãtũ
uero ad interceſſionẽ aut uim attinet, paup̄ & deſpectus fuiſſet apd'
Neronẽ Petrus,habitu Iudæus, religione chr̃ianus,natione Galilęus
paup̄,ſine p̄cioſo ueſtitu,ſine domo,ſine familia,nõ ciuis Ro, nõ mu
niceps,nõ aulicus,nõ p̄ſes aut p̄fectus,nullo mundi honore aut di-
gnitate cõſpicuus,Ad qd igit̃ aſtitiſſet Paulo apud Neronẽ, cum in

nullo potuiſſet eũ ibi iuuare? Quarto, magis poſſet uideri iniquũ, ſi Petrus abſq; neceſſitate, ſpõte adiiſſet cũ Paulo mortis periculũ, a Neronis tribunalia, quaſi appeteret mortẽ, ut ſic eccl'ia ſummis duobus uerticibus, paſtoribuſq; uno tp̃e, priusq̃ eſſet neceſſariũ, priuaret, Nõne iuſtius cogitare poterat, Melius eſt altero, q̃ utroq; p̃ſente orbari pupillos eccl'iæ, Si forte Paulus, q certe nõ ſponte, ſed uinct⁹ ad hanc neceſſitatẽ uenit, e medio ſublatus fuerit, nõ cõuenit, ut ego ſponte & ſine oĩ utilitate (cũ opẽ illi nullã prorſus apud Neronẽ ferre queã) in idẽ periculũ me dedã. Ne Chr̃s, q mihi maxime oues ſuas cõmiſit, puniat me, uelut ouiũ ſuarũ deſertorẽ. Quinto. Noluiſſet Paulus ipſe aſtitiſſe ſibi tũc Petrũ. Quid ita? qa ſciebat illũ & eccl'iæ eſſe adhuc neceſſariũ, & ſibi apud Neronẽ inutilẽ, Imo & nociuũ, qa minime grata fuiſſet Neroni p̃ſentia Petri, quẽ iã pridẽ oderat pro-

Lib. iii. hiſto. pter Symonẽ magũ (ut refert Egeſipp⁹) publice cõuictũ ab eo & cõfuſum, cũ fuiſſet Neroni chariſſimus, facile ꝑfecto foret, multo plures adducere rationes, niſi uitanda eſſet prolixitas

¶Perſuaſio tredecima.

Hic q̃q; rurſus negatiue arguis ab autoritate Quis igiť nõ afficiať tedio, toties r̃ndere ad unũ idẽq; argumẽtandi genus adeo ineptum? ¶Ais primo. Notũ eſt Lucã, indiuulſum toti⁹ ꝑegrinatiõis Paulinę fuiſſe ſociũ. Quõ ergo iã ꝓxime ſuꝑ dixit Paul⁹. In prima defenſiõe

ii. Timo. iiii. Lucas nõ ubiq; affuit Paulo. mea nemo mihi aſtitit, ſed oẽs me dereliq̃runt? Tu ỽo hic dicis. Nã cũ Oẽs etiã a Paulo defecerint, hic ſol⁹ nũq̃ ei nõ adhærebat, nõ minis, nõ uinculis, nõ ſexcẽtis ꝑſecutionib⁹ ꝑterrit⁹. Si ita eſt, cur Paulus afficit eũ iniuria dicẽs, Nemo mihi aſtitit, Oẽs me dereliq̃runt? Nihil ſane derogo meritis Lucæ, Fuit tñ & ipſe hõ, & potuit in ꝑiculo & ꝑſequutione, naturali mortis metu, interdũ pauliſꝑ fugere, p̃ſertim ubi nõ poterat iuuare. Neq; ſatis certũ eſt, an ꝑ oẽm ꝑegrinatiõnẽ fuerit ſꝑ cũ Paulo. Vbi eñ ſcriptũ eſt, q̃d fuerit cũ eo & Barnaba in Cypro? Vbi in Pamphilia? ubi in Lycaonia? ubi in Arabia? ¶Ais ſecũdo. Nullã tñ alicubi mentionẽ de Petro facit, An uel alloquio Paulũ aliq̃n dignatus fuiſſet toto hoc biennio, uel quid rerum Petrus Romæ fecerit interim, dũ Paulus uerbũ dei ardentiſſime il-

Nõ oĩa ſcripſit Lucas in actibus lic tum deprædicaſſet. Iam ſæpiſſime reſponſum eſt. Nõ oĩa ſcripſit Lucas, An non infinito plura, & dixit, & fecit Paulus, q̃ ſint ea, q̃

Act. xi. Lucas cõmemorat? An non dignæ uidebantur Pauli epiſtolæ, ut de ipſis fieret mentio in hiſtoria, ubi ſaltem & quando & quam ob cauſam fuerint ſcriptæ? Quid añ ſocietatem Barnabæ fecit Paulus Tharſi? Quid dixerit Antio chiæ toto deinceps anno? Quid poſtea dixit Hieroſolymis, quando ipſe ſimul cũ Barnaba ex Antiochia fratribus in Iudæa eleemoſynas attulerunt? Cur non ſcrpſit ſaluberri

Act. xviii. mos eius ſermones, quos poſtea Corinthi habuit per annum & ſex menſes? An uero nõ plura dixit & fecit Epheſi per bienniũ, in ſchola tyrãni

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

la tyranni cuiuſdā quotidie diſputans,q̄ Lucas narrat? Quid mirum igit,ſi & ea omiſit,q̄ Petrus cū Paulo Romę colloquut⁹ eſt & fecit?

¶Ais tertio. Qui uſq; adeo Pauli ſtudioſus fuerat,, ut quicquid hactenus de eo cōpererat,cuncta in ſuā hiſtoriā diligentiſſime congeſſerit. Iam diximus,Lucā nō cuncta,quæ de Paulo cōpererat,ī hiſtoriam retuliſſe. An uero non cōpererat,cū poſt conuerſionē abiſſe in Arabiam? Cur igit totius illius trienniſ & aliquot item annorū deinceps hiſtoriam,dictaq;,& facta Pauli omiſit? Cur non proſequutus eſt geſta Pauli uſq; ad eius mortē? Cur non expreſſit,ubinam fuerit,quidve egerit a biennio illo,quod Romæ peregit, uſq; ad eius paſſionē? Cur paſſionē tanti apoſtoli non adiunxit,cum multo minora narrauiſſet antea? Tu ne homo improbiſſime, cinis & lutū , legem & ſcribendi & loquendi dabis ſpiritui ſancto , cuius inſtinctu Lucas,& Euangelium & actus apoſtolorum perſcripſit? Mſta de Paulo Lucas omiſit.

¶Ais quarto. At quid hoc? Nonne non ſolū apocriphum , ſed plus q; falſiſſimum erit,Petum Romā ſecundo Claudiſ anno ueniſſe ibiq; uigintiquinq; annis epiſcopatū tenuiſſe,cuius Lucas in tam præſtātiſſima diligētiſſimaq; hiſtoria nullā mentionē facit? O ſcelus,non times,ne cœlitus tanta in B,Petrum blaſphæmia tua uindicet? Quid eſt(quæſo)plus q̄ falſiſſimum? Cur dicis Apocryphum,quod orbis terrarū uno ore per tot ſæcula confitetur? Cur autē id tibi falſum uidetur? quia nullam eius mentionē facit Lucas(inquis)in hiſtoria. ergo ne plus q̄ falſiſſimum eſt Paulū gladio occubuiſſe? Petrū in crucem ſublatum? dei genitricem in cœlos aſſumptam? Andream crucifixum? Quid em̄ de his ſcripſit Lucas in diligentiſſima illa hiſtoria Cum tamen tēporibus eius omnia iſta ſint facta? O ſceleratum rhetorem,qui ex dialectices ignorantia ſuperba præſumptione in tam impios delabitur errores. Blaſphæmia in Petrum

¶Perſuaſio quartadecima.

Neq; hic aliud agis,q̄ ꝙ negatiue iterū nugaris ab authoritate, non tn̄ ex Luca,ſed cuculino cantu rurſus ex Paulo, Quia nō ſalutat,non alloquitur,non uiſitat Paulum Petrus. At unde ſcis? quia nō eſt(inquis)ſcriptum, Ergo Chriſtus ab anno ætatis.12.uſq; ad annū. xxx nunq̄ uidit,nunq̄ ſalutauit,nunq̄ alloquutus eſt matrē ſuā? Vbi ītem hoc eſt ſcriptū? O nebulo pfidiſſime,quando tandē reſipiſces? Id certe citiſſime facies,ſi ſemel modo legas Petrum Hiſpanum. Cuculin⁹ cantus Veleni

¶Ais primo. Manifeſtiſſimū iā eſſe,circiter 27. annū ab aſcenſione dn̄i,Petrū Romę nondū fuiſſe, Nunc oſtendendū eſſe,neq;. 37.anno eum illic fuiſſe ,Primum ſatis oſtenſum eſſe arbitror,te adhuc nihil oſtendiſſe. Deinde ſatis oſtenſum eſſe putamus ex.18. demonſtrationibus,falſiſſimas eſſe has nugas tuas. Tertio, nō plus oſtēdis de. 37. anno,q̄ feciſti de.27 .Eadem eſt enim utrobiq; cantilena, Non dicit non ſcribit,non ſalutat, non aſtat.

¶Ais ſcdo,

Paulus a Nerone dimiſſus

¶ Ais ſecũdo. Qm̃ Paulus e manibus Neronis elapſus, in Hiſpaniã iter adornauerat, peractis autem ibi decem annis, rurſum ad Neronis manus deuenit. Primũ Nõ elapſus eſt Paulus, ſed libere dimiſſus

Act. xviij.

Nã iuxta Lucæ hiſtoriam, toto biennio in cõductu ſuo ſuſcipiebat oẽs q ingrediebãt ad eũ, & p̃dicabat cũ oĩ fiducia ſine prohibitione, Et uerba ipſius ad Timotheũ ſunt. Dñs aũt mihi aſtitit, & confortauit me, & liberatus ſum de ore leonis, Liberauit me dñs ab oĩ ope malo, Deinde, Nondũ ſatis certũ eſt, Paulũ, ex illa dimiſſione in Hiſpaniã abijſſe. Scimus quidẽ, eius illũ propoſiti fuiſſe, dũ ſcriberet ad Romanos, An uero ita factũ ſit, neſcimus, ſacra hiſtoria ſilet, tacẽt hiſtorici antiqui, doctores addubitant.

ij. Timo. 4.

Ro. xv.

Nõ ſp aſſecutus eſt aĩ ꝓpoſitũ Paulus

Ego profecto, q̃to magis cõſidero, tãto plus dubito, Nõ em̃ ſp habuit propoſiti exequẽdi opportunitatẽ apl̃us, ut patet manifeſte ex his, q̃ ad Romanos, & ad Corinthios ſcripſit. Ait em̃ ad Ro. Nolo aũt uos ignorare fratres, qa ſæpe propoſui uenire ad uos, & prohibitus ſum uſq; adhuc. Et ad Corin. ait. Et hac cõfidẽtia uolui prius uenire ad uos, ut ſecundã grãm haberetis, & p uos trãſirẽ in Macedoniã, & iterũ a Macedonia uenirẽ ad uos, & a uob deduci in Iudęã, Cũ ergo h̃ (inqt) uoluiſſem, nũqd leuitate uſus ſum? Aut q̃ cogito ſcd̃z carnẽ, ut ſit apd̃ me eſt & non? Et poſt pauca. Ego aũt teſtẽ (inqt) deũ inuoco in animã meã, qa parcẽs uobis, nõ ueni ultra Corinthũ. Vides igit̃ propoſitũ Pauli aliqñ ex cã aut neceſſitate ſupueniente ĩpeditũ fuiſſe, Potuit itaq; & ab Hiſpania, nouis emergẽtibus cauſis, prohiberi.

Ro. primo.

ij. Cor. primo

Cõiecturæ ꝙ redierit Paul⁹ in orientem

Certe quiſqs poſteriorẽ eius ad Timotheũ ep̃lam, trutinatius ꝑpenderit, haud leuibus cõiecturis poterit exiſtimare, Paulũ poſt primã ſuã defenſionẽ redijſſe potius in partes Oriẽtis, q̃ ꝙ abierit e Roma in partes Occidẽtis. Primũ, qa ait, deſiderãs te uidere, Memor lachrymarũ tuarũ, ut gaudio implear. Deinde. Scis em̃ hoc (inqt) ꝙ auerſi ſunt a me oẽs q in Aſia ſunt, ex qbus eſt Philet⁹ & Hermogenes In priori aũt ep̃la, alios cõmemorat, Hymenæũ & Alexandrũ, q circa fidẽ naufragauerũt, q̊s & Sathanæ tradidit. Tertio, qa de Oneſiforo ait, Cũ Romã ueniſſet ſolicite me q̃ſiuit & inuenit, Det illi dñs inuenire miſcd̃iã a deo in illa die. Et q̃ta Epheſi miniſtrauit mihi, tu melius noſti. Quarto, qa ait Demas me reliqt, diligẽs hoc ſęculũ, & abijt Theſſalonicã, De q̊ prius, ſil'r ex urbe p Tychicũ ſcripſerat Coloſſenſibus, Salutat uos Lucas medicus chariſſimus & Demas. Quinto, qa ait, Penulam, quam reliqui Troade apud Carpũ. ueniẽs affer tecũ & libros, maxime aũt mẽbranas. Nõ eſt adeo uериſil'e, ꝙ iſta aut tot annis reliq̃rit, aut poſt tot annos (nẽpe duos Romæ & decẽ, ut ais, in Hiſpaniam) repetierit primũ. Sexto, qa ait, Eruſtus remanſit Corinthi, Trophinũ aũt reliq infirmũ Mileti. Hæc me profecto uehemẽter ſuſpẽdunt, dubiumq; reddunt Nihil hic tñ affirmo, qa nõ ſatis cõſtat, ubinã fuerit Paulus, poſt illud Romæ pactũ bienniũ, uſq; ad ultimũ annum Neronis. Et

ij. Timo. pri.

I. Timo. pri.

ij. Ti. iiij

Coloſ. iiij.

ij. Timo. iiij.

Incertũ ubi mãſerit Paul⁹ poſt bienniũ Romæ.

nisi ue-

nisi uererer nimiũ prolixus fieri, Ex Athanaſio & Chryſ. aliq̃t adfer-
rẽ cõiecturas, Paulũ Romæ potiſſimũ p illa tpa mãſiſſe. Videſne igit̃
q̃ incerta ſit hoĩm cõiectura, ſi ſuæ prudẽtiæ, nõ ꝓbatis authorib⁹ in-
nitat̃? ¶ Ais tertio. Qui ergo fieri potuit, mi Paule, ut ſolus cũ Luca
Romæ fueris? O doctor gẽtiũ, facile id tuę cedo ueracitati, Petrũ Ro
mæ nũq̃ te uidiſſe, & alijs recedẽtibus ſolũ cũ Luca remãſiſſe. Rñdeo
O apl'e magiſter (ut ipſe fateris) gentiũ, in fide & ueritate, noli huic ij. Timo. pri.
nebuloni, q ſine fide & ueritate loquit̃, ſacras pbere aures. Vindica
martyrij & ſepulchri tui locũ ab hoc ſacrilego, repelle tot in collegã
tuũ impij huius blaſphæmias, Dic, qũo ſolus erat tecũ Lucas, cũ tot
eſſent (q̃s p epl'am ſalutaueras) in urbe frẽs chr̃iani? At dignus nõ eſt Roma. xvi
Spurius iſte incircũciſus, audire uerba tua, Paule ſacratiſſime. Ego
itaq; pro te interim illi rñdebo. Audi ſacrilege, ſol⁹ erat cũ Paulo Ro
mæ Lucas, Nõ q; pter hos duos, nulli fuerint tũ Romæ chr̃iani alij, ij. Timo. iiij.
ſed q̃d cęteri, q̃s in miniſteriũ ſibi Paulus aſſociauerat, pter Lucã oẽs Solus Lucas
ab eo receſſerãt, qdã officioſe, ut q̃s alio miſerat, qdã uero pfide & eſt mecum
malicioſe, ut Demas, diligẽs hoc ſæculũ. Ex ijs igit̃, q Romã fuerant
comitati Paulũ, ſolus Lucas eo tpe, qñ ſcripta eſt illa epl'a, cũ Paulo
remanſit. Quis aũt credat cæteros in urbe chr̃ianos hic a Paulo no-
tari, q̃ꝝ tantus erat nũerus? Credibile eſt igit̃ Petrũ adijſſe & abijſſe
a Paulo, ſ3 nõ fuit in miniſterio eius, neq; eũ ſic fuerat comitat⁹, ſicut
Lucas, Ariſtarchus, Tychicus, Titus &c. ¶ Ais q̃rto. Nihil me mo-
uent uerba ſacræ ſcripturæ tyrãnoꝝ, q Chr̃m ac tua dicta adultera- Iniuria Vele-
re, fœdiſſimeq; proſtituere, ĩ delicijs hñt. Rñdeo. Et me certe nihil mo ni ĩ doctores
uerẽt uerba tua, ſi in me ſolũ, nõ in tot ſctõs iniurioſiſſime dicerẽtur,
ſcandalũ infirmis, infidelibuſq; irridẽdi materiã pbentia. Vbi quęſo
Chr̃s? ubi Paulus dixit Petrũ Romæ nunq̃ (ut tu ais) fuiſſe? Cur ſo
li Petro uſq; adeo negatiuis tuis ineptijs es infeſtus? Cur nõ oñdis no
bis, ubi Narciſſus tuus Eps̃ aſtiterit Paulo, ubi uiſitauerit eũ, ubi ſit
alloquutus? Cur Petrũ igit̃ potius, q̃ Narciſſum Romę fuiſſe negas?
Narciſſum nr̃o aſſerit fuiſſe Ro. epm De Petro aũt nemo unq̃ dubita
uit pter te unũ. Quo tu igit̃ piaculo inexpiabili, tot ſctõs martyres,
totq; doctores ſummos (q̃s in. 18. demõſtrationibus nr̃is allegamus)
uocas ſacræ ſcripturæ tyrannos, adulteros, & proſtitutores?
¶ Ais q̃nto. Potuit certe Oneſiphorus hic a Petro, ſi tũc fuerat Romę Oneſiphorus
certior effici, q̃ locoꝝ Paulus Romæ ſeſe cõtinuerit. Sed dic q̃ſo, q̃s Pli. li. 3. ca. v.
in tanta urbe (q̃ nulla unq̃ fuit maior, ſi credas Plynio) Oneſiphoro
tã cito diceret, ubinã habitaret Petrus? Putas ne Petrũ tale ac tantũ
habuiſſe Romæ palatiũ, ſicut nũc hñt Ro. pontifices? Quid, ſi Ephe-
ſius iſte ex hoĩbus Aſiaticis citius faciliuſq; pueſtigauerit, ubinã ha-
bitaret Paulus (q Epheſi diu uerſatus fuerat) q̃ ubi Petrus, q nullam
Epheſi legit̃ feciſſe morã? ¶ Ais ſexto. Mirũ, ſi Paulus neminẽ pterit,
a q̃ aliqd pſentiſceret bñficij, q; Petrũ Romanũ (ut aiunt) incolã, ſuũ

nūq̃ ſcribit aduiſitaſſe carcerē. Rñdeo. Miꝝ profecto magis, te adeo ſtolidum eē, ut in tam longa uerboꝝ pompa, ne ſemel q̄dē uideris, te nihil aliud dicere, niſi negatiue toties contra dialecticen arguere. Non ſcribit, non dicit, non ſalutat. An uero nō eſt loquutus in Paulo ſpiritus ſanctus? Huic tu loquēdi legē imponas?

Nō oīa uidet Velenus. ¶ Ais ſeptimo. Nō uideo, cur ex induſtria ſupprimere Petri nomen uoluiſſet, cuius alioq̄ ſp̄ fuerat obſeruātiſſimus. Rñdeo. Quis es tu ut uideas oīa? Cur & Paulus & Lucas ſupp̄ſſit nomē Marię matris dñi ab anno primo poſt aſcenſionē dñi uſq; ad annū. 15. q̄ in cœlos credit̃ aſſumpta? Cur ſuppreſſerūt noīa ſenioꝝ, p̄ſertim apl'oꝝ, in ſyno-

Act. v. do, ſolū Petrū & Iacobū nominātes? Cur Paulus cōmemorat & Iohannē ſibi dexterā ſocietatis dediſſe, tacente id Luca in hiſtoria? Tu ne puluis uideas omnia quæ uoluerit ſpiritus ſanctus?

¶ Perſuaſio. XV.

Indocta argumentatio. Ecq̄d hic habes, niſi q̄d Petrus nō legit̃ apud Senecā fuiſſe? Quid, ſi forſitan fuit, & nemo ſcripſit? Quid, ſi q̄ſpiā ſcripſerit, & dep̄dit⁹ ſit liber? Vides igit̃ cōſuetū tuū ubiq; argumētū, Sed eſto. Nunq̄ fuerit apud Senecā Petrus. Qua tu cōſequētia inferes, ergo nūq̄ fuit Romæ, Dic, ſi potes, ubi ſcriptū ſit Paulū Hieroſolymis fuiſſe ap̄d matrē dñi. Si nō potes, Cur nō īfers ſilr̄, Paulū nūq̄ fuiſſe Hieroſolymis

Mors Senecæ ¶ Ais primo, Ep̄ras Pauli ad Senecā, nōnullis argumētis tunc fuiſſe ſcriptas arbitror, cū Paulus ſecūdo iā Neroni p̄ſentaret̃. O chronicū

Euſe. in chro. & hiſtoricū egregiū, dic (q̄ſo) q̄ anno eſt a Nerone iuſſus mori Sene-

Hier. de ui. il. ca? Euſebius certe in. xi. annū id refert, Et Hieronymus ait. Hic ante bienniū, q̄ Petrus & Paulus coronarent̃ martyrio, a Nerone interfectus eſt. Nolo tibi rurſus q̄nquēniū Neronis & decēniū Pauli obijcere, Dic (q̄ſo) q̄ties dixiſti, Paulū ultimo Neronis anno in uincula relapſum eē? Cū ergo Seneca, xi. aut ad ſummū. xij. anno Neronis uenaꝝ inciſione mortē obierit, q̄uō tu dicis, ultimo Neronis anno has ſcriptas eē ep̄l'as? Sed uideamus argumēta tua. Primū, inq̄s, q̄a iam Nero Cæſar furibūdus, atrox &c̄. q̄d de priori eius quinquēnio nullus credere p̄t, Hui q̄ belle, q̄ſi uero inter primū Neronis q̄nquēniū, & ultimū eius annū, nihil t̄pis fuerit intermediū. Vbi eſt ergo illud tuum decēniū? An uero ſolū ultimo anno petulcus & atrox fuit Nero Secundo inquis. quia id tēporis Paulinæ ep̄l'æ, quas, ubi in priori captiuitate Romæ teneret̃, ad quaſdā eccl'iaꝝ direxerat, ad manus Senecæ iā tūc deuenerant. Quod priori biennio, q̄ Romę tenebat̃ Pau-

Ep̄la Senecæ ad Paulum. lus, fieri non potuit, Proh q̄ tædet me, ad ſingulas nugas tuas rñdere? Sed q̄ ſunt tandē illæ ep̄l'æ? Etem̄ ſeptima in ordine illaꝝ ep̄l'aꝝ ita incipit. Profiteor bñ me acceptū in lectiōe lr̄aꝝ tuaꝝ, quas Galatis, Corinthijs, & Achæis miſiſti. Nunc oſtēde, ſi potes, has Romæ in p̄mo Pauli biēnio ſcriptas eē, Nos eā, q̄ ad Galatas ſcribit̃, ex Epheſo ſcriptā eē, ſup̄ oñdim⁹. Q, aūt, nec prima, nec ſc̄da ad Corinthios Romæ ſcripta ſit, ipſe Paul⁹ oñdit, Nā in priore d̄t. Salutāt uos oēs

ecclię Aſiæ, Salutãt uos in dño mltũ, Aqla & Priſca cũ domeſtica ſua I.Cor.ult.
eccľia, apũd q̊s & hoſpitor. Cõſtat ãt ex actib⁹, illos cũ Paulo e Corin
tho Epheſum ueniſſe, q̊s ibi Paul⁹ reliq̃t, dũ Galatiã & Phrygiã per Act.xviij.
ambularet, Epheſi igit̃, nõ Romę priorẽ ſcripſit epľam ad Corinthi- ij Cor.ij.
os Paulus. In poſteriori aũt ait. Cũ ueniſſem aũt Troadẽ propter Euã
geliũ Chr̃i, & oſtiũ mihi apẽtũ eẽt in dño, nõ habui requiẽ ſpũi meo,
eo ꝙ nõ inuenerim Titũ fratrẽ meũ, ſed ualefaciẽs eis, ꝓfectus ſum
in Macedoniã. Et infra. Notã aũt facimus uobis frẽs grãm dei, q̃ da- ij.Cor.viij.
ta eſt in eccleſiis Macedoniæ. Et iterũ. Scio em̃ prõptũ aĩm ur̃m, ꝓ q̊ ij.Cor.ix.
de uobis glorior apud Macedones. Quis itaq; nõ uidet hãc epľam
in Macedonia, nõ Romę ſcriptã eẽ? Q̃d aũt Seneca d̃t, Corinthijs &
Achæis, forſitan priorẽ ad Corinthios, & poſteriorẽ ad Achæos ui
dit intitulatã, cũ Achaiæ metropolis ſit Corithus, Aut ſi ab his dua-
bus alia fuit Pauli ad Achęos epľa, eã nõ habem⁹, Sicut neq; eã, quã
ad Laodicẽſes (ut ipſe Coloſſeñ. teſtat̃) ꝑſcripſit. Tertio inq̃s, Q. Se Coloſ.iiij.
neca in una epľaꝝ ad Paulũ meminit Romani incẽdij a Nerone fa-
cti, q̊d ad finẽ declinãte Neronis impio factũ ẽ. Quis rogo p̃ter te unũ Incẽdium Ne
d̃t, incẽdiũ ill̃d ultio Neronis anno factũ eẽ? An ṽo ultimo ſolũ an- ronianum.
no declinauit Neronis impiũ? Euſebi⁹ aũt reponit illud in. x. Nero-
ronis annũ dicẽs. Nero, ut ſiĩitudinẽ ardẽtis Troiæ inſpiceret, pluri- Euſe.in chro.
mã partẽ Ro. urbis incẽdit, Idẽ referũt etiã Suetonius & Eutropius,
Q̃d aũt incẽdiũ illud nõ fuerit ultimo Neronis anno, clariſſimos ha-
beo autores, C. Pliniũ, Cor. Taci. & Suet. Tranq. Meminit ſane do-
mus aureæ Neronis Plini⁹ lib. 36. ca. 15. Qua incẽdio illo abſumpta,
alterã poſtea maiorẽ etiã extruxit. Tacit⁹ aũt & Sueto. in medio re
rũ Neronis, illi⁹ incẽdij faciũt mẽtionẽ, ṽba ſane Cornelij ſunt, Cæ- Cor.Ta.li.xv
teꝝ (inq̃t) Nero uſus ẽ p̃riæ ruinis, extruxitq; domũ, in q̃ haud ꝑin-
de auꝝ & gẽmæ eẽnt, ſolita pridẽ & luxu uulgata, q̃ arua & ſtagna
& in modũ ſolitudinũ, hinc ſyluæ, inde apta ſpacia & ꝓſpect⁹, Ma-
giſtris & machinatorib⁹ Seuero & Celere, q̃bus ingeniũ & audacia
erat, etiã q̃ natura denegaſſet ꝑ artẽ tẽtare, & uirib⁹ pricipis illudere
Narrat deiñ cruciatus chr̃ianoꝝ, & de reb⁹ Neronis ſupaddit libros
paulo minus q̃ duos. Quid aũt Sueroni⁹ referat eadẽ de domo alijſ-
q; Neronis reb⁹ poſt ill̃d incẽdiũ, admodũ ꝓlixũ eẽt referre. Quę ãt
in Oroſiũ hic dicis, iniurioſiſſima ſunt, nec ulla r̃nſiõe digna, nã ſi uis
credi Oroſio, cur dicis eũ decipi? Si non uis, cur contra non allegas?
¶ Ais. 7. Qñq̃dẽ lege cautũ fuerat, ne q̃ſpiã chr̃ianũ aut Iudęũ alloq̃
retur. Ita ne cautũ erat? Quis hoc dicit? Cur uos nouam rẽ dicitis ex
communicationẽ? Vbi eſt alta nationũ pax? ubi cois omniũ gẽtium
patria Roma? ¶ Ais tertio, Vel quod Senecæ non erat integrũ, Pau-
linum carcerẽ aduiſitare, ne quid exinde tyrannum offenderet, aut
ipſe conijceretur in carcerẽ. R̃ndeo. Oſtẽde mihi quæſo illis ex epľis,
Paulum fuiſſe tum in carcere Certe in epľa ſeptima hęc inſunt ṽba,

 Cõfiteor

Sene. ad Paulũ, epl'a. vij

Confiteor (inqt Seneca) Auguſtũ ſenſibus tuis ꝑmotũ, cui, lecto uirtutis in te exordio, iſta uox fuit. Mirari eũ ſic poſſe loq, ut q nõ legiti me imbutus ſit, taliter ſentiat, Cui ego reſpõdi, ſolere deos ore innocentiũ effari. Et in octaua epl'a hæc recitant̃ Pauli ad Senecã uerba. Licet nõ ignorẽ Cæſarẽ nr̃arꝫ rerꝫ adiutorẽ, ſi qñ deficiet admirator eſſe, permittes te tñ nõ lædi, ſed admoneri, Et poſt in. 12, epl'a ait Seneca. Aue mi Paule chariſſime, ſi mihi noĩcꝫ meo uir tantus, & dilectus oĩbus modis, nõ dico fueris iunctus, ſed neceſſario mixtus, actũ erit de Seneca tuo. Cũ ſis igit̃ uertex, & altiſſimorꝫ oĩm montiũ cacumen, noli latere, ita ſum tibi proximus, ut alter ſiI'is tui deputer, Nã q tuus eſt apud tuos locus, uelim, ut apud meos ſit meus. Vale Paule chariſſime, Vides igit̃ dubiũ eẽ uehemẽs, an eo tp̃e in carcere fuerit Paul⁹. ¶ Ais 4. Neuter tñ Petri alicubi meminit, q. 25. annis iã tũ Romæ agere debuerat, nõdũ tñ Senecæ doctiſſimo, & in chr̃ia nos benigniſſimo hoĩ cognitus. Rñdeo. Argumẽtũ eſſe negatiuũ (ut oĩa tua) ab autoritate. Deiñ oſtẽſum eſt iã ſup̃, has epl'as ultimo Neronis anno nõ eẽ ꝑſcriptas, ſi mõ unq̃ a Paulo & Seneca ſcriptę ſunt, Tertio. Fieri potuit, ut in urbe adeo magna, nõ ſolũ. 25. ſed etiã ter 25. annis alter alteri fuerit & mãſerit incognitus. Quarto, etiã ſi oĩa iſta tuæ conſonarẽt (q̊d nõ faciũt) impietati, tñ nihil cõtra nos efficeres, quia eccleſia eas Pauli epl'as nequaq̃ accepit pro canonicis.

Eplę Pauli ad Senecã Apocriphæ

¶ Ais qnto. Sed qs, niſi forte exoculatus, nõ uideat oĩa hic repugnare, peſtiferæ huic opinioni, ꝙ Petrus Romã unq̃ uenerit. Rñdeo, Nemo certe, niſi mẽtis oculo penitus priuatus, nõ uidet, iſtas Pauli ad Senecã epl'as, necꝫ probare necꝫ improbare, Petrũ Romæ fuiſſe, qa nullo uerbo faciũt eius mẽtionẽ. Cur aũt Paulo iratus fuerit Nero, hanc referũt Athanaſius & Chryſoſtomus rationẽ. Vbi uero pincernã (inqunt) Neronis inſtituit, ac fidei ſacramẽtis iſtruxit, tũc iã ip̃m capite truncauit. Aliã itẽ cauſam recitauimus ſup̃ ex primo Chryſoſtomi libro de uita monaſtica, & plures aliæ poſſent afferri, licet potiſſimã fuiſſe arbitror: ædictum ꝑſequutionis.

Chry. ij. Tomo. & hom̃. x

¶ Perſuaſio. XVI.

Poſt abuſum ſcripturarꝫ cõuertis te ad uafriciẽ ꝟboſę improbitatis Quid em̃ uſcꝫ adeo ĩprobe obijcis nobis ea, q̃ Lino aſſcribunt̃, cũ tu ipſe Lini nõ eẽ cõfitearis? Si nos libellos illos, necꝫ approbam⁹, necꝫ recipimus, qd opus eſt eorꝫ allegatione? Quæ aũt de Ioſæpho dicis, poſtea uidebimus, ex ordine. ¶ Ais primo. Neminẽ adeo hebetem ac ſtupidũ puto, qn intelligat Petrũ, nõ mõ Romæ paſſum nõ fuiſſe ſed ne eũ fuiſſe illic qdẽ. Ego ꝟo Velene, neminẽ adeo impiũ ac cęcũ exiſtimo eẽ, q tibi credat, & lectis his nr̃is, nõ uideat, q̃ improbę ac inſcite rẽ tuã propoſueris. ¶ Ais ſcđo. Et ne qs moueat̃ inuerecũda illa Ro. curiæ uoce, tot teſtimonia proferẽtis ꝑpẽdat ſecũ, q̃ itẽ de paſſione Petri & Pauli alterutrũ cõueniant authores. Huic calũnię ſatis

rñſum

rñſum eſt ſup̄ circa primã pſuaſionẽ. Cõueniunt em̃ in hoc, ꝙ om̃es
affirmant q̃ tu negas, ſcȝ, Petrũ fuiſſe Romæ, Petrũ fuiſſe primũ Ro.
eccl'iæ Ep̄m, Petrũ & Paulũ Romæ martyrij coronã ſuſcepiſſe, utrũ⸗
qꝫ eẽ a Nerone occiſum. ¶ Ais tertio. Ambro. ſermone illo. 67. de
Petri & Pauli martyrio diſſerẽs, dicit. Vna die, uno in loco, unius ty
ranni tolerauere ſniam. Quid putas Velene? tibi ne credat̃, hoĩ ob⸗
ſcuro impudẽti & irreligioſo, potius q̃ huic p̄clariſſimo eccl'iȩ docto
ri? Quis hactenus hæ reticoꝝ refutauit teſtimoniũ Ambroſii? Aut
neſcis, q̃tus fuerit ille in oculis Pelagij & Iuliani? Quid habes q̊d cõ⸗
tra hunc teſtẽ excipias? ¶ Ais q̃rto. Et hȩc cũ multis alijs cois ẽ ei o⸗
pinio, imo totius Rom. eccl'iæ. Tanto igit̃ uerior, firmior ac tutior, q̃
tua nouæ impietatis aſſertio, quã nemo credit, niſi impius, nemo ãt
firmat, niſi impudẽs, nemo defendit, niſi hæreticus. Q̃to igit̃ meli⸗
us eſt, cũ Ambroſio, Hiero. Aug. alijſqꝫ id genus probatiſſimis au⸗
thoribus & cũ Ro. eccl'ia, te iudice, errare, q̃ tecũ bñdicere?

Paſſiões ap'lo rũ Lino & Dionyſio aſſcriptæ.

¶ Ais q̃nto. Falſa uero eẽ hæc, paſſiones utriuſqꝫ, ſub noie diſcipulo
rũ Pauli cõfictæ produ͂t. O impudẽtiã ſingularẽ, ex cõfeſſo falſos te⸗
ſtes adducere cõtra ueritatẽ, Si cõfictæ ſunt, cur allegas? Si uerȩ, cur
nõ credis? quaſi uero nos nõ alios habeamus ueritatis nr̃æ teſtes, q̃
cõfictas (ut ais) illas paſſiones. Quis nr̃m illas allegat? Lini q̃dẽ libel⸗
los uidi, ſed neqꝫ allego, neqꝫ accepto, & id tecũ cõe habeo, ꝙ nõ cre
do Lini eẽ. Dionyſii aũt paſſionẽ nõ uidi, niſi p̱ partes alicubi allega
tã, ſed neqꝫ illi ſubſcribo aut innitor, q̃a mihi nõ cõſtat eã Dionyſii eẽ
Nihil igit̃ agis hoꝝ impugnationibus, eas em̃ neqꝫ allego, neqꝫ de⸗
fendo, ſed pro apocryphis teneo, habeo aũt teſtes oĩ exceptione du⸗
bitationeqꝫ maiores, q̊s cõtra te, Lutherũqꝫ tuũ ꝓduxi, eos refuta, ſi

Petrũ & Paulũ uno in loco paſſos

potes. ¶ Ais ſexto. Sed nunq̃d & uno in loco paſſos, cõcorditer oẽs
ſcribũt? Hic uide (inq̃s) mẽdacioꝝ portẽta, Quidã em̃ hoc fatẽt in⸗
genue, cantãte etiã Ro. eccl'ia, ne in morte eos fuiſſe ſeparatos. Recte
ꝓfecto canit eccl'ia, tu u̸͛o improbe ſuggillas & cauillaris, Ciuiliter
em̃ ſolẽt loq̃ hiſtorici, nõ phyſice. Q̃n igit̃ dicũt Petrũ & Paulũ uno
in loco paſſos fuiſſe, Romã intelligunt, nõ circũſcriptionẽ corp̱is lo⸗

Ariſt. 4. phy.

cati, de q̃ ſpeculant̃ philoſophi, dicẽtes, impoſſibile eẽ, ut duo corp̱a
ſint uno in loco. Vides ne iam petulce uitiligator, q̃ inciuiliter agas
nobiſcũ, tã illiberali & ſophiſtico calũniandi & uexandi ſtudio? Di⸗
cimꝰ igit̃ B. ap'los uno ĩ loco paſſos eẽ, q̃a ambo paſſi ſunt Romȩ, nõ
unus Romȩ, alter Hieroſolymis aut Babyloniȩ, Aegypti aut Aſſyriȩ

Incidit in foueã quã fecit, Velen.

¶ Ais ſeptimo. Deinde, ꝙ Neronis edicto ambo ad exitiũ p̱uenerit,
ne hic q̃dẽ cõſentiũt, nã cũ oẽs eius rei Neronẽ pronunciẽt authorẽ,
ſolus tñ Linus Agrippã Petrũ interimere impaſſe teſtat̃. Rñdeo. Ap
tauit collo, quẽ repit laqueũ, Si oẽs (ut ipſe fateris) cõſentiũt de Ne
rone, p̄ter unũ Linũ, q neqꝫ a te, neqꝫ a nobis recipit̃, Cur igit̃ nodũ
in ſcyrpo & diſcrepantiã in tã placita cõſenſione quæris? Cur ſupra

dixiſti, ex diſcrepātia, iſta patere, qđ falſum ſit, apl̃os a Nerone occi- ſos eē? Quis em̃ diſcrepat? qs negat? Linus ne? At Linū eiꝰ libelli au thorē eē negas Quis eſt igit̃ ex oı̄bus ꝗ diſſentit? Nemo profecto, ni

Crudelitas Neronis. Cor. Tacitus lib. xv. hiſto.

ſi tu effrons propudiū, nā & libellus ille nō negat, eos a Nerone occi ſos. Qđ em̃ Agrippā refert, fieri potuit, ut ille fuerit uel prætor uł cō ſul aut p̄fectus urbis, aliove in magiſtratu cōſtitutꝰ ſub Nerone, ꝗ ædicti fecerit executionē, Non em̃ dicimus, Neronem apoſtolos ꝓpriis manibꝰ occidiſſe, q̄uis crudeliſſima fuerit eius ꝑſecutio, adeo ut hoſtibꝰ q̊ꝫ chr̃ianoꝝ diſplicuerit illa crudelitas. Sic eī ſcribit Cor. Tacitꝰ, Igit̃ primo correpti ꝗ fatebant̃. Deinde iudicio eoꝝ multi- tudo ingēs, haud ꝓinde in crimine incēdij, q̄ odio hūani gn̄is, cōui- cti ſunt. Et ꝑeuntibꝰ addita ludibria, ut feraꝝ tergis cōtecti, laniatu canū interirēt, aut crucibꝰ affixi, aut flāmandi. Atq; ubi defeciſſet di es in uſum nocturni luminis urerēt̃. Hortos ſuos ei ſpectaculo Ne- ro obtulerat, & Circēſe ludicrū ædebat, habitu aurigæ ꝑmixtꝰ ple- bi, uel circulo inſiſtēs. Vñ, q̄q̄ aduerſus ſontes (hic mētit̃ Ethnicus) & nouiſſima exēpla meritos, miſeratio oriebat̃, tāq̄ nō utilitate publi- ca, ſed in ſæuiciā uniꝰ abſumerēt̃. Hæc Tacitꝰ. An aūt eodē tp̄e illo paſſi fuerint etiā apl̃i, nō dicimꝰ, potuerūt em̃ tūc aut latitare, aut fu gere, aut forſitan alibi tūc eē extra urbē. Neq; em̃ unius tm̃ diei fuit illa ꝑſecutio. Quis aūt adeo inciuilis exiſtat, ut exigat a nobis dici uł horā uſq; ad ultimā minutiā, uel locū uſq; ad minimū pūctū paſſio- nis & rei adeo uetuſtæ? ¶ Ais octauo. Et multa ſunt figmēta, qbꝰ il- li mutuo diſſidēt, dū nihil certi ſuꝑ ea re ꝓnūciare nouerūt. Quæ ibi ergo fides, ubi nulla eſt cōcordia? Nā uel hoc ſolū diſſidiū, mēdaciū eorū prodit, Iā diximus nos apocryphis aſtringi nolle, neq; ea defē- dere eſt animus, nō egemus eiuſmodi p̄ſidijs, dū habemus copias uſ q; adeo inuictas, & cōtra oēm hæreticoꝝ uim, impreſſionēq; ſufficiē tes, Certiſſima profecto pronūciant nr̃i authores. Quid habeāt apo crypha, neq; reqrimus, neq; tantillū curamus. Nō eſt aūt ulla inter nr̃os diſcrepantia ijs in rebus, de qbus inter te & orbē terraꝝ eſt quę ſtio, Nemo eoꝝ negat Petrū Romā ueniſſe ſub Claudio, nemo con- tradicit eius cathedræ, nemo nō fatet̃ eū ſub Nerone occiſum eē Ro mæ. Si de pūcto aut loci aut tp̄is nō eadē oēs dicunt, nihil refert. De minimis nō curat (ut aiunt iurecōſulti) prętor. Nec in re adeo uetu- ſta eiuſmodi minutiæ reqri debēt, qa ꝑueſtigare eas, magis eſt curi- oſum q̄ proficuū. ¶ Ais nono, Imo res ꝓfecto miranda, ꝙ Ioſephus ipſe, ꝗ a Veſpaſiano, expugnata Hieroſolyma. Romā ꝑductus eſt,

Vētoſa & pręfracta arundo Veleni.

nec ullā mētionē de Petro & Paulo facit. Redis miſer tā cito ad uen toſam ac p̄fractā negatiuæ authoritatis arundinem. Atq; ut maior ſit impudētia, aduerſæ religionis authorē nobis obtrudis, hoiēm Iu dæū & pro legibus (q̄s antiquabāt apl̃i, cū alij, tū Petrus & Paulus p̄- cipue) pı̄m extrema q̄q; ꝑicula (ut pulchre de ipſo narrat Egeſippꝰ (

paſſum·

paſſum. Cur aūt nō miraris, ꝙ nec Suetoni⁹, nec Cor. Ta. ꝗ res Ne-
ronis pſcripſerūt, uel uno ṽbo Petri & Pauli meminerūt? Cur itē nō
miraris, ꝙ C. Plinius, ꝗ ſub Nerone & Veſpaſiano floruit maxīe, ne
q; de Petro, neq; de Paulo, ne minimā qdē ſyllabā (ut ita dicā) ponit?
Cū tñ meminerit multo uetuſtioꝝ diuerſæ a ſe religionis hoim, ut
Zoroaſtis, Moſi, Hermetis, Orphei &c̄. An ṽo Ioſephus coꝝ libēter Act. xv.
meminiſſet, q̊ꝝ unus dixerat publice in cōcilio. Quid tētatis deū, im Gala. v.
ponere iugū ſup ceruices diſcipuloꝝ, ꝙ neq; nos, neq; pr̄es nr̄i por-
tare potuimus? Alter ṽo dixerat ad Galatas. Ecce ego Paulus dico
uobis, ſi circūcidamini, Chr̄s uobis nihil ꝓderit. Q; aūt Ioſeph⁹ me
minit Iohānis Baptiſtæ & Iacobi, ideo factū eē arbitror, ꝗa ex eorū
p̄conijs maximiſq; uirtutib⁹ gloriā ſuę gēti putabat accedere, cū illi
habitu & natiōe fuerint Iudæi, & ſp apud Iudæos cōuerſati. At nr̄i
apl̄i plerūq; cōuerſi ſunt ad gētes. ¶ Ais. x. Id ꝓpter crediderim ego
uitæ exitū Hieroſolymis una cū Iacobo & ꝗbuſdā alijs Petrū acce- Falſum ē Hie-
piſſe. O frōtē plus q̄ meretricis infrunitā, ſine ſcripturis, ſine teſtibus roſolymis Pe-
ſine rōnib⁹, tā friuole & negare q̊d oēs affirmāt, & affirmare q̊d oēs trū paſſum eē.
negāt. Ergo i hāc uſq; diē ignorat oīs eccl̄ia, & martyriū & ſepulchꝝ
ſummi apl̄i Petri? Si ab Anano Hieroſolymis (ut aſſeris) interfectus
eſt Petr⁹, cur nō exprimis, q̊ gn̄e mortis? Certe ex euāgelio Iohānis,
expōneq; Auguſtini, liqdo cognoſcim⁹ Petrū crucifixū eē. Ait ei ad Iohan ult.
eū dn̄s. Cū āt ſenueris, extēdes man⁹ tuas & ali⁹ te cinget & ducet q̊
tu nō uis. Et addit Euāgeliſta, Hoc aūt dixit, ſignificās, q̄ morte clari
ficatur⁹ eēt deū. Certe nō putauit Iohānes fore, ut inter chr̄ianos ul
lus unq̄ de tāti apl̄i tam clara & glorioſa morte dubitare auderet.
Alloq poterat facillime adijcere hāc uocē Romę, Sed & Cor. Tacit⁹
(ut ſup̄ recitauim⁹) ait. Aut crucib⁹ affixi aut flamādi. Et Egeſipp⁹, Cor. Ta. li. xv.
eodē pene tp̄e ſcribēs ait. Vbi uētū eſt ad portā, uidet ſibi Chr̄m oc- Egeſi. li. 3. c. ij.
currere, & adorās eū dixit, Dn̄e q̊ uenis? Dicit ei Chr̄us. Iteꝝ uenio
crucifigi, Intellexit Petr⁹ de ſua dictū paſſiōe, ꝙ in eo Chr̄s paſſurus
uideret, Et cōuerſus, in urbē redit, captuſq; a pſecutorib⁹, cruci adiu Nō licet Iudæ
dicat⁹, popoſcit, ut inuerſis ueſtigijs cruci affigeret. Sed neq; Ioſe- is crucifigere.
phus ait quēpiā ab Anano crucifixū eē, Neq; Iudęis licet crucifige-
re quēq̄, Id q̊d nemo legiſpitoꝝ ignorat. Vn̄ me⁹ Romę i Hebraicis
lr̄is p̄ceptor Helias ſp ꝓ fabula habuerat paſſionē Chr̄i, ſciēs ex lege
ip̄m crucifigi nō poſſe, donec ego ex Euāgelio iſtruxi eū, Chr̄m nō
a Iudęoꝝ, ſꝫ a militū manib⁹ cruci affixū eē, idq; nō pōtificis aut ſeni
orū p̄cepto & ptāte, ſꝫ autoritate & ſnīa Pylati p̄ſidis Ro. Cū ei dixiſ Iohan. xviij.
ſet eis Pilat⁹, accipite eū uos, & ſcd̄m legē ur̄aꝫ iudicate eū, Dixerūt
ergo ei Iudęi, Nob̄ nō lꝫ iterficere quēq̄. Et cōtinuo addit Euāgi. Vt Iohan. xij.
ſermo Ieſu ipleret, quē dixit ſicās q̄ morte eēt moritur⁹, Dixerat aūt
Et ego ſi exaltat⁹ fuero a terra, oīa trahā ad meip̄ꝫ. Et apti⁹ apd̄ Mat
thæū, Scitis, ingt, ꝗa poſt biduū Paſcha fiet, & filius hoīs tradetur, Mat. xvi.
ut cruci-

ut crucifigat̃ Sed & Chryſoſtomi & Aug. expoſitio hic clariſſima
eſt. Cũ igit̃ cõſtet Petrũ crucifixũ eẽ, Iudæis aũt crucifigere quẽpiã
Ioſæ. de antiq lib xx. ca. xxi. nõ licere, Et Ananũ Iudæoꝝ fuiſſe põtificẽ. Qua tu (q̃ſo) amẽtia, cre-
dis & aſſeris, Petrũ cũ Iacobo Hieroſolymis interẽptũ eẽ? Atq; ut e-
tiã agnoſcas impudẽtiã ueſanã, Ioſæphi ṽba libet annectere. Ananꝰ
(inqt) iunior, cũ põtificatũ ſuſcepiſſet, erat uehemẽter aſꝑrimꝰ & au
dax, ſecta Sadducæꝰ, q circa iudicia ſunt ulta oẽs Iudæos ualde cru-
deles. Cũ ergo huius ſectæ Ananus eẽt, credẽs ſe inueniſſe tp̃s opor
tunũ, Feſto mortuo, & Albino in itinere cõſtituto, cõciliũ fecit iudi-
cũ, & q̃ſdã deducẽs ad ſemetip̃m, inter q̃s & frẽm Ieſu (q dr̃ Chrũs)
noie Iacobũ, quaſi cõtra legẽ agẽtes accuſans, tradidit lapidandos.
Vides uir impie Ioſæphũ opinioni tuæ ſtolidiſſimæ nequaq̃ aſtipula
ri, Nõ em̃ crucifigẽdos, ſed lapidandos tradidit Ananus Iacobũ, &
Act. vij. q̃ſdã cũ eo, ſicut & antea fecerãt Stephano cæteri Iudæi. Petrus aũt
nõ lapidatus, ſed crucifixus ẽ, ut oñdimus. Q, aũt ex ętate arguis nõ
potuiſſe Paulũ cũ Petro eodẽ tp̃e pati, adeo friuolũ eſt & ridiculũ, ut
nulla ſit dignũ rñſione. Quaſi ṽo naturali & nõ uiolẽta morte perie-
rint, Aut quaſi nõ poſſit iunior cũ ſeniore, aut ſenex cũ ſeniore, inte-
rimi, O fortẽ pugilẽ

¶ Perſuaſio. XVII.

Hæc ꝑſuaſio, ul' ſola, ſatis habet cauſaꝝ, ut põtifex & Cæſar cõi edi-
cto caueant & ſeueriſſime edicãt, ne poſt hac tibi tuiq; ſiſibus, hoc ẽ,
nudis poetis, & ſolius elegãtiæ ṽboꝝ & linguaꝝ ſtudioſis, liceat abſ
q; publica authoritate ſacras lr̃as tractare, manibus tã illotis & pol-
lutis tot impietatũ facinoribus. Et niſi id fiat, nunq̃ ab hæreticoꝝ in
feſtatione trãquillus erit eccl'iæ ſtatus. ¶ Ais primo. Oſtẽſo, q, Petrꝰ
Romæ mortẽ nõ recepit, reſtat dicere, ubi locoꝝ pro Chr̃i noie paſ
ſus ſit. Tu ne hoc negatiuis tuis ab authoritate locis unq̃ oſtendas?
Mihi profecto nõ oſtẽdes in æternum. Et cur dicis, reſtat dicere ubi
paſſus ſit, cũ iã ſup̃ ul' proximis ṽbis dixiſti, id q; nos ſatis efficaciter
(ut puto) reprobauimus? Quid ergo reſtat, niſi ut maiorẽ oñdas tuã
cunctis impudẽtiã? ¶ Ais ſecũdo. Et anteq̃ id probẽ, id teſtor prius,
nullũ teſtimoniũ diuina ex literatura huc trahi poſſe, q̃ qs Paulũ in-
Vſurpata po- teſtas Veleni. dubie Romæ paſſum fuiſſe, a Nerone oſtẽdat. Scʒ, tu ſolus in ꝑtãte
& in ſcrinio pectoris tui habes oẽm literaturã ſacrã, ut nõ liceat alijs
ex ea quicq̃ trahere, niſi q̃ tu uolueris, ſed unde tibi tãta ꝑtãs? Tu ne
inter diſertos uis cõnũerari, q diſertiſſimũ Paulũ in cõmunẽ iniuria
rũ harenã cũ Petro petulãtiſſima impietate trudis & ꝑtrahis? Si nõ
parcis Paulo, tui tandẽ parces? Chr̃o? At ille ait. Qui uos ſpernit, me
Mat. x. ſpernit. Et Egeſippo teſte in Petro paſſus ẽ etiã Chr̃s. Cũ itaq; tantã
tibi uſurpes dñationẽ in ſacris lr̃is, rogo te, ut ꝑmittas mihi pauliſꝑ,
unũ aut alteꝝ locũ ſcripturæ pro Paulo & Roma, nõ ui, ꝑ crines (ut
aiunt) & anfractus, huc trahere (ut tu & dicis & facis) ſed placide ꝑ
planam

planã,uiã adducere. Primũ,ſi ꝓbauero Paulũ Romã ueniſſe æquũ Paulũ Romæ
eſt,ut tu probes eũ inde abijſſe & nõ redijſſe,q negas eũ Romæ oc- occiſum.
cubuiſſe. Dic(q̃ſo)q̊ties Paulus ipſe ait ad Romanos, Veniã ad uos?
Nolo eiuſdẽ hic totã pſcrutari ep̃l'am,unã accipio partẽ,eãq; nouiſ- Ro.xv.
ſimã capitis.15. Primo itaq; dicit, Propter q̊d & impediebar pluri-
mũ uenire ad uos,& prohibitus ſum uſq; adhuc. Scd̃o ait. Nũc ue
ro ulterius locũ nõ hñs in his regionibus,cupiditatẽ aũt hñs uenien
di ad uos. Tertio. Cũ in Hiſpaniã proficiſci cœpero,ſpero ꝙ præ-
teriẽs uideã uos,& a uobis deducar illuc,ſi uobis primũ ex parte fru
itus fuero. Quarto. Hoc igiť cũ cõſummauero,ꝑ uos proficiſcar in
Hiſpaniã. Quinto. Scio aũt,qm̃ ueniẽs ad uos,in abũdantia bñdi-
ctionis Chr̃i ueniã. Sexto. Obſecro ergo uos frẽs, ut adiuuetis me
in or̃onibus ur̃is ad deũ,ut ueniã ad uos in gaudio ꝑ uoluntatẽ dei
ut refrigerer uobiſcũ. Hæc Paulus. Certe niſi Romã poſtea ueniſſet,
ecce ſexies uno in loco,& uane promiſiſſet,& ſpe ſua fruſtrat⁹,a ſpũ
ſancto(q̊d nefas eſt cogitare)fuiſſet decept⁹,ait em̃, Scio aũt,qm̃ ue-
niens ad uos,in abũdantia bñdictionis Chr̃i ueniã. Poſſent profecto
innumera ex Pauli ep̃l'is loca adduci,qbus oſtendiť Paulũ Romę fu
iſſe,ſed breuitatis gr̃a,oibus omiſſis,ex ſola hiſtoria geſtoꝝ eius pau Act,xxv.
ca adferã. Etem̃ Cæſareæ corã Feſto ait ap̃l'us, Cæſarẽ appello, Tũc
Feſtus cũ cõcilio locutus,rñdit. Cæſarẽ appellaſti,ad Cæſarẽ ibis. Itẽ Act.xxvi.
Agrippa aũt Feſto dixit. Dimitti poterat hõ hic,ſi nõ appellaſſet Cę Act.xxvij.
ſarẽ. Itẽ. Aſtitit mihi hac nocte angelus dei,cuius ſum ego,& cui de-
ſeruio,dicẽs. Ne timeas Paule, Cæſari te oportet aſſiſtere. Itẽ. Et ſic Act,xxviij
uenimus Romã,& inde,cũ audiſſent frẽs,occurrerunt nobis uſq; ad
Appij forũ tribus tabernis. Quos cũ uidiſſet Paulus,gr̃as agens deo
accepit fiduciã. Itẽ. Cũ ãt ueniſſem⁹ Romã,ꝑmiſſum eſt Paulo,ꝑma
nere ſibimet cũ cuſtodiẽte milite. Itẽ. Manſit aũt biẽnio toto ĩ ſuo cõ
ductu,& ſuſcipiebat oẽs q ingrediebanť ad eũ. Hęc Lucas ĩ hiſtoria
Puto Velene ſatis oñſum nũc ex ſcripturis Paulũ Romã ueniſſe, &
biẽnio toto ibi mãſiſſe, Reliquũ eſt,ut tu ex ſcripturis ſil'r oñdas,eũ iñ
abijſſe,& nõ redijſſe unq̃,ne cogaris nobiſcũ dicere, Paulũ Romę oc
ciſum eẽ. ¶ Ais tertio. Nã dũ poſtremo iã Neroni oblatus fuerat, & Inter dicendũ
ad Timotheũ ſcribẽs,hæc interpoſuit uerba. Ego iã delibor, & tp̃s Veleno,ne
reſolutionis meæ inſtat. In eis Paulus decrepitã,& nõ martyriũ ſuũ ſcripturas tra
intellexit. Hoc eſt illud Velene,propter q̊d tibi & merito & neceſſa- ctet.
rio debet a ſacraꝝ lr̃aꝝ tractatione interdici. Quis obſecro hic ex oĩ
bus gloſſis & cõmẽtarijs,nõ martyriũ,ſed decrepitã intelligit? Quis
poeta,qs orator,qs hiſtoricus aut phũs,theologuſve,imo qs gram-
maticus unq̃ delibari dixit decrepitã? O ſcelerate & audacia ipſa au
dacior nebulo,ſi ſic tractas ſacrũ textũ,nõ ſolũ cõtra oẽs theologos, ij.Timo.iiij.
ſed etiã cõtra oẽs poetas,hiſtoricos,ſophiſtas,& grãmaticos, qd tan
dẽ nõ audes? Ecce,dicẽte ap̃l'o, Ego iã delibor, Tu exponis, Ego iam

ij. Timo. 4. decrepitus ſum. Quis aũt unq̃ ita expoſuit? Sed dic q̃ſo, q̊t annorũ
erat tunc Paulus? Nõne iã proxime ſupra ex actis apl'orũ ipſe citaſti
Act. vij. Paulũ, dũ lapidaret̃ Stephanꝰ, adoleſcẽtẽ fuiſſe? Quot ãt anni ſunt a
lapidatiõe Stephani ad ultimũ annum Neronis? Certe ꝑcurre oẽm
Nõ fuit decrepitus Petrus historiã & chronographiã, nõ inuenies ultra. 37. Nũqd ãt adoleſcen
tia annis, 37. adiuncta, facit hoĩe; ualde (ut ais) ſenio detritũ & plane
decrepitũ? Adoleſcẽtiã iãpridẽ egreſſus erat Iohãnes Euãgeliſta, dño
moriẽte in cruce, uixit aũt a paſſione dñi annis (ut oẽs tradũt) 68. Et
tñ in nulla ſcriptura dr̃ ualde ſenio detritꝰ ac plane decrepitꝰ. Sic &
Clemẽs & Petro & Paulo familiaris ſub Traiano primũ (hoc eſt ſub
octauo poſt Neronẽ Cęſare) eſt ꝓpter nomẽ Chr̃i & exilo & morte
punitꝰ. Sic & Symeõ Iacobi ſucceſſor Hieroſolymis, ĩ crucẽ ſublatus
eſt, ſenex. 120. annorũ, Sic Polycarpꝰ, 84. ãnos Chr̃o ſeruierat, qñ flã
mis tradebat̃ exurẽdꝰ. Sic Ignatiꝰ, q Chr̃m in carne uiderat, ad Tra
iani annũ. 11. ꝑueniẽs, añ fataiẽ diẽ beſtijs ẽ traditꝰ ĩ laniatũ, Teſtes mi
hi ſunt, Euſebiꝰ & Hier. & tñ nusq̃ dr̃ q̃ſpiã illorũ ualde ſenio detritꝰ
& decrepitꝰ plane, niſi forte de Symeõ ſic qd legat̃. Qũo ergo Pau
lus, q ſub Nerone occubuit, ualde ſenio detritꝰ dr̃, & decrepitꝰ pla-
ne, Cũ Iohãnes, q dũ lapidaret̃ Stephanꝰ, unus erat de magnis apl'is
dñi, ꝑuenerit ad octauũ a Nerone Cęſarẽ, Et tñ nusq̃ dr̃ ualde ſenio
detritꝰ & decrepitꝰ plane, ſed ſenio ſimpliciter? Nõ uenit ad cẽteſi-
mũ ætatis annũ Iohãnes. Ũnde tu, ſi potes, Paulũ. 70. annos uixiſſe.
Paulus erat ſenex, ſed nõ ſenio detritꝰ & decrepitus Quã tu igit̃ ĩiuria uirũ ſobriũ, & ad oẽs labores & ꝑicula uegetũ, for
tẽ, prõptũ ac ualidũ, atq; ſpũ ſctõ plenũ, natũ annos nõdũ. 70. forſitã
uix. 60. dicis ualde ſenio detritũ ac decrepitũ plane? At obijcis nob
ṽba ipſiꝰ Pauli ad Philemonẽ, dicẽtis. Cũ ſis talis ut Paulꝰ ſenex, nũc
aũt & uinctus Ieſu Chr̃i obſecro te, q̃ſi ṽo idẽ ſit dicere, ſenex, qđ ual
de ſenio detritꝰ & decrepitꝰ plane, aut q̃ſi hõ qnq̃genarius nõ poſſit
dici ſenex, Neq; tñ oñdes unq̃ aut usq̃, epl'a; ſcđa; ad Timotheũ fu
iſſe decẽnio poſt epl'am ad Philemonẽ ſcriptã, uti ſup̃ plane te cõui-
Fatua expoſitio Veleni. cimus. Sed eſto, fuerit Paulꝰ cõtra oẽs hiſtorias uel cẽtũ (ſi ita cõten-
dis) annorũ ſenio detritꝰ & decrepitꝰ, Nõ tñ p̃t ullo mõ ſtare uiolẽtiſ
ſima illa tua expõ. Quis em̃ grãmaticorũ accipit, ut tu, hoc ṽbũ de-
libor, pro ualde ſenio detritꝰ aut decrepitꝰ plane ſum? Tu ne tantus
rhetor, neſcis adhuc illud Vergilianũ, Aulaí in medio libabãt pocu
Ego iam delibor. la Baccho? Vide ſaltẽ gloſſulas, huic textui uulgo adiacẽtes. Interli-
niaris ſane ait. Ego iã delibor, id ẽ, incipio offerri deo grata hoſtia.
Lyra ṽo. Delibor (inqt) id ẽ, immolor ꝑ effuſionẽ ſanguinis mei. Li
bare em̃ eſt deo offerre ſacrificiũ de liqdis. Ordinaria ãt ſic h;. Liba
re dicimus deguſtare, fundere uel ĩmolare, Iñ delibare, q̊d tñ hic pro
ipſa ĩmolatione ponit̃, paſſionẽ em̃ ſuã delibationẽ appellat. Deo ei
ĩmolat̃, q pro iuſtitia ſua patit̃. Et his gloſſis ꝑ oĩa cõcordãt maximi
q̊s habemꝰ, expõnes, Ambroſiꝰ, Athanaſiꝰ, & Chryſ. Sed ne ꝓlixi-
or ſim,

or ſim,ſolius Athanaſii v̄ba ponã.Nõ(inq̃t)ĩmolor dixit,ſ; delibor
Qđ ſane p̄ſtanti⁹ eſt,Siq̃dẽ haud q̃q̃,q̃ imolatiõis,ad deũ oĩa referũť
Libationis v̄ɔ uniuerſa,Sed q̃d,mihi opus ẽ alienis igeniĵs, cũ Pau-
lus ipſe ſeip̄m declaret,ꝑtinus ſubĵciẽs.Et tp̄s reſolutiõis meę inſtat
Quæ aũt erat illa reſolutio,niſi corp̄is & aĩæ ꝑ mortẽ? Et ſi inſtabat
ſcribẽti Romæ. Cur tu nõ fateris nobiſcũ,eã Romæ factam eſſe?
¶Ais q̃rto.Nã ꝙ ſpũ ſctõ illuſtrat⁹,liberationẽ ſui e carcere p̄uide-
rit,v̄ba ipſius indicãt.Eliberabit me dñs ab oĩ ope malo,& ſaluũ fa- ĳ.Timo.iiĳ.
ciet in regnũ ſuũ cœleſte.Hoc eſt(inq̃s)ad miniſteriũ corp̄is ſui my-
ſtici,Eccl'iæ ſanctæ. Nolo hic dicere,q̃d pleriq; text⁹ hñt.Liberauit Liberabit me
me,nõ liberauit me,ſed ut omiſſis incertis,ad nodũ ip̄m ꝑueniam⁹. dñs ab oĩ ope
Lego tecũ,Liberauit me.Nũc dic tu mihi,an ullus unq̃ mortaliũ re malo.
fuerit liber ab oĩ ope malo?Chr̄m,demo & eius matrẽ.De reliq̃s oĩ
bus gñalis eſt illa Iohãnis ſñia,Si dixerimus q̃m pctm̃ nõ habem⁹ ip̄i I.Iohan I.
nos ſeducimus,& ueritas in nobis nõ eſt.Cũ igiť dicat Paul⁹,Et li-
berabit me dñs ab oĩ ope malo,id nõ p̄t uerificari,niſi facta iã cor- ĳ.Timo.4.
poris & aĩæ(de q̃ ſup̄ dixerat)reſolutiõe,Ideo & q̃d ſubiũgit,ꝓprie
debet intelligi.Si em̃ de eccl'ia hic intelligereť regnũ cœleſte,ſꝑ a cõ-
uerſione uſq; ſaluus fuiſſet factus ap'ls,q̃a ſꝑ fuit in eccl'iæ miniſte-
rio,ſꝑ laborauit in ea,ſꝑ ꝓfecit,Atq; ita,nõ ſolũ faciet,ſed ſaluũ fecit
fuerat dicẽdũ. Qua tu ergo frõte & hic cõtra oẽs,cœleſte regnũ i ter
renũ,tortuoſe detorques?Aut ubi dicit Gregorius,regnũ cœleſte,
hoc in loco pro eccl'ia poni?¶Ais quinto.Sicut em̃ ſua ſpes nõ illũ Quo tp̄e ad
fefellit,ubi in priore captiuitate cõſtitut⁹,Philemoni ſcripſerat,Para Philemonem
mihi hoſpitiũ,Nos decẽniũ tuũ ſup̄ reiecimus,Neq; ſatis cõſtat,q̃to ſcripſit Paul⁹
Neronis anno ad Philemonẽ Paul⁹,aut ad Paulũ Seneca(ſi mõ unq̃
ſibi inuicẽ ſcripſerũt)ſcripſerit.Et nos ſup̄ ſatis euidenter oſtẽdimus
Senecæ ad Paulũ ep'las nõ eſſe ultimo Neronis anno (mortuo iam
ad minimũ añ bienniũ Seneca)ſcriptas,ſi tñ a Seneca uere ſunt ſcrip
tæ,Sed q̃d ad Philemonẽ nõ añ decẽ annos,priuſq̃ ſecũdo(ut ais)ca
pereť,ſcripſerit ap'ls,dupliciter paucis oſtendam,primo,q̃a in ea epi
ſtola poniť inter Pauli adiutores etiã Demas,de q̃ nihil cõſtat,q̃d a
Cæſarea Paleſtinæ uenerit cũ Paulo Romã,neq; ueriſil'e eſt q̃d adhę
ſerit ei ꝑ decẽniũ.ut poſtea proxime curſus cõſummationũ eũdẽ de
ſeruerit.Credibilius eſt igiť,eodẽ in anno,Demã fuiſſe Pauli,primo
q̃dẽ adiutorẽ,deinde ob miniſteriĵ inopiæve aut carceralis miſeriæ
tædiũ & moleſtiã,deſertorẽ. Scđo,q̃a dicis Paulũ,ex prima defenſi
one,nõ ad Philemonẽ Coloſſeñ in Aſiã,ſed ꝑ decẽniũ in occiduis p-
tibus uerſatũ,cũ eẽt in Hiſpaniã ꝓfectus.Qđ aũt đt,Para mihi hoſ
pitiũ,ad ſpem referť,nõ ad rẽ.Nõ em̃ ſꝑ eo ꝑuenit ap'ls(ut ſup̄ dixi-
mus)q̃ ſperabat aut intẽdebat aliq̃ñ uenire,Prohibit⁹ eſt ei ſæpe,iã
ſpũ dñi,iã cãꝝ occupatiõ.b⁹,iã carceris ĩpedimẽto aut ꝑſecutõis uio
lẽtia,Aut igiť cõcede nob̄ Paulũ Romę occubuiſſe,aut oñde,q̃ nã
demũ ꝑuenerit.

Fucus Veleni ¶Ais ſexto. Verũ ne hic longius iuſto immoremur, iã Petrũ & Paulũ Hieroſolymis paſſum, teſtimonijs irrefragabilibus cõfirmabim⁹

Grandis qdẽ pollicitatio hæc, ſed uerbis res minime cõcordant.
Mat. xxiij. Affers eñ unicũ ex euãgelio Matthæi locũ, & eũ ſtolidiſſime intelligis. Adijcis tñ fucũ ex Hieronymo & Lyra, ſed & ip̄m pperã. Verba Chr̄i ad ſcribas & phariſęos ſunt. Itaq; teſtimonio eſtis uobiſmetip̄is qa filij eſtis eorꝫ q prophetas occiderũt, Et uos implete mẽſurã patrũ ueſtrorꝫ, Iã dico uobis, Ecce ego mitto ad uos prophetas & ſapiẽtes & ſcribas, & ex illis occidetis, & crucifigetis, & flagellabitis &c̃ Vbi aũt hic ait uel Chr̄s in textu, uel Hieronymus aut Lyra ein expoſitione, Petrũ cruce, Paulũ gladio Hieroſolymis, nõ Romæ interijſſe? Quid rogo ſtultius eiuſmodi probationibus tuis? Vbi eñ crucifixus eſt Andreas frater Petri? Vbi occiſus Thomas? Vbi Bartholomæus? Vbi Matthæus? Cur tu igiť hoc gñale dictũ Chr̄i potius in Petrũ & Paulũ detorques, q̃ in alios Chr̄i ap̄los? Nunqd ergo oẽs, q̊s Chr̄s miſit, Hieroſolymis paſſi ſunt? Cur aũt Petrus & Paulus potius q̃ alij? Vbi hoc dicit Hieronymus? ubi Lyra? An ignoras q̊ties
Qũo accipiť ibi Hieruſalẽ hos affirmẽt Romæ paſſos eẽ? Puto te ſane uidiſſe libros Auguſtini de ciuitate dei, & Pauli ad Galatas ep̄lam, Ex qbus, niſi libẽter er
Gala. iiij. rares, facillime intellexiſſes, aliã eẽ mundi, aliã dei ciuitatẽ, aliam itẽ Hieruſalẽ deorſum, q̃ ſeruit mũdo & filijs eius, & aduerſať filijs dei, aliã uero ſurſum, q̃ eſt libera & mr̃ nr̃a. Loquiť itaq; hic Chr̄s generalr̃ cõtra ciues hui⁹ ſæculi, nõ ſpecialr̃ cõtra eos ſolũ q intra muros
Mat. xxiij. Hieruſalẽ cõtinebanť, Alioq nõ recte diceret, Et pſequemini de ciuitate in ſciuitatẽ, ut ueniat ſup uos oĩs ſanguis iuſtus, q effuſus eſt ſup terrã, a anguine Abel iuſti, uſq; ad ſanguinẽ Zachariæ &c̃, Nõ eñ a Iudæis in Hieruſalẽ occiſus eſt Abel, Et multi iuſtorꝫ perierunt in Samaria, multi in Aegypto, multi in Babylone, multi alibi in diuerſis pſecutionibus. Quis igiť hæc ad muros aut incolas Hieruſalem tñ referat, & nõ ad oẽm huius ſeculi ciuitatẽ, q̃ ſcribarꝫ & phariſæorũ inſtar uiuit & agit? Ita profecto docet Hieronymus, & ad hunc ſenſum de Petro & Paulo & Andrea exẽplificat Lyra, nõ ad figmẽ
Hieronymus cõtra Velenũ tũ tuũ. Scis eñ ipſe, Hieronymũ nõ ſemel aptiſſime dicere, Petrũ & Paulũ Romæ paſſos eſſe. Qua ergo fronte, uirũ ſanctiſſimũ, q̃ſi contrariũ ſibi ipſi in partẽ tuã allegas? Certe neq; hic, neq; uſq̃ gẽtium ait, eos Hieroſolymis martyriũ ſubijſſe, aut ullo mortis gñe ibidẽ occiſos. Neq; itẽ Lyra hoc habet, Et ſi diceret, a te tñ accerſiri nõ debe
Hierony. ſup Mat. ca. xxiij. rent in teſtes, q̃rꝫ teſtimonia alibi reiecisti. Nũc neq; ipſi, neq; Chr̃us dicũt q̃d tu dicis, inanis eſt igiť allegatio tua, Refero me ad libros. Ita eñ cõcludit ibi Hieronymus, Ergo & iſti (inqt) q ſilia Cayn & Ioas cõtra ap̄los gẽſſerint, de una gñatione eẽ referunť, Vaniſſimus ẽ igiť cõcluſionis tuæ fumus, qñ dicis, quis cõtra firmiſſima hæc teſtimo
Lucæ. xij. nia hiſcere deinceps poterit? Nos certe non ſolũ hiſcere, ſed & in

faciẽ tibi cõtradicere libẽter uelimus. ¶Ais ſeptimo. Cum ipſemet
Chr̃s, apud Lucã eadẽ repetẽs uerba, de Petro, Andrea, & alijs qui-
buſdã &c̃. O meretriciã frontẽ, tã aptũ dicere mẽdaciũ, Non eſt em̃
ibi uel minima ſyll'a de Hieruſalẽ. Rogo te, qua ſequit̃ conſequentia
Chr̃s ait apl'is, Ne terreamini ab his, q̃ occidunt corpus, Ergo Pe-
trus & Paulus Hieroſolymis ſunt occiſi? Quẽ nõ tædeat cũ diſputa-
tore tã inſulſo diutius cõgredi? ¶Ais octauo. Præterea dicit Chrũs
Hieroſolymis & nõ Romæ, a ſcribis & phariſæis, & nõ ab impato-
ribus Romanis, occidẽdos ſuos apl'os. Vis breue rñſum? Mẽtiris, ga
nusq̃ ita dicit Chr̃s. An uero neſciebat Chr̃s, nõ licere Iudæis cruci- Lucæ. xviij.
figere quẽq̃? Cur ergo p̃dixit de ſe, hoc eſt de filio hoĩs, Tradidit eũ
gentibus illudẽdũ & crucifigẽdũ? ¶Ais nono. Quis nõ negẽ quoſ-
dã & extra Hieruſalẽ fuiſſe interẽptos. Cur ergo quoſdã extra Hie-
ruſalẽ ĩterimi licuit, Petrũ u'o & Paulũ nõ licuit? Qualis igit̃ eſt ea ar
gumẽtatio, cui ipſe infers inſtantiã atq; cõtradictionẽ, Sed ita decet
argumentari publicos hoſtes ueritatis.

¶Perſuaſio. XVIII.

Magis hic criminaris q̃ diſputas, licet & ãtea nũq̃ recte diſputaueris
¶Ais primo. Videre mihi uideor, ſatis prolixe eoꝝ ſubneruaſſe opi
nionẽ, q̃ Petrũ ac Ro. Ep̃m celebrarẽt. Ita geſtit, ſibiq; ipi placet rhe Philautia
toriculus, ut plerũq;, ne grãmatice q̃dẽ, p̃ philautia nimioq; elegãtiæ Veleni.
ſtudio loquat̃, Sed abſit, ut de tãtis rebus diſputans, de uerbis aut
cõuicijs uel tantillũ curẽ, loq̃re & cõuiciare, ut libet. Nos q̃d uerum
ſit attẽdimus, Mẽtiris aũt, te opinionẽ nr̃am ſubneruaſſe, imo red-
dis eã multo ualẽtiorẽ, firmiorẽ, magiſq; probatã, & clarã, Niſi em̃
has ædidiſſes ineptias, nõ collegiſſem ego tot cõtra uanitatẽ tuã de-
monſtrationes. ¶Ais ſecũdo. Et hoc noĩe Ro. põtificibus nihil non Petrus apl'oꝝ
tribuant, dũ in ſummi apl'oꝝ principis (ut aiunt ipſi) locum ſuffecti princeps.
ſint, hancq; deſultoriã poteſtatẽ p̃ manus ſibi tradant. Ecce impiũ
hoĩs cauillũ, q̊ in odiũ Ro. pontificũ etiã B. Petrũ pſtringit & cauillat̃
tanq̃ nõ debeat dici apl'oꝝ princeps. Quid em̃ aliud ſibi uult ipro-
ba illa parẽtheſis, ut aiunt ipſi? Nã ſup̃ ex Donato dicebas bone uir
Aiunt, uſurpat̃ de re incerta, quã nos dicimus eẽ falſam. Abſit aũt, ut Sup̃ pſua. pri.
Petrus putet̃ principatũ accepiſſe a nobis, habet eũ, uir impiiſſime,
a Chr̃o, ab apl'is, ab oĩbus ſctis. Cur em̃ dixit ei peculiariter Chrũs, Iohan. ult.
Symon Iohannis diligis me plus his, Paſce agnos meos, Paſce oues
meas, Et rogaui pro te Petre, ne deficiat fides tua, Et tu aliq̃n cõuer- Lucæ. xx3.
ſus, cõfirma frẽs tuos? Cur in concilio primas loquẽdi partes dede- Act. xv.
runt Petro apl'i & ſeniores, cũ adeſſet Iacobus, ordinarius illius ciui
tatis Ep̃us? Cur Paulus ait, Mihi creditũ eſt Euangeliũ p̃putij, ſicut Gala. ij.
& Petro circũciſionis. Et q̃ opatus eſt Petro in apl'atũ circũciſionis,
opatus eſt & mihi inter gẽtes? Non igit̃ nr̃is ſolũ (ut tu ſtultiſſime de
blacteras) ſed Euangelicis & apl'icis uocibus, Petr9 apl'oꝝ princeps

 (uti ſæ

Chry.ī pſal.l. homi.ij.
Dignitas Ro. pontificis.
Lau.Vall. de dona Conſtā.

(uti ſæpiſſime & Gregorius loquit̃)recte dr̃,Vñ & Chryſoſtom⁹ ait
Colũnā eccl̃iæ,& fundamẽtũ fidei,Princeps apl̃orꝝ Petrus, ad uiliſ
ſimæ mulierculæ uocē,dñm ter negauit.Quinimo,ut uideas,ꝗ egre
gie ſubneruaueris(ut ais)opinionē noſtrā,Herculis,tui Lau.Vallæ
ỽba ꝗdā ſupius ꝙꝗ recitata hic adijciā.O ꝗtũ eſt(inꝗt)pōtificale mu
n⁹.Qꝫtũ eſt caput eē eccl̃iæ,ꝗtũ eſt ꝓponi paſtorē tāto ouili, e cuius
manu uniuſcuiuſꝗ agni ouiſꝗ amiſſæ ſanguis exigitur.Et infra,Et
pōtifices(inꝗt)Ro.appellat uicarios Petri,ꝗſi uł̃ u iuat Petrus,uł̃ mi
nori ſint dignitate cæteri,ꝗ Petrus fuit.Et iterꝝ.Quis hoc chr̃ian⁹ pa
ti ꝗat,& nō papā(q hoc patit̃ ac libēs audit & recitat)cēſorie ſeuere
ꝗ caſtiget.Qđ cũ a Chr̃o primatũ accepit Ro.ſedes, & id(Gratiano
teſte,multiſꝗ Græcorꝝ)octaua ſynodus declararit, accepiſſe dicat̃ a
Cōſtātino,uixdũ chr̃iano,tāꝗ a Chr̃o?I nũc taurine pugil,& ſubner
ua opinionē noſtrā.¶Ais tertio.At ỽo ſi ꝗs roget,ꝗuo hęc falſiſſima
ꝑſuaſio in eccl̃iā obrepſerit,dicā cōpendio; Quid dicas miſer? Nō-
ne oñdimus nos ſup̃ ex Ignatio,Egeſippo & Hirenæo,nr̃am opinio
nē,imo hāc certiſſimā ỽitatē & hiſtoriā,ſꝑ in eccl̃ia fuiſſe,a paſſione
Petri & Pauli in hāc uſꝗ horā? Quid,ſi fuerit Antiochiæ Ep̃s Ignati
us,ꝗñ Romę crucifix⁹ eſt Petr⁹? Certe pſbr̃ ſaltē tũc fuit aut diacon⁹

Hier.de ui.il.
Euſe.ī hiſt.ec. lib.v.ca.vi.
Eccl̃ię ſal⁹ in Ro.pont.dig-nitate.
Hiero.in dia-logo contra Luciferum

An nō uicinũ tꝑib⁹ apl̃orꝝ,uocat Egeſippũ Hieronym⁹? Sed & Hi-
renæus Polycarpi,q apl̃orꝝ diſcipul⁹ fuerat,Euſebio teſte, fuit audi-
tor.Mētiris igit̃ ꝗcꝗd deblacterādo ſubiũgis. ¶Ais.4.At ỽo hodie
ſolẽne id habet̃,hoc glorioſum putat̃,ut uni⁹ arbitrio oīa fiāt, circa
unũ ſumma & caput reip.chr̃ianæ cōſiſtet.Breuiter,in uẽtũ pugnas
Velene,& oīb⁹ his tuis uẽtoſis iaculis unũ oppono ſcutũ ex B.Hie-
rony.ita cōtra Luciferianos dicēte.Eccl̃iæ ſal⁹ in ſummi ſacerdotis
dignitate pēdet,cui ſi nō exors ꝗdā ab oībus eminēs det̃ ꝑtās,tot in
eccleſiis efficient̃ ſchiſmata,ꝗt ſacerdotes,Hũc ego ſc̃tm̃ ꝓpono ger
maniæ principib⁹,Eligāt nũc,an hũc ſequant̃,ut eorꝝ fecere maio-
res,an ỽo te ꝑſonatũ Bohemũ & Lutherꝝ apoſtatā poti⁹ audiāt.Cer

3.Reg.xij.

te exēplo & Roboā & Bohœmiæ merito abſterreri dñt, ne ſeniorũ
ſpreto cōſilio,uos iuuenes,temerarios & ad oēm impietatē prolap-
ſos & pronos audiāt.¶Ais ꝗnto.Et Ro.pōtifex ul̃is eccl̃iæ catholicę
Ep̃s cēſet̃,repugnātibus oībus oīm ferme libris,uoce ipſius Chr̃i? &

Mendacium Veleni.

ritu ac exēplo primitiuæ eccl̃iæ.O linguā procacē,os ferreũ , frontē
meretriciā,ſic,abſꝗ oī pudore,ꝑpetuo mētiri.Cur nō ꝓfers magne
orator,unũ ſaltē ex oībus,oīm(ut ais)libris, q repugnet? Niſi forte
unus Lutherus oīa eſt,Sed & huius(ut recitauim⁹ tibi ſupius)uerba

Luth.in reſo. de ꝑtāte paæ

ſunt.Primũ(inꝗt)ꝗđ me mouet,Ro.pōtificē eē aliis oībus,ꝗs ſaltem
nouerim⁹ ſe pōtifices gerere,ſupiorē,eſt ipſa uolũtas dei,quā in ipſo
facto uidem⁹,Ideoꝗ nō licet temere Ro.pōtifici in ſuo primatu re
ſiſtere.Vbi nũc ſunt Velene oēs oīm libri? Qꝫ impie aũt mētiaris de
uoce Chriſti & ritu atꝗ exēplo primitiuæ eccleſiæ iamiam declara-

uimus

uimus ſupra in hac ipſa pſuaſione. ¶Ais ſexto. Cũq; recẽs adhuc ſit memoria, q̃n hic tyrannus exordiũ ſumpſerit, nõ tñ inueniunt pleri-q;, q id ꝑpetuo fuiſſe ſcribãt? Sc; Velene, recẽs eſt memoria, q̃n paſſus eſt Marcellinus, recẽs Nicenũ cõciliũ, recẽtes antiq canones apl̃orũ & apl̃icorꝝ uirorꝝ, q hãc ſedi apl̃icæ, id eſt, Ro. eccl̃iæ authoritatẽ priuilegiũq; & eminẽtiã (ut nos & ſup̃ & alibi oñdimus) ex ſpiritus ſc̃ti inſtinctu Euãgelicíſq; dictis attribuerũt. Recẽs itẽ Calcedonẽſe, 600. &. 30. Ep̃orꝝ ſub Martiano impatore conciliũ, q̊d nomẽ uniuerſalis patriarchæ (q̊d Lutherꝰ ipſe uerbis B. Gregorij & recitat & fatet̃) Ro. põtifici ſua ſponte reuerẽter detulit. Recens deniq; ſynodus octaua, q̃ declarauit (ut iã ex Hercule tuo diximus) Ro. ſedẽ a Chr̃o primatũ accepiſſe. Quid nũc ais? ¶Ais ſeptimo. Præterea Syluestrũ a Cõſtantino impatore honeſtis muneribus donatũ, ſin ſedeq; impatoria repoſitũ, qs hoc hodie e ppl̃o nõ credit? reſiſtẽtibꝰ oĩbus hiſtoriographis. O nebulo mendaciſſime, profer unũ ſaltẽ hiſtoricũ, huic rei reſiſtẽtẽ. At in prõptu ad manũ habes (ut puto) Herculẽ tuũ, qui cõtra donationẽ Cõſtantini librũ ædidit, ut eũ opponas nobis, Nos aũt de illo multa diximus ſup̃. Hic unũ dũtaxat locũ ex eo recitabimus. Adde huc (inqt Valla) etiã teſtimoniũ Ro. põtificis, q his rebus gerẽdis, nõ interfuit, ſed p̃fuit, nõ teſtis, ſed author, nõ alieni negocij ſed ſui, narrator. Is eſt Melchiades papa, qui proximus fuit ante Syluestrũ, qui ita ait. Ecleſia huc uſq; ꝑuenit, ut non ſolum gentes, ſed etiam Romani principes, qui totius orbis Monarchiam tenebant, ad fidẽ Chriſti, & ad fidei ſacramenta concurrerẽt. E quibus uir religioſiſſimus Conſtantinus, primus fidẽ ueritatis patẽter adeptus, licẽtiam dedit ꝑ uniuerſum orbẽ ſub ſuo degẽtibus impio, nõ ſolũ fieri chr̃ianos, ſed etiã fabricandi eccleſias, & prædia conſtituit tribuenda, Deniq; p̃fatus princeps dona immẽſa contulit, & fabricã tẽpli primæ ſedis beati Petri inſtituit, adeo, ut ſedẽ imperialẽ relinqueret, & beato Petro ſuiſq; ſucceſſoribus profuturam conderet. En nihil Melchiades a Conſtantino donatũ ait, niſi palatiũ Lateranẽſe & prædia, de quibus Gregorius in regiſtro facit ſæpiſſime mẽtionem, Hactenus Valla. Nõ puto ulteriore uel reõſpſo, ul' cõfutatione mẽdacij adeo manifeſtarij opus eſſe. ¶Ais octauo. Non difficile eſt exinde diuinare, q̃tũ illis procliue fuerit, q̃ hodie de Petro ferunt cõfingere, cũ eorꝝ tẽporꝝ nullã certã habeamꝰ hiſtoriã. Quid hic dicam? Ecce, ut B. Petrũ interdicas Roma, oẽm incertã ais eſſe hiſtoriã. Q; ſi nulla eſt (ut ais) eorꝝ tẽporum certa hiſtoria, ergo ne ſacra quidem (quã Lucas ſcripſit) certa ẽ, Ergo & Pauli res geſtæ (q̃s paſſim ĩ epl̃is cõmemorat) ſunt incertæ? Ergo nec tu quicq̃ ex Luca & Paulo certi allegaſti? Allegaſti qdẽ certa eorꝝ loca, ſed tu incertũ, erroneũ, falſum, hæreticũq; ſenſum illis impie aſſcripſiſti, Cur inſup aliqñ Suetoniũ, aliqñ Tacitũ, Ioſephũ, Oroſiũ, de ijſdẽ tẽporibus allegaſti?

Non eſt recẽs Ro. ponti. eminentia.

Greg. in regi. li. vij. ca. xxx.

Lau. Vall. de dona. Conſtã.

Mendaciſſimus nebulo

Lau. Valla de dana. Conſtã.

Dãnat hiſtorias Velenus

¶Ais.9

¶Ais nono Præter cõmẽticias illas aliq̃t de Petro & Paulo paſſio-
nes, q̃ adeo ſibi nõ cõſtant, ut oĩbus etiã tacẽtibus, ipſæ ſe ſatis con-
Iniuriarum — futent, ꝑſertim q̃ Græcoꝝ linguagio cõſcriptæ ſunt, Q̃d uel ſolũ ar-
Colognтidæ — gumẽto eſſe poſſit, eas falſiſſimas eẽ. Cũ hæc natio ab oĩbus paſſim
4. Reg. 4. — ſcriptoribus in hiſtorijs mẽdacij accuſet̃. Ecce q̃s in hanc iniuriarum
ollã colligis Coloquintidas. In fundo ſane ponis B. Petrũ nunq̃ ue-
niſſe Romã. Deinde colligis Ro. põtifices nõ eẽ Petri ſucceſſores, nõ
ſummos põtifices, nõ primatos eccl̃iæ, nõ uniuerſales patriarchas,
nõ ꝑcipuos paſtores ouiũ Chr̃i, ſed Antichr̃os, Beſtias, Cerberos,
Tyrannos, Lupos. Itẽ, ppl̃m chr̃ianũ, q Petrũ Romæ fuiſſe credit, uo
cas futilẽ plebeculã, pſeudoſacerdotũ ꝑſtigijs deluſam. Itẽ nullã ais
eẽ certã eoꝝ tp̃m hiſtoriã, ſunt & aliæ pene innumeræ in hac olla
tua iniuriaꝝ amariſſimæ Coloquintidæ, q̃s breuitatis gr̃a omitto, q
bus hic uelut Colophonẽ cõtra uniuerſam Græcoꝝ nationẽ ſupad
dis, q̊d ab oĩbus in hiſtoria mẽdacij accuſet̃, Id uiderint ſocij tui, bo-
Qualis certi- — naꝝ lr̃aꝝ profeſſores, q tot iã annos cõtra theologos, tanq̃ Græca-
tudo hiſtoriæ — rũ lr̃aꝝ ignaros, depugnant. Ego, neq; in Latinis, neq; in Grecis hi
ſtorijs mathematicã certitudinẽ exigo, ſufficit mihi ciuilis reꝝ geſta
rũ enarratio, ſiq̃n in loco aut die aut numero parũ exacte ſcripſerint
q̃s cõtinuo mẽdacij eos arguat? Nonne & hi ſæpe in eiuſmodi fal-
lunt̃, q aut belli duces ſunt, aut rebus gerẽdis interſunt? Scio aũt ex
Græcis hiſtoricis fide digniſſimos haberi Thucydidem, Xenophon
tẽ, Plutarchũ, Appianũ, Et q̊s magno catalogo referũt, Plinius in na
turali hiſtoria, Euſebius de ꝑparatione Euangelica, Hieronym⁹ cõ-
tra Iouinianũ, Sabellicus in Enneadibus & exẽplis, Fulgoſus deniq;
de dictis factiſq; memorabilib⁹. Q, ſi tantis uiris hiſtoriæ fidẽ eripu
eris, q̃d q̃ſo manebit reliquũ de antiq̃tatibus, cũ & Ioſephus Græce
ſcripſerit? ¶Ais decimo. Et breuiter, nemo id miret̃, hoc aptiſſimũ
mẽdaciũ ſuos patronos habere, Cũ non deſint etiã, q Tuſciã patri-
moniũ Petri appellent, q̃ uoce nunq̃ delyrius dici aut cogitari aliq̃d
potuit. Laus & gr̃aꝝ actio ꝑpetua ſit oĩpotẽti deo, q̃d iã finẽ ꝑſua-
ſionũ tuaꝝ attigi. Vereor equidẽ, ſi diutius mihi ad tantas tuas iniu
rias ſedẽdũ & tabeſcendũ foret, ne anima ipſa me tandẽ deficeret,
zeluſq; domus dñi me comederet uiuũ, Ecce aptiſſimũ uocas mẽda
ciũ, q̃d oẽs ſancti & uniuerſus orbis, a morte Petri & Pauli in hunc
uſq; diẽ, ore uno & unanimi cõfeſſione affirmauerũt ſp. Quinetiã
lapides & ſepulchra huic ueritati teſtimoniũ ꝑhibẽt. Et aliud adijcis
Patrimoniũ — q̊ nihil delyrius ais, aut dici, aut cogitari poſſe, Tuſciã ſcʒ patrimo-
S. Petri. — niũ Petri appellari. Certe B. Gregorius in regiſtro frequẽtiſſime ap
pellat patrimoniũ ſancti Petri, nõ ſolũ in Tuſcia, ſed etiã in Cãpania
Apulia, Lucania, Calabria, Dalmatia, Sicilia, Aphrica, & Gallia, Et
gñaliter ubicũq; habebat annuos reddit⁹ eccl̃ia Ro. Quẽadmodum
adhuc hodie eccl̃iaꝝ patronis, ꝑdia & alia ipſaꝝ bona dicuntur eſſe

eiuſmodi

eiuſmodi ſctōꝝ, Sic ſane Auguſtæ patrimoniū ſuū habet B. Vdal-
ricus, & Mauricius, Norēbergę Laurētius, & Sebaldus, Bambergę
Henricus & Kunegūdis, Herbipoli Kilianus & Purghardus, Mogū
tiæ Martinus & Albanus. Breuiter apud chrianos, a tpibus Cōſtan
tini Auguſti, uſq; in hāc diē fundatæ ſunt ecclīæ qbuſdā redditibus
q uulgo eiuſmodi ecclīaꝝ dationes aut ſctōꝝ (qbus dedicatæ ſunt)
patrimonia dicunt̄, Solus Petrus tibi uidet̄ indignus, ut ullū dicat̄ — Patrimoniū
eius eē patrimoniū. Habuit profecto & B. Vvenceſlaus ſatis am- — Vvencellai.
plū Pragæ patrimoniū, q̊d barbari & ſacrilegi, ſocij tui Huſſitæ diri
puerūt. Ita uelis & Romę fieri B. Petro, ſed nobiliores religioſioreſ-
q; ſunt Cæſar & Romani, q̄ ut ſacrilegiū uſq; adeo barbarū & impi-
um cōmittant. Quantulū tn̄ eſt illud Petri in Tuſcia patrimoniū, q̊d
tā inuidioſe obijcis? Nobiliſſima profecto in ea oppida ſunt Floren
tia, Sena, Volaterra, Piſæ, Luca, Lima, Piſtoriū. Quātū aūt eſt in his
Petri patrimoniū? Vnde q̄ſo ſunt Florētinis tātæ opes & potētia, ſi
Tuſcia eſt tota Petri patrimoniū? Paup profecto eēt B. Petrꝰ, ſi non
aliud haberet patrimoniū, q̄ q̊d in Tuſcia hodie habet, Fruſtra igit̄
de Tuſcia in Ro. pōtificē cōcitas inuidiā principū, qa exiguū eſt pro
tāto capite totiꝰ ecclīæ ibi patrimoniū. Maximā partē tenēt Foren
tini, bonā Senēſes, nō pœnitēdā itē Lucenſes, Habet & nobilitas ca-
ſtella & prædia non pauca. ¶Explicit Liber Tertius.

¶INCIPIT LIBER QVARTVS.

Reſtat nūc ultimo Velene cōgreſſu recupare armā &
ſpolia, q̄ te falſo iactitas eripuiſſe nobis. Arbitror āt — Perfidiæ ia-
ſatis iā cōſtare, multo & plura & ualidiora nobis eē — cula.
arma, cōtra leuiſſima pfidiæ tuæ iacula, q̄ q̄ tu hic
ſeptē cauillis cōmemoras & recēſes, Et lōge fortio-
res ſunt milites nr̄i, Ignatius, Egeſippus, Hirenæus,
Tertullianus, Origenes, Cyprianus, & id genus reliqui q̊s in aciē pro
duximus, q̄ ut uaniſſima pſuaſionū tuaꝝ uelitatiōe terreant̄, aut pe
dē loco moueāt. Cataphrattis tibi grauiſſimis opus erit, ſi nr̄am ue
lis prumpere aciē. Nūc tp̄s eſt (ne p̄ludā diutius) extorquere tibi ere
pta (ut putas) nobis a te ſpolia cauillorum.

¶Cauillus primus.

Hoc telū iā pridē recupauimꝰ. Siue em̄. 14. ſiue. 17. aut. 18. annos po — Gala. ij.
nas, ab aſcēſione dn̄i, uſq; ad cōciliū Hieroſolymitanū, in q̊ Paulꝰ cū
Petro, Iohāne, & Iacobo cōtulit de Euāgelio, Nihil penitꝰ curamus,
imo q̄to plures dederis annos, tāto melior eſt cā nr̄a, Nā facilius fuit
Petro ſemel e Roma Hieroſolymā pficiſci in annis qnq; aut ſex, q̄ in
duobꝰ aut tribus, Cū igit̄ nos ponamꝰ, Petrū. xi, aut. xij. anno (ut ua
ria eſt cōputatio) a paſſione dn̄i Romā ueniſſe, multo lubētiꝰ ample- — Fuit Petrꝰ Ro
ctimur Hieronymi q̄ Lyræ ſn̄iam, qa facilius fuerit, ex urbe ad Hię — mæ ante cō-
ruſalē redire anno 18, q̄ anno, 14. Negamus em̄ Petrū (q̊d tu ſtulte — cilium.

p̄ſupponis) an̄ illd̄ cōciliū Romæ nō fuiſſe, Imo uehemēter affirmamus eū antea Romā ueniſſe, q̊d ex Euſebio, Hiero. Platyna, Sabellico, & id genus ſcriptoribus clariſſimis, manifeſtiſſimū eſt, & minime dubiū. Videſne igiť, te hoc in cauillo magis pro nob̄ q̄ cōtra nos pugnaſſe? Qua aūt ipudētia tot hic cōuiciis iceſſis Lyrā, quē paulo an̄ iter firmiſſima ponebas teſtimonia? Nōne hæc tua ſunt v̄ba i pſuaſione. 17. Quis cōtra hæc firmiſſima teſtimonia uel hiſcere deinceps poterit? Nō igiť hic nob̄ qcq̄ eripis, ſ3 ſpolias teip̄3 armis tuis. Quē em̄ paulo an̄ iter firmiſſima teſtimonia poſuiſti, & quē nemo mēdacii arguere poſſit, hic ita repellis & abiicis, ut ignobilē ſtultū & delyrū atq3 ab oīb⁹ diſſentiētē dicas. Sed neq3 Hieronymo ſeruas fidem, tractās eū fraudulēter, more plane meretricio, Nā ubi d̄t q̊d tibi placet, ibi ē lr̄aꝝ ſyd⁹, doctiſſim⁹, & ꝓbatę fortitudīs uir. Vbi āt d̄t q̊d tibi diſplicet, Ibi & ip̄e tibi aduerſus legē Chr̄i (ut in. j. dicis pſuaſiōe) q̄ſi ex cōpoſito decertat, & cū Paulo & Luca inexcuſabil'r cōtendit. Quis igiť militet in acie tua, ſi uideat te tāta milites tuos tractare pfidia?

Spoliat ſeip̄m Velenus.

Perfidia eius in Hieron̄.

¶ Cauillus ſecundus.

Hic q̄to eſt ualidior ps nr̄a, tāto iprobior & uana cōmētatiōe v̄ſutior eſt ps tua, nō ſine ſumma, & ipudētia & ipietate. Quo eī auſu maxime temerario ſic ꝓphanas (obſecro) teſtamētū dn̄i, noua & ficta, cōtra ſenſum oīm, expōnes? Quid nō audeas q hoc audes? At memēto ſcriptū eē. Si iuſticias meas ꝓphanauerint, & mādata mea nō cuſtodierint, uiſitabo in uirga iniqtates eoꝝ, & in v̄beribus pctā eorū, Veniet (crede mihi) hora, qn̄ minime reris. ¶ Ais primo. Duplicē eē Babylonē a coſmographis didicim⁹. Vnā in Aſſyria, alterā q Aegyptiaca d̄r, nō ꝓcul ab Aegypto diſtās, Strabo tn̄ plus (inqs) ī Arabia, q̄ ꝓuinciis Aegypti hāc eē ſitā oñdit. Vn̄ Arabū lingua Chayꝝ illū uocāt, q̄ uox nō aliđ eis deſignat, q̄ ſi Babylonē nr̄ates dixerint Primū. Notior ē Aſſyrioꝝ Babylō, q̄ ut hic deſcribi debeat Aegyptiaca aūt ita deſcribiť a Strabone, lib. ultio. Vlteri⁹ (inqt) adnauigāti ē Babylon caſtellū, natura munitū, a Babyloniis qbuſdā cōditū, q huc ſecedētes, hoc in loco habitationē a regib⁹ ipetrarūt. Nūc (inqt) ī ea collocata ē una ex trib⁹ legiōibus, q̄ Aegyptū cuſtodiūt. Ab hoc loco uſq3 ad Nilū iugū q̊ddā deſcēdit, p q̊d aq̄ rotis & cochliis a flumine trahiť. 100. & 50. hoīb⁹ captiuis, cōtinue opantib⁹. Hinc Pyramides, q̄ apđ Mēphim ſunt ī ulteriore regione manifeſte apparēt, q̄ qdē ꝓpinquę ſunt. Propinq̄ ē etiā Mēphis Aegyptioꝝ regia, trib⁹ ei ſchœnis diſtat a Delta. Hæc Strabo. Recitat ex his q̄dā Volaterran⁹ & addit Ptolomæus hāc q̊q3 Babyloniā uocat. Hodie v̄o Cayꝝ appellāt. Sultanoꝝ regiā, q̄ nō caſtellū, ſed urbs maxīa eſt, plures cōplexa pp̄los, ut frequētes inde chr̄iani redeūtes indicāt. Ex his ſatis cōſtat, q̄ uere dicas, hāc plus in Arabia q̄3 prouinciis Aegypti ſitam eē, p̄ſertim in ea Arabia, quā Iudææ ponis collimitaneā, Ego profeſſo tantā impudētiā apud nullū unq̄ dep̄hendi authorē, q audeat ita

Prophanat teſtamētū dn̄i.

Pſal. lxxxviij.

Duplex Babylon.

Strabo geog. lib. xvi.

Babylon Aegypti, Cayrū nunc diciť

Volater. in geogra. li. xij.

ſine delectu & pudore, mẽtiri, fingere, cõminiſci. Ecce ſtrabo ait, una eſt ibi ex trib⁹ legionibus q̃ Aegyptũ cuſtodiũt. Itẽ ab loco deſcẽdit iugũ q̊ddã ad Nilũ. Itẽ ꝓpinqua eſt Memphis Aegyptioꝝ regia. Itẽ, apparẽt manifeſte ibi Pyramides q̃ apud Mẽphim ſunt. Et tñ tu audes dicere, q̊d Strabo dicat hãc plus in Arabia q̃ in prouincijs Aegypti ſitã eſſe. Sed clarius adhuc teſtimoniũ referã contra te ex Hieronymo, in uita Hilarionis monachi, cui⁹ profectionẽ ex Paleſtina in Aegyptũ deſcribẽs ait. Quinto igir̃ die uenit Peluſiũ, uiſitatiſq; fratribus, q in uicina eremo erãt, & in loco q dr̃ lichnos morabant, ꝓrexit triduo ad caſtrũ Theubaton, ut uideret Dracontiũ epiſcopũ & cõfeſſorẽ, q ibi exulabat. Quo incredibiliter cõſolato tãti uiri pſentia, poſt aliud triduũ multo Babylonẽ labore ꝑuenit, ut uideret Philemonẽ epm̃ & ipſum cõfeſſorẽ. Conſtantius aũt rex, Arrianoꝝ fauẽs hæreſi, utrũq; in ea loca deportauerat. Inde egrediẽs, poſt triduũ uenit ad oppidũ Aphroditon &c̃. Quis ignorat Velene propinquiorẽ Aegyto eẽ Paleſtinã & Idumæã q̃ Iudæã? Ex Betilio tñ Paleſtinæ uix quinto die Hilarion ꝑuenit Peluſiũ, urbẽ Aegypti primã, ad quã finit Idumęa. Qđ aũt & reliq̃ deinceps ꝑagrata ab eo loca fuerint in Aegypto, nõ in Arabia, ſeries ipſa declarat, poſt horũ em̃ locoꝝ uiſitationẽ ꝑuenit triduo ad montẽ B. Antonij, quẽ nemo neſcit in Aegypto habitaſſe. Qđ aũt eo tp̃e Babylon illa non fuerit urbs aut magna aut celebris, argumẽto eſt exiliũ Philemonis & adiacẽs Eremus, Certe niſi eẽt in Aegypto, nõ fuiſſet in eã deportat⁹ Philemon. Nõ em̃ Arabia, ſed Aegyptus erat ſub Cõſtantio ꝓuincia. Arabiã aũt tenebãt Saraceni, q nũc Cõſtãtij, nũc Perſaꝝ partes mercede cõducti, iuuabãt. Vt eſt uidere in hiſtoria Marcellini. Cęterũ an Chayrũ arabice dicat̃ Babylon, ignoro, utpote illi⁹ lingue impitus, Fatent̃ aũt mercatores & Chayꝝ in Aegypto eẽ.

Hiero. in uita Hila ca. xxv

Hilarion ꝑuenit Babylonẽ.

¶ Ais ſecũdo. Et ſic pſuaſiſſimũ eſt, Petrũ ex hac Babylone, uł, ſi quẽ Arabũ oblectat dictio, Chayro, epłam ſuã ſcripſiſſe. Ita ne cito pſuaſiſſimũ eſt Velene, qcqd tibi uel in buccã uel in ſomniũ uenit? Dic q̃ſo, ubi in uniuerſa ſcriptura hui⁹ Babylonis Aegyptiacę, uł ſemel fit mẽtio? Et vñ ſcis Petrũ unq̃ fuiſſe uel in Arabia, uel i Aegypto? De Paulo qdẽ ſcim⁹, qđ in Arabia, mox a cõuerſiõe ſua, fuerit De Petro aũt p̃ter te nemo hoc dicere p̃ſumpſit. Quis aũt tibi credat, toties in mẽdacijs dep̃hẽſo, qñ ſic loq̃ris nudũ ſomniũ tuũ, ſine ſcriptura, ſine teſte, ſine rõne? Quæ em̃ rõ erat, ut Petrus, neglecta Memphi & uertice urbiũ (ut ait Marcellinus) Alexãdria, alijſq; populoſis Aegypti urbibus poſthabitis, in caſtellũ ſeſe contuliſſet ad legionẽ Romonã? An ita facile erat ibi colligere eccleſiã, in caſtello militũ circumiacente uaſta Eremo? Quis fuit aũt Epiſcopus illius eccłiæ poſt Petꝝ? An uero ullus tp̃ibus Petri fuit eo in caſtello Chr̃ianus? Cur nõ in illa Babylone potius q̃ Romæ agnoſcit orbis terraꝝ ſedẽ ap̃licam?

Petrus neq; in Arabia neq; i ægypto fuit Gala. pri.

Marcelli. in hiſto. lib. xxij

Eccłia Alexãdrię ſub Marco.

Ecclia Alexādriæ ſub Marco.

Quō vͦo decebat mgr̄m Marci,& prīcipē apłoꝝ, declinare ī caſtellū
deſerti,ut ibi iter militare ꝑſidiū colligeret eccłiā. Marcū vͦo diſcipu
lū cōcedere ī urbē ppłoſiſſimā,nēpe Alexādriā,ubi multo uberior
erat ad meſſem Chr̄i ſeges,q̄ in i lo caſtello? Certe q̄ p̄clarā & florē-

Euſe.ī hiſt.ec. lib.ij.ca.xv
Hier.de ui.il.
Amb.de uirg
Greg.in regi. li.v.epłā.lx.

tē fundauerit Alexādrię eccłiā Chr̄i Marcus,ex uarijs licet hoc hiſto
rijs cognoſcere,maxīe vͦo ex his q̄ Philo Iudæus ſcripta reliq̄t, q̄rū
nōnulla recitat Euſebius in hiſt. eccł. Atteſtat̄ & Hiero.atq; Ambro
ſius,frequētiſſime itē Gregoriꝰ ad Eulogiū patriarchā Alexādrinū,
Hæc em̄ eiꝰ ſunt,in q̄dā ad illū epła vͦba,Nā ſicut oībꝰ liq̄t, B.Euā.
Marcꝰ ſc̄tō Petro apło mgr̄o ſuo Alexādriā ſit trāſmiſſus, huiꝰ nos
mgr̄i & diſcipuli unitate cōſtringimur,ut & ego ſedi diſcipuli ꝑſide
re uidear ꝓpter mgr̄m,& uos ſedi mgr̄i ꝓpter diſcipulū,dic igit̄ im
probiſſime ſomniator,cur Alexādrię fc̄tā eſt ſedes p̄triarchalis potiꝰ
q̄ in illa tua Babylone? Decuit ne diſcipuli eccłiā eē ſup eccłiā mgr̄i?
Imo oñde,ſi potes,ex q̄cūq; authore uolueris, in ea Babylone unq̄

Iniuria Veleni in B. Petrū.

fuiſſe Petri epłam,aut uiſam aut recitatā. Quis itaq; patiēter ferat tā
tā in B. Petrū iniuriā? Ecce ſi tibi credit̄,ꝓrexit Petrꝰ in Babylonem
Aegyptiacā,q̄ tūc caſtellū erat militare,iuxta deſertū,& māſit ibi ig
nauiſſime abſq; oī fructu,qñ acceſſerit,aut qñ receſſerit,aut q̄d ibi e-
gerit,aut quē reliq̄rit ſucceſſorē q̄lēq; īſtituerit ibi eccłiā,nemini ha
ctenus,niſi Veleno cognitū fuit. Cęteri aūt apłi ubicūq; fuerūt,p̄di-
cauerūt cum fructu,īſtituerūt eccłias,ordinauerūt ep̄os & clericos,
reliq̄rūt poſt ſe ſucceſſores,Solus Petrꝰ oſcitādo ſedit iter milites (ſi
dijs placet) in caſtello,nec ullā fundauit eccłiā. Ah Velene infœlix,q̄
te demētia cœpit. ¶ Ais. Qui in Iudęa & cōtermineis,undiq; circū &

Mendacium Veleni.

circa, regionibꝰ,Chr̄i nomē diuulgabat. Iudæa aūt cōfine hꝫ utrāq;
Arabiā,Petræā,& Deſertā. Quas ob res ī eis collimitancis Hrieroſo

I.Petri.I.

lymę ꝓuinciis Petrū p̄dicaſſe Chr̄m,& ex Chayro epłam ſcripſiſſe,
hoc iā q̄s neget?. Hic eſt tuꝰ Velene ſyllogiſmꝰ,licet mł̄tis a te vͦbis
interpellatꝰ. Dic igit̄,Si nō exceſſit Petrꝰ ultra cōfines Hieroſolymę
regiones,cur ſcripſit ad diſperſos e Ponto Galatia &c̄.ut tu loq̄ris,uł

Gala.ij.

ut rectiꝰ loq̄t̄ ipſe Petrꝰ,Electis aduenis diſꝑſionis Pōti,Galatię,Cap
padotiæ,Aſię,Bithyniæ? Nūq̄d hæ regiones ſunt cōterminę Hiero
ſolymis? Nōne fuit & Antiochiæ? Sed ne hāc q̄dē ullus coſmogra-
phoꝝ facit Hieroſolymis cōterminā. Quis aūt mercatoꝝ aut pegri
noꝝ tibi credat,Chayꝝ eē cōterminā Hieroſolymę? ſi nihil credis ge
ographis,ex pegrinis ſaltē quęre,q̄t dieꝝ ſit iter ab Hieroſolyma ad
Chayꝝ. Vbi aūt dicit Petrꝰ,ex Chayro ſeſe aduenis Ponti ſcripſiſ-
ſe? Cur ſimpliciter dicit,ī Babylone,& nō addit,in Babylone Aegy
ptiaca,aut in Babylone caſtello? Quis em̄ nomīe Babylonis, ſi nihil

Gala.iiij.
Falſarius Velenus.

addat̄,intelligit uel Chayꝝ,uel caſtellū Aegyptiacū? At dicis. A-
poſtolus,hoc teſtat̄,dicēs. Syna mons eſt in Arabia,q̄ cōiuncta eſt ei
q̄ nūc dr̄ Hieruſalē. Rñdeo. Primū cōmittis hic crimē falſi, falſitatis
enim

em̄ textū apl̄i,cui⁹ hæc ſunt ỽba. Syna em̄ mons eſt in Arabia,q cō-
iūctus eſt ei q̄ nūc eſt Hieruſalē,Deīn peſſime intelligis lr̄as. Sciunt
em̄ uel idiotæ ꝑegrini,ꝙ multoꝝ dieꝝ iter eſt ab Hieruſalē ad mōtē
Syna. Dr̄ tn̄ ab apl̄o mons Syna cōiūctus ei,q̄ nūc eſt Hieruſalē,iux
ta expoſitionē Lyræ, ſcd̄m ſenſum allegoricū,qa ſeruit⁹ legis ,q̄ in
Syna data eſt,tūc uigebat in Hieruſalē,qn̄ erat adhuc tēplū,in q̊ of-
ferebāt̄ ſacrificia & exercebāt̄ legalia,at ſcd̄m lr̄alē ſenſuꝫ Syna ml̄ᵗ-
tū(inqt)diſtat a Hieruſalē.Et ideo gloſſa interliniaris exponit cōiū-
ctus,id ē ſil̄is. Miror eqdē,cur hoc ꝓfundū tā ſicco pede trāſeāt Am
broſius,Hiero.& Aug,Niſi forte,qa allegoriā ꝓteſtat⁹ eſt ipſe apl̄s,
de ſenſu lr̄ali noluerint diſputare.Athanaſi⁹ tn̄,cū breuis ſit alias,hic
ꝓlixi⁹ exponit. Per Agar(inqt)nimiꝝ uet⁹ illd̄ teſtamētū interp̄tat̄.
Lex nāq; e mōte Syna tradita ē.Qui mons & ī Arabia eſt, & Agar
Arabū lingua nūcupat̄,Cōiūct⁹ āt eſt Hieruſalē,hoc ē uicin⁹ eſt &
cōtiguus,uel qa īferiori Hieruſalē cōꝑat̄ & ſil̄is eſt,& ꝓportiōe q̄dā
illi par,& ꝓ ea accipit̄,ꝓiñ una utriuſq; ſit facies, Quēadmodū igit̄
Agar,& ſerua erat,& ad ſeruitutē illos gn̄abat. Sic & lex ipſa , q̄ ex
mōte Syna,alias Agar uocitato,& nūc Hieruſalē ipſi ꝑſili ꝓdiȷt i ſer
uitutē gignit q ſibi obtēꝑat. Hęc & adhuc plura hic Athanaſi⁹.Qui
cupit,cupiat,Tu ꝓfecto & erras & in errorē mittis, Cerbereū ſpu-
mās aconitū. ¶Ais.4.Atq; eo mō ỽba Petri. Salutat uos eccl̄ia q̄ ē
in Babylone collecta,ītelligēda ſunt. Abſit,neq̄q̄ em̄ ita recte ītelligi
aut pn̄t aut dn̄t,ut iā ſup̄ dictū eſt. Nos cōtra Lutheꝝ,anq̄ tua ꝑide
mus,hūc locū ꝓduxim⁹,& ei germanū ſenſuꝫ breuiter ex gloſſis &
Hieronymo accōmodauim⁹,exiſtimātes,unū Hiero.cōtra ur̄aꝫ im
pietatē ſatis eē ualidū.Qm̄ ỽo frōtē oēm abieciſtis, iō pluribus uos
optet cōfodi cōficiq; ſagittis. Verba Euſe.ſunt. Igit̄ cū Ro.urbi claꝝ
ỽbi dei lumē fuiſſet exortū,Symonis qdē tenebrę cū ſuo authore re
ſtinctę ſunt. Sermo āt ỽitatis & lucis,q ꝑ Petrū p̄dicabat̄,uniuerſoꝝ
mētes placito illuſtrauit auditu.Ita ut q̊tidie audiētib⁹ eū,nulla unq̄
ſacietas fieret. Vn̄ neq; auditio ei⁹ ſola ſuffecit,ſed Marcū diſcipulū
ei⁹ oib⁹ p̄cib⁹ exorāt,uti ea,q̄ ỽbo p̄dicabat, ad ꝑpetuā eoꝝ cōmo
nitionē hn̄dā ſcripturę traderet,q̊ domi foriſq; ī huiuſcemōi ỽbi me
ditatiōib⁹ ꝑmanerēt. Nec pri⁹ ab obſeruādo deſiſtūt,q̄ q̊d orauerāt
īpetrarēt. Et hęc fuit cā ſcribēdi,qd̄ ſcd̄ꝫ Marcū dr̄,Euāgelīȷ. Petr⁹ ỽo
ut ꝑ ſpm̄ ſctm̄ religioſe ſe ſpoliatū cōperit,furto delectatus eſt , fidē
eoꝝ ꝑ hāc deuotionē cōſiderās,factūq; cōfirmauit,& ꝑpetuū legē-
dā ſcripturā eccl̄iis tradidit,Clemēs diſputationū libro hęc ita geſta
eē deſcribit. Cuiq; ſil̄e dat teſtimoniū,Hierapolites ep̄s noīe Papias
q & hoc dt,q̊d Petr⁹ in prima ep̄la ſua,quā de urbe Roma ſcripſit,
meminerit Marci,In q̄ tropice Romā Babyloniā noīauerit. Hacte-
nus Euſe. Hūc aūt tropū admodū ꝓlixe declarat Oroſi⁹ ex q̊ pauca
recitabim⁹. Vt aūt oīa hæc(inqt)ineffabilib⁹ myſterīȷs,ꝓfundiſſimis

Qūo Syna mons dr̄ coniunctus Hieroſolymæ.

Atha. in ep̄la Pauli,ad,Gal.

Eccl̄ia in Babylone collecta.

Euſe.in hi.ec. lib.īȷ.ca.xv

Prędicatio Petri Romæ.

Papias Romā tropice Babylone dici a Petro ait.

dei iudicijs diſpoſita,nõ,aut hũanis uiribus,aut incertis caſibꝰ,acci=
Sil̃itu dines i= diſſe ꝑdoceã,Oẽs hiſtoriæ antiquę a Nino incipiũt,Oẽs hiſtoriæ Ro=
ter Babylonẽ manæ a Proca exoriunt̃.Deinde a primo anno impꝑij Nini,uſq; q̊
& Romam. Babylon a Semi rami de inſtaurari cœpta eſt,interueniũt anni.64.
Et a primo anno Procæ,cũ regnare cœpit,uſq; ad cõditionẽ urbis fa
ctã a Romulo,interſunt anni æque.64.ita regnãte Proca,futurę Ro
mæ ſemẽtis iacta ẽ,& ſi nõdũ germẽ apperet,Eodẽ anno ipſiꝰ Pro=
cæ regni,Babylonis regnũ defecit,& ſi adhuc Babylon ip̃a cõſiſtit,
Et poſt pauca.Babylon nouiſſime eo tp̃e a Cyro rege ſubuerſa,quo
Cap.ij. primã Roma a Tarqnioꝝ regũ dñatiõe liberata ẽ,ſiq̃dẽ ſ͡b una eadẽ
q; cõuenĩetia tp̃m,illa cecidit,iſta ſurrexit.Illa tũc primũ alienigena
rũ ꝑpeſſa dñatũ,hæc tũc primũ etiã ſuoꝝ aſpnata faſtidiũ,Illa tũc q̃=
ſi moriẽs dimiſit hæreditatẽ,Hæc ꝟo pubeſcẽs tũc,ſe agnouit here=
dẽ,Tũc oriẽtis occidit imperiũ,& ortũ eſt occidẽtis.Et iteꝝ.Itẽ,Ba=
Cap.iiij. bylon,poſt annnos.1164.q̃,cõdita erat,a Mœdis & Arbacto rege eo
rũ,p̃fecto aũt ſuo,ſpoliata opibus & regno atq; ipſo rege priuata eſt
ipſa tñ poſt aliq̃diu manſit incolumis.Sil̃r & Roma poſt annos to=
tidẽ,hoc eſt.1164.a Gothis & ab Alarico rege eoꝝ,Comite autem
ſuo,irrupta & opibus ſpoliata,nõ regno.Manet adhuc,& regnat i=
columis.Q;uis in tm̃ arcanis ſtatutis in utrãq; urbẽ cõuenientiæ to
tius ordo ſeruatus ſit.Vt & ibi p̃fectus eius Arbactus regnũ inuaſe=
rit.Et hic huius p̃fectus Attalus regnare tẽtauerit,Tãetſi apud hanc
ſolã ꝯmerito chr̃iani impatoriis Honorij,attẽtatio ꝓphana uacuata
Proceres par= ſit.Ecce Velene ſtant a ꝑte nr̃a inclyti(nõ mõ pietate,ſed & uetuſta=
tis noſtræ. te)Heroes.Papias auditor Iohãnis Euãgeliſtę,Clemẽs p̃ſbr̃ Alexã=
drinus,p̃ceptor Origenis,Euſebiꝰ ep̃s Cæſareæ Paleſtinę,uir ĩ ſcrip
turis diuinis ſtudioſiſſimꝰ,imo & ĩ hũanis lr̃is eruditiſſimꝰ,Hierony
mus itẽ fulgidũ illd̃ lr̃aꝝ(te ip̃o teſte)ſydꝰ,Et Oroſiꝰ,hiſtoricꝰ ꝓba=
tiſſimꝰ,& Aug.& Hieronymi familiaritate cõprobatiõeq; illuſtris.
Ecle.iiij. Quis ãt ſtat a ꝑte tua niſi tu ſolꝰ?An ꝟo neſcis ſcriptũ eẽ.Væ ſoli,q̃a
cũ ceciderit,nõ hꝫ ſubleuãtẽ ſe.Vt tñ eo ſurgas citiꝰ,q̊ es lr̃æ magis,
q̃ ſp̃ũs ſtudioſus,lr̃atiſſimũ tibi(ut ſurgas)adiũgo Tertullianũ,cuius
Eſaiæ.primo. hęc ſunt,in eo,quẽ aduerſus Iudæos ſcripſit,libro,ꝟba.Nec hoc no=
Audite uerbũ uũ(inq̃t)ſcripturis diuinis,figurate uti trãſlatiõe hoim,ex cõꝑatiõe
dñi principis criminũ,Nã & Archõtas Sodomoꝝ appellat Archõtas ur̃os,Et po
Sodomorum pulũ ur̃m,ppl̃m Gomorrę uocat.Cũ iã olim eẽnt ciuitates iſtę extin
Ezech.xvi. ctę.Et alibi ꝑ ꝓphetã ad ppl̃m Iſrael d̃t.Pr̃(inq̃t)tuꝰ Amorræus &
mr̃ tua Cethea,q̊ꝝ ex gñe ꝓcreati nõ ſunt,ſed ob cõſil̃em ĩpietatẽ,
q̊s aliq̃n etiã filios ſuos dixerat ꝑ Eſaiã,filios gñaui & exaltaui,Sic
Eſaiæ.primo. & Aegyptꝰ nõnũq̃ totꝰ orbis ĩtelligit̃ apd̃ illũ,ſupſtitiõis & maledi
ctionis elogio.Sic & Babylõ,apd̃ Iohãnẽ nr̃m,Ro.urbis figurã por=
Apoca.xiiij tat,ꝓinde & magnę,& regno ſupbę,& ſctõꝝ debellatricis.Hęc Ter
tulli.Si uis,Velene,potes ſurgere,ſi nõ uis,ſordeſce adhuc.¶ A:is.r.
Sed q̃d de ea Babylone,cuiꝰ mẽtio apd̃ Danielẽ agit̃,Deus ꝑ Hierę

miã loqꝛ̃,dicẽs.Egredimini de medio Babylonis ppl̃e meꝰ,ut ſaluet
unuſqſq; aĩam ſuã ab ira furoris dñi?Stulta ſunt Velene & ſcelerata
q̃ hic intẽdis.Stulta qdẽ,qa nõ diſtinguis tp̱a,nec allegorias diſcer-
nis,Scelerata ỽo,qa barbarico Huſſitarꝫ exẽplo ſuades Germaniæ
ppl̃is ĩpiũ ſchiſma,hæreſimq; Bohœmicã,& dãnabilẽ defectionẽ a
ſede apl̃ica,antiq̃ & unica ipſorꝫ in fide mr̃e & nutrice.Nolo eqdẽ
Ro.curiæ uicia excuſare,Opto ut melior fiat,uelim reſtringi uiuen
di licẽtiã.Sed abſit,ut ꝓpterea alicui hoĩm ſuadeã,ab eccl̃ia Ro. de
ficere. Scio em̃ extra fidẽ illiꝰ eccl̃iæ nusq̃ eẽ ſalutẽ,ſcio ibi eẽ cathe-
drã & nauiculã Petri,ſcio Pauli ore laudatã eẽ eius fidẽ,ſcio Hiero
nymi teſtimonio,apud hãc ſolã,incorruptã ſeruari patrũ hęreditatẽ
Quid aũt Græculis ꝓfuerit,ab iſta eccl̃ia defeciſſe,miſerrima docet
nũc eorꝫ ſub Turca ſeruitus.¦Quid tuis ꝓfuerit Bohœmis,facies ter
ræ & urbiũ,barbariſſimiq; gẽtis mores,in q̊s intra cẽtũ annos(neg-
lecta,imo & cõculcata religione)flebili caſu degenerauerũt,oñdunt

Stulta & ſce-lerata Veleni intentio.

Hiero. ad Damaſum papã.

Et ne in re manifeſta ꝓlixior ſim,Lutheri tui ỽba,q̃ Lipſiæ corã
plurimis publice dixit,tibi obiter oppono. Primũ iqt,diluã cõtume
liã,Qđ me egregius D.D. inſimulat Bohœmicæ factiõis ſtudioſum
& plane patronũ,parcat ei dñs,p̃ſertim in tãta corona tãtorꝫ uirorꝫ
Nũq̃ mihi placuit,nec in æternũ placebit,q̊dcũq; ſchiſma iniq̃ faciũt
Bohęmi,ꝙ ſe autoritate ꝓpria ſeparãt a nr̃a unitate,ẽt ſi ius diuinũ
ꝓ eis ſtaret,cũ ius ſup̃ mũ diuinũ ſit charitas & unitas ſpũs. Hęc tuus
Theſeus in Lipſico duello. At in Galatis ſuis mľto ꝓlixius damnat
q̊d tu hic tãtop̱e ſuades. Etem̃ ſup̱ illo ỽbo apl̃i, Alter alteriꝰ onera
portate,ait,Hi ſane p̱uertũt hãc doctrinã,q nolũt ſua onera portari,
& ſolũ cõmodis aliorꝫ frui & uehi,hoc ẽ,uolũt nõ ĩ terra,ſꝫ ĩ paradi-
ſo,nõ ĩter pctõres,ſꝫ ĩter ãgelos,nõ ĩ mũdo,ſꝫ ĩ cęlo uiuere. Quibꝰ q̊ꝫ
timẽdũ eſt,ne & hic recipiãt mercedẽ ſuã,& ĩ hac uita ſuũ regnũ cœ
lorꝫ poſſederit. Nã cũ ſpõſa nolũt eẽ liliũ ĩter ſpinas,Nec cũ Hieruſa
lẽ ĩ medio gẽtiũ poſita,nec cũ Chr̃o dñari ĩ medio ĩimicorꝫ.Euacuãt
ei crucẽ Chr̃i ĩ ſeipſis,& ocioſaꝫ ac ſtertẽtẽ,aliĩſq; hũeris uectatã cha
ritatẽ hñt. Eccl̃ia ei tũc ſp̱ fuit optĩa,qñ agebat ĩter peſſimos. Horꝫ ei
onerꝫ tolerãtia,mire rutilauit eiꝰ charitas. Aliogn cur nõ Moſes q̊q;
reliqt durę ceruicis ppl̃m?Cur nõ Heliſeꝰ & ꝓphetę,reges Iſrael ido
latras?Cõſequẽs ẽ,ꝙ Bohœmorꝫ diſſidiũ a Ro. eccl̃ia,nulla poſſit ex
cuſatõe defẽdi,qn ſit ĩpiũ,& Chr̃i legibꝰ cõtrariũ,qa cõtra charitatẽ
ĩ q̃ oẽs leges ſummãꝛ̃,ꝓſtat. Et ĩ ꝓlogo ita p̃faꝛ̃,Diſtinguo(inqt) ĩter
Ro. eccl̃iã & Ro. curiã. Illã ſcio puriſſimũ eẽ thalamũ Chr̃i,matrẽ ec-
cleſiarꝫ,dñam mũdi,ſꝫ ſpũ,id ẽ,uiciorꝫ,nõ rerꝫ mũdi,ſpõſam Chr̃i,
filiã dei,terrorẽ ĩferni,uictoriã carnis. Et qd dicã?Cuiꝰ ſunt oĩa iux-
ta Paulũ,Corin. 3. Ipſa aũt Chr̃i,Chr̃s aũt dei. Hęc & mľta id genus
alia dixit Luth. tuꝰ,nõ olim ſane,cũ pacẽ haberet,ſꝫ ĩtra h̃ q̃driẽniũ
qñ iã hæreſeos reus agebaꝛ̃,Nũc igiꝛ̃ te cũ illo cõmitto. Dignꝰ ꝓfe-
cto nõ es,ut uiro bono negociũ amplius facias,tot fœdus flagitĳs.

Verba Lutheri.

Nõ eſſe deſciſcendũ a Roma. eccl̃ia.

Gala. vi.

Attendite hic oẽs Lutherani.

¶Cauillus tertius.

Petrus publi-ca authorita-te prim⁹ Ro-mam uenit.

Chryſo. ſuper Mat. h. c. xvi.

Nõ ſunt hęc magni momẽti, q̃ obijcis & q̃ dicis, Credibile ſane ẽ q̊ſ-
dã frẽs priuatim uel ex Iudæa, uel ex Antiochia Romã ueniſſe, ſiue
fidei dilatãdæ ſtudio, ſiue negociorꝫ cauſarꝫq́ꝫ expediẽdarꝫ grã. Sed
publico cõſilio & authoritate añ Petrũ neminẽ fideliũ Romã ueniſſe
credo. Primũ, qa cũ Petrus eẽt princeps (ut ait Chryſ) apl'orꝫ, & uer
tex totius cõſortij, merito ipſe p̃ cæteris ire debuit Romã, principẽ ci
uitatũ, caput mũdi, ſummũq́ꝫ oĩm urbiũ uerticẽ. Deinde, Symõ ma
gus nullus apl'orꝫ æque ac Petrũ nouerat & timebat, Nã dixerat ei
olim in Samaria Petrus. Pecunia tua tecũ ſit in ꝑditionẽ, Cũ igiť Sy
mon ille magicis p̃ſtigijs tãtæ factus eẽt exiſtimationis Romæ, ut &
uulgo deus putareť, & ſtatuis honorareť, Quis rogo chr̃ianorꝫ po-
tius ueniret Romã, ad expugnãdũ illũ, q̃ Petr⁹, q & antea uicerat &
cõfuderat eũdẽ in Samaria? Tertio. Erat Petrus ſumma eccl'iæ colũ-
na, decuit igiť, ut in ſummo & oportuniſſimo loco ſedẽ apl'icã ſum-
mũq́ꝫ põtificatũ fundaret, cõſtitueret, erigeret, Quæ ãt urbs erat aut
maior aut oportunior, ad rñdendũ (qđ põtifices Ro. faciũt) oĩm to-
tius orbis eccl'iarꝫ cõſultationib⁹ q̃ Roma? Poſſent cõplures id gen⁹
rõnes & iuſtæ & ꝓbabiles in mediũ afferri, Sed ſi has reijcis, reijcies
etiã ſexcẽtas. Neq́ꝫ tñ ſolũmõ cõiecturis ducor, ſed authores q̊q́ꝫ, q̊s
ſequi cõuenit, habeo. Omitto hic eos, q̊s antea in. 18. demonſtratio-
nibus produxi. Euſebiũ in eccl'iaſtica hiſtoria propono, dicẽtẽ. Sed
nõ in lõgũ ꝑmanet, fraude q̃ ſita eſt, diuinitas. Cõtinuo nãq́ꝫ in ipſis
Claudij tꝑibus, clemẽtia diuinæ prouidẽtiæ, probatiſſimũ oĩm apl'o
rũ, & maximũ fidei magnificẽtia, & uirtutis merito primorꝫ princi
pẽ Petrũ, ad urbẽ Romã, uelut aduerſus gñis hũani cõem ꝑniciẽ, re-
pugnaturꝫ deducit, Ducẽ quẽdã & magiſtrũ militiæ ſuæ, ſciẽtẽ diui
na p̃lia gerere, & uirtutũ caſtra ductare. Iſte aduenięs ex Oriẽtis par
tibus, ut cœleſtis qdã negociator, mercimonia diuini lumĩs, ſi qs ue
lit cõꝑare, parat⁹ aduexit, Et ſalutaris p̃dicatiõis v̾bo prim⁹ in urbe
Roma, Euãgelij ſui clauib⁹, ianuã regni cœleſtis apuit. Hęc hiſtoric⁹
Quid aũt poſſim uel clari⁹ uel certi⁹ adducere? Tãgit rẽ eãdẽ etiã B.
Aug. in lib. de hæreſib⁹, ſed min⁹ clare. Hic (inqt) Symõ mag⁹ falla
cijs decepat ml'tos, Negabat carnis reſurrectionẽ, & aſſerebat ſe eſſe
Chr̃m. Itẽq́ꝫ, Iouẽ ſe credi uolebat, Mineruã v̾o meretricẽ quãdã Se
lenen, quã ſibi ſociã ſcelerꝫ fecerat, Imagineſq́ꝫ & ſuã & eiuſdẽ me-
retricis, diſcipulis ſuis p̃bebat adorãdas, q̊s & Romæ, tanq̃ deorꝫ ſi-
mulacra, authoritate publica cõſtituerat, In q̃ urbe B. apl's Petrus eũ
uera oĩpotẽtis dei uirtute extinxit. Nunq̃ ꝑfecto aliũ q̃ Petrũ legí
Ro. eccl'iã fundaſſe primit⁹. Si tu noſti aliũ, cur illũ nõ ꝓfers? Vbi ãt
ait uel Oroſius uel Tertullianus, añ q̃ Petrus Romã ueniret, fundatã
eẽ iã tũ Ro. eccl'iã? Nõne ait Tertullianus, aut nũciatũ ſibi ex Syria?
Nõne Oroſius, Pylatus p̃ſes Paleſtinę ad Tyberiũ retulit? Nõne igiť

Act. xviij.

Hiſt. ec. lib. ij. cap. xiiij.

Aug. in li. ad Quod uult de um. ca. primo

Petrus Ro. ec-cleſiã primus fundauit.

Tyberi⁹

Tyberius potuit & de Chr̄o referre ad ſenatū, & de chr̄ianis ædictū
ponere, nullo etiā chr̄iano in urbe exiſtēte? Quid miſer eos ī teſtes ꝓ
ducis, q cōtra te aptiſſime teſtāť Petrū Romæ fuiſſe? Qūo āt ſequiť,
Añ Petꝛ aliq chr̄ianoꝝ Romæ fuerūt, ergo Petrꝰ Romæ non fuit?

¶Cauillus quartus.

Quæ de apocryphis hic cōmemoras, nihil moror, imo libēter legi, — Apocrypha
Etiā ſup̄ dixi, nihil mihi negocij eē cū paſſionibꝰ illis q̄ Lino & Dio
nyſio aſſcribūť, Adduxi & hic & in alio aduerſus Lutheꝝ libello au
thores, ut mľtos, ita & graues ac fide dignos, ijs nitor, nō illis paſſio-
nibus. Q̄ꝫ aūt Hierarchias Dionyſii Areopagitę eē negas, nō probo — Opa Dionyſii Areopagitæ.
Nā & ſublimitas tractatuū & maieſtas reꝝ talē uirū repſentant, Et
epľa eiꝰ ad Apollophanē, Alia itē ad Iohānē Euāgeliſtā certiſſimū p̄-
bet teſtimoniū. Sed & noīa eoꝝ, qbꝰ libros nūcupauit, indicio ſunt,
illius Dionyſii eos eē libros. Vtinā extarēt & alia, q̊ꝝ meminit, ipſiꝰ
opa. Mihi ꝑfecto nimiū uideť ingrati, q p̄clara illa opa nō ſuſcipiūt
reuerēter. Quæ eqdē Hieronymi & Greg. tpibus latuiſſe arbitor. Il-
le em̄ nūq̄ (q̊d meminiſſe queā) eiuſmodi libroꝝ meminit, Nec inter
uiros illuſtres (q̊d alioq uehemēter admirarer) hūc Dionyſiū cōme-
moraret, lꝫ referat mľto ignobiliores. Q̄ꝫ aūt Gregoriꝰ papa libros — Gre. hom. 34
illos nō uiderit, ipſe ꝓdit, in q̄dā homilia dicēs. Ferť v̾o Dionyſius
Areopagita, antiquus, vcꝫ, & uenerabilis pr̄, dicere, q̊d ex minorum
angeloꝝ agminibꝰ foras ad explēdū miniſteriū uel uiſibiľr uel inui-
ſibiľr mittanť. Et tñ de Dionyſio. Q̄d aūt de Egeſippo ſentis impro- — Velenus in Egeſippum
biſſimū eſt, Nimis em̄ īprobe dicis. Qualiter hō ille poſt mľta tpa Ro
mā ueniēs, hiſtoriæ ſeruare potuiſſet v̾itatē? Nōne fateris ip̄e, eū ſub
Aniceto Romā ueniſſe? Nōne Hieronymꝰ uocat eū uicinū apľoꝝ tē
poꝝ? Credis Suetonio Trāq? Credis Cor. Tacito? At iſti multo lō-
giꝰ diſtabāt a morte Iulij Cęſaris, q̄ Egeſippꝰ a paſſiōe apľoꝝ. Quid
q̊d credis T. Liuio, de Romulo, aliiſqꝫ regibꝰ & cōſulibus, a qbus tot
ſęculoꝝ interuallo aberat. Tu ne igiť inter diſertos haberis, q oēm hi
ſtoriis fidē adimis? Qua aūt impudētia dicis, neqꝫ Roma, illa tēpeſta — Euſe. in hiſto. ec. li. ij. ca. xxv
te, de eoꝝ paſſionibꝰ, qcq̄ ſibi cōſcia erat? Opæp̄ciū ſane fuerit, ad-
notare hic in tui cōfuſionē, q̄ Euſebiꝰ tradit in hiſto. eccle. Igiť Nero
(inqt) ut apertū ſe hoſtē diuinitatis pietatiſqꝫ ꝓfeſſus eſt. Ipſoꝝ prius
apľoꝝ (qppe q duces & ſigniferi erāt in ppľo dei) expetit neces, Et
Paulū qdē capite, in ip̄a urbe Roma, Petrū v̾o crucis patibulo cōdē
nat. Hoꝝ teſtimoniū q̄rere extrinſecꝰ, ſupfluū puto, Cū rē geſtā in-
ſignia, uſqꝫ in hodiernū, & ſplēdidiſſima eoꝝ monumēta teſtēť. Ve- — Trophea Petri & Pauli.
runtñ ſcribit de his etiā Cayus qdā, ſcriptor antiquus. Qui cū Zephe
rino, Ep̄o Ro. aduerſus Proculū quēdā Cataphrygē diſputās, hęc de
apľoꝝ cōmemorat locis. Ego (inqt) habeo trophea apľoꝝ q̄ oñdam
Si em̄ ꝓcedas uia regali, q̄ ad Vaticanū ducit, aut uia Oſtiēſi, inue-
nies trophea defixa, qbus ex utraqꝫ pte ſtatutis Romana cōmuniť

Hiorony. ad Marcellam. eccl'ia, Sic & Hieronymus ſcribit ad Marcellã matronã Ro. Eſt qdē
tibi ſctã eccl'ia, ſunt trophea apl'orũ & martyrũ, eſt Chr̄i uera cõfeſſio
& apl'orũ p̄dicata fides, & gẽtilitate calcata, in ſublime q̃tidie erigit̃
uocabulũ chr̄ianũ. Sed ãbitio, potentia, magnitudo urbis, ſuideri &
uidere, ſalutari & ſalutare, laudare & detrahere, uel audire uel ꝓloq
& tãtã hoĩm frequẽtiã uidere, a ꝓpoſito monachorũ & a quiete alie
na ſunt.

¶ Cauillus quintus.

Paul⁹ de Ro. eccl'ia. Hic ſummã euomis ĩpietatẽ. Primo qdẽ in ſacro ſanctã eccl'iã Ro.
quã Paulus & oẽs ſancti tãtopẽ uenerati ſunt. Verba Pauli ſunt. Cer
Rom. xv. tus ſum aũt frẽs mei & ego ipſe de uobis, qm̄ & ipſi pleni eſtis dile
ctione, repleti oĩ ſciẽtia, ita ut poſſitis alterutrum monere. Audacius
aũt ſcripſi uobis ex parte tanq̃ in memoriã uos reducẽs ꝓpter grãm
q̃ data eſt mihi a deo. Et infra. Obſecro ergo uos frẽs ꝑ dn̄m nr̄m Ie
ſum Chr̄m & ꝑ charitatẽ ſancti ſpũs, ut adiuuetis me in orõnib⁹ ue
ſtris ad deũ, ut liberer ab infidelibus q ſunt in Iudæa. Ecce q̃tũ tribu
it Romanis Paulus. Pleni (inqt) eſtis dilectione, repleti oĩ ſciẽtia. Tu
ꝟo uir ſpurie & impure, ais. Romanã ꝟo eccl'iã hæc mẽdacia appro
bare, profiteri, decantare, qd prohibet? q̃ mendacijs eſt alioqui re
fertiſſima. Excedis profecto hac immaniſſima iniuria & calũnia oẽs
Ep'la. xi. Iudæos, Turcas & Paganos. Quis eñ illorũ ita loquit̃? At minime
ita ſenſerunt uiri ſancti', uiri docti, uiri religioſi. Verba Ignatij
ſunt, in ſua ad Romanos ep'la. Ignatius eccl'iæ ſanctificatæ & illumi
natæ in uolũtate dei, q̃ & p̄ſidet in loco regionis Romanorũ, deo di
gnæ, eminẽtia dignæ, btitudine dignæ, laude dignæ, fide dignę, fun
datæ in dilectione & fide Chr̄i, paternũ nomẽ hn̄ti, ſpiritiferæ. Quã
In. iij. li. aduer ſum hæreſes & ſaluto &c̄. Verba Hirenæi ſunt. Aniceto ſucceſſit Sother, q nunc
xij. loco ab apl'is, Ep̄atus obtinet ſortẽ. Et eaſdẽ, q̃s apl'i tradiderunt,
p̄dicationes diuinæ fidei integras illibataſq; cuſtodit. Verba Dio
Euſe. hiſto. ec. nyſii Corinthiorũ ep̄i, in ſua ad Romanos ep'la (ut Euſebius recitat)
lib. iiij. ca. zz ſunt. Btũs uero ep̄s ueſter Sother, nõ ſolũ ſeruauit, q̃ p̄res tradiderãt
ſed & auxit in melius. Et infra. Beatã duxim⁹ hodiernã dominicã
diẽ, in qua legimus ep'lam ueſtrã, quã & ſemꝑ nr̄i cõmonitionẽ legi
Tertul. ĩ li. de p̄ſcrip. hæreti. mus, ſicut & illã priorẽ a Clemente ad nos ſcriptã. Verba Terullia
ni ſunt. Fœlix eccl'ia (Romanã loquit̃) cui totã doctrinã apl'i cũ ſan
guine ſuo profuderũt. Vbi Petrus paſſioni dñicæ adęquat̃, ubi Pau
lus Iohãnis exitu coronat̃. Videamus qd dixerit, qd docuerit. Ver
Cyp. in ep'lis. lib. i. epiſt. iij ba Cypriani ſunt. Poſt iſta, nauigare audẽt & ad Petri cathedrã, atq;
eccleſiã principalẽ, unde unitas ſacerdotalis exorta eſt. Nec cogita
eos eẽ Romanos, q̃rũ fides, apl'o p̄dicante, laudata eſt. Ad q̃s perfidia
habere nõ poſſit acceſſũ. Ne aũt nũc aliter dicẽdũ eſſe dicas, ex cha
Iohã. Huſs de eccl. ca. xv. riſſimorũ dictis pauca ſubiungã. Verba Idoli tui, Iohãnis Huſs ſunt
Verũ ergo concludit̃ (inqt) q̄ a deo immediate, & nõ ab hoĩe, Papa
habet excellentiã dignitatis. Et infra. Nec uerũ eſt, ubicũq; eſt papa,
Cap. xviij. ibi eſt Roma, Quãuis uerũ eſt, ubicũq; fuerit papa, dũ fuerit hic ĩ te

Lau. Valla de Dona, Conſt.
Luth. i ꝓlogo in ep̄l. ad Ga.

ris, ibi eſt authoritas Petri in papa, dū nō deſcēdit a lege Chr̄i. Verba Herculis tui Lau. Vallæ ſunt. Et pontifices Ro. appellat uicarios Petri, quaſi uel uiuat Petrus, uel minori ſint dignitate cæteri, q̄ Petrus fuit, Verba Theſei tui Martini Luth. ſunt. Eccl'iā Ro. ſcio puriſſimū eē thalamū Chr̄i, matrē eccleſiaꝝ, dominā mūdi, ſpōſam Chr̄i, filiā dei, terrorē inferni, uictoriā carnis, Et qd dicā? Cuius ſunt oīa, ipſa aūt Chr̄i, Chrūs aūt dei. Ecce nō dicit, ſcio fuiſſe, ſed ſcio eē. Verba deniq; celeberrimi uiri Eraſmi Roterodami ſunt. Q, ſi mihi (inquit) penitus cōſtaret, qd eccl'ia ea de re cenſeret promptiſſime accederē eius iudicio. Illud em̄ certiſſimū eſt, quicqd illa decreuit, me toto pectore ſequi uelle. Et ſi qd etiā ſecus uidereť, ſꝑ animi mei ſenſum illius iudicio ſubmittere. Et alibi. Sup̱ fidē (inquit) quā Petrus ꝓfeſſus eſt, & hacten⁹ Ro. ſeruauit eccl'ia. Qua nō alia minus laborauit hæreſibus.

Eraſ. Roter. in Iacobū Fabꝝ.

Eraſ. in epiſt. Hrer. ad Da.

¶ Deinde ais potuit ne diſcipulus apl'icus hæc portenta horridiſſima toto cœtui fideliū ſcribere, ut iā Chr̄s Petro occurſurus, tunc e cœlis deſcenderit? Non diciť, improbe falſarie, in illa paſſione, ꝙ Chrūs e cœlo deſcēderit, ſed ꝙ Petr⁹ uiderit ſibi Chriſtū occurrere. Si tn̄ diceret, ꝙ e cœlis deſcenderit, id intelligerē, ſpecie & uirtute, nō corpore glorificato, Chriſtū deſcendiſſe. Manet quidē corpore glorificato ſemꝑ in cœlis, ſedēs ad dexterā patris, Varijs tn̄ modis ad nos deſcēdere dr̄, Iā ſacramētaliter in cōſecratione panis & uini, Iā effectualiter, aliqd ī aſſumpta ſpecie oꝑans apd̄ nos. Sicut Paulū prope Damaſcū ſubito circūfulſit lux de cœlo, Et cadēs ī terrā, audiuit uocē dicētē ſibi, Saule Saule qd me ꝑſeq̄ris. Qui dixit qs es dn̄e? Et ille, Ego ſum Ieſus, quē tu ꝑſequeris. Quid ad hęc dicis Rapſaces īprobiſſime? Nūqd & hęc horrēdiſſima ſūt mēdacioꝝ portēta? Ecce audiuit Paul⁹ uocē dicētē ſibi, Saule Saule qd me ꝑſeq̄ris Nūqd ꝟo uox illa ī cęlo ꝓlata ē ex ore Chr̄i ſedētis ad dexterā pr̄is? Qūo igiť tā ſubito penetrauit oēs cęlos, & ꝑuenit cōtinuata ꝑ tot cęloꝝ & elemētoꝝ tract⁹ ad aures Pauli? An nō poti⁹ circa Paulū, ſiue ꝟtute diuīa, ſiue āgeloꝝ miniſterio, & nata ē & formata ī aere? Et tn̄ nō mētiť uox illa, dicēs, qd me ꝑſeq̄ris. Q; q̄ ei Ieſus tūc ꝟe ſedebat corꝑe gl'ioſo ī cęlis ad dexterā pr̄is. Tn̄ erat ēt eodē tꝑe ſil' ī terris effectual'r ꝑ lumē, uocē, ꝓſtrationē, loq̄lā, circa Paulū. Ido ꝟe dixit. Ego ſum Ieſus, quē tu ꝑſeq̄ris. Ita & Petrus (ſicut nos ſup̄, nō ex Lini paſſiōe, ſ; ex Egeſip. & graui & antiq̄ hiſtorico. retulim⁹) ubi uētū eſt ad portā, uidit ſibi Chr̄m occurrere, & adorās eū dixit. Dn̄e q̄ uenis Dicit ei Chrūs, iterū uenio crucifigi. Intellexit Petrus de ſua dictum paſſiōe, ꝙ in eo Chr̄s paſſur⁹ uidereť. Et cōuerſus ī urbē redit. Quis rogo ita demēs eſt hic, ut dicat, eo tꝑe Chr̄m nō fuiſſe in cęlo, aut nō ſediſſe ad dexterā pr̄is? Erat utiq; tūc in cœlis, ut ſꝑ, ꝑſonal'r, in corpore glorificato. Erat nihilominus & apud Petrū in aſſumpta ſpecie uirtual'r & effectiue Nā & angeli pn̄t aſſumere corpa, nihiloſeci⁹ tn̄ uidēt ſꝑ (ut ait in Euāgelio dn̄s) faciē patris qui in cœlis eſt. Ita ſane

Qūo Chrūs deſcēdit de cœis.

Act. ix. In cōuerſiōe Pauli.

4. Reg. xviij.

Egeſip. hiſto. lib. iij. ca. ij.

Qūo deſcendunt angeli. Mat. xviij.

Gene. xviij uidebāt eā illi tres uiri,q̃s hoſpitio ſucepit Abrahā. Ita & illi duo an
Gene. xix. geli q̃s Loch in Sodomis cōpulit,ut diuerterēt ad ſe, Ita & uir ille, q
Gene. xxxij luctabat̃ cū Iacobo uſq; mane. Si ergo hoc pn̄t angeli,quāto magis
Chr̄s? Egregie igit̃ te ipm̄ Velene iugulaſti,eo,q̄ de Paulo retuliſti,
exēplo & Egeſippi hiſtoriā cōfirmaſti,temetipm̄ pulchre redarguēs

¶ Cauillus ſextus.

Pſal. lviij. Cogit me ſumma tua,Velene,ĩprobitas hic tādē dicere cū Pſalmiſ.
Eripe me dn̄e ab hoīe malo,a uiro iniq̃ eripe me,eripe me de inimi-
cis meis(imo & tuis)Deus me⁹ eripe me de operantib⁹ iniq̃tatē,Pro
fecto pfecto,niſi papa & imperator ædictis ſeueriſſimis cōſtituerint,
ne paſſim q̃buslibet ſciolis,q fuco verborum ſupbiunt,liceat,ſacras lr̄as
pphaniſſimis & manibus & ſtudijs tractare,puertere,temerare,cor
rūpere,actū erit de religione,de fide,de eccl̄ia, de pace. Et abibit oīs
Germania(q̊d horreſco referēs)in Chaos cōfuſum,in abominatōes
barbaricas,in bohœmicas cryptas,atq; in oē flagiciū ſceluſq; ĩpieta-
tis,Vtinā falſus ſim uates. ¶ Ais primo. Qui Clemētij aſſcribūtur
libri,minus eſt tutū eis credere,qm̄ eorum q̃dā ſuppoſiticij, q̃dā uero
Duo Clemen-tes. magna ex parte depuati ac erroribus infecti,ut iā antea probauimus
Primū. Cur nō facis duos Clemētes,ſicut duos Marcos? Vtiq; nō eſt
Philip. iiij. unus & idē Clemēs,is cuius meminit Paulus,& ille q ſcripſit octo li
bros informationū. Prior em̄ ſub Nerone fuit & Claudio cū Paulo
Hier. de ui. il. Poſterior vero ſub Seuero & Antonino eius filio. Prior Romæ(ut aſ-
ſerit Hierony.)fuit ep̄s. Poſterior vero Alexādriæ pſbyter. Prior diſ-
cipulus Pauli. Poſterior p̄ceptor Origenis. Vtriuſq; ſcripta recenſet
Hieronym⁹. Prioris unica extitit(q̃ tn̄ iā depdita eſt) ad Corinthios,
(ut paulo ſupius ex Euſebio dixim⁹)epl̄a,ualde(ut ait Hieronym⁹)
utilis,ex pſona Ro. eccl̄iæ. Poſterioris uero p q̃ plurimi fuerūt libri.
Euſe. in hiſto. ec. li. iij. ca. 31. Priori aſſcripta fuerūt falſo aliq̃t libri apocryphi ,uti ex Euſebio re-
fert Hieronym⁹. Verba ſane Euſebij ſunt. Dr̄ tn̄ eē alia Clemētis epi
ſtola,cuius nos noticiā nō accepim⁹, Sed & alia(inq̃t)eius opuſcula,
nō minima,a nōnullis haberi phibent̃,uelut Petri & Appionis diſ-
putatio,quā in uſu a ueterib⁹ habitā,minime repimus,q̃a nec pura
in eis & incorrupta apl̄icæ fidei regula māſiſſe dephēdit̃. Vidi ego
Normbergæ in uetuſto codice mirabiles illos libros,de q̃bus in De
Diſt. xv. c. ſan-cta Romana. cretis ait Gelaſius papa, Itē,Itinerariū noīe Petri apl̄i, q̊d appellatur
ſcti Clemētis,lib. 8. apocryphi. At de libris poſterioris Clemētis ni-
hil tale uidi aut legi,licet eū frequētiſſime alleget Euſebius. Falleris
Varij lapſus Veleni de Cle-mente. igit̃ de Clemēte multis modis,Primo,q̃a duos cōfundis in unū. Se-
cūdo,q̃a informationū libros ei aſſcribis,cuius meminit Paul⁹. Ter-
tio,q̃a tāq̃ unus,& nō octo ſint informationū libri,ais. ut & Clemēs
Philip. iiij. libro informationū ſcripſit. Quarto,q̃a nō ad Coloſſenſes(ut tu ais),
ſed ad Philippēſes(ut Hieron̄. ait)ſcribēs Paulus,Clemētis facit mē
tionē. Verba Pauli ſunt, Etiā rogo & te germane cōpar,adiuua illos

q mecū

q̄ mecū laborauerūt in euāgelio, cū Clemēte & cæteris adiutoribus Euſe.hiſto.ec.
meis, q̄ꝝ noīa ſunt in libro uitæ. Hic nihil dīt de Clemēte Ambroſi⁹, lib.iij.ca.li.
nihil Athanaſi⁹, nihil gloſſæ. Euſebi⁹ aūt in hiſtoria ait. Memorat̄ ex Lego Galatiā
comitib⁹ Pauli Creſcēs qdā ad Gallias eē ꝓfectus, Linus ṽo, & Cle
mēs, in urbe Roma ecclīæ p̄fuiſſe, in q̄ comites & adiutores ei⁹ fuiſſe
ab ipſo Paulo ꝓhibent̄. ¶ Ais ſcđo. Itaq; ſciēdū, qđ in noui teſtamē- Tres fuiſſe
ti libris duos Marci cognoīe fuiſſe inſignitos, inuenim⁹, q̄ꝝ prior di Marcos.
cebat̄ Iohānes Marc⁹. Nihil moror Velene duos fuiſſe Marcos, imo
dubito an fuerint tres. Nuſq̄ em̄ legi cognatū Barnabæ, Iohānē co- Act.xv.
gnomēto Marcū (ut ī actibus dr̄) Euāgeliū ſcripſiſſe. Et Marcus, cui⁹
ad Timotheū in poſteriori epl̄a meminit Paulus, nō potuit eē ille, q Hier. de ui. il.
Alexādrinā fundauit ecclīā, is em̄ .8. anno Neronis (ut ait Hieron̄.)
mortu⁹ eſt, & ſepult⁹ Alexādriæ, ſuccedēte ſibi Aniano. Dubito igit̄
an Marcus Euāgeliſta, diſcipulus & īterpres Petri, primuſq; Alexā-
driæ pōtifex, alius ſit ab illis duobus. Barnabæ em̄ cognat⁹, nō noīe
ſed cognomēto dicebat̄ Marc⁹, cū noīe ꝓprio diceret̄ (ut ſæpe noīat̄ Act. xiij.
in actibus) Iohānes, Marcus aūt Pauli poſt mortē Marci Alexādrini
fuiſſe dinoſcit̄, utpote de q̄ Paulus, cū tp̄s reſolutiōis eius iā inſtaret ij.Timo.iiij
ſcripſit Timotheo, Marcū aſſume, & adduc tecū. Eſt em̄ mihi utilis Euſe.hiſto.ec.
in miniſterio. De Marco aūt Euāgeliſta, ita ſcribit (ut recitat Euſebi li. iij. ca. xxxix.
us) Papias, Hieropolitan⁹ ep̄us, antiquus ſcriptor, qppe Iohānis Euā
geliſtæ auditor. Etiā hoc (inqt) p̄ſbyter narrabat, ꝙ Marc⁹ īterpres
fuerit Petri, & q̄cūq; meminerit ab eo dicta cōſcripſerit. Nō tn̄ p or
dinē ea q̄ a dn̄o dicta ſunt uel facta, digeſſerit, qa nō ip̄e auditor dn̄i
fuerit uel ſectator, ſed nouiſſime (ut dixi) Petro adhæſit, ad uſum ac
miniſteriū p̄dicādi, nō ad cōſcribēdos dn̄i ſermones. Itaq; nihil pecca
uit Marc⁹, ꝙ ita q̄dā ſcripſerit, q̄ſi q paſſim audita recordari uideat̄
Et hoc ſolū ſatis egit, ne qd ex auditis omitteret, aut aliqd falſum
ſcriberet. Hæc de Marco euāgeliſta Papias. Tu ṽo de Marco Barna
bæ hiſtoriā recitās, p̄ nimis affectata ṽboꝝ elegātia, dū aliter loq̄ris
q̄ textus hz, ſæpe Priſciano maxillā feris, in grāmatices p̄ſcripta pu-
eril'r īpingēs. Nos itaq;, abiecta hac noua narratiōe tua, manem⁹ cū
antiq̄. ¶ Ais tertio. Qui qdē Marcus, Barnaba ob nomē Chr̄i ī Cy- Nō ucit Mar-
pro ipiīſſime trucidato, ꝙ Aegyptū tandē iter occupauerit, nemo it cus Barnabæ
inficias, cū Philo ī Alexādria Chr̄i nomē ip̄m annūciaſſe ꝓdat. Ec- ex Cypro in
ce q̄ ſecure poetice nugator enūcias, q̄ ꝓbe defers Priſciano, q̄ bn̄ ꝓ Aegyptum.
mittis de aliis, q̄ ſcite allegas Philonē. Rogo te, ubi legiſti hūc Marcū
ex Cypro ī Aegyptū ueniſſe? Quis p̄ter te unū id affirmat? Qūo igi
tur dicis, nemo it ificias? Si em̄ ex Cypro Alexādriā ꝓfectus, ibi no Coloſ.iiij.
mē Chr̄i annūciauit, Qūo poſtea, lōge poſt Pauli & Barnabæ defen Peſuaſiōe, x
ſionē ſeparationēq;, ad Coloſſenſes ſcripſit apl's, Salutat uos Marcus Atha. ī ar. epl'ę
cōſobrinus Barnabæ? Nōne ſup̄ dixiſti, Paulū e Roma ad Coloſſen-
ſes l'ras dediſſe? Hoc egdē nō dico, ſed Athanaſiū potius ſeq̄r, q ait,

ab Epheſo ad Coloſſenſes Paulũ iã ligatũ ſcripſiſſe. Q̃d eo libentius
credo, q̃a & Timotheũ Epheſiorꝫ epm̃, ponit in frõte ep̃le, & Ari-
ſtarchũ cõcaptiuũ ſuũ in calce eiuſdẽ. Cũ igit̃ Paulus iã captiuus &
ligatus meminerit Marci, q̃ cõſobrinus erat Barnabæ, Nõ recte di-
cis tu, Marcũ iſtũ ex Cypro in Aegyptũ ueniſſe, & Alexãdriȩ Chr̃m

Euſe. hiſto. ec. lib. ij. ca. xvi.

annũciaſſe. Nã Marcꝰ ille, q̃ dr̃ euãgeliſta, e Roma Alexãdriã prexiſſe
ꝓhibet̃. Ita em̃ ſcribit Eſebiꝰ in hiſt. Tũc aũt (hoc eſt, poſtq̃ Romȩ ſcri
pſerat Euãgeliũ, q̃d Petrꝰ approbauit) Marcũ tradũt primũ ad Ae-

Hier. de ui. il.

gyptũ prexiſſe, atq; inibi Euãgeliũ, q̊d ipſe cõſcripſerat, p̃dicaſſe, &
primũ eccl̃iã apd̃ Alexãdriã cõſtituiſſe. Et Hiero. Marcꝰ (inq̃t) diſci-
pulꝰ & iterpres Petri, iuxta q̊d Petrũ referẽtẽ audierat, rogatꝰ Romȩ
a fratribꝰ, breue ſcripſit Euãgeliũ, Q̃d cũ Petrꝰ audiſſet, ꝓbauit, & ec
cleſiæ legẽdũ ſua authoritate ædidit. Sicut Clemẽs in ſexto Hipoti-
poſten, id eſt informationũ, libro ſcribit. Aſſumpto utiq; Euãgelio,
q̊d ipſe cõfecerat, prexit Aegyptũ, & primũ Alexãdriæ Chr̃m an-
nũcians, cõſtituit eccl̃iã, tãtȩ doctrinȩ & uitæ cõtinẽtia, ut oẽs ſecta-
tores Chr̃i, ad exẽplũ ſui cogeret. Mortuꝰ eſt aũ. 8. Neronis anno,
& ſepultꝰ Alexãdriæ, Hæc Hiero. cui ego uni plus credo, q̃ ſexcẽtis

Philo de chr̃ianis Alexandriæ.

Velenis & Lutheris. Neq; itẽ credo tibi, qñ dicis, Philonẽ ſcribere,
q̊d Marcꝰ ille, q̃ cũ Barnaba abierat in Cyprũ, Alexãdriæ Chr̃i no-
mẽ annũciauerit. Scripſit q̃dẽ ille multa egregie, de antiq̃s religiõis
nr̃æ inſtitutis, in eo p̃cipue libro, quẽ de uita cõtẽplatiua iſcripſt. Sed
neq; Marcũ neq; Petrũ aut Paulũ ibi noĩat, ne Chr̃m q̃dẽ, Noĩat ãt

Euſe. hiſto. ec. lib. ij. ca. xvij.
Hier. de ui. il.

chr̃ianos cultores & cultrices, ſiue id nois ipſe ĩpoſuerit primis illis
ex ipſorꝫ actibus colligẽs, Siue ṽo (inq̃t Euſebiꝰ) in initijs ita appel-
labant̃, q̃ ſcd̃m Euãgeliũ uiuebãt, anq̃ chr̃ianorꝫ appellatio ꝑ oẽm
locũ diffunderet̃. Vidẽs em̃ (inq̃t Hiero.) Alexãdriæ primã eccl̃iaꝫ
adhuc Iudaizãtẽ, q̃ſi in laudẽ gẽtis ſuæ librũ ſuꝑ eorꝫ cõuerſionẽ ſcri
ſit. Multa q̃dẽ hoc ex authore allegat Euſebiꝰ, multos cõmemorat li
bros eiꝰ Hieronymꝰ, Sed neuter d̃t eũ ſcribere q̊d tu ſcribis, ſcꝫ. Mar
cũ, q̃ cũ Barnaba in Cyprũ fuerat ꝓfectꝰ, iñ in Aegyptũ ueniſſe, &
Alexãdriæ nomẽ Chr̃i annũciaſſe, Neq; ego in ijs uoluminibꝰ eius
q̃ hñt Romæ pulcherrime ſcripta in Bibliotheca põtificia, q̃cq̃ tale
uidi. Neq; te unq̃ uidiſſe Philonis opa arbitror, id aũt q̊d alij allegãt
tu p̃ue intelligẽs, ſiniſtre adducis. Nõ igit̃ ex Cypro, ſed e Roma Mar
cus Euãgeliſta Alexãdriã ꝓfectꝰ ẽ. ¶ Ais. 4. Et Petrꝰ ex Chayro, hoc
eſt Babylone (quã Stephanꝰ & Ptolomæus in Aegypto ſitã eẽ tra-
dũt) ep̃laꝫ ſcribẽs, ipſiꝰ meminit. Nos ſuꝑ ex Papia, Clemẽte, Tertul
liano, Euſe. Hiero. alijſq; clariſſimis authoribꝰ oñdimꝰ, ꝑ Babylonẽ

Roma dicitur Babylon.

hic Romã figuralr̃ intelligi, nõ Chayrꝫ. nõ Semiramidis urbẽ. Non-
ne & tu ipſe mox in fine libri tui dicis. Sceleraq;, & errores occidẽta
lis Babylonis patefacimꝰ? Teip̃m igit̃ appello, Si tibi nũc ſub fide ca
tholica religioneq; chr̃iana degẽtẽ Romã, licet Babylonẽ appellare

Cur nõ

Protheus Velenus.

Cur nõ licuiſſet Petro, ſiue ſub Claudio, ſiue ſub Nerone Romã om
ni ſcelerũ, idolorũq; abominatiõe, ad uerticẽ uſq; cõtaminatã, Baby-
lona uocare? Quõ ãt nũc, iprobe Protheu, Chayrũ i Aegypto ſtatuis
quã ſup̃ in Arabia Strabonis authoritate (q̃uis falſo) eẽ uoluiſti? Nõ
ne dicebas Petrũ collimitaneas Iudææ regiones nõ exiſſe? Vbi aũt
legiſti Petrũ in Aegypto fuiſſe? aut ubi Aegyptus dr̃ Iudęæ collimi
tanea? Credibile eſt (inqs) hũc Marcũ Petro familiarẽ fuiſſe, cũ Alex
andria nõ procul a Chayro diſtet. Credo eqdẽ Velene & hũc Mar
cũ, ꝓpter quẽ a Paulo Barnabas diſceſſionẽ fecit, Petro familiarẽ fu
iſſe, Nã ut Hieroſolymis ꝑ angelũ liberat⁹ eſt e carcere de manu He
rodis B. Petrus uenit ad domũ Marię, matris (ut ait in actibus Lu-
cas) Iohãnis, q cognoĩatus eſt Marcus, ubi erãt multi congregati &
orãtes. Sed illa familiaritas nõ eſt facta (ut tu ais) ex uicinitate Chay
ri & Alexãdriæ (neq; em̃ uſq; adeo uicinæ ſunt hæ duæ urbes, q̃uis
in una ſint prouincia) qa nunq̃ fuit in Chayro, ne in tota qdẽ Aegy-
pto, Petr⁹, facta eſt aũt Hieroſolymis, cũ ex deuotiõe & meritis ma-
tris, tũ ex uirtute & cõuerſatione Marci ipſius. Aliũ tñ fuiſſe puto
Marcũ, eũ, q Euãgeliũ Romæ ſcripſit, & inde cũ Euãgelio in Aegyp
tũ uenit. Nã Marcus Barnabæ fuit apud Paulũ, qñ ſcripſit ep̃laʒ ad
Coloſſenſes, q̊ tꝑe iãpridẽ fundata erat eccl̃ia (ut ex Philone cõiicere
licet) Alexãdrina. Q, ſi ali⁹ fuit Marcus Barnabę, & ali⁹ Marc⁹ Pau
li, de q̊ ad Timotheũ nouiſſime ſcriptũ eſt. Neceſſario iam, non dubi
tatiue, ſequit̃, tres fuiſſe Marcos, unũ quidẽ Petri, alterum Barnabæ
tertiũ uero Pauli. Neq; debet hoc mirabile uideri, quod inter. 72.
diſcipulos (nullus em̃ ex duodecim ap̃lis nominatus aut cognomi-
natus eſt Marcus) reperiant̃ duo aut tres eiuſdẽ noĩs aut cognomi-
nis, quandoquidẽ & inter. xij. repti ſunt bini & bini cognomines Nã
& in euangelio & in actibus cõmemorant̃ duo Iacobi & duo Iudæ
Iacobus inq̃ Zebedei, & Iacobus Alphei. Iudas itẽ Iacobi (quẽ Mat
thæus & Marcus Thadeũ nominãt) & Iudas Scharioth. Quid, quod
& duo cõnumerant̃ inter ap̃los Chr̃i Symones? Alius em̃ dr̃ Symõ
Iohãnis, q & Petrus. Alius Symon Zelotes, quẽ Matthæus Symonẽ
Chananæũ noĩat. Nõ eſt igit̃ mirũ, ſi quid tale cõpertũ fuerit inter
72. diſcipulos, aut inter fratres plus q̃ quingentos, qbus uiſus eſt (ut
ait Paulus ad Corinthios) poſt reſurrectione dñs, cũ inter. xij. id nõ
ſemel fuerit factũ, Nõ eſt igit̃ temere per noĩa, cõtra eccl̃iã Petrũq;
traditiones, diſputandũ. Nã inter ap̃los aliqui ſunt, q̊rũ hi quidẽ ſub
uno noĩe ſunt multi, ut duo Symones, duo Iacobi, duo Iudæ, Alij ue
ro ſub una pſona multa hñt noĩa, Quippe, unus idẽq; dr̃ Petr⁹ & Sy
mon Iohannis. Vnus item q dicit̃ Symon Zelotes & Symon Chana
næus, Vnus præterea, qui dicit̃ Iudas Iacobi & Thadæus.

Marcus Barnabæ notus Petro.
Act. xv.
Act. xij
Alius Marcus Euangeliſta.
Diuerſitas nominũ in ap̃lis & diſcipulis Chriſti.
Lucæ. vi.
Act. primo
Mat. x.
Marci. iij.
Iohan. ult.
Lucæ. vi.
Mat. x.
I. Corin. xv.

¶ Ais qnto. Et de hoc Marco multa figmẽta reperiunt̃. Primo, q; am
putaſſet ſibi pollicem. Deinde, quod Romæ ſcripſerit Euangelium

Vtriuſq;

Vtriuſq; ſane dicti authorē habem⁹ B. Hieronymū, tuo quoq; iudicio
doctiſſimū. Prioris quidē in ꝓlogo, quē in Marci Euāgeliū ꝑmiſit. Po
ſterioris vero in libro de uiris illuſtribus. Huic credimus, nō tibi, nega
tiue arguēti, quia nō oia ſcripta ſunt in lr̄is ſacris. ¶ Ais ſexto. Et ſcrip-
torum uarietas mēdaciū hoc declarat. O linguā inutilē & ꝑnicioſam ex
infirmorum infideliūq; ſcādalis. Tu ne Hiero. & Clemēti opponas Pla
tynā? Certe Platyna nūq̄ tātæ fuit īpudētiæ, ut id ſperaret, Quæ tn̄ ē
ibi diſcrepātia? Hieronym⁹ fratrū, Platyna Romanorum ꝓcib⁹ īpetra-
tū ſcribit, ut æderet Marci Euāgeliū. Quaſi vero Romani, qui hoc effla-
gitarūt, nō fuerint frēs, hoc eſt, fideles & chr̄iani. Quoties vero Paulus
ad Ro. ſcribēs, frēs eos uocat? Quod aūt ſcriptorum uarietas nō ꝑimat hi
ſtoriæ ueritatē, iā ſup̄ abūde declaratū eē arbitror. ¶ Ais. 7. Quē oēs
uelut ex cōpoſito. 8. anno Neronis obiiſſe, Alexādriæq; ſepultū eſſe
ſcribūt. Verum enimuero hos decepit eorum indiſcretio Quæſo te Vele
ne, ſi ex aliquorum diſcordātia coarguis falſitatē, Cur nō ex oīm cōcordā
tia cōprobas ueritatē? Tu ne unus diſcretus es, oēsq; alii indiſcreti?
Quid habes cōtra octauū Neronis annū? quid cōtra ſepulchrū in Ale
xādria? Tibi ne, mēdaciſſimo alioqui iā ſæpe de mēdaciis & cōuicto &
recognito, nude loquēti credat̄, abrogata tot ſctis & antiquis pr̄ibus fi
de? Quæ eſt hęc tādē demētia? Quis credat Hieronymū, in lr̄is ſacris
ultra. 70. annos cōtinue verſatū, nō potuiſſe diſcernere, quod tā repente,
uix triū annorum aut mēſiū ſtudio, diſcernit poeticus theologus?

Marc⁹ & Ariſtarchus nō unus, ſed duo uiri fuerunt

¶ Ais octauo. Alter nāq; fuerat Marcus, noīe Ariſtarchus, qui coopa
tor & diſcipulus fuerat Pauli. Quis obſecro hoc tibi ſoli ſpūs indi-
dit, aut inſtillauit? Morphaicus nimirum, aut quis alius ſomniator me-
lancholicus. Qua enim phātaſia dicis, alterum fuiſſe Marcū, noīe Ariſtar-
chū? Vbi hoc dicit Paulus? ubi Lucas? ubi ulla ſcriptura? ubi ullus deni-
q; author aut expoſitor? Sed allegas nobis Paulū, dicētē. Salutāt te
Marcus Ariſtarchus, Demas, & Lucas, adiutores mei. Primū rogo
te, cur hic unus uir a te dr̄ Marcus & Ariſtarchus, potius quam Ariſtar-
chus & Demas? Certe neutrobiq; hic īteriacet cōiunctio. Interiacet

ii. Timo. iiii.

aūt ibi, ubi ad Timotheū ait. Salutāt te Eubolus & Pudēs, & Linus,
& Claudia & frēs oēs. Quid ergo? dicem⁹ ne, quod unus uir ſit Marcus

Nō ſubiacet grammaticis Paulus.

Ariſtarchus Demas, ſicut M. Tul. Cicero? Abſit, Nō ita ſolet loqui
Paulus, nō eſt rhetorculus Cicerorianus, interponit cōiunctionē ubi
uult, omittit ubi uult. Quid ad te? Loquit̄ ex ſpū ſcto, nūquid hūc uel
Quintiliani uel Priſciani ſubiugabis ꝓceptis? Quis ſcit igit̄, quā ex cau
ſa, ſcribēs apl's ad Philemonē ſine cōiūctione copulatiua ſalutat, di-
cens. Salutat te Epaphras cōcaptiuus meus in Chr̄o Ieſu, Marc⁹, Ari
ſtarchus, Demas, & Lucas adiutores mei? Nihil de his curioſitatib⁹
dixerūt ſcti authores Athanaſi⁹, Amb. Hiero. Chryſo. Aug. Grego
rius. Nō putauerūt grauiſſimi uiri, aliquē inter chr̄ianos futurum eſſe
uſq; adeo temerariū, qui tā friuola & mire grāmaticalia, imo nec ſatis

grāmaticalia

grãmaticalia, mouere auderet, ſerio, publice, aſſertiue. Sed ne diuti⁹ cũ hoc grãmatello tps grãmaticis nugis pdã, adduco ipm Paulũ, ut inter Marcũ & Ariſtarchũ planiſſime diſcernat. Verba ſane Pauli ad Coloſſenſes ſunt, Salutat uos Ariſtarchus cõcaptiuus meus, & Marcus cõſobrinus Barnabæ, de q̃ accepiſtis mandata, ſi uenerit ad uos ſuſcipite illũ. Ecce nõ eſt hic pnomẽ Marcus, ſicut qñ dicũt Romani ueteres, Marcus Portius Cato. Marcus Tullius Cicero. Sed poſtponit hoc nomẽ, uelut ex induſtria ſpũs ſcti, neqꝫ p tuã ueſaniã putet eẽ q̃ddã hic pnomẽ. Nõ ei dr, ſpũ ſctõ plen⁹, apls. Salutat uos Marc⁹ Ariſtarch⁹, ſꝫ ait ſalutat uos Ariſtar. & Mar. Quid habes hic uir iprobe q̃d oggãnias? Nõ ſunt igiť (q̃d tu putas) un⁹ nũero uir Marc⁹ & Ariſtarch⁹. Qꝫq̃ te nihil moramur, ſi nõ ſufficiũt tibi Marci duo, pone. 4. pone. 8, atqꝫ etiã bis. 8. Sed nõ pmittim⁹ tibi, corrũpere textũ ſupbiſſime p noua figmẽta. ¶Ais nono. Deniqꝫ ubi iã ſecundario in manus deuenit Neroni, & ingraueſcente ætate laboribus cõfectus, diẽ obitus accelerare uidens, Timotheoqꝫ e carcere ſcribens, eiuſdẽ Marci iterꝫ meminit. His de rebus ſup q̃dẽ ſatis dictuꝫ eſt, ſed qa tu improbe ſomnũ ſomnio cõtexis, ideo & hic pauca dicemus. Tu rurſus allegas ætatẽ Pauli ingraueſcentẽ. At Clemẽs, cuius Paulus meminit, poſt mortẽ Pauli, puenit uſqꝫ ad octauũ a Nerone Cæſarem, nẽpe ad Traianũ, ſub q̃ & in exiliũ deportatus & martyrio coronatus eſt, anno (ut in chronicis ponit Euſebius & in uita eius refert Platyna) impij eius tertio, a paſſione aũt dñi anno. 48. Ad q̃d tps puenit & Iohãnes Euangeliſta, q utiqꝫ nõ erat iunior Paulo. Nã qñ lapidatus eſt Stephanus, Paulus dr adoleſcẽs. Iohannes ṽo unus de pcipuis aplis, & iã nõ ſemel fuerat cũ Petro cõprehenſus & in carcerẽ poſitus. Et tñ neqꝫ Iohannes, neqꝫ Clemẽs ad centeſimũ ætatis annum legiť pueniſſe. Tu aũt imporobiſſime hic loq̃ris de Paulo, quaſi non martyrio, ſed ſenio cõfectus obierit. Ais em̃ & ingraueſcẽte ætate laboribus cõfectus, diẽ obitus accelerare uidẽs. Cur potius diẽ obitus q̃ diẽ paſſionis aut martyrij dicis? Nõne ipſe ait. Ego iã delibor? Hõ improbiſſime, q̃d in te cõmiſit Paulus, ut ſic oẽm ei gloriã ſuggillare atqꝫ eripe ſatagas? B. Ambroſius ait. Dies ergo pro merito, locus pro gloria, pſecutor decretus eſt pro uirtute. Hæc tu oĩa tollis Dicis diẽ obitus, negas Romæ occiſum, ais & ſecũdario a Nerone dimiſſum, pro uirtute allegas ætatẽ ingraueſcẽtẽ, qn etiã decrepitũ, pro Nerone tribuis Petro q̃dẽ Ananũ Iudæorꝫ pontificẽ. Paulo aũt (neſcio q̃s) ſcribas & phariſæos. Quis impijſſimas iſtas ſuggillatiões tuas æquo aĩo ferat? At ne glorieris nr̃o de dolore, uindicẽ aploruꝫ diſertiſſimũ rhetorculo tibi oppono. Chryſoſtomus em̃ circa hunc (quẽ allegas) Pauli locũ ita dicit. Quã ṽo dr primã defenſionẽ? Neroni (inq̃t) iã aſtiterat, & illeſus effugerat. Vbi ṽo pincernã eius inſtituit ac fidei ſacramẽtis inſtruxit, tũc iã ipm capite trũcauit. Idem

Coloſ. 4.
Nõ fuit decrepitus Paulus.
Philip. 4.
Act. vii.
Act. iiij. & v
Derogat martyrio Pauli.
2. Timo. 4.
Ambroſius in ſermo. lxvii
Perſuaſiõe. 17
Chry. hom. x.
2. Timo. 4.

dixit añ hũc magnus ille Athanaſius, eũdẽ locũ exponẽs. Qũo ãt di-
cis hic eiuſdẽ Marci, cũ nulla fiat hic mẽtio Ariſtarchi? Vbi nũc ſunt
duo Marci tui? Nõne idẽ Marcus, q dr̃ Iohannes, & quẽ Paulus uo
Cloſ. iiij. cat conſobrinũ Barnabæ? Propter eũ em̃ Barnabas Paulũ reliqt, &
Act. xv. ꝓpter eũ facta fuerat inter chariſſimos amicos diſſentio. Qđ certe
factũ nõ fuiſſet (ut arbitror) niſi fuiſſet Marcus ille Barnabæ cõſobri
nus & ſanguine iunctus. Nos aũt liqdiſſimo probauimus, aliũ fuiſſe
hũc Marcũ q̃ Ariſtarchũ, Niſi igit̃ ꝓbaueris aliũ fuiſſe Marcũ, q di-
ctus ſit Ariſtarchus, nihil efficis. Mihi ꝓfecto credibile eſt, hũc Marcũ
ij. Timo. iiij de q̊ Paulus Timotheo ſcribit. Marcũ aſſume, eũdẽ fuiſſe, de q̊ idem
Coloſ. iiij. Paulus ſcripſerat Coloſſenſibus, dicẽs, Salutat uos Ariſtarchus cõca
ptiuus meus, & Marcus cõſobrinus Barnabæ, de q̊ accepiſtis mãda
ta, ſi uenerit ad uos, ſuſcipite illũ. Q, ſi eũdẽ etiã facis Euãgeliſtam iã
unicus remanet tibi Marcus. Coloſſus em̃ nõ in Rhodo (ut nonnulli
Coloſſ⁹ urbs putãt) ſed in Aſia (ut Athanaſius docet) ciuitas erat. Aſiaꝫ aũt metro
Aſiæ. polis erat Epheſus, ubi ep̃m agebat Timotheus, Niſi igit̃ Marc⁹ aut
Epheſi aut Coloſſi in uicina urbe fuiſſet, qũo ſcriberet Paulus Timo
theo, Marcũ aſſume & adduc tecũ? Vide cõfuſiſſime cõfuſor, qũo te
ſomnijs tã uarie textis te ip̃m ſic implicas & cõfundis. ¶ Ais deciõ
Sed ad qđ nã iubet aſſumi Marcũ? niſi ut Lucæ & Marco, electis a
Non ſcripſit ſpũ ſctõ diuinis ſcribis, eos relinqret ad reponẽdũ ſctm̃ Euãgelium.
Marc⁹ ex ore R̃ñdeo, Primũ. Si hęc ṽba ſunt Fabri Stapulẽſis, ut allegas, nihil me
Pauli ſꝫ Petri ꝑturbãt. Aequo em̃ aĩo feret (ſat ſcio) Stapulenſis pro ſua modeſtia,
potiorẽ haberi apđ me authoritatẽ Papiæ, Clemẽtis, Euſebij, & Hie
ronymi, q lõge aliter (ut ſup̃ uidimus) de Marco Euangeliſta referũt
q̃ iſta ſonãt uerba. Præter ſupius aũt allegata, hæc q̊qꝫ ſunt ṽba Eu-
Euſe. hiſto. ec. ſebij in hiſtoria eccl̃iaſtica, cõtra dicta ur̃a. Tradũt (inqt) ꝙ Lucas e-
Lib. iij. ca. ij. uangeliũ ſuũ ex ore Pauli deſcripſerit, Et ip̃m ſit, q̊đ apl̃us ſuũ euan
geliũ ſoleat noĩare, cũ dicit. Secundũ Euangeliũ meũ, Sicut & Mar-
cus, q̃ ex ore Petri fuerant p̃dicata cõſcripſit. Nõ puto equidẽ Sta-
pulenſem ita mendacẽ aut impudẽtẽ eſſe (ſicut tu exiſtis) ut ſe tam
grauibus & antiquis authoribus uel opponat uel p̃ferat, Sed dimiſ-
ſo illo, tecũ potius agã, q nihil nõ audes fingere. Dic igit̃ q̊ tp̄e ſcri-
Qñ Marc⁹ & ptũ ſit Euangeliũ Marci. Si em̃ poſt mortẽ Pauli (ut hic innuis) reli-
Lucas euãge- cti ſunt Marcus & Lucas ad reponẽdũ Euangeliũ. Qũo ſub Claudio
lia ſcripſerũt. & Nerone uitã euangelicã eccl̃iæ Alexãdrinę tã luculẽter deſcripſit
Philo Iudæus? Quis em̃ añ Marcũ Euangeliſtã Alexandriæ eccl̃iam
ij Cor. viij. inſtituit? Qũo deinde ait de Luca Paulus ad Corinthios, Miſim⁹ eti
am cũ illo (ſcꝫ Tito) fratrẽ nr̃m, cuius laus eſt in Euangelio ꝑ oẽs ec-
cleſias, Nõ ſolũ aũt, ſed & ordinatus eſt ab eccleſiis comes ꝑegrina-
tionis nr̃æ? Nõ ergo poſt mortẽ Pauli (ut tu ſomnias) Marcus & Lu
cas Euangelia ſua ſcripſerunt, ſed multo antea, Marcus em̃ Euange-
liſta. 8. anno Neronis (uti ſup̃ ex Hiero. & Platyna dixim⁹) obijt, cũ

tertio

tertio(ut habet in chronicis Euſebius)anno Claudíj e Roma uenerit Hier de ui.il.
in Aegyptũ,Alexãdriç Chr̃m annũciãs.Lucas ỽo laudẽ habebat in
Euãgelio ꝑ oẽs(ut ait apl̃s)eccl̃ias,priusq̃ Paulꝰ(ut clariſſime patet ij.Cor.viij.
eã epſãꝫ legẽtibꝰ)aut Hieroſolymis aut Romę fuerat captiuꝰ. Falſiſ
ſimũ eſt igit̃ q̃d infers,ſcꝫ,Marcũ Ariſtarchũ euãgeliũ ſcripſiſſe poſt Mendacia
mortẽ Neronis. Nã ſup̃ oñdimꝰ aliũ eẽ Marcũ,aliũ Ariſtarchũ.Oñ- Veleni.
dimꝰ itẽ aliũ fuiſſe Marcũ Petri,aliũ Marcũ Pauli.Marcꝰ ei,de q̃ Pe- I.Petri.u'r.
trus ait Salutat uos eccl̃ia,q̃ eſt ĩ Babylone collecta, & Marcꝰ filius
meꝰ,Euãgeliſta eſt & mortuꝰ eſt Alexãdrię.8.anno Neronis.Marcꝰ ij.Timo,iiij.
aũt,de q̃ Paulꝰ ait,Marcũ aſſume,nõ fuit Euãgeliſta,ſed uel cõſobri-
nus Barnabæ,uel aliꝰ q̃ſpiã ex diſcipulis Pauli. Necꝫ ullo mõ credẽ Alius ſtilus &
dũ eſt,ex eodẽ ore Lucã & Marcũ ſcripſiſſe.Eſt em̃ aliꝰ & aliꝰ ſtilus, ordo Marci,
aliꝰ ordo rerꝝ ,alia narratio utriuſcꝫ.Breuiſſimꝰ eſt & p̃cipue in mi- alius Lucæ.
raculis recẽſendis occupatꝰ Marcꝰ,Lucas ỽo Paulina maieſtate co-
pioſus & ãplus. Sed & certiſſimos habemꝰ teſtes,antiq̃s p̃res, Papiã
Clemẽtẽ,Euſe.Hiero & id genꝰ pl̃res,q̃ marcũ q̃dẽ ex ore Petri,Lu
cã ỽo ex ore Pauli Euãgeliũ ſcripſiſſe aſſeuerãt. His ego credo, non
barbaris ueſanijs,criminationibus,ſomnijs,figmẽtiſcꝫ tuis.

¶Cauillus Septimus.

Video hic te tandẽ tot impoſturis & calũnijs argutijſcꝫ uanis feſſum Feſſus & elũ-
& elũbe factũ,dũ adeo miſere atcꝫ debiliter,remiſſis omnibus ner- bis Velenus.
uis, deſinis & incũbis fractæ(ut uidimus)arũdini,tanq̃ parieti(ut cũ Pſal.lxi.
Pſalmiſta loquar)inclinato & maceriæ depulſæ.Quid em̃ affers hic,
q̃d nõ multis modis iãdudũ deſtruximꝰ,ꝑfregimus,calcauimus, ꝑ- Io han. xiiij.
rupimus,cõfodimus,ac uelut fumũ,aut uentũ in uanas aures diſieci
mus? Sed nõ in hoc gloriamur,gl̃iamur aũt in dño,q̃ eſt Lux uia &
ỽitas, Nec patit̃ a ſceleratis ꝑfidorꝝ apoſtatarꝝ machinatiõibꝰ euer
ti Petri nauiculã. ¶Ais primo. Has nenias ul̃ ſolꝰ riſus potis ſit explo
dere. Credo eq̃dẽ,ſi oẽs eẽnt ſil̃es tui.Nũc ſunt p̃limi adhuc & corda
ti & religioſi uiri,q̃ ueteribꝰ & Hieronymo,iſta narrãtibꝰ,credũt po Hier.de ui.il
tius q̃ tibi,Cõſtat ſane ex libris Philonis(q̃s in põtificis Bibliotheca in Philone
uidi)ip̃m fuiſſe & ſub Caligula & ſub Claudio Romę Iudęorꝝ lega- Potuit alloq
tũ.Acta em̃ illa & diligẽter & ꝓlixe deſcripſit.Cur ãt credibile nõ ſit Petrus Philo-
ip̃m ſub Claudio Petrũ Romę uidiſſe? Si Paulus tertio ſtatim dic,ut nẽ Romæ.
Romã uenerat,cõuocauit(Luca teſte)primos Iudæorꝝ, uticꝫ & Pe- Act.xxvi.
tro id licuit,& tãto quidẽ magis,q̃d Petrus circũciſionis(ut ad Gala Gala.ij.
tas dicit̃)Paulus uero p̃putij erat apl̃us. Q, ſi doctor gentiũ licite cõ
uocauit Romæ primos Iudæorum,Cur hoc non potuit facere prin
ceps apoſtolorꝝ,cui præcipue cõmiſſum erat circũciſionis Euange-
lium. Quis autẽ tunc inter Iudæos aut clarior aut præſtantior erat
Philone? Cur ergo non potuit eum alloqui Petrus?
¶Ais.2.Qui nã Phlio Iudęꝰ,ſub Claudii imꝑio Petrꝝ Romę cõuenire Quales ꝑſuaſi
poterat,quem nuncꝫ etiã Romæ fuiſſe,tot iam rõnibus ꝑſuaſimus? ones Veleni

Quales tuæ ſint pſuaſiones, ex ſup̄dictis liq̄do cognoſcit̄. Nā peni-
tus nihil ualent, ne fabā q̄dē. Sunt em̄ fœdæ mēdacijs, ſcabræ inep-
tijs, ulceroſæ inſcitijs, cūctiſq; pene argumētationū fallacijs, defecti-
bus, uicijs, mancæ, hiulcæ, ridiculæ. Si uis igit̄ credi tibi, diſſolue pri
mū demōſtrationes nr̄as, deinde repara fractas ac laceras pſuaſiōes
illas tuas ac melioribus accingere armis, ſi cupis p̄liū redintegrare.
¶ Ais tertio. Siq̄dē Paulus in fine impij Claudij Romanos lr̄is ſuis, ſi
dei ac uirtutū admonēs &c̄. Quid hic habes miſer, niſi hoc elumbe
Nō ſalutauit Paulus in ep̄la ſua ad Romanos Petrū? Quid, ſi ꝓprio
epiſtolio familiarius ei ſcripſerit? Nunq̄d oīa ſcripta Pauli habem⁹?
Chry. in pſal. l. homil. ij. — An ūo Petrus, princeps apl̄oꝝ (ut ait Chryſoſtomus) colūna eccl̄iæ
& fundamētū fidei, egebat ḡnali & publica illius ep̄læ magnæ ad-
monitione? Quid ſi eo tp̄e, ꝓpter arduū aliq̄d negociū naſcētis eccle
ſiæ, euocatus fuerit uel Hieroſolymā, uel Antiochiā, aut alio q̊cūq;
ubi princeps apl̄oꝝ opus tū fuerit cōſilio, authoritate, ſn̄ia? Nō em̄
Saliua Veleni nō ſalutat. — ſunt oīa pſcripta. ¶ Ais quarto. Tandē q̄rto Neroniani impij anno
Romā pductus, Petrū illic nō inuenit. Qui ſcis Luthere, ꝙ eū non
inuenerit? Ita ne ſp̄ in extrema tibi natat hoc elūbe ſaliua, Nō eſt ſcri
ptū, Nō alloquit̄, Nō ſalutat? Sed age, uideamus & aliud hic obiter
Error Veleni in calculādo. — q̄ bene conſtes tibiipſi. Ecce Paulus quarto (ut ais) anno Neronis
Romā pducit̄, & biēnio ibi exiſtit, deinde decē p̄terlabētibus annis,
ruſſus Romā uenit, ſecūdario captiuus. O egregiū calculatorē, ſciūt
profecto pueri, ex q̄tuor annis & biennio decēq; p̄terlabētibus an-
nis, cōſurgere annos. 16. Nero aūt nō regnauit, niſi annos. 14. Q̄uo er
go ultimo Neronis anno ad Timotheū ex carcere (ut ſæpe dixiſti)
ep̄lam dedit Paulus? Incidit ūo hic mihi & aliud tuū mēdacium,
Aliud mēdacium eius de Paulo. — Negas em̄ Paulū Romæ occiſum eē, qm̄ Hieroſolymis occiſum aſſe
ris. Sed dic obſecro, ſi ultimo Neronis anno erat (ut fateris) in carce-
re Paulus Romæ, qn̄ inde euaſit? qn̄ Hieroſolymā redijt? Scis ne hō
friuole, q̄ in ſtatu fuerit Hieroſolyma, ultimo Neronis anno? Parꝫ ꝓ
Ioſe. de bel. Iuda. li. v. ca. xi. — fecto diligēter legiſſe mihi uideris Ioſephū tuū, q primū q̄nto libro
belli Iudaici refert nūciatā Veſpaſiano mortē Neronis, qn̄ iā oīs ꝓ-
Miſeria Iudeorū ultio anno Neronis. — pe Iudæa, p̄ter Hieroſolymā erat deuicta, depopulata, capta. Nec
melior erat in ipſa Metropoli Iudæoꝝ cōdicio, tātis q̊tidie ſeditioni
bus, rapinis, cędibuſq; inter ſeſe debacchātiū atq; īmuniter ſæuiētiū
Quid, ꝙ extremi, ut Idumæi & Zelotæ, miſerabiles ciuiū ſtrages in-
tra muros Hieruſalē ꝑpetrabāt? Lege ſaltē finē q̄rti, & initiū q̄nti li
bri, ut uideas q̄dnā fuerit eo tp̄e Hieroſolymis, ꝓpter q̊d Paul⁹ aut
uellet aut deberet (q̊d tn̄ minime potuiſſet) e Roma Hieroſolymam
potius, q̄ Corinthū aut Epheſum Antiochiāve redire. Interfecti iā
erāt Ananus, Ieſus & reliqui pōtifices ab Idumæis & Zelotis, cæſi u-
na nocte ciuiū, octo milia, q̄ngēti, plebs animaliū inſtar mactata ab
eiſdē. Hæc utiq; cōtigerūt ultimo Neronis anno, q̄a nōdū erat Veſ-
paſiano,

paſiano mors eius nũciata. Qñ igiť, aut qũo, quave de cã tũc Hiero
ſolymã redĳſſet Paulus? Nunqd ita fatuus erat, ut intraret, vñ reliq
frẽs diuinitus iuſſi exierãt? Hæc em̃ ſunt ꝟba Euſebĳ. Eccľia ꝟo (in-
Euſe. hiſto. ec.
qt) q̃ in Hieroſolymis fuerat cõgregata, reſpõſo a deo accepto, emi-
lib. iii, ca. iii.
grare iubeť, & tranſire ad oppidũ q̊ddã, Pellã noīe, trans Iordanem
Quo ablatis ex urbe ſctis & iuſtis uiris, uindictæ cœleſti fieret locus
tã de urbe ſacrilega, q̃ de ppľo impio, ꝑ excidiũ patriæ, eũerſionẽq;
Figmẽtũ Ve-
ſumẽdæ. Vides nũc miſer Velene, q̃ ſtulte ac impudẽter etiã, nõ ſolũ
leni de Paulo
impie, negaueris q̊d affirmãt oẽs, atq; affirmaueris q̊d nemo nõ infi-
ciať, Ecce, Paulũ negas ſub Nerone occiſum eẽ, cõcedis nihilominꝰ
eũ Romæ ultimo Neronis anno in carcere fuiſſe, affirmas inde eua-
ſiſſe, Hieroſolymãq; redĳſſe, ubiq; a ſcribis & phariſæis ais interfe-
ctũ. Atqui feruebat tũc maxime bellũ Iudaicũ, cui Nero Veſpaſia-
De bel. Iudai.
nũ, cũ eſſet in Achaia (ut habet Ioſephus) p̃fecerat, anno impĳ ſui. xĳ
lib. iii, ca. pri.
Eo em̃ anno (ut in chronicis ponit Euſebius) Iſthmia celebrauit & Pi
Cor. Ta, li, xv.
thia. Nec uerisiľe eſt, ꝙ Nero, q tã crudeľr (ut ſup̃ ex Cor. Tacito re-
tulimus) in chr̃ianos ſæuiebat, Paulũ e carcere demiſerit, ꝑſecutiõe
iã cœpta. Quocũq; tñ pacto inde euaſiſſet Paulꝰ, Hieroſolymã, ꝑ-
fecto nõ redĳſſet. Quid ita? qa miſerãda erat tũc ibi reꝝ facies, bellũ
ſeditio, rapina. cædes, incẽdiũ, ſtrages, uaſtitas, breuiter oĩs maloruꝫ
lerna, nihil Chr̃i, nihil eccľiæ, nullus fratrũ. Cur ergo illuc redĳſſet?
aut qũo ibi eſt interfectus ab interfectis iã antea ſcribis & põtifici-
bus? Nõne ꝟo mox poſtea urbs ipſa eſt a Tito obſeſſa, capta, exciſa?
Qũo ergo in eã redĳt Paulus? ¶ Ais qnto. Sin ꝟo ea rõne Philo chri
Peruicacia
ſtianos laudaſſe putať, ꝙ cũ Petrn inierit amicitiã, ego in Iudæa po-
Veleni.
tius id cõtigiſſe crediderim. Mira profecto eſt hæc tua Velene ꝑui-
cacia cõtradicẽdi ſtudiũq; ſingularitatis. Quid, ſi Philonẽ nunq̃ eſſet
alloquutus Petrus. Sequiť ne ꝓpterea Petrũ Romæ nũq̃ fuiſſe? Pro-
ba tu nobis, Petrũ in Iudæa colloquiũ aut amicitiã inĳſſe, ſi antiq̊ꝝ
relationi nõ credis. Nos qdẽ pro certiſſimo affirmamꝰ, Petrũ Romę
fuiſſe. Q, aũt illic Philonis uſus ſit amicitia, nõ ita pro certo habemꝰ
Credibile tñ eſt (ut ſup̃ dixi) id factũ eſſe. Licet igiť certũ nõ habea-
mus (cuius meminiſſe queã) huius rei authorẽ, antiqua tñ fama plus
ualet apud nos, q̃ nuda & mẽdacĳs infecta, aſſertio tua, Cur em̃ in
Iudæa potius q̃ Romæ id factũ fuiſſe putas? Quia Petrus (inqs) in Iu
dæa, Chr̃m p̃dicãdo, ætatẽ ſuã cõſumpſit, & mortẽ inibi paſſus eſt.
Nõ cõſump-
Nos qdẽ minime negamus Petrũ in Iudæa p̃dicaſſe, ſed id maxīe
ſit oẽm ætatẽ
inficiamur, ꝙ ibi ętatẽ ſuã cõſumpſerit & martyriũ ſubierit. Nec tu
in Iudęa Petrꝰ.
id nobis ꝓbabis in æternũ. Scimꝰ em̃ ex ſcripturis Petrũ Antiochię
fuiſſe, Scimus eũdẽ fuiſſe in Cappadocia, Ponto, Galatia, Phrygia,
Bithynia & Aſia. Scimus itẽ ipm̃ fuiſſe in Babylone, Id eſt Roma, ut
ſup̃ ex authoritate Papiæ, Clemẽtis, Tertulliani, atq; Hieronymi di
ximus, quã & tu ipſe hic occidẽtalẽ Babylona uocitas, Scimꝰ deniq;

 exan-

ex antiquiſſimis ſcriptoribus ſanctiſq; patrib⁹ eũ Romę a Nerone, nõ
Hieroſolymis ab Anano põtifice (ſicut tu ſomnias) eẽ crucifixũ. Si⸗
ue ſit, ſiue nõ ſit cũ Philone collocutus, nihil hoc ad cauſam & q̃ſtio⸗
Hier. de ui. il. in Philone
nẽ nr̃am. Licet nos libẽtius antiquã famã, q̃ nouũ ſomniũ tuũ am⸗
plectimur. Hæc ſane Hieronymi ſunt uerba. Aiunt hũc (loquit̃ Phi
lonẽ) ſub Caio Caligula Romæ piclitatum, q̊ Legatus gẽtis ſuę miſ
ſus fuerat. Cũ ſcd̃a uice ueniſſet ad Claudiũ, in eadẽ urbe loquutũ
eẽ cũ apl̃o Petro, eiuſq; habuiſſe amicitias. Et ob hãc cauſam etiã ec
cleſiã Marci, diſcipuli Petri, apud Alexandriã ſectatoris ornaſſe lau
dibus. Ecce famã antiquã. At p̃ter te, hoĩem nouũ & ĩpudẽtẽ, nemo
prorſus affirmat Petrũ ĩ Iudæa, uel cũ Philone locutũ, ul̃ ab Anano
(crucifixum eſſe

¶PERORATIO.

Exhortatio ad pœnitẽtiã

TEmpus eſt (credo) iã, ut poſitis armis receptui canã pugnã hic
ſiſtens. Reliquũ eſt aũt, ut ualedicẽdo, te (q̇ſq̇s ſub larua iſta la⸗
titas) paucis fideliter admoneã. Añ oĩa noli nimiũ huic cõfide
re laruæ. Si latitas ſub ipſa corã hoĩbus, nulla certe larua te ꝓteget
Mat. x. Apoca. ij.
a fide dei Iacob. Nihil eñ eſt optũ (inq̇t ipſe dñs) q̊d nõ reueleť, nihil
occultũ, q̊d nõ ſciať. Peccaſti, q̇eſce, age pœnitẽtiã, memor eſto unde
excideris. Charitatẽ primã reliq̇ſti, fidẽ ꝑdidiſti. Scit (crede mihi) is q̇
hꝫ Rompheã, ex utraq; q̇te acutã, ubi habitas, ubi ſedes ẽ Sathanę.
Reſipiſce igiť & pete ueniã. Sin minus, ueniet & ille tibi cito, & pug
nabit tecũ in gladio oris ſui, ſic ꝓfecto uenit Nouatiano, ſic Arrio,
ſic Iouiniano, ſic reliq̇s hæreticæ p̃uitatis peſtib⁹. Veniet certe, ſi for
Mat. v.
te tardius, ſcit ſupplicij tarditatẽ pœnæ grauitate cõpẽſare. Hæc tibi
ex charitate, quã & inimicis debem⁹, ſcribo, nõ ex metu. Si cupis in
Scãdaloſę iſtę contentiones
p̃liũ redire, nihil recuſo, niſi q̃d mallẽ ſcãdala e uia tolli. Vtinã liceret
nobis hãc pugnã, intra priuatos parietes, corã paucis, q̇ iuxta & do
cti eẽnt & pij, iudicibus & inire & finire, nec ſic ꝑ ſcãdala eſſem⁹ plu
rimis odor mortis in mortẽ. Nõ eñ ædificãt in ppl̃o hmõi cõtẽtiões
Ego ꝓfecto nõ ſine magno rubore, indignatõe, tædio, dolore, triſti⸗
ciaq;, ad tot ac tãtas iniurias, calũnias, ineptias, ĩpietateſq; tuas rñdi
Tertu. d̃ p̃ſcri pti. hæreti.
Scio eñ ex Tertulliani. Hiero. Aug. multaꝝq; & legũ & hiſtoriaꝝ
lectione, hmõi diſputatões abſq; ſcãdalo fieri nõ poſſe. Neceſſe q̇dẽ
Mat. xviij.
eſt, iuxta ſaluatoris nr̃i dictũ, ut ſcãdala ueniãt. Veruntñ, uæ hoĩ per
Rom. xiiij.
quẽ ſcãdalũ uenit. Quæ pacis ſunt (inq̇t apl̃s) ſectemur, & q̃ ædifica
tionis ſunt, inuicẽ cuſtodiamus. Noli ꝓpter eſcã deſtruere opus dei
Si nõ ꝓpter eſcã, q̃to minus ꝓpter uanã gloriã. Quę eñ fuit tibi ne
ceſſitas, tã ĩprobũ ædere libellũ (q̇ penit⁹ nihil ædificat, ſed plurimos
Facit indignatio uerſum.
deſtruit, ꝓpter q̊s mortu⁹ eſt Chr̃s. Niſi ꝙ uanã iñ gloriã ſperas: ſcꝫ,
hic uir hic ẽ, q̇ fortior Hercule, cœlũ rũpit & inuadit, triformia mõ⸗
Laudať a ſuis Velenus.
ſtra reuincẽs. Videor mihi ſane uidere nũc os tuũ ĩpudẽs & ĩprobũ
barbarico riſu hians & amplũ, q̊ties tibi ſceleꝝ ſocij (ſiue ij Centauri
ſint, ſiue Lapithæ) dicũt, macte uirtute, macte ingenio, doct⁹ & egre
gius eſt

gregius eſt hic liber tuꝰ, magnũ habes nomẽ, ĩmortalẽ tibi gloriã pe
periſti, abijce iã laruã ſecurꝰ, cõfitere nomẽ tuũ corã regibꝰ & princi
pibus, abiecto timore, p̃miũ uictoriæ poſtula, tuſſiũt Romani Syco⸗
phãtæ, neſciũt qd dicãt, qd agãt, nullũ hñt effugium, cõcluſi iacẽt &
mœrent. Quin igĩ aperi gẽtibꝰ, q̊d ꝟo tibi eſt nomẽ, exue fictã pſo⸗
nã, noli patriæ tm̃ decus inuidere, noli tardare diutius, ne forte aliꝰ
tibi hãc p̃ripiat laudẽ, ut tu mœſtus cũ Vergilio q̃ternũ illud hemi⸗
ſtichiũ tecũ ingemiſcas. Sic uos nõ uobis. Hęc & id genus pleraq; te
dulciter nũc titillãt, aĩoq; elatũ reddũt, iuxta illud Naſonis, theologi
urĩ. Quid petĩ tãdẽ ſacris niſi fama poetis? Ego aũt dico tibi Vele⸗ Vana umbra
ne, lõge aliter, ſi minus ſuauiter, certe magis pie ac uere. Memẽto, q̃ nominis.
uana ſit noĩs umbra, p̃ſertim ita p ſcelus acqſita, memẽto q̃ breuis ſit Iob. vij.
hæc uita, & dic cũ btõ Iob, Vẽtus eſt uita mea. Et cũ Pſalmiſta, qa ca⸗ Pſal. lxxvij
ro ſum, ſpũs uadẽs & nõ rediẽs, Memẽto itẽ, q̃ graue ſit ſcãdalizare
puſillos. Quot aũt putas hoc tuo peſtilẽtiſſimo libro iã ſcãdalizatos,
& q̊tidie ſcãdalizari? Q̃to ſatius eẽt aĩæ tuæ pie ac neceſſario reuo⸗
care, qd ĩpie & petulãter ædidiſti? Time illud ſapiẽtis. Qui in altum
mittit lapidẽ, ſup caput eiꝰ cadet. Et plaga doloſa, doloſi diuidet uul
nera. Et q foueã fodit, incidet in eã. Et q ſtatuit lapidẽ proximo ſuo,
offendet in eo. Et q laqueũ alii ponit, pibit in illo. Facienti neqſſimũ
cõſiliũ, ſup ĩpm deuoluetĩ, & nõ agnoſcet, unde eueniet illi. Illuſio &
ĩproperiũ ſupborꝝ, & uindicta, ſicut leo inſidiabitĩ illi. Deniq;, laq̃o
(inqt) pibũt, q oblectantĩ caſu iuſtorꝝ. Hinc pfecto eſt, q̊d ait ad Co I. Corin. viij.
rinthios apl'us. Si eſca ſcãdaliſat fratrẽ meũ, nõ mãducabo carnẽ in⸗
æternũ, ne fratrẽ meũ ſcãdalizẽ. Scãdalizantĩ aũt maxĩe frẽs p nouas ij. Timo. ij
& ĩpias doctrinas. Idcirco ſcribit ſæpe, ut ſtultas & ſine diſciplina q̃⸗ Tit. iij.
ſtiones deuitemꝰ, ſciẽtes, qa generãt lites, ſunt inutiles & uanæ, pfi⸗
ciũt ad ĩpietatẽ, & ſermo eorꝝ ut cancer ſerpit, Ideo nõ uult nos con Queſtões ſine
tẽdere uerbis, ad nihil em̃ utile eſt (inqt) niſi ad ſubuerſionẽ audiẽtiũ diſciplina
Ride iſta Velene, ut lubet, Ego pfecto nollẽ accipe oẽs theſauros mũ
di, ut ſciens uolenſq; tot ſcandala darẽ, q̊t tu hic uno in libello dediſti
Deus miſereatĩ tui, & cõuertat te, ut cõuertaris ad eũ. Nũc em̃ longe
receſſiſti ab ipſo, Eo, q os tuũ maledictione plenũ eſt & amaritudine
(ut ait propheta) ſub lingua tua labor & dolor, Et ſedes in inſidiis cũ Salo. ix.
diuitibus, ut interficias innocentẽ, Deus cuſtodiat pplm ſuũ, Amen

¶ Coloniæ in officina honeſti ciuis
Petri Quentell. Anno. M. D.
XXV. Menſe Februario.

B.VII.7.

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg